

TÜRKİYE GENÇLİK RAPORU

Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri
(ÖZET RAPOR)

Proje Yöneticisi

Prof. Dr. Celalettin Vatandaş

Proje Koordinatörü

Hanefi Mahitapoğlu

Araştırmacılar

Prof. Dr. Burhanettin Can

Prof. Dr. Mustafa Aydın

Prof. Dr. İ. Mete Doğruer

Doç . Dr. Mustafa Tekin

Abdulvahap Yaman

Şemsettin Özdemir

Gürsel Ulukır

Metin Alpaslan

Cevat Özkaya

İSTANBUL, HAZİRAN 2014

TÜRKİYE GENÇLİK RAPORU

Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri
(ÖZET RAPOR)

Proje Yöneticisi
Prof. Dr. Celalettin Vatandaş

Proje Koordinatörü
Hanefi Mahitapoğlu

Araştırmacılar
Prof. Dr. Burhanettin Can, Prof. Dr. Mustafa Aydın, Prof. Dr. İ. Mete Doğruer, Doç. Dr. Mustafa Tekin,
Abdulvahap Yaman, Şemsettin Özdemir, Gürsel Ulukır, Metin Alpaslan, Cevat Özkaya

SEKAM Yayınları: 6

Grafik Tasarım
PROJESANAT
Tanıtım ve Organizasyon
0 212 640 20 90

© SEKAM Yayınları, 2014

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Yayının hiçbir bölümü SEKAM (Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Tic. ve Paz. Ltd. Şti.)'nin izni olmaksızın, elektronik veya mekanik ortamda (fotokopi, kayıt veya bilgi depolama vb.) çoğaltılamaz.

İskenderpaşa Mah. Yeşil Tekke Sok. No:4, 34091 Fatih - İSTANBUL
Tel: 0 212 635 42 52 • Fax: 0 212 534 88 88
www.sekam.org.tr • iletisim@sekam.org.tr

İnsan hayatının önemli bir dönemi olan “gençlik çağı”, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik yönü ile insanın bedensel, ruhsal ve sosyal gelişmesinin ve kişiliğinin oluşmasında hassas bir dönemi kapsamaktadır. Gençlik dönemi, bir yandan bunalmalar, çatışmalar, yanılgılar, çelişkiler ve kararsızlıklarla gencin gerek kendisiyle ve gerekse çevresiyle çatışma dönemi iken; diğer yandan da, tatlı hayallerin, tutkuların ve idealizmin filizlendiği, kendini ispat ve kimliğini bulma çabalarının yoğunlaştığı bir dönemdir. Bu yüzden, toplumun içinde bulunduğu buhranlardan en fazla etkilenen kesim de yine gençlik kesimidir.

Tarihimizin son 200 yıllık dönemi, gençliğin kişilik ve kimlik arayışının en yoğun ve en çalkantılı olduğu bir dönemdir. Bu çalkantıların şiddetini artırarak devam ettiği bir dönemde bu çalışma, gençlik üzerinde yapılan en son ve kapsamlı olmasından dolayı önemlidir.

Nüfusunun önemli bir bölümü genç olan ülkemizde, gençlik alanında çalışma yapan veya gençlere yönelik projeler tasarlayan Sivil Toplum Kuruluşlarının sayısı son derece azdır. Bu nedenle, ülkemizde az sayıda gençlik projesi hayata geçirilmektedir. Oysa başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm dünyada, gençlerin kültürel, sosyal, sanatsal, bilimsel gelişimini desteklemek amacıyla, her yıl binlerce gençlik projesi gerçekleştirilmektedir.

Gençlik üzerinde değişik zamanlarda yapılmış bazı çalışmalar mevcuttur: **Gençlik Gençliği Anlatıyor Araştırması(2004)**, **MetroPOLL Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (Üniversite Gençliği Araştırması, 2006)**, **İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi(İstanbul Gençliği Araştırması, 2006)**, **Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Araştırması (Üniversite Öğrencileri, 2008)**, **Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Araştırması (Ergen Profili, 2008)**, **Türkiye Gönüllüleri Vakfı Üniversite Gençlerinin İhtiyaçları Araştırması(2009)**, **SEKAM Aile Araştırması(2010)**, **Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Araştırması (2010)**, **Türkiye Uyuşturucu Raporu (2010)**, **İstanbul Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü(2010)**, **TUİK İstatistikleri(2010)**, **İSMMMO(2010)**, **Maltepe Üniversitesi Liseli Gençlik Araştırması(2011)**, **Apaçi Gençlik(Doktora Tezi, Yalova Üniversitesi) Açılım Yayınları (2013)**. **Gençlik ve Sosyal Medya, Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi(2013)**, **SEKAM Türkiye’de Gençlik(2013)**,

Bütün bu çalışmalardan yararlanarak, gençliğin mevcut durumunu, istatistikî bilgilere girmeden, aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- *Sigara, alkol, kumar, uyuşturucu kullanma eğiliminde artış, bunları meşru görmek.*
- *Fuhşu, eşcinselliği, lezbiyenliği meşru görmek.*
- *Şiddete eğilim göstermek.*
- *Bilgisayar ve internet bağımlılığında artış.*
- *Ferdileşmek, yalnızlaşmak, sanallaşmak.*
- *İletişim kopukluğu ve sosyal bağlılık ve dayanışma ruhunun yok olması,*
- *Davranış bozukluğu, psikolojik olarak gelgit yaşamak.,*
- *Parçalanmış kimlik-kişilik, kendine belirlediği kimlikle, düşünce ve davranışlarının uyuşmaması, tezatlı davranış, şizofren/melez kimlik.*
- *Din algısında zedelenme, laikleşme-sekülerleşme.*
- *Toplumsal değerlere yabancılaşma, değer yargularında zedelenme.*
- *Kavramsal kargaşa, zihinsel kirlenme: din, laiklik- sekülerlik, ateizm, ahlâk, iffet, hayâ, vefa, aile, mahremiyet, nikâh, nikâhsız birliktelik, zina, eşcinsellik, aşk.*
- *Başkalarına karşı güven kaybı, kendisine karşı güvenme ile güvenmeme arasında gidip gelme(özgüven kaybı),*
- *Kuşaklar arası çatışma ile oluşan güven bunalımı,*
- *“Her şeyi bilir” psikolojisinde olmak.*
- *Gelecek korkusu ve ülkeden göç etme isteği.*
- *Kendini sorumlu hissetmemek; fakat başkalarını sorumlu tutmak. Sorumluluk ve yükümlülük duygusu ile alay etmek; çevresini, kendine karşı sorumlu saymak,*
- *Birlikte yaşadıklarını kendine mecbur saymak, kendini kimseye karşı mecbur saymamak.*
- *Kendini ifade edebilecek, meramını anlatabilecek tarzda lisana hâkim olamamak.*
- *Her şeye sahip olma hakkını kendinde görmek; “Buna hakkım var mı?” gibi bir soruyu sormamak. Köşe dönmece zihniyet, maddiyatçılık eğilimi,*
- *Sahip olduğu şeylerin kıymetini bilmemek ve umursamamak.*
- *Sınırsız bir tüketici ve kullanıcı özelliği sergilemek, marka tutkusu, gösteriş.*
- *Elde etmek istedikleri ile haklı olmak arasında bir ilişki kurmamak. Elde etmek istediklerinde kendini haklı saymak (Emeğin değer olarak önemini kaybetmesi),*
- *Anormal giyim tarzı.*
- *Aşırı uyku uyuma.*
- *Erken ergenleşme.*
- *Günlük ve anlık yaşamak, geleceğe yönelik plan yapmamak.*

- *Bilgiye kendi çıkarı için ilgi duymak, bilgiyi paylaşmamak.*
- *Genel olarak paylaşım duygusundan yoksunluk.*
- *Rol modelleri, bilim adamları, düşünürler, din adamları, siyasetçilerden seçme yerine, popüler öğelerden seçme.*

Bütün bunlar, henüz bir sosyal problem boyutuna ulaşmamıştır. Hastalık, başlangıç aşamasındadır. Vakit varken, acilen tedbir alınması gerekmektedir.

Gençliğimizin böyle bir değişim göstermesi normaldir? Gençlik, kendi kültür ve medeniyetinden, kendi değerlerinden niçin kopmakta ve yabancılaşmaktadır? Niçin sanallaşmakta, ferdileşmektedir? Ailenin, kentleşme ve göç politikalarının, Türkiye'nin medeniyet tercihinin, sistemin öngördüğü yaşam tarzının, eğitim sisteminin, medyanın, toplumsal değerlerdeki çözülmenin bunda bir payı var mıdır? Bu ve buna benzer soruları sormak ve cevaplarını bulmak zorundayız. Gençlikle ilgili yapılmış çalışmalardan, devlet ricalinin değişik zamanlarda yaptığı açıklamalardan ve yayınlanmış anılardan yararlanarak, gençliği olumsuz olarak etkileyen faktörleri, aile içi ve aile dışı faktörler olarak iki sınıfta toplayabiliriz:

I- Aile İçi Faktörler:

- *Aile ortamının etkisi.*
- *Ailenin parçalanması/yıkılması.*
- *Evin otelleşmesi.*
- *Sorunların konuşulmaması.*
- *Çocuklara ilgisizlik.*
- *Aile içi yanlış eğitim.*
- *Sevgi ve şefkat eksikliği.*
- *Doğru iletişim kurulamaması.*
- *Akraba çevresinin etkisi.*
- *Cinsellik konusunda yanlış bilgilenme.*
- *Ekonomik sıkıntılar.*
- *Dini eğitim yetersizliği.*

II- Aile Dışı Faktörler

- *Küresel Güçlerin etkisi (Siyonizm, ABD, AB, Yabancı İstihbarat Örgütleri..).*
- *Büyük medyada yer alan diziler, filmler ve özel programların etkisi.*
- *İnternet ve sosyal medyanın etkisi.*
- *Feminist hareketlerin etkisi.*
- *Hristiyanlaştırma faaliyetlerinin etkisi.*
- *Satanizmin etkisi.*
- *Ateizmin etkisi.*
- *Türkiye'nin yanlış kültür ve medeniyet tercihi: Seküler Batı kültür ve medeniyet tercihi,*

- İki kültür ve medeniyet değerlerinin çatışması ile oluşan şizofreni.
- Yanlış eğitim politikası.
- Yanlış kentleşme politikası.
- Yanlış tarım/sanayi /hayvancılık politikası.
- İşsizlik: İş bulamama korkusu.
- Okuyamama korkusu.

Bu faktörlerin çatışmasının meydana getirdiği ortam, gençlikte kimlik ve kişilik krizine sebebiyet vermiştir. Araştırmada, gençliği bütün boyutları ile ele almış olmakla birlikte, özellikle *değerler* ve *kimlik tanımlanması* üzerinde özenle durulmuştur. Gençliğin kimliği, 3 ana grupta çerçevesinde ele alınmıştır:

1. *Gruplama: Modern, Geleneğe bağlı, biraz modern biraz geleneksel.*
2. *Gruplama: Müslüman, İnsan, Türk, Kürt, Alevi, TC vatandaşı, diğer,*
3. *Gruplama: Müslüman, Dindar, İslâmcı, Muhafazakâr, Milliyetçi, Ülkücü, Liberal, Devrimci, Demokrat, Sosyalist, Atatürkçü, Komünist, Ateist, Kemalist, Laik, Sosyal Demokrat, Feminist, İlerici.*

Hangi sınıflandırma olursa olsun, gençlerin, değerlerle ilgili sorulara verdikleri cevaplarla, seçtikleri, benimsedikleri kimlikleri arasında çok ciddi tutarsızlık olduğu görülmektedir. Gençlerin verdiği cevaplara bakıldığında, gençlerde çok ciddi kavram kargaşası olduğu, kavramların muhtevasının ne olduğunu bilmedikleri ve kavramların içini boşaltarak kullandıkları gerçeği ile karşılaşmaktayız.

Yayınlanmış birçok eserde, “*teorik olarak tanımlanan, öngörülen gençlikle, kendisini bu kimlikle tanımlayan, pratikte var olan, yaşayan gençlik arasında nasıl bir ilişki vardır?*” sorusu henüz araştırılmış değildir. Teorik olarak öngörülen nesille, pratikte var olan nesil arasındaki ilişki, ilk defa bu çalışmada, belli boyutları ile araştırılarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu açıdan, bu çalışma, özgün bir özelliğe sahip olup, birçok ezberi bozacak, gençlikle ilgili alışlagelen kalıpların kullanılmasının yanlışlığını ortaya koyacak ve bize yeni sorumluluklar yükleyecektir. Özet olarak ifade etmek istersek, araştırmanın özü, *gençlikle ilgili zarf ile mazrufun birbirini tutmadığı gerçeğini* ortaya çıkarmış olmasıdır.

Gençler, genel bilgiye yeterince sahip olmadıkları gibi, kendi kimlikleri için zarruri olan bilgilere de sahip değillerdir. Bu da, *eğitim sistemimizin* toptan gözden geçirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçlarından, gençlerin, teknolojiyi çok iyi kullandıkları, hattâ bir kısmında *teknoloji kullanma bağımlılığı* meydana gelmeye başladığı anlaşılmaktadır. Gençler, sosyal medya ve internetten ciddi bir şekilde etkilenmektedirler.

Yeni neslin en temel özelliği, *ben merkezci* oluşu; en vazgeçilmez değeri de, özgürlüktür. Anketlerdeki sorulara verdikleri cevaplarda *Din-Ahlâk*'ın önemini *dördüncü* sırada yer alması, gelecekte çok ciddi sıkıntı ile karşı karşıya kalacağımıza işaret etmektedir. Ancak, önceki çalışmalarda birinci öncelikli olan

para ve zenginliğin, bu çalışmada *altıncı* sırada yer almış olması, geleceğe olan ümidimizi arttırmaktadır.

Gençlik dönemini; biyolojik, psikolojik, ahlâkî ve sosyal açıdan gel-gitlerle dolu bir arayış, bir değişim, gelişim, olgunlaşma, bir dünya görüşü, bir hayat felsefesi, bir değer sistemi arama, bir kimlik ve kişilik inşa etme dönemi olarak tanımlayabiliriz. Buna göre araştırma sonuçları, *gençlerimize sağlam bir dünya görüşü, bir değer sistemi ve bir kimlik kazandıramadığımızı* ortaya koymaktadır. Diğer araştırmalarda kısmen görülen bu olgu, çalışmamızda çok daha bariz bir şekil almıştır.

Nesil meselesi, bir kültür ve medeniyet davasıdır. Nesil, bir ülkenin, bir milletin ve bir devletin geleceğidir. Neslin kaybı; ülkenin, milletin ve devletin kaybı demektir. Bu sebeple nesil meselesi, sadece ailenin meselesi olmayıp, topyekûn bir milletin, siyasetin ve devletin meselesidir. Siyasetin, kısır meselelerle uğraşmaktan kurtulup, geleceğimiz olan neslin inşasına yönelmesi, şarttır, elzemdir ve zorunludur. Bu noktada siyasetin sorumluluğu büyüktür.

Bu araştırma ile biz Türkiye'deki gençliğin, fotoğrafını, MR'ını, tomografisini veya röntgenini çekmiş bulunmaktayız. Bu nedenle *Araştırma Projesi* kitabında, gençlikle ilgili sorunların çözümüne ilişkin herhangi bir teklif yer almamaktadır. Daha sonra, *Araştırma Projesinde* ortaya çıkan sorunlara ilişkin çözüm tekliflerimizi SEKAM olarak tartışmaya açacağız.

Gençlik meselesini, toplumun çok farklı kesimleri ile tartışarak ortak bir yol haritası ve ortak politika oluşmasını sağlamak istiyoruz.

Bu kitap, ana araştırma raporunun bir özetidir. Ana Araştırma Raporu, CD olarak, bu kitapla birlikte okuyucuya/araştırmacıya takdim edilmektedir.

Projeyi büyük bir fedakârlık ve yetkinlikle yürüten Prof. Dr. Celalettin Vatandaş'a, Proje Koordinatörü Hanefi Mahitapoğlu'na ve *Araştırma Grubuna*, araştırma sorunlarını ve bulgularını tartışarak onlara derinlik ve zenginlik katan SEKAM Yüksek İstişare Kurulu üyelerine, araştırmanın kitap haline getirilmesine katkıda bulunan, Aşkın Özcan'a, İlhan Gündoğdu'ya, Elif Yaman'a, Hikmet Yıldırım'a ve emeği geçen bütün arkadaşlarımıza teşekkürü borç biliriz.

Prof. Dr. Burhanettin CAN
SEKAM Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	V
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XVII
GİRİŞ	1
GENÇLİK, GENÇLİK POLİTİKALARI	7
Genç ve Gençlik	9
Türkiye’de Gençlik Politikaları	11
GENÇLİK ARAŞTIRMASI’NIN TEKNİK ÖZELLİKLERİ	15
GENÇLERDE KİMLİK VE AİDİYET	19
Araştırmada Göz Önüne Alınan Kimlik Grupları	21
Gençlerin Gelenek-Modern Düzleminde Kendilerini Tanımlayışları	22
Gençlerin Genel Toplumsal Aidiyetleri/Kimlikleri	24
Gençliğin Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikleri	31
Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimliklerin Gruplandırılması	32
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimliklerin Modern-Gelenek Düzleminde Tanımlanması	33
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Dinî Değerler	35
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Laiklik	41
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Aile Değerleri	43
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Anadilde Eğitim	52
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Kamuda Başörtüsü Takma	53
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye’nin En Önemli Sorunu	55
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye’yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur	58
GENÇLİK VE DİN	63
Dindar Bir Gençlik	65
Laik-Seküler Bir Dindarlık (!): Dindarlık Algısında Zarf-Mazruf Tezadı	67
Laiklik-Sekülerlik	67
Gençler Açısından Laiklik-Din İlişkisi	68
Laik-Seküler Dindarlığın (!) Tezahürleri	71
GENÇLİK VE SORUNLARI	77
Gençliğin En Önemli Sorunu	79
Gençlik ve Güven	81
Gençlik ve Depresyon	87
Gençler ve Psikolojik Desteğe İhtiyaç	88
Gençlik ve Şiddet	90

GENÇLİK VE TOPLUMSAL DEĞERLERİ	93
Değerler	95
Gençlik ve Aile Değerleri.....	96
Gençlik ve Ahlâkî Değerler	100
Gençlik ve Gelenek	101
Gençlik ve Uğrunda Mücadele Etmeye Değer Şeyler	106
Gençlik ve Hayatta Kişiyeye Değer Katan En Önemli Özellik	109
GENÇLİK VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ	113
Gençlik, Tüketim Kültürü ve Moda	115
Modanın Anlamı ve Önemi.....	116
Modayı Takip Etme ve Bazı Kişilik Özellikleri	118
Gençlik ve Ürün Satın Alma Nedenleri.....	120
Gençlik ve Alışveriş Tercihleri.....	122
GENÇLİK VE SİYASET	125
Gençliğin Siyasal Gündemi.....	127
Gençlik ve Türkiye Siyaseti.....	130
Gençlik ve Türkiye'de En Güvenilir Kurum	133
Gençlik ve Avrupa Birliği	139
Gençlik ve Yaşanmak İstlenen Ülke	142
Gençlik ve Siyasal Değerler - Anlayışlar	143
Demokrasi.....	143
Laiklik.....	145
Gençlik ve Siyasal Davranış	146
Siyasetçiye Güven.....	146
Seçimlerde Oy Kullanma	147
Gençlik ve Siyasal Görüşlerin Referansları	149
GENÇLİK VE BOŞ ZAMAN	151
Boş Zaman Faaliyetleri.....	153
Boş Zaman ve Cep Telefonu	155
Boş Zaman ve Kitap.....	156
Boş Zaman ve TV.....	158
Boş Zaman ve Gazete	161
GENÇLİK VE İNTERNET	163
Gençlik ve İnternet Kullanma Amacı ve Sıklığı	167
İnternet Kullanımı ve Bazı Kişilik Özellikleri	169
İnternet Kullanımı ve Bazı Toplumsal Değerler	172
GENÇLİK VE BİLGİ	177
GENÇLİK VE MODEL KİŞİLER	187
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	193

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 : Araştırma Bölgeleri.....	18
Tablo 2 : Katılımcıların Cinsiyetleri.....	18
Tablo 3 : Katılımcıların Öğrenim Düzeyleri.....	18
Tablo 4 : Katılımcıların Yaşları.....	18
Tablo 5 : Toplumsal Aidiyet/Kimlik	24
Tablo 6 : Aidiyetlere Göre Anadilde Eğitim Konusunu Değerlendirme	26
Tablo 7 : Aidiyetlere Göre "Türk'ün, Türk'ten Başka Dostu Yoktur" Görüşünü Değerlendirme ..26	
Tablo 8 : Aidiyetlere Göre Dinin, Ferdî Tutum ve Davranışları Etkileme Durumu.....	26
Tablo 9 : Gençliğin Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikleri.....	31
Tablo 10 : Faktör Analizine Göre Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlik Grupları.....	32
Tablo 11 : Dinî, İdeolojik, Siyasî Kimlikler Açısından Modern-Geleneksel Düzleminde Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?.....	34
Tablo 12 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Allah'a İnanma Durumu.....	35
Tablo 13 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Namaz Kılma Durumu.....	36
Tablo 14 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Cuma Namazı Kılma Durumu	37
Tablo 15 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Oruç Tutma Durumu	37
Tablo 16 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Dinin, Tutum ve Davranışları Etkilemesi ..38	
Tablo 17 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Laikliğin Önemi	41
Tablo 18 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından "Evlilik, modası geçmiş bir kurumdur" Görüşünü Değerlendirme	43
Tablo 19 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından "Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir" Görüşünü Değerlendirme	44
Tablo 20 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından "Genç bir kız ile erkek istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler" Görüşünü Değerlendirme.....	45
Tablo 21 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Eşcinselliğin Değerlendirilişi	46
Tablo 22 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından "Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir" Görüşünü Değerlendirme.....	52
Tablo 23 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından "Kamu kurumlarında çalışanların başörtü takmasına izin verilmelidir" Görüşünü Değerlendirme	54
Tablo 24 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Türkiye'nin En Önemli Sorunu.....	56
Tablo 25 : Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur ..58	
Tablo 26 : Modern-Geleneksel Kimlikler Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur ..59	
Tablo 27 : Genel Aidiyetlere Göre Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur	59
Tablo 28 : Namaz kılma Durumuna Bağlı Olarak Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur 60	
Tablo 29 : Dinin Duygu ve Düşünceleri Etkilemesi Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur	60

Tablo 30 : Dinin Tutum ve Davranışları Etkilemesi Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur	60	Tablo 58 : Üniversite Öğrencilerinin Kızlı-Erkekli Aynı Evlerde Yaşamalarını Değerlendirme.....	98
Tablo 31 : Dinin Duygu- Düşünce ve Tutum-Davranışı Etkileme Düzeyi.....	65	Tablo 59 : Bir Kişinin Kendi Cinsinden Birisiyle(Erkeğin Erkek, Kadının Kadınlı) Cinsel İlişkinin Değerlendirilmesi	98
Tablo 32 : Dindarlık Durumu	66	Tablo 60 : Toplumun Ahlâkî Değerlerine Uyma Durumu.....	100
Tablo 33 : Beş Vakit Namaz Kılma, Cuma Namazı Kılma ve Oruç Tutma Durumu	66	Tablo 61 : Geleneğin Önemi.....	102
Tablo 34 : Laiklik-Din İlişkisi	69	Tablo 62 : Geleneğin Olumsuzluğu	102
Tablo 35 : “Laiklik, din karşıtlığıdır” Görüşünü Değerlendirme Tarzına Göre Dinin Duygu ve Düşünceyi Etkileme Düzeyi.....	69	Tablo 63 : Değişime Uymanın Önemi	102
Tablo 36 : “Laiklik, din karşıtlığıdır” Görüşünü Değerlendirme Tarzına Göre Dinin Tutum ve Davranışları Etkileme Düzeyi.....	69	Tablo 64 : Namaz Kılmaya Göre Değişimi Değerlendirme	103
Tablo 37 : Namaz Kılma Durumuna Göre Laik Olmanın Önemi.....	70	Tablo 65 : Dinin duygu ve Düşünceyi Etkilemesine Göre Değişimi Değerlendirme	103
Tablo 38 : Namaz Kılma Durumuna Göre Laikliğin Anlamı	70	Tablo 66 : Uğrunda En Çok Mücadele Etmeye Değer Şeyler	106
Tablo 39 : Namaz Kılma Durumuna Göre Çapkınlığın Anlamı	71	Tablo 67 : Kimliklere Göre Uğrunda En Çok Mücadele Etmeye Değer Şeyler	106
Tablo 40 : Namaz Kılma Durumuna Göre Bir Kişinin Kendi Cinsinden Birisi İle (Erkeğin Erkek, Kadının Kadınlı) Cinsel İlişkisi Konusundaki Görüş.....	71	Tablo 68 : Hayatta Kişiye Değer Katan En Önemli Özellik	109
Tablo 41 : Namaz Kılma Durumuna Göre Evliliğin Anlamı	72	Tablo 69 : Dinî, İdeolojik, Siyasî Kimlikler Açısından Kişiye Değer Katan En Önemli Özellik.....	110
Tablo 42 : Namaz Kılma Durumuna Göre “Genç Bir Kız İle Erkek İstedikleri Şartlarda Aynı Evde Yaşayabilirler” Görüşünü Değerlendirme	72	Tablo 70 : Modanın Anlamı.....	116
Tablo 43 : Namaz Kılma Durumuna Göre “Üniversiteli Genç Bir Kız İle Erkek İstedikleri Şartlarda Aynı Evde Yaşayabilirler” Görüşünü Değerlendirme	73	Tablo 71 : Fert Açısından Modanın Önemi.....	117
Tablo 44 : Namaz Kılma Durumuna Göre “Çocuk Yapmak İçin Evlilik Şart Değildir” Görüşü Karşılaştırması.....	73	Tablo 72 : Zenginliği Değerlendirmeye Göre Modanın Anlamı.....	118
Tablo 45 : Gençliğin En Önemli Sorunu Nedir?	80	Tablo 73 : Güzel/Yakışıklı Olmayı Değerlendirmeye Göre Modanın Anlamı	118
Tablo 46 : İnsanlar Hakkındaki Genel Düşünceniz Nedir?	82	Tablo 74 : Giyinme Türüne Göre Modanın Anlamı (%).....	119
Tablo 47 : “Bugünün Dünyasında İnsan, Babasına Bile Güvenmemelidir”	83	Tablo 75 : Bir Ürünü Satın Alma Nedeni(%).....	120
Tablo 48 : Namaz Kılmaya Göre “Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir” Görüşünü Değerlendirme	83	Tablo 76 : Modayı Takibi Değerlendirmeye Göre Bir Ürünü Satın Alma Nedeni (%).....	120
Tablo 49 : Din'in Duygu ve Düşünceyi Etkilemesine Göre “Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir” Görüşünü Değerlendirme	83	Tablo 77 : Tutumlu Olmayı Değerlendirmeye Göre Bir Ürünü Satın Alma Nedeni	121
Tablo 50 : Din'in Tutum ve Davranışları Etkilemesine Göre “Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir” Görüşünü Değerlendirme	84	Tablo 78 : Ürün Satın Almada Temel Ölçüt (Kıtas).....	122
Tablo 51 : Hangi Sıklıkla, Umutsuzluk, Hüzün, Bunaltı, Çökkünlük Gibi Olumsuz Duygulara Kapılırsınız?	87	Tablo 79 : Farklı Değişkenlere Göre Ürün Satın Almada Ölçüt (1.Tercih)	123
Tablo 52 : Psikolojik Bir Desteğe İhtiyacınız Oldu mu, Eğer Olduysa Kimden Destek Aldınız?.....	89	Tablo 80 : Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal/Siyasal/Ekonomik Konuları Takip Durumu.....	128
Tablo 53 : Hiç Fiziksel Şiddete Maruz Kaldınız mı?.....	90	Tablo 81 : Kimliklere Göre Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal/Siyasal/ Ekonomik Konuları Takip Durumu	128
Tablo 54 : Kimin Fiziksel Şiddetine Maruz Kaldınız?	91	Tablo 82 : Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal-Siyasal-Ekonomik Konuları Takibe Göre Gazete Okuma Sıklığı.....	129
Tablo 55 : “Söz Dinlemeyenin, Nasihatten Anlamayanın, Burnunun Dikine Gidenin Hakkı Kötek (Dayak) midir?	91	Tablo 83 : Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal-Siyasal-Ekonomik Konuları Takibe Göre Kitap Okuma Sıklığı.....	129
Tablo 56 : Zina Nedir?.....	97	Tablo 84 : Siyasî Açından Ülkenin Genel Gidişatı.....	130
Tablo 57 : “Genç Bir Kız İle Erkek İstedikleri Şartlarda Aynı Evde Yaşayabilirler” Görüşünü Değerlendirme	97	Tablo 85 : Kimliklere Göre Siyasî Açından Türkiye'nin Gidişatı.....	130
		Tablo 86 : On Yıl Sonrının Türkiye'si	131
		Tablo 87 : Kimliklere Göre On Yıl Sonrasının Türkiye'si	131
		Tablo 88 : Ülkenin Birlik ve Geleceği Açısından En Güvenilir Kurum	133
		Tablo 89 : Namaz Kılmaya Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum.....	134
		Tablo 90 : Dinin Duygu ve Düşünceyi Etkilemesine Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum.....	134
		Tablo 91 : Dinin Tutum ve Davranışları Etkilemesine Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum	134

Tablo 92 : Öğrenim Düzeyine Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum	135
Tablo 93 : "Demokrasi en iyi yönetim tarzıdır." Görüşünü Değerlendirmeye Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum	135
Tablo 94 : Kimliklere Göre En Güvenilir Kurum (1. Tercih).....	136
Tablo 95 : Türkiye'nin AB Üyeliği	139
Tablo 96 : Kimliklere Göre Türkiye'nin AB Üyeliği.....	140
Tablo 97 : Başka Ülkede Yaşama İsteği.....	142
Tablo 98 : Yaşanmak İstenen Ülke.....	142
Tablo 99 : Demokratik Yönetim	143
Tablo 100 : Kimliklere Göre Demokratik Yönetim	144
Tablo 101 : Siyasetçiye Güven	146
Tablo 102 : Seçimde Takınılacak Tutum.....	147
Tablo 103 : Seçimlerde Oy Kullanmama Nedeni (%).....	147
Tablo 104 : Aile Üyeleriyle Sohbetlerde Siyasetin Konu Olması	149
Tablo 105 : Siyasî Bilgi ve Tercihin Kaynağı	149
Tablo 106 : Sahip Olunan Boş Zaman Miktarı	154
Tablo 107 : Boş Zamanlarda En Çok Zaman Ayrılan Şey/Kişi	154
Tablo 108 : Telefonla Mesajlaşma Durumu	155
Tablo 109 : Cep Telefonunun Anlam ve Önemi	155
Tablo 110 : Kitap Okuma Durumu	157
Tablo 111 : Okunan Kitap Türü.....	157
Tablo 112 : TV İzleme Durumu	159
Tablo 113 : TV'de İzlenen Dizi Türleri	160
Tablo 114 : Gazete Okuma Sıklığı	161
Tablo 115 : Gazete Okunan Yazıların Niteliği	162
Tablo 116 : İnternet Kullanımı	167
Tablo 117 : İnternet Kullanma Amacı	168
Tablo 118 : İnternet Kullanma Sıklığına Göre Fırsatçı Olmanın Önemi	169
Tablo 119 : İnternet Kullanma Durumuna Göre Popüler Olmanın Önemi	170
Tablo 120 : İnternet Kullanma Durumuna Göre Ferdi Güzelliğin-Yakışıklılığın Önemi.....	171
Tablo 121 : İnternet Kullanma Durumuna Göre Genç Bir Kız İle Erkeğin İstedikleri Şartta Aynı Evde Yaşamalarını Değerlendirme	173
Tablo 122 : İnternet Kullanma Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerin Kız-Erkek Aynı Evde Yaşamalarını Değerlendirme	173
Tablo 123 : İnternet Kullanma Durumuna Göre Eşcinsel İlişkiyi Değerlendirme	174
Tablo 124 : Atatürk'ün Ölüm Tarihi	180
Tablo 125 : 27 Mayıs İhtilalı.....	180
Tablo 126 : TBMM'nin İlk Açılış Tarihi.....	181
Tablo 127 : Cumhuriyetin İlân Tarihi.....	182
Tablo 128 : Türkiye'de İlk Cumhurbaşkanı'nın Seçilme Tarihi.....	183
Tablo 129 : Yürürlükteki Anayasanın Kabul Tarihi.....	184

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Araştırma Bölgeleri.....	17
Şekil 2 : Gençlerin, Modern-Gelenek Düzleminde Kendilerini Tanımlayışları	23
Şekil 3 : Gençliğin Toplumsal Aidiyetine Göre Modern-Geleneksel Durumu.....	29
Şekil 4 : Gençliğin Modern-Geleneksel Durumuna Göre Toplumsal Aidiyet.....	29
Şekil 5 : Kimliklere Göre "İnsanlara Güvenilmez" (%).....	84
Şekil 6 : Kimliklere Göre "İnsan, babasına göre güvenmemelidir" Görüşünü Değerlendirme (%).....	85
Şekil 7 : Kimliklere Göre Hüzün, Umutsuzluk, Bunalım ve Çökkünlük Yaşama Durumu (%)	88
Şekil 8 : Gençlik ve Rol Modelleri (%).....	190

GİRİŞ

GİRİŞ

Sosyal bir kategori olarak toplumun en hareketli ve dinamik grubunu oluşturan gençlik, hedef kitle oluşu ve kolay şartlandırılması ile her türlü olumlu ve olumsuz motivasyona ve manipülasyona da en müsait bir kesimdir. Eğitim/öğretim süreci ile çalışma hayatına başlamadaki değişmelere paralel başlangıç ve bitiş yaşları sürekli değişen bu sosyal kategori, birçok bakımdan araştırılması gereken önemli bir olgu olarak anlam kazanmaktadır. Zira en azından toplumun ve ülkenin geleceği gençlikle ilgilidir. Dolayısıyla geleceğin muhtemel **toplumsal nicelik ve niteliğini belirlemek** ve bu bağlamda ülke ölçeğinde geleceğin planlanmasının gerçekleştirilebilmesi, gençliğin mevcut özelliklerini bilmekten geçmektedir. Üstelik mevcut nüfusunun önemli bir kesimi genç kategorisinde olan Türkiye için gençlik araştırmaları daha da bir önem kazanmaktadır. **Çünkü Türkiye İstatistik Kurumu'nun Aralık 2012 tarihli tespitine göre, 75.627.386 olan Türkiye nüfusunun 18.862.319'u, 15-29 yaş grubunda yer almaktadır. Bu rakamlar dikkate alındığında, mevcut Türkiye nüfusunun %24,94'ünün gençlerden oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu da Türkiye bağlamında, mevcut gençliğin özelliklerini, sorunlarını ve beklentilerini tespit etmenin; hem mevcut şartlara ilişkin değerlendirmeler yapabilmek, hem de geleceğin Türkiye'si hakkında tahminlerde bulunmak açısından ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır.**

Araştırmamız, en genel anlamıyla gençliği konu edinmektedir. Toplumsal, kültürel, siyasal, ekonomik ve teknolojik açıdan hızla değişen Türkiye'de, gerçekleşen değişimin, gençliğin durum ve özelliklerini etkilediği gibi, gençliğin özellik ve beklentileri de gerçekleşen değişimde önemli bir faktör olarak anlam kazanmaktadır. **Gerçekleşen değişimin toplumsal, dinî ve ahlâki boyutu ise çoğu araştırmalarda yeterince dikkate alınmayan veya göz ardı edilen bir özelliktir.** Hâlbuki gerçekleşen değişimin toplumsal, dinî ve ahlâki değerler üzerinde etkisinin olacağı açıktır ve bunları bilmeden gençliğin mevcut durumunu ve gelecekteki durumunu kestirmek mümkün olmayacak; mümkün görünen boyutuyla da bir yığın eksikliklere sahip olacaktır.

Bu önemi sebebiyle, bu raporun referansı olan *Araştırma* ile Türkiye gençliğinin özellikleri, en kapsamlı ve en derinlikli biçimiyle ele alınmıştır. Böylelikle daha isabetli öngörülerde bulunma imkânı elde edilmek istenmiştir.

Araştırmamız (Ana Rapor), on bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde konu, kuramsal çerçevede ele alınmış, **genç'in kim, gençliğin ne olduğu** sorularının cevapları verilmiştir. Ayrıca Türkiye açısından gençlik politikalarının niteliği de ele alınan konu başlıklarından birisini teşkil etmiştir.

İkinci bölüm, gençliğin kimliği ve kimlik sorunları ile ilgilidir. Ayrıca kimlik tercihine göre ferdi-toplumsal, dinî-ahlâkî, Dünya-Türkiye ölçeğinde birçok konu ve duruma ilişkin tutum ve tavırların neler olduğunun incelenmesi yapılmıştır.

Üçüncü bölüm, her zaman önemli ve popüler bir konu olan **gençliğin sorunları** ile ilgilidir. Bizzat gençlerin kendilerinin, gençliğin sorunları konusundaki görüş ve düşünceleri belirlenmiş, sorunlar çerçevesinde diğer bazı faktör ve durumların veya başta demografik özellikler olmak üzere, gençlerin özelliklerine göre sorunlarının niceliğinin ve niteliğinin analizleri yapılmıştır.

Dördüncü bölüm, gençlik temelinde **aile ve aile değerleriyle** ilgilidir. Aile kurumunun anlam, önem ve işlevine ilişkin gençliğin tutum ve tavırları belirlenmeye ve bu bağlamda aile değerlerine ilişkin eğilimlerin ve kanaatlerin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu yapılırken, yine başta demografik özellikler olmak üzere, gençlerin özelliklerine göre aile kurumuna ve aile değerlerine ilişkin tutum ve tavırların niceliğinin ve niteliğinin analizleri yapılmıştır.

Beşinci bölüm, dinin anlam ve önemine ilişkin tutum ve tavırlarla, gençlerin dinî değerlerle ve pratiklerle ilgili durum ve duruşlarıyla ilgilidir. Gençliğin dinî değer ve pratiklerle ilgili düzeyleriyle diğer ferdi-toplumsal konulara ilişkin tutum ve tavırları arasındaki ilişki de incelenecek konu başlıklarını teşkil etmiştir.

Altıncı bölüm, siyaset kurumuyla, **siyaset ekseninde şekillenen** tutum ve tavırlarla ilgilidir. Siyaset kurumunun anlam, önem ve işlevine ilişkin gençliğin tutum ve tavırları belirlenmeye ve bu çerçevede siyasal değere ilişkin eğilimlerin ve kanaatlerin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu yapılırken, yine başta demografik özellikler olmak üzere, gençlerin özelliklerine göre siyaset kurumuna ve siyasetin değerlerine ilişkin tutum ve tavırların niceliğinin ve niteliğinin analizleri yapılmıştır.

Yedinci bölüm, yaşadığımız dünyada her geçen gün gündemdeki yeri daha da büyüyen ve başlı başına bir araştırma konusu olacak kadar önem kazanmış olan **tüketime ilişkin tutum ve tavırlarla** ilgilidir. Gençliğin tüketime ilişkin anlayış ve davranışlarla ilgili tutum ve tavırlarının yanı sıra, tüketim olgusunun sebep ve sonuçları durumunda olabilecek faktörlerle ilişki düzeyleri, incelenecek konu başlıklarını teşkil etmiştir.

Sekizinci bölüm, birçok araştırmanın başlı başına bir konusu olmuş, önemi nedeniyle, olmaya da devam edeceği kesin görünen **boş zaman faaliyetleriyle** ilgilidir. Bu bölümde gençlerin boş zamana ilişkin görüşleri ve değerlendirmeleri, boş zamanı değerlendirme faaliyetlerinin niteliği ve niceliği belirlenmeye çalışılmıştır.

Dokuzuncu bölüm, Türkiye gençliğinin **bilgi düzeyi** ile ilgilidir. Ancak konu geniş ve genel tutulmamış, Türkiye'nin yakın dönem tarihi çerçevesinde ele alınmıştır. Çünkü Türkiye'nin yakın dönem tarihini bilme-bilmeme durumu, gençliğin kimlik tercihlerinden, sorunlarına ve gelecek beklentilerine kadar birçok farklı alanla ilişkisi bulunan önemli bir konudur. Bu nedenle, gençlerin Türkiye'nin yakın dönem tarihini ne kadar bildikleri, bilen veya bilmeyenlerin demografik durumlarının neler olduğu, bu bölümde cevabı aranan konu başlıklarını teşkil etmiştir.

Onuncu bölüm, her zaman önemli ve etkili olmuş, önem ve etki gücünü her geçen gün daha da artıran **kitle iletişim araçlarıyla** ilgilidir. Gençlerin kitle iletişim araçlarından etkilenme düzeyleri ve kitle iletişim araçlarına ilişkin tutum ve tavırları, ele alınan konu başlıklarını teşkil etmiştir. Özellikle de internet, TV ve gazete alt konu başlıklarını teşkil etmiştir.

Elinizdeki eser, Ana Rapor'un bir özettir.

GENÇLİK, GENÇLİK POLİTİKALARI

- Genç ve Gençlik
- Türkiye'de Gençlik Politikaları

GENÇLİK, GENÇLİK POLİTİKALARI

Genç ve Gençlik

Gençlik, insanlık tarihinin başlangıcından itibaren var olan, etkili ve önemli toplumsal bir kategoridir. Başta İslâm olmak üzere tüm ilâhî dinler, Peygamberlerin gençlik dönemlerine ilişkin kıssalar anlatarak, onları gençliğe rol modeller olarak sunmuşlardır. *Kur'an-ı Kerim*, Ashab-ı Kehf, Habil ve İmran'ın kızı gibi, peygamber olmayan gençlere yer vermekle, gençlerin onları örnek almalarını istemektedir. Bununla birlikte, toplumsal bir kategori olarak gençlik, modern zamanlarda ortaya çıkmış bir durumdur. Bundan çok da uzun sayılmayacak bir süre öncesine kadar, insan hayatının hiçbir evresi, başlı başına özel bir dönem olarak görülüp, *gençlik* olarak adlandırılmıyordu. Gençlik, sadece çocukluk ve yetişkinlik arasında bir geçiş döneminden ibaretti; bir anda başlar ve biterdi. Geçiş ise, kişinin evlenmesi veya iş hayatına başlaması oluştururdu. Ancak modern zamanlarla birlikte, *gençlik* ismiyle başlı başına *özel bir dönem* ortaya çıktı. İlk defa XIX. yy ortalarında bir sosyal kategori olarak kullanılmaya başlanan bu dönemle ilgili olarak, zamanın gazete ve dergilerinde *genç* kadınların ve erkeklerin problemlerinden bahsedilmeye başlandı. Sadece *gençliğe* hizmet eden kurum ve kuruluşlar ilk defa bu dönemde ortaya çıktı. Gençliği anlamaya yönelik ilk akademik adımlar da yine bu yüzyılın sonunda atıldı. Ancak tüm bunlar *keşfedilen* dönemle ilgili tam bir görüş birliği oluşturmaya yetmedi; hâlâ da yetmiş değil. Gençlik kavramının karşılık geldiği yaşlar, ya da onu tanımlayan kültürel ve psikolojik vasıflar (tez canlılık, heyecanlılık, dinamizm vs.) zaman ve mekâna göre sürekli değişim gösterdi. **Dolayısıyla gençlik de dünyayı ve hayatı anlamlandırmada kullanılan pek çok kavram gibi, belirli bir tarihsel döneme ait yapay, dolayısıyla sürekli olarak yeniden tanımlanma ihtiyacında olan bir kavram olarak anlam kazanmaktadır.**

Gençlik, modern dönemlere ait bir olgu olarak karşımıza çıkmasına karşılık, İslâm'da, başlangıçtan itibaren, gençliğin başlı başına bir halin/dönemin ismi olarak anlam kazandığını görüyoruz. Örneğin, ahirette hesaba çekilecek durumlardan birisinin "gençliğin nerede tüketildiği" (Tirmizi, Kıyame 1) konusu olması önemli ve anlamlıdır. *Kur'an*'da genç ve gençlikle ilgili tanımlamalar dikkate alındığında, gençlik döneminin ayrıntılı bir şekilde alt kategorilere de ayrıştırıldığı görülmektedir. **Kur'an ve Sünnet, gençliği Değer-Kültürel yaklaşım adını verebileceğimiz bir yaklaşımla ele almaktadır.**

Gençliğin tam olarak ne olduğu, neyi ifade ettiği konusunda sosyal bilimlerde yerleşik bir yargı bulunmamakla birlikte, gençlik üzerine gerçekleştirilen sosyolojik çalışmaların çoğu, öncülüğünü *Herbert Marcuse*, *Pierre Bourdieu* ve *François Dubet*'nin yaptığı üç temel yaklaşımdan yararlanmaktadır. **Bunlar; i) biyolojik yaklaşım, ii) sosyo-ekonomik yaklaşım ve hem biyolojik hem de sosyo-ekonomik faktörleri dikkate alan iii) sentezci yaklaşım olarak sıralanabilir.**

Biyolojik yaklaşım, gençliği belirli bir yaş aralığında olan insanlar olarak tanımlayarak kuşak/nesil bakışını benimser. Biyolojik yaklaşımda demografik özellikler, gençlik tanımlanırken dikkate alınan en yaygın ölçütlerden birini oluşturmaktadır. *Demografik gençlik* tanımları daha çok resmi kaynaklarda karşımıza çıkmaktadır. *Kalkınma Planları* bu açıdan önemlidir. Türkiye'de *planlı kalkınma* dönemine girildikten sonra, gençliğin kalkınma planlarında alındığı ve tanımlandığı görülmektedir. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında gençlik, 14-25 yaş arası nüfus olarak tanımlanmıştır. III. Kalkınma Planında 14-22, IV. ve V. Kalkınma Planında 12-24 ve VI. Plan döneminde 15-24 yaş grupları olarak tespit edilmiştir. VII. Plan döneminde ise böyle bir belirleme söz konusu değildir. I. Gençlik Şurasında ise gençlik 12-24 yaş arası nüfus olarak tanımlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın gençlik tanımına bakıldığında ise, *büluğ çağına erme nedeni ile biyo-psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ile genç yetişkinlik arasında kalan, 12-24 yaşları arasındaki grubu* ifade eden bir kavram olarak belirtildiği görülmektedir. *Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu* ve *Dünya Bankası*, 15-24 yaş aralığındaki kişileri *genç* olarak tanımlamaktadır. *Avrupa Birliği*'nin bazı raporlarında da gençler 15-29 yaş aralığındakiler olarak tanımlanmaktadır. Yine Avrupa Komisyonu'na bağlı olarak, Avrupa Birliği üyesi ve aday ülkelerde yürütülen *Gençlik Programları 2007-2012 yeni döneminde* gençlik, 15-30 yaş grubu olarak tanımlanmıştır. Gençliği belirli bir yaş grubu olarak tanımlayanlar arasında alt ve üst yaş sınırı üzerinde bir anlaşma bulunmamaktadır. Güncel çoğu araştırmalarda gençlik yaş grubunun 15-30 olarak sınırlandırıldığına rastlanmaktadır.

Gençlik tanımlamasında sosyo-ekonomik durumu kıstas alan yaklaşımın, biyolojik/demografik yaklaşıma oldukça sert itirazları vardır. Sosyo-ekonomik yaklaşım taraftarları, yaş faktörünü dikkate alarak yalnızca *kuşaklar arası* farklılaşma üzerine odaklanan bir bakış açısının, *kuşaklar içi* farklılaşmalara duyarsız kalacağını, hâlbuki *kuşak içi* farklılaşmanın son derece önemli olduğuna dikkat çekmişlerdir. Örneğin, İstanbul gibi bir metropolde üniversitede okuyan 26 yaşında bir gençle, aynı şehirde fabrikada çalışan bir gencin, ya da Anadolu kırsalında yaşayan evli ve 2 çocuk sahibi bir gencin, aynı yaşta olsalar dahi, bu günün dünyasında genç olma deneyimini farklı farklı yaşadıklarına dikkat çekilmiştir. Buna göre gençlik, sadece

biyolojik yaşla değil, bu yaşın etkisi olan *sosyal konumla* da ilgilidir. Çünkü özünde biyolojik olan bu kavram, insan söz konusu olduğunda, toplumsal bir hâl almaktadır. Yine bu çerçevede olmak üzere, farklı şartlar altında bulunan genç bir erkeğin ve genç bir kadının tecrübeleri de farklılaşacaktır. Gençlerin içinde buldukları farklı sosyo-ekonomik şartlara dikkat çeken *Bourdieu* ise bu anlamda gerçekte *gençlik* değil, *gençliklerin* var olduğunu, gençlik kavramının kendisinin toplumu homojen göstermek için kurgulanan bir dil oyunu, bir manipülasyon olduğunu iddia etmiştir.

Hem tarihsel çerçeveyi, hem de toplumsal ve sosyo-ekonomik faktörleri analiz içine dâhil eden son yaklaşım ise F. Dubet'nin sentezci yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, aynı yaş grubuna mensup kişilerin ortak tecrübelerden geçeceğini; fakat bu tecrübeleri, kendi buldukları yerden, yani dâhil oldukları farklı sosyal grupların içinde yaşayacaklarını kabul etmektedir.

Özetle, gençlik için belirlenen yaş sınırlarının, değişik ülke ve toplumlarda farklılık gösterdiği dikkatlerden kaçmamaktadır. **Dolayısıyla gençliği tanımlarken kültürel kıstasları dikkate almak gerekmektedir.** Bu bakımdan da *gençlik, toplumdandan topluma değişiklik arz eden faktörlerle tanımlanan, kendi kriterlerine göre bir düzen ve anlam empoze etmeye çalışılan, zaman ve mekânda süreklilik göstermeyen, yaş grupları ve nüfus istatistikleri ile tanımlanamayacak derecede karmaşık bir kavramdır.* Böyle olduğu için de literatüre bakıldığında gençliğin, *yerleşim birimlerine, içinde buldukları şartlara, sahip oldukları imkânlarla* göre de sınıflandırılarak tanımlandığı görülmektedir. **Yerleşim birimlerine** göre sınıflandırılmış gençlik, **kent gençliği, kırsal kesim gençliği ve gecekondu gençliği** olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır. Gençlik kesimini sınıflandırmada kullanılan bir diğer ölçüt ise, **okuyan ve okul dışı gençlik** ayrımıdır. Okuyan gençlik; **ortaöğretim gençliği ve yükseköğretim gençliği** olarak ele alınırken, **okul dışı gençlik** kesimini ise; **çalışan gençlik, işsiz gençlik ve asker gençlik** grubu oluşturmaktadır. İçinde buldukları şartlar göz önüne alındığında ise gençliğin, **özel durumlu gençlik** adı altında, **fizikî-zihni özürülü olan gençlik ve hükümlü-tutuklu gençlik** olarak sınıflandırıldığı görülmektedir. Ayrıca dönemsel özelliklerden veya ideolojik/siyasi/dini referanslardan esinlenerek yapılmış ve oldukça yaygın olarak kullanılan özel gençlik kategorileri ve tanımları da vardır: **68 kuşağı, 78 kuşağı, 80 kuşağı, Y-kuşağı, milenyum kuşağı, internet gençliği, cool gençlik, emo gençlik, apaçi gençlik, devrimci gençlik, İslâmci gençlik vb.**

Türkiye'de Gençlik Politikaları

Türkiye'nin gençlik politikası var mıdır, var ise ne gibi özellikler taşımaktadır? diye bir soru sorulacak olursa, öncelikle şu tespiti dile getirmek gerekiyor: Türkiye'de gençlik politikası üzerinde çalışan her kişinin söyleyebileceği gibi, **Türkiye'de genç-**

liğe ilişkin düzenlemeler oldukça yüzeysel ve aynı zamanda dağınıktır. Öyle ki Türkiye'de gençlik politikasına ilişkin müşahhas bir çerçeve belge ya da düzenleme bulunmamaktadır.

Türkiye'de gençliğe bakış ilk olarak Anayasa'da şekillenmektedir. Anayasa'nın 58. ve 59. maddeleri gençlikle ilgili olup, devlete, *gençlerin gelişimini sağlayacak hizmetler verme ve gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alma ve her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alma, sporun kitlelere yayılmasını teşvik etme* görevini yüklemektedir. Bu kapsamda olmak üzere T.C. Hükümetlerinin çeşitli birimleri (eğitim, istihdam, spor, sağlık, sosyal hizmetler, kültür vs.) ile yerel yönetimler ve STK'lar kendi sorumluluk alanları ve örgütsel yapıları çerçevesinde gençlere bilgi ve hizmet sunmaktadırlar. Bu çerçevede olmak üzere, *MEB Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü 7-19 yaş grubundan çocukları olan ana-babalara yönelik çocuk yetiştirme eğitimi* programı uygulamaktadır¹. Ergenlere yönelik olarak da *akrandan akrana yaşam becerileri temelli eğitim* uygulanmaktadır. Özellikle bu ikincisi ihtiyaçlara yöneliktir: Dezavantajlı konumdaki ergenlerin kapasitelerini geliştirmek; kendilerini şiddet, istismar ve sömürden, HIV/AIDS ve cinsel ilişki yoluyla bulaşan diğer hastalıklardan, uyuşturuculardan ve sağlık risklerinden koruyacak biçimde güçlendirmek; aileleriyle iletişim kurmalarını, öfkelerini kontrol etmeyi öğrenmelerini, ihtilafları çözme becerileri edindirmeyi, stres ve akran baskılarıyla baş etmeyi, cinsellikle ilgili doğru tercihlerini nasıl yapacaklarını, geleceklerini planlamaya özendirmeyi öğretmek gibi... Ancak bu ve benzeri gerekli ve olumlu çabalara rağmen, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin *Türkiye'de Gençlik* başlıklı 2008 *Ulusal İnsanî Kalkınma Raporu*'nda ;*Türkiye'nin, halen benimsediği daha ziyade sorun temelli sektörel yaklaşımın ötesine geçip, kapsamlı bir gençlik politikasına ve bunun takibini sağlayacak kurumların oluşumuna yönelmesi gerekmektedir* tespiti yer almaktadır.

Anayasa'da ve *İnsanî Kalkınma Raporları*'nda gençleri ilgilendiren konular daha çok *eğitim, sağlık ve boş zamanları değerlendirme* faaliyetleri kapsamında ele alınıp değerlendirilmektedir. 2007-2013 yıllarını kapsayan IX. Kalkınma Planında² ise

- 1 Bugün bu eğitim programı Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü(Ömür Boyu Öğretim Genel Müdürlüğü)eğitim çalışmalarına dâhil edilmiştir
- 2 Dokuzuncu Kalkınma Planı: "*Giderek hızlanan dönüşüm süreci de aile ve toplum içindeki kültürel ve sosyal ilişkileri olumsuz etkilemiştir. Kitle iletişimde çeşitlenme, aile içi iletişimde geleneksel yöntemleri bırakamama ve eğitim sistemindeki kimi aşılabilir sorunlar, gençlerin karşılaştıkları ailelerinden kopma, toplumsal sorunlara kayıtsızlık, umutsuzluk, kendine güvensizlik gibi sorunları daha da artırmış, böylece suça yatkınlık da artmıştır. Buna karşılık, iletişim fırsatlarının artması ve hükümet dışı kuruluşların yaygınlaşması sayesinde gençler kişisel talep ve isteklerini daha rahat dile getirebilmektedir. İşgücü piyasasında güçlüklerle karşılaşan kadınlara, gençlere, uzun süredir işsiz olanlara, engellilere ve eski mahkûmlara eşit fırsatlar sağlanacaktır. Gençlerin aileleriyle ve toplumla daha iyi iletişim kurmasını sağlayacak, özgüvenlerini geliştirecek, topluma aidiyet ve duyarlılıklarını artıracak ve karar süreçlerine katılımlarını sağlayacak önlemler alınacaktır."*

gençliğin *sektörel temelli* ele alındığı görülmektedir. Gençliğin kimlik ve kişiliğiyle ilgili konular başta olmak üzere bunların şekillenmesinde önemli olan toplumun *dini, ahlâki, kültürel değerlerine ve bunların aktarımına* ilişkin konulara hiç değinilmemektedir. Dolayısıyla Anayasa'sı ve Kalkınma Planları'yla gençliği *ekonomi, eğitim, sağlık ve siyaset* çerçevesinde değerlendiren Türkiye'nin gençlik politikaları, bu çerçevenin kapsamında şekillenmektedir. **Hâlbuki 2013 yılının bahar aylarında yaşanan ve hâlihazırda içinde bulunulan durum ve şartlara bakıldığında, gençliğin bir kimlik probleminin olduğu ve gençlik politikalarının önemli bir ayağının bu olması gerektiği apaçık ortadadır.** Bu, önemli ve üzerinde özellikle durulması gereken bir durumdur.

GENÇLİK ARAŞTIRMASI'NIN TEKNİK ÖZELLİKLERİ

GENÇLİK ARAŞTIRMASI'NIN TEKNİK ÖZELLİKLERİ

SEKAM'ın Türkiye'de Gençlik araştırması “**nicel bir alan araştırması**” olup, **tanımlayıcı** niteliktedir. Veri toplama aracı olarak **anket** kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'de yaşayan ve yaşı **15-28 arasında** yer alan fertler oluşturmuştur. Bu evreni temsil özelliğine sahip örneklem tespiti için “**katmanlı tesadüfi örneklem tekniği**” tercih edilmiştir. Katılımcıların **cinsiyeti, yaşadıkları coğrafi bölge, en çok yaşadıkları yerin toplumsal niteliği, yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, bölge** dikkate alınan katman ölçütlerini oluşturmuştur. Türkiye evrenini temsil kabiliyetine sahip örneklem belirlemek için Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) belirlediği ve araştırmalarında kullandığı **12 bölge** tasnifi kullanılmıştır (Şekil 1).

Araştırmanın veri toplama aşaması **2013 yılı Ocak-Nisan** aylarında gerçekleştirilmiştir. Anket, araştırmanın evrenini temsilen seçilen **81 şehirde** ve demografik ölçekle **kent** kategorisine dâhil edilebilecek ilçeler dâhil **179 kentsel, 173 kırsal olmak üzere toplam 352 yerleşim biriminde 5541 kişiye uygulanmıştır**. Araştırmaya katılanların bazı özellikleri (Tablo1-Tablo 4)'de gösterilmiştir.

Şekil 1: Araştırma Bölgeleri

Tablo 1: Araştırma Bölgeleri

Bölge	Katılımcı Sayısı	%
İstanbul	706	12,7
Batı Marmara	339	6,1
Ege	455	8,2
Doğu Marmara	405	7,3
Batı Anadolu	445	8,0
Akdeniz	592	10,7
Orta Anadolu	393	7,1
Batı Karadeniz	594	10,7
Doğu Karadeniz	420	7,6
Kuzeydoğu Anadolu	424	7,7
Ortadoğu Anadolu	349	6,3
Güneydoğu Anadolu	419	7,6
Toplam	5541	100,0

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyetleri

Cinsiyet	Sayı	%
Erkek	2722	49,1
Kadın	2819	50,9
Toplam	5541	100,0

Tablo 3: Katılımcıların Öğrenim Düzeyleri

Öğrenim Düzeyi	Sayı	%
İlköğretim	395	7,3
Lise	1864	34,3
Ön lisans	975	17,9
Lisans	1864	34,3
Lisansüstü	343	6,3
Toplam	5441	100,0

Tablo 4: Katılımcıların Yaşları

Yaş	Sayı	%
15	276	5,3
16	279	5,4
17	353	6,8
18	481	9,3
19	670	13,0
20	661	12,8
21	402	7,8
22	359	6,9
23	336	6,5
24	408	7,9
25	272	5,3
26	208	4,0
27	221	4,3
28	240	4,6
Toplam	5166	100,0

GENÇLERDE KİMLİK VE AİDİYET

- Araştırmada Göz Önüne Alınan Kimlik Grupları
- Modern-Gelenek Bağlamında Gençlerin Kendilerini Tanımlayışları
- Gençlerin Genel Toplumsal Aidiyetleri/Kimlikleri
- Gençliğin Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikleri
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimliklerin Gruplandırılması
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimliklerin Modern-Gelenek Düzleminde Tanımlanması
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Dinî Değerler
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Laiklik
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Aile Değerleri
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Anadilde Eğitim
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Kamuda Başörtüsü Takma
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye'nin En Önemli Sorunu
  - Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye'yi Bir arada Tutan En Önemli Unsur

GENÇLERDE KİMLİK VE AİDİYET

Araştırmada Göz Önüne Alınan Kimlik Grupları

Her kimlik, bir tanımlamadır. Her tanım ise, *aynı/benzer* ve *farklı* şeyleri dikkate alarak inşa olunan bir anlamsal çerçeveyi temsil eder. Herhangi bir tanımın oluşturulması sırasında, bazı özellikler tanımlanan şeye dâhil edilmek üzere anlam daire-sinin içerisine alınırken, diğer bazı özellikler *ötekilere* ait olmak üzere dışarıda bırakılır. Böylelikle, tanımlananı belirgin kılacak *sınır* ve *anlam alanı* oluşturulmuş olur. Zaten tanımın başarısı da, tanımlananı *ötekilerden* ayıran sınır ve bu sınırın *ayırıcılık* özelliğiyle ilgilidir. Sınırı net olmayan, anlam alanını belirgin şekilde oluşturamayan tanımlar, başarılı kabul edilmezler; çünkü anlam karışıklıklarına neden olurlar. Eğer söz konusu tanım, bir tutum veya davranışla, daha da önemlisi, ferdi veya toplumsal hayatla ilgiliyse, tanım aşamasındaki karmaşa doğrudan bu alanlara yansır ve gerek ferdi ve gerekse toplumsal hayatta birçok karışıklığa, hattâ çatışmaya yol açar.

Fert için *gençlik dönemi*, ferdi kimliğin ve toplumsal aidiyetin inşa olduğu, oluşturulduğu dönemi temsil eder. Elbette ki fert, gençlik sonrası diğer hayat dönemlerinde kimliğinde ve/veya toplumsal aidiyetinde değişikliğe gidebilir; yeni bir kimlik ve/veya aidiyet kazanabilir. Ancak bu çok özel ve istisnadır; aynı zamanda çok zordur. *Gençlik yılları, hemen herkesin ferdi kimliğinin ve toplumsal aidiyetinin oluşmasının da ötesinde kimliğinin/aidiyetinin berraklaşp, netleştiği bir dönem olarak anlam kazanmaktadır.* Fertler bu dönemde edindikleri/inşa edilen kimliklerine ve aidiyetlerine göre, *benzerleriyle* iş ve eylemlerde, tutum ve tavırlarda *bir araya gelir* ve *ötekilerden ayrışır*lar. *Birleşme* ve *ayrışma* ise; hayat tarzında, dinî, ahlâkî, siyasi ve kültürel değerlerde kendini olanca biçimiyle açığa vurur.

Araştırma kapsamında dikkate alınan temel konulardan biri, gençlerin ferdi kimliklerinin ve toplumsal aidiyetlerinin hangi noktada ve düzeyde gerçekleştiği ve ayrıca bunların ne gibi işlevler üstlendiğiyle ilgilidir. Bunu tespit edebilmek için üç farklı eksen boyunca üç temel soruya yer verilerek, aşağıdaki gibi *üç eksenli* bir sınıflandırma yapılmıştır:

1. Gruplama: Modern-Geleneksel Düzlemde

Modern, Geleneğe Bağlı, Biraz Modern - Biraz Geleneksel

2. Gruplama: Genel Toplumsal Aidiyet Düzleminde

Müslüman, İnsan, Türk, T.C. Vatandaşı, Alevi, Kürt, Diğer

3. Gruplama: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlik Düzleminde

Müslüman, Dindar, İslâmcı, Muhafazakâr, Milliyetçi, Ülkücü, Liberal, Devrimci, Demokrat, Atatürkçü, Kemalist, Ateist, Laik, Sosyal Demokrat, Sosyalist, Komünist, Feminist, İlerici.

Bu gruplamalara bağlı olarak, *katılımcıların hangi kimlikleri benimsediği; her bir kimlik mensubunun, benimsediği kimliğe ilişkin değerlere sahip olma, benimseme ve özümseme düzeyi, diğer bir tabirle, zarfla mazrufun uyuşup-uyuşmadığı araştırılmıştır.*

Gençlerin Gelenek-Modern Düzleminde Kendilerini Tanımlayışları

Türkiye, son iki yüz yıldır, ferdi ve toplumsal, zihinsel ve maddî unsurları ile batılılaşma modeline göre *topyekûn değişmeyi* kendisine en üst düzeyde ideal olarak belirlemiş bir ülkedir. Bu değişimin öznesi devlet, nesnesi ise, tüm toplum ve dolayısıyla tüm ferdlerdir. Hukuk, siyaset, ekonomi ve en önemlisi de eğitim, hedeflenen ve *tepeden inmece* yöntemle yürütülen değişimin temel araçları olarak anlam kazanmıştır. Tüm bunlar yapılırken de, *Batılı gibi olmak ile modern olmak, eş anlamlı görülmüştür.* Dolayısıyla süreç, sıklıkla, aynı anlama gelecek şekilde *Batılılaşmak, çağdaşlaşmak* (muasırlaşmak), *modernleşmek* olarak kavramlaştırılmıştır.

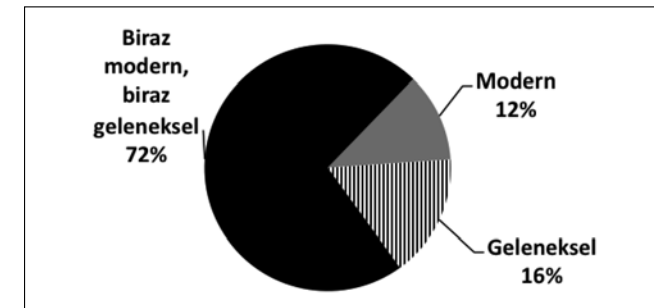
Yaşanan bu değişim/inşa süreci, yaklaşık son 20-30 yıllık dönemde, değişimin nesnesi açısından yeni bir boyuta daha sahip olmuştur. Bu yeni boyut, *küreselleşme* olarak kavramsallaştırılan ve başta ABD olmak üzere bazı Batı ülkelerinde üretilen *kültür endüstrisi ürünlerinin* tüm dünyayı istilasıyla gerçekleştirilen *bir benzeşim sürecidir.* Yaşadıkları coğrafya, mensubu oldukları din veya kültür, ürünü oldukları tarihsel geçmiş her ne olursa olsun, insanlar en genel mânada hayat tarzlarıyla benzeşmektedirler. *Modernlik* ise, bu benzeşmenin *muhtevası ve biçimi* olarak anlam kazanmaktadır. Fertler ve toplumlar, küresel kültürün nesnesi oldukça, daha çok modernleştiklerini düşünmektedirler.

Batılılaşma veya *küresel kültüre* mensup olma, isimlendirme her ne olursa olsun, her iki durumu da tanımlayan en temel kavram, *modern* olmaktır. Ve şu son derece önemlidir ki, ister Türkiye'nin iki yüz yıllık tarihinde belirleyici olan *batılılaşma* politikaları bağlamında ele alınsın, isterse *küreselleşme* bağlamında ele alınsın, en temelde ferdlar için karşıt kutuplu bir tercih söz konusudur. Tercihler *gelenek-modern* ekseninde *şekillenmekte* ve modernlik *doğru tercih* olarak anlam kazan(dı)rıl

maktadır. Çünkü *geleneksellik* ve *modernlik*, birbirinden tamamen farklı ve çoğu zaman zıt (karşıt) inançları, tutumları, tavırları, anlayışları, değerleri, yaşama tarzlarını ifade etmekte ve günümüz dünyasında ve daha da önemlisi, günümüz Türkiye'sinde *modernlik, olması gereken* olarak sunulmakta ve gösterilmektedir.

SEKAM'ın *Gençlik Araştırması* ile, gençlerin kendilerini *gelenek-modern* ekseninde nasıl ve ne kadar konumlandıkları tespit edilmek istenmiştir. Bu konumlanışın biçim ve miktarını belirlemek önemlidir. Çünkü *gelenek-modern farklılığı/karşıtlığı*, yukarıda da ifade edildiği üzere, ferdi ve toplumsal tüm alanlarda birbirinden çok farklı ve hattâ çoğu zaman karşıt bir tutum ve tavır, ilgi ve istek düzeylerini, daha da önemlisi, değerler sistemini ve yaşayış tarzını gerektirmektedir. Gençlerin kendilerini *gelenek-modern* ekseninde nasıl ve ne kadar konumlandıkları tespit edilirse, gençlerimizin kendilerine şu veya bu şekilde sunulan veya dayatılan modernliği ne düzeyde kabullendiklerini tespit etmek mümkün olabilecektir.

SEKAM'ın *Gençlik Araştırması*'nın ilginç olmanın da ötesinde, şaşkınlığa yol açan birçok tespitlerinden birisi de, gençlerin *gelenek-modern zemininde kendilerini konumlandıklarıyla* ilgili olmuştur. Elbette ki, gençlerin kendilerini daha çok *gelenek* veya daha çok *modern* düzleminde konumlandıklarının birbirinden tamamen farklı bir anlamı olacaktır. Araştırmanın veri toplama aşamasında, hem iki yüz yıllık bir geçmişe sahip devlet politikaları, hem de son birkaç on yıldır kitle iletişim araçlarının çoğunluğunun güçlü ve yoğun bir şekilde aracılığını yaptıkları değerler, anlayışlar ve hayat tarzı açısından *modernliğin* gençler tarafından daha çok tercih edileceği (edilmesi gerektiği), bunun ise büyük oranda *normal* olduğu düşünülmüştü. Ancak araştırma ile tespit edilmiştir ki, gençler, beklentilerin çok ötesinde bir düzlemde kendilerini konumlandırmış durumdadır. *Konuyla ilgili soruya alınan cevaplara göre, gençlerin dörtte üçü, kendisini ne geleneksel, ne de modern olarak tanımlamaktadır* (Şekil 2). Yani gençler, geleneksel kalmayı başaramadıkları gibi, modern de olamamışlardır. Bu nedenle de kendilerini *biraz modern- biraz geleneksel* olarak tanımlamaktadırlar.

Şekil 2: Gençlerin, Modern-Gelenek Düzleminde Kendilerini Tanımlayışları

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Modern-Gelenek Düzleminde Kimlikler

Gençliğin %72'sinin kendini, **biraz modern-biraz geleneksel** olarak tanımlamış olması, melez bir durumu temsil etmekte ve gençlerin **ne o, ne de bu** olmadıklarını göstermektedir. Gençler, inanç ve kabulleriyle, tutum ve tavırlarıyla, eylem ve davranışlarıyla ara bir konumdadırlar. **Bunun ise, hem ferdin kimlik ve kişiliği açısından, hem de toplumsal değerler, uyum ve denge açısından oldukça önemli bir problemler yumağına işaret ettiği açıktır.**

Gençlerin Genel Toplumsal Aidiyetleri/Kimlikleri

Ferdin kendisini ne olarak hissettiği sorusuna alınan cevap, ferdin **toplumsal aidiyeti** hakkında önemli bilgiler verir. Gençlerin kendilerini toplumsal kimlikler düzeyinde nasıl konumlandıklarını, toplumsal düzeyde ne tür bir aidiyete sahip olduklarını tespit etmek ise, gençlikle ilgili bir araştırmada göz ardı edilemeyecek öneme sahiptir. Çünkü gençlerin toplumdaki duruşları, tercih ve beklentileri buna göre şekillenecektir. Bu nedenle gençlere, “*kendinizi daha çok ne olarak hissediyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Ayrıca bu soru bağlamında farklı düzeyde olmak üzere iki tercihte bulunmaları istenmiştir.

Birinci düzeydeki aidiyetler (Tablo 5) dikkate alındığında, gençlerin %39,4'ünün kendisini **Müslüman** olarak hissettiği-tanımladığı, %27,9'unun da kendisini **İnsan** olarak hissettiği-tanımladığı tespit edilmiştir. Birinci tercih düzeyinde öne çıkan **dört aidiyet/kimlik sırasıyla Müslüman, İnsan, Türk, T.C. vatandaşı'dır**. İkinci düzeydeki aidiyetler dikkate alındığında, birinci düzeye göre sadece sıralamada farklılık vardır. İkinci düzey tercihler arasında **Türk aidiyeti/kimliği %37'lik oranla birinci sırada, İnsan aidiyeti/kimliği ise %14,8'lik oranla dördüncü sıradadır**.

Tablo 5: Toplumsal Aidiyet/Kimlik

Genel Aidiyet/ Kimlikler	Kendinizi daha çok ne olarak hissediyorsunuz?			
	1.Tercih		2.Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Müslüman	2068	39,4	1642	24,4
İnsan	1464	27,9	1084	14,8
Türk	1015	19,3	940	37
T.C. Vatandaşı	637	12,1	658	21,2
Alevi	24	0,5	62	1,4
Kürt	36	0,7	16	0,4
Diğer	11	0,2	37	0,8
Toplam	5255	100,0	4439	100,0

Gençlerin önemsedikleri ve öncelikledikleri dört aidiyet biçimi, esasen modern-geleneksel düzleminde karşımıza çıkan karmaşayı da bir başka açıdan gözler önüne sermektedir. **Çünkü önemsenen ve öncelenen aidiyetler Müslüman gibi dinî, Türk gibi etnik/siyasî, T.C. Vatandaşı gibi siyasî ve İnsan gibi son derece genel ve bu nedenle de nitelik derinliği son derece sığ, dört farklı aidiyet biçimidir.** Bunların her biri diğerinden çok farklı boyutlarda anlam kazanmaktadır. Gerçi burada Müslüman ile Türk kimlikleri arasında bir kapsam ilişkisi olduğu düşünülebilir, ancak araştırma kapsamında bunu ayırıştırma imkânına sahip değiliz.

Fertlerin hissettikleri aidiyet ile olgusal özellikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde şöyle bir durumla karşılaşmaktadır: **Birinci derecedeki aidiyet tercihleri** dikkate alındığında (Bakınız: Ana Rapor, Tablo 2.13, 2.14) erkeklerin, kadınlara oranla kendilerini daha çok **Müslüman** olarak hissettikleri, kadınların ise erkeklere oranla kendilerini daha çok **Türk** ve **İnsan** olarak hissettikleri anlaşılmaktadır. Fertlerin öğrenim seviyeleri yükseldikçe, kendilerini **Türk** ve **İnsan** hissetme oranları artmakta, **Müslüman** hissetme oranları düşüş göstermektedir. Bu durum, aynı biçimiyle yaşanan yerin niteliğindeki değişmelerde de görülmektedir. Yaşanan yerleşim merkezinin büyümesine paralel olarak kendisini **Türk** ve **İnsan** hissedenlerin oranında artış görülürken, **Müslüman** hissedenlerin oranında azalma görülmektedir. Bölgeler dikkate alındığında, kendini en yüksek oranda **Müslüman** hissedenler, Batı Marmara ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayanlardır. En yüksek oranda **Türk** hissedenler, Ege Bölgesi'nde; **insan** hissedenler ise, Batı Karadeniz ve Doğu Karadeniz'dedir.

İkinci derecedeki aidiyet tercihleri dikkate alındığında (Bkz. Ana Rapor, Tablo 2.15, 2.16) kadınlar, erkeklere oranla kendini daha çok **Müslüman** hissetmekte, erkekler de kadınlara oranla kendini daha çok **Türk** hissetmektedirler. Gençlerin öğrenim düzeyi yükseldikçe kendisini Müslüman hissedenlerin oranı artmakta **Türk** hissedenlerin oranı azalmaktadır. En çok yaşanan yerleşim merkezi büyüdükçe, kendisini **Türk** hissedenlerin oranı azalmakta, **T.C. Vatandaşı** hissedenlerin oranı artmaktadır. Bölgeler dikkate alındığında; kendisini **Türk** hissedenlerin oranının en yüksek olduğu bölge Kuzeydoğu Anadolu, **Müslüman** hissedenlerin en yüksek oranda bulunduğu bölge Doğu Karadeniz, yine en yüksek oranda **İnsan** hissedenlerin bulunduğu bölgeler Ege ve Akdeniz'dir.

Burada dikkate alınması gereken önemli bir konu da, bu aidiyetlerin tutum ve tavırlarda, anlayış ve beklentilerde ne yönde farklılaşmalara yol açtığı ile ilgilidir. Bunu açıklığa kavuşturmak için, ilgili üç ana soruya gençlerin verdiği cevaplara aşağıda yer verilmektedir (Tablo 6-Tablo 8).

Tablo 6: Aidiyetlere Göre Anadilde Eğitim Konusunu Değerlendirme¹

Genel Aidiyetler/ Kimlikler	"Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir" (%)					
	Sayı	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum,
Müslüman	1890	27,4	27,7	14,8	13,5	16,6
Türk	923	29,3	18,7	10,3	19,0	22,8
T.C. Vatandaşı	608	40,5	21,5	5,9	16,3	15,8
Alevi	68	17,6	26,5	11,8	17,6	26,5
Kürt	114	43,9	21,9	15,8	12,3	6,1
İnsan	1429	27,9	23,8	14,6	19,0	14,8
Diğer	11	27,3	0,0	18,2	54,5	0,0

Tablo 7: Aidiyetlere Göre "Türk'ün, Türk'ten Başka Dostu Yoktur" Görüşünü Değerlendirme

Genel Aidiyetler/ Kimlikler	Türk'ün, Türk'ten başka dostu yoktur (%)					
	SAYI	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum,
Müslüman	1900	41,6	20,1	11,5	16,4	10,5
Türk	940	49,3	16,9	13,5	12,3	8,0
T.C. Vatandaşı	610	50,7	15,9	7,9	18,7	6,9
Alevi	73	32,9	26,0	20,5	11,0	9,6
Kürt	119	16,8	19,3	14,3	16,0	33,6
İnsan	1413	34,3	21,4	12,8	18,8	12,6
Diğer	11	18,2	18,2	36,4	18,2	9,1

Tablo 8: Aidiyetlere Göre Dinin, Ferdî Tutum ve Davranışları Etkileme Durumu

Genel Aidiyetler/ Kimlikler	Din, tutum ve davranışlarınızı etkiler mi? (%)				
	Sayı	Çok Etkiler	Etkiler	Çok az Etkiler	Hiç Etkilemez
Müslüman	1982	56,8	39,0	2,9	1,4
Türk	978	31,2	51,2	11,9	5,7
T.C. Vatandaşı	620	35,3	50,0	10,2	4,5
Alevi	76	36,8	47,4	13,2	2,6
Kürt	123	51,2	43,9	3,3	1,6
İnsan	1440	31,7	58,0	6,7	3,6
Diğer	11	36,4	63,6	0,0	0,0

1 Tablo 6, 7, 8 birinci düzeyde ifade edilen aidiyetlere göredir.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Genel Toplumsal Aidiyetler/Kimlikler

Gerek birinci tercih düzeyinde gerekse, ikinci tercih düzeyinde herhangi bir kimliğin, %50'nin üzerinde tercih edilmemiş olması, **Türkiye'nin yeni nesille ilgili en ciddi sorunlarından birisinin, kimlik krizi olduğunu ortaya koymaktadır.**

Müslüman kimliği benimseyenlerin oranının, birinci tercih düzeyinde % 39 iken, ikinci tercih düzeyinde %24 olması; Türk kimliğini benimseyenlerin oranının, birinci tercih düzeyinde %19 iken, ikinci tercih düzeyinde %37 olması ve T.C. Vatandaşlığı kimliğini benimseyenlerin, birinci tercih düzeyinde %12 iken, ikinci tercih düzeyinde %21 olması, *gençlerin kimliklerinin tam olarak anlam bulamadığı ve yerleşmediği anlamına gelmektedir.*

Gençler, kaygan bir kimlik zemininde bulunmaktadırlar. İkinci tercih düzeyinde *etnik ve renksiz* kimliklerin öne çıkması, Türkiye için ciddi bir tehlikedir. Birinci ve ikinci tercih düzeyleri arasında ki değişim, aynı zamanda gençlerdeki eğilim yönünü belirlemektedir.

Gençlik çözülmekte, aidiyet duygusu zayıflamakta ve gittikçe ferdileşmektedir. Üst kimlikte meydana gelen kırılma ve zayıflama, alt kimliklerin üste çıkmasına; bu da, toplumun ayrışmasına sebebiyet verebilecektir. Bununla birlikte, Müslüman kimliğin %39 gibi bir oranla birinci sırada yer almış olması, üst kimliğin Müslümanlık üzerine inşa edilebilme şansının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Burada dikkate alınması gereken önemli bir konu da, bu aidiyetlerin, tutum ve tavırlarda, anlayış ve beklentilerde ne yönde farklılaşmalara yol açtığı ile ilgilidir. Bunun için gençlerin aşağıdaki üç soruya/yargı cümlesine verdikleri cevapların analizi yapılmıştır:

- "Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir"
- "Türk'ün, Türk'ten başka dostu yoktur"
- "Din, tutum ve davranışlarınızı etkiler mi?"

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Genel Toplumsal Aidiyetler/Kimlikler

Farklı kimlikleri benimsemiş gençlerden, "Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir" yargı cümlesini onaylayanların oranı, Alevi kimlik mensupları hariç, onaylamayanlardan daha fazladır. Alevi kimliğini benimseyenlerden, söz konusu hüküm cümlesini onaylayanların oranı ile onaylamayanların oranı birbirine eşittir (%44,1). **Gençlerin Türkiye'nin kangrenleşmiş bu sorununa, çözüm arayıcı bir yaklaşım sergilemeleri, olumlu ve ümit verici bir durum olarak değerlendirilmelidir.**

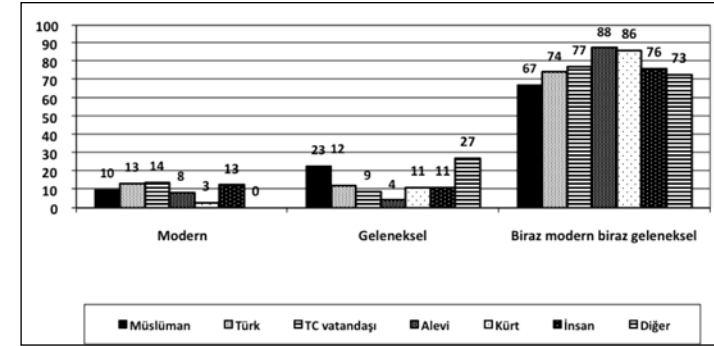
Farklı kimlik mensubu gençler, "Türk'ün, Türk'ten başka dostu yoktur" yargı cümlesini, Kürt kimliğini benimseyenler hariç, %56-%67 düzeyinde onaylamaktadır. Burada dikkat çekici olan, Müslüman kimliğini benimsemiş olanların, %62 gibi bir oranla bunu onaylamış olmalarıdır. Müslüman kimlikle etnik kimlik özdeşleşmesi, Müslüman kimliğinin ana muhtevası ile *terstir*. Kürt kimliğini benimsemiş olanlardan, bu yargı cümlesini onaylayanların oranının %36, onaylamayanların oranının %50 olması, düşündürücü ve anlamlı bir sonuç olarak tezahür etmektedir.

Zannedildiği gibi Türk ve Kürt kimlik mensupları arasında ciddi ve derin bir husumet mevcut değildir. Bu sonuç, ülkenin geleceği açısından önemli bir bulgu olarak kabul edilmelidir.

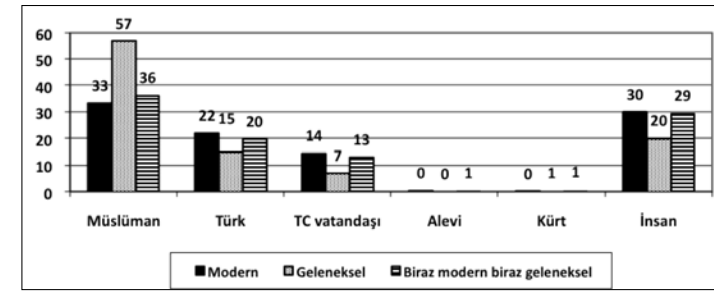
Hangi kimliği benimsemiş olursa olsunlar, gençlerin kahir ekseriyeti (%82-%96), "Dinin, tutum ve davranışlarını etkilediğini" ifade etmektedirler. Bu, olumlu; fakat muhteva olarak diğer bazı sorulara verilen cevaplarla teyit edilmesi gereken bir durumdur.

Diğer taraftan yukarıda seçilmiş üç örnek soruya/yargı cümlesine verilen cevapların birbirine yakın olması, kimliklerin/aidiyetlerin farklılaştırıcı özelliğinin yok olmaya doğru gittiğini ve kimliklerin şekillenip, isimleştiğini ortaya koymaktadır.

Modern- Geleneksel kimlik grubu ile *Genel Aidiyet* grubu arasındaki ilişkiye baktığımızda, Müslüman kimliğini benimseyenlerin, diğerlerine nazaran Biraz Modern- Biraz geleneksel kimlik (Melez Kimlik/Şizofren Kimlik) konusunda daha olumlu olduklarını görmekteyiz (Şekil 3). Ancak, bu oranın %67 olması, gençliğin kimlik kırılması yaşamakta olduğunun bir göstergesidir. Diğer taraftan Geleneksel kimliği benimseyenlerin %23'ü Müslüman kimliğini benimserken; Müslüman kimliği benimseyenlerin %57'si geleneksel kimliği benimsemektedir (Şekil 4).

Şekil 3: Gençliğin Toplumsal Aidiyetine Göre Modern-Geleneksel Durumu

Şekil 4: Gençliğin Modern-Geleneksel Durumuna Göre Toplumsal Aidiyet

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Genel Toplumsal Aidiyetler/Kimlikler ile Modern-Geleneksel Kimliklerin Karşılıklı İlişkisi

Modern-Geleneksel kimlik düzlemi ile *genel aidiyet/kimlik* düzleminin çapraz sorgulaması yapıldığında, beklenti, Geleneksel Kimliği benimseyenlerin daha çok Müslüman; Müslüman Kimliği benimseyenlerin de daha çok Gelenekselliği tercih edeceği istikametindeydi. Müslüman kimliği benimsemiş olanlar %57'lik bir oranla geleneksel olmayı benimsediklerini ifade etmekle, nispeten beklentiye uygun davranmışlardır.

Ancak kendini "*biraz modern- biraz geleneksel*" olarak tanımlayanların %67'sinin, *geleneksel* olarak tanımlayanların ise %23'ünün kendisini *Müslüman* olarak tanımlaması, beklentiye ters bir durum ortaya çıkarmıştır. *Biraz modern- biraz geleneksel* grubun, diğer toplumsal aidiyetleri de daha yüksek bir oranda benimsediği görülmektedir.

Bu da, gençliğin melez /şizofren kimliğe sahip olduğunun bir başka göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Gençliğin Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikleri

Gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimlik tercihleri, dikkate alınması ve önemsenmesi gereken bir konudur. Araştırmada, katılımcılara 18 farklı siyasî, ideolojik ve dinî kimlik listesi verilmiş, bunları, kendilerine ne kadar uygun bulup-bulmadıklarını belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların tercih edebilecekleri dört farklı cevap bulunmaktadır: *Çok uygun, uygun, uygun değil, hiç uygun değil*. Alınan cevaplara göre dağılım, Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Gençliğin Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikleri

Kimlikler	..... Kimliği size ne oranda uyar? (%)				
	Sayı	Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Uygun	Çok Uygun
Ülkücü	4677	35,9	30,5	25,8	7,8
Muhafazakâr	4535	16,7	25,2	48,7	9,4
Liberal	4006	15,7	36,4	42,1	5,8
Sosyal Demokrat	4201	13,3	24,8	50,0	11,9
Milliyetçi	4561	7,8	11,2	58,9	22,1
Sosyalist	4096	13,1	26,0	45,8	15,0
Atatürkçü	4621	6,4	11,3	53,6	28,8
Dindar	4488	6,1	14,4	60,1	19,3
Müslüman	4807	2,0	3,1	52,0	42,9
Komünist	4229	59,2	30,4	6,9	3,5
Ateist	4330	73,6	22,7	2,3	1,4
Kemalist	4217	28,5	19,7	34,1	17,7
Laik	4543	9,2	9,8	57,6	23,4
Devrimci	4212	30,8	28,5	27,3	13,4
İslâmcı	4404	10,3	18,5	48,8	22,3
Demokrat	4405	9,1	11,3	57,5	22,0
Feminist	4191	43,2	35,9	15,6	5,4
İlerici	4518	7,4	9,8	51,9	30,8

Tablo 9 üzerinden *çok uygun bulunan, uygun bulunan, uygun bulunmayan ve hiç uygun bulunmayan* seçeneklere göre kimlik analizi yapıldığında, aşağıdaki sonuçlar dikkat çekmektedir:

Gençlerin kendileri için **çok uygun** buldukları ve benimsedikleri ilk 5 kimlik ve oranı şu şekildedir:

Müslüman (%43), İlerici (%31), Atatürkçü (%29), Laik (%23), İslâmcı (%22).

Gençlerin kendileri için **uygun** buldukları ve benimsedikleri ilk 5 kimlik ve oranı ise şu şekildedir:

Dindar (%60), **Milliyetçi** (%59), **Laik** (%58), **Demokrat** (%58), **Atatürkçü**(%54).

Gençlerin **uygun değil** olarak niteledikleri ve benimsemedikleri ilk 5 kimlik ve oranları ise şu şekildedir:

Liberal(%36), **Feminist** (%36), **Ülkücü** (%31), **Komünist** (%30), **Devrimci** (%29).

Gençlerin kendileri için **hiç uygun değil** olarak niteledikleri ve benimsemedikleri ilk 5 kimlik ve oranı şu şekildedir:

Ateist (%74), **Komünist** (%59), **Feminist** (%43), **Ülkücü** (%36), **Devrimci** (%31).

Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimliklerin Gruplandırılması

Gençlerin 18 siyasî, ideolojik ve dinî kimlikle ilgili sorulara verdikleri cevapları göz önüne alan bir **faktör analizi** yapıldığında, bu kimliklerin 5 ayrı grupta toplanabilecekleri tespit edilmiştir (Tablo 10):

- 1. grup:** Atatürkçü, Laik, Kemalist, İlerici.
- 2. grup:** Liberal, Sosyal Demokrat, Sosyalist, Demokrat.
- 3. grup:** İslâmcı, Dindar, Müslüman.
- 4. grup:** Komünist, Ateist, Devrimci, Feminist.
- 5. grup:** Ülkücü, Muhafazakâr, Milliyetçi.

Bu ayrım, kimliklerin anlam alanlarının ne oranda birbirleri ile kesiştiğini veya ayrıştığını göstermesi açısından önemlidir.

Tablo 10: Faktör Analizine Göre Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlik Grupları

1.GRUP	2.GRUP	3.GRUP	4.GRUP	5.GRUP
ÖRTÜŞEN KİMLİKLER				
Atatürkçü	Liberal	İslâmcı	Komünist	Ülkücü
Laik	Sosyal Demokrat	Dindar	Ateist	Muhafazakâr
Kemalist	Sosyalist	Müslüman	Devrimci	Milliyetçi
İlerici	Demokrat		Feminist	
YAKIN KİMLİKLER				
Milliyetçi	İlerici	Muhafazakâr	Kemalist	Liberal
UZAK KİMLİKLER				
Muhafazakâr	Dindar	Kemalist	Müslüman	Devrimci
		Ateist		
		Komünist		

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ
Gençliğin Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikleri

Bu araştırmanın en ilginç bulgularından biri, 18 farklı siyasî, ideolojik ve dinî kimliğin, yakınlık ve uzaklık bakımından 5 kimlik grubunda sınıflandırılabilceği tespitidir:

- 1. grup:** Atatürkçü, Laik, Kemalist, İlerici.
- 2. grup:** Liberal, Sosyal Demokrat, Sosyalist, Demokrat.
- 3. grup:** İslâmcı, Dindar, Müslüman.
- 4. grup:** Komünist, Ateist, Devrimci, Feminist.
- 5. grup:** Ülkücü, Muhafazakâr, Milliyetçi.

Her bir gruba yakın ve uzak olan kimlikler, Tablo 10'da görülmektedir. **Bu bulgu, hayatın pratiğinde kimlerin bir araya gelip ittifak yapabileceğini, kimlerin de bir araya gelemeyeceğini ya da gelmesinin çok zor olduğunu göstermesi açısından önemlidir.**

Siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler, katılımcıların cinsiyetleri açısından incelendiğinde; kadın katılımcıların, erkek katılımcılara oranla *Feminist* kimliğini çok daha yüksek düzeyde *uygun* bulduğu tespit edilmiştir. Kadın katılımcılar *Ülkücü*, *Liberal*, *Sosyal Demokrat*, *Milliyetçi*, *Sosyalist*, *Atatürkçü*, *Dindar*, *Müslüman*, *Kemalist*, *Laik*, *Devrimci*, *İslâmcı*, *Demokrat* ve *İlerici* kimliklerini de erkeklere oranla kendilerine daha *uygun* bulmaktadırlar.

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimliklerin Modern-Gelenek Düzleminde Tanımlanması

Siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler, katılımcıların modern-gelenek düzleminde kendilerini tanımlayışları açısından incelendiğinde, kendisini en yüksek düzeyde *modern* olarak niteleyenler *Ateist* (%30,8), *Devrimci* (%15), *Feminist* (%14,4), *Sosyalist* (%13,5) kimliğine sahip olanlardır. Kendisini en yüksek düzeyde *gelenek*ye bağlı olarak niteleyenler *Muhafazakâr* (%19,3), *Ülkücü* (%18,7) ve *İslâmcı* (%18,2) kimliğine sahip olanlardır.

Ateist (%53,5) kimliğini kabullenenler hariç, diğer tüm kimlik mensupları, kendisini en yüksek düzeyde(%70-%75) *Biraz Modern Biraz Geleneksel Kimliğe* bağlı olarak nitelemektedirler (Tablo 11).

Tablo 11: Dinî, İdeolojik, Siyasî Kimlikler Açısından
Modern-Geleneksel Düzleminde Kendinizi Nasıl Tanımlarsınız?²

Kimlikler	Kendinizi nasıl tanımlarsınız? (%)		
	Modern	Geleneğe Bağlı	Biraz Modern Biraz Geleneksel
Ülkücü	11,7	18,7	69,7
Muhafazakâr	8,2	19,3	72,5
Liberal	11,5	12,4	76,1
Sosyal Demokrat	12,0	13,1	74,9
Milliyetçi	10,8	15,1	74,1
Sosyalist	13,5	12,8	73,7
Atatürkçü	12,3	13,4	74,4
Dindar	8,8	17,6	73,6
Müslüman	10,9	16,0	73,1
Komünist	18,1	9,0	72,9
Ateist	30,8	15,7	53,5
Kemalist	14,2	12,0	73,8
Laik	12,3	13,3	74,4
Devrimci	15,0	11,2	73,8
İslâmcı	9,5	18,2	72,3
Demokrat	11,8	13,5	74,7
Feminist	14,4	10,7	74,9
İlerici	12,3	14,1	73,7

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Dinî Değerler

Gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre dinî değerlere ve konulara ilişkin tutum ve tavırlarını, inanç ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla konuyla ilgili veriler incelendiğinde, beklentiye uygun durum ve özellikler tespit edildiği gibi, mânidar tespitlere de ulaşılmaktadır.

Allah'ın varlığına olan inanç konusu, bunlardan ilk dikkate alınabileceklerden birisidir (Tablo 12). Gençler, birbirinden farklı birçok siyasî, ideolojik ve dinî kimliğe mensubiyetlerine rağmen, ortalama %95-%100 oranında Allah'ın varlığına inanmaktadırlar. **Ancak ilginç ve mânidar olan, kendisini Ateist olarak niteleyenlerin de, Allah'ın varlığına inanmalarıdır. Kendisini Ateist olarak niteleyenler arasında, Allah'ın varlığına kesinlikle inananların oranı %61, inananların oranı ise %17,6'dır. Kendisini Ateist olarak niteleyenler arasında Allah'ın varlığına inanmadığını ifade edenlerin oranı sadece %8,8, Allah'ın varlığı konusunda şüpheye sahip olduğunu ifade edenlerin oranı ise %12,6'dır.** İkinci derece de şaşırtıcı olan durum, *Komünist* kimliği benimsemiş olanların, Allah'ın varlığına çok yüksek oranda (Kesinlikle İnanırım +İnanırım=%92,5) inanmış olmalarıdır.

Tablo 12: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Allah'a İnanma Durumu

Kimlikler	Allah'ın varlığına inanma durumunuz nedir? (%)				
	Sayı	Kesinlikle İnanırım	İnanırım	Şüpheliyim	İnanmam
Ülkücü	1553	95,5	3,4	1,1	
Muhafazakâr	2590	97,5	2,1	0,5	
Liberal	1891	92,6	5,6	1,3	0,5
Sosyal Demokrat	2563	92,3	5,3	2,0	0,3
Milliyetçi	3653	93,6	4,9	1,2	0,3
Sosyalist	2445	89,7	7,5	2,1	0,7
Atatürkçü	3744	92,1	6,0	1,6	0,4
Dindar	3520	97,4	2,0	0,5	0,1
Müslüman	4500	94,0	4,9	1,1	0,1
Komünist	431	76,0	16,5	5,7	1,8
Ateist	160	61,0	17,6	12,6	8,8
Kemalist	2150	89,7	7,9	1,8	0,6
Laik	3631	91,4	6,3	1,9	0,5
Devrimci	1687	86,8	8,5	3,3	1,4
İslâmcı	3086	96,6	2,5	0,9	0,1
Demokrat	3459	92,2	5,9	1,5	0,5
Feminist	865	90,4	5,6	2,7	1,3
İlerici	3681	91,8	5,8	1,7	0,6

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimliklerin Modern-Gelenek Düzleminde Tanımlanması

Siyasî, İdeolojik ve Dinî kimlikler ile Modern-Geleneksel kimlikler arasındaki ilişki, genel olarak, nispeten, Siyasî, İdeolojik ve Dinî kimliklerden bağımsız bir şekilde, ateist kimlik (%54) istisna edilirse, %70-%75 bandında, Biraz Modern-Biraz Geleneksel kimlik olarak şekillenmiştir.

Çok geniş bir spektrum oluşturan Siyasî, İdeolojik ve Dinî kimliklerin Biraz Modern-Biraz Geleneksel kimlikte ortak payda bulması, hem ilginç bir bulgudur, hem de kimliklerin melezleşmesi/şizofrenleşmesi ve isimleşmesine ilişkin bir başka göstergedir.

2 Bu ve takip eden Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler ile ilgili tablolarda kendisine o kimliği "Çok uygun" ve "Uygun" bulunanlar birleştirilerek alınmıştır.

Allah'ın varlığına inançla ilgili ilginç ve mânidar olan bu durum, diğer bazı dinî konu ve alanlarda da karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan biri, *beş vakit namaz kılmak* ile ilgilidir (Tablo 13). Kendisini *ateist* olarak niteleyenlerin %13,3 ve kendisini komünist olarak niteleyenlerin %9,8'i *düzenli beş vakit namaz kılarken*; kendisini *dindar* olarak isimlendiren %17,6'sı, *İslâmcı* olarak isimlendirenlerin %17,8'i ve *Müslüman* olarak niteleyenlerin de %25,6'sı hiç namaz kılmamaktadır. Bunun kadar ilginç olanı, kendisini *dindar* olarak niteleyenlerin %28,6'sı, *İslâmcı* olarak niteleyenlerin %28,1' ve *Müslüman* olarak niteleyenlerin %24,5'inin düzenli beş vakit namaz kılmış olmasıdır. Benzer durum, Cuma Namazı kılma ve Oruç tutmada da karşımıza çıkmaktadır (Tablo 14, Tablo15).

Tablo 13: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Namaz Kılma Durumu

Kimlikler	Namaz kılma durumunuz nedir? (%)		
	Düzenli	Ara Sıra	Hiç
Ülkücü	24,2	54,4	21,4
Muhafazakâr	28,7	53,4	17,9
Liberal	19,9	51,7	28,4
Sosyal Demokrat	20,5	48,9	30,6
Milliyetçi	22,4	51,4	26,2
Sosyalist	18,4	47,8	33,8
Atatürkçü	19,2	50,5	30,3
Dindar	28,6	53,9	17,6
Müslüman	24,5	49,9	25,6
Komünist	9,8	43,6	46,5
Ateist	13,3	33,6	53,1
Kemalist	15,9	47,1	37,0
Laik	19,6	49,8	30,5
Devrimci	13,6	49,7	36,7
İslâmcı	28,1	54,1	17,8
Demokrat	21,9	49,8	28,3
Feminist	19,1	49,6	31,3
İlerici	21,8	47,7	30,4

Tablo 14: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Cuma Namazı Kılma Durumu

Kimlikler	Cuma namazı kılma durumunuz nedir? (%)		
	Düzenli	Ara Sıra	Hiç
Ülkücü	58,3	29,7	12,0
Muhafazakâr	67,5	21,9	10,6
Liberal	54,4	30,0	15,5
Sosyal Demokrat	48,9	36,8	14,3
Milliyetçi	56,9	30,1	13,0
Sosyalist	46,9	36,6	16,5
Atatürkçü	50,7	33,6	15,7
Dindar	65,9	24,1	10,1
Müslüman	57,9	29,8	12,3
Komünist	38,6	37,2	24,2
Ateist	42,9	31,2	26,0
Kemalist	44,7	37,1	18,1
Laik	50,7	33,1	16,2
Devrimci	44,0	34,9	21,1
İslâmcı	63,0	24,8	12,1
Demokrat	55,1	30,7	14,3
Feminist	36,3	22,2	41,5
İlerici	52,1	31,9	16,0

Tablo 15: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Oruç Tutma Durumu

Kimlikler	Oruç tutma durumunuz nedir? (%)		
	Düzenli	Ara Sıra	Hiç
Ülkücü	89,3	9,3	1,3
Muhafazakâr	92,6	6,0	1,5
Liberal	86,4	11,6	2,0
Sosyal Demokrat	82,3	15,1	2,6
Milliyetçi	85,4	12,4	2,2
Sosyalist	80,0	16,2	3,9
Atatürkçü	83,8	13,3	2,9
Dindar	90,8	8,1	1,1
Müslüman	86,1	11,8	2,1
Komünist	65,7	24,0	10,3
Ateist	58,6	20,4	21,1
Kemalist	80,0	15,8	4,2
Laik	82,9	13,9	3,2
Devrimci	77,2	17,0	5,9
İslâmcı	90,4	8,3	1,3
Demokrat	83,4	13,7	2,9
Feminist	82,8	12,8	4,4
İlerici	83,4	13,3	3,3

Gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimliklerine göre **dinin, tutum ve tavır düzeyindeki genel etki durumunu** tespit etmek gerekirse; gençler, *tutum ve davranışlarıyla dinden* büyük oran da etkilenmektedirler (Tablo 16). İlginç bir örnek olması açısından, kendisini *ateist* ve *komünist* olarak niteleyenler dikkate alınabilir. Kendisini *ateist* olarak niteleyenler arasında dinin, *tutum ve davranışlarını* çok etkilediğini ifade edenlerin oranı %34,2, *etkilediğini* ifade edenlerin oranı ise %34,8'dir. Kendisini *komünist* olarak niteleyenler arasında dinin *tutum ve davranışlarını* çok etkilediğini ifade edenlerin oranı %29,8, *etkilediğini* ifade edenlerin oranı ise %47,6'dır. Buna karşılık *Dinin, tutum ve davranışlarını hiç etkilenmediğini* ifade eden *ateistlerin* oranı %24,8, *komünistlerin* oranı ise % 14,8'dir.

Tablo 16: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Dinin, Tutum ve Davranışları Etkilemesi

Kimlikler	Din, tutum ve davranışlarınızı ne kadar etkiler? (%)				
	Sayı	Çok Etkiler	Etkiler	Çok Az	Hiç Etkilemez
Ülkücü	1542	43,3	48,5	6,4	1,8
Muhafazakâr	2551	51,0	43,5	3,9	1,6
Liberal	1827	39,1	49,7	7,1	4,0
Sosyal Demokrat	2546	38,3	51,5	6,4	3,7
Milliyetçi	3625	40,0	50,4	7,1	2,5
Sosyalist	2422	37,1	50,5	7,1	5,3
Atatürkçü	3721	37,2	51,7	7,4	3,7
Dindar	3567	48,8	46,3	3,8	1,1
Müslüman	4554	42,3	48,7	6,8	2,2
Komünist	433	29,8	47,6	7,7	14,8
Ateist	167	34,2	34,8	6,2	24,8
Kemalist	2163	33,3	54,5	7,9	4,4
Laik	3646	37,1	51,3	7,7	3,9
Devrimci	1640	34,5	51,7	8,2	5,6
İslâmcı	3089	49,2	45,2	4,4	1,1
Demokrat	3459	38,7	51,1	6,3	3,8
Feminist	860	36,4	52,5	5,8	5,4
İlerici	3647	38,4	51,6	6,4	3,6

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Dinî Değerler

18 farklı Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlik mensuplarının dinî değerlerle ilgili düşünceleri, aşağıdaki sorulara/yargı cümlelerine verdikleri cevaplar analiz edilerek elde edilmiştir:

- "Allah'ın Varlığına İnanma Durumunuz Nedir?"
- "Namaz Kılma Durumunuz Nedir?"
- "Cuma Namazı Kılma Durumunuz Nedir?"
- "Din, Tutum ve Davranışlarınızı Ne Kadar Etkiler?"
- "Oruç Tutma Durumunuz Nedir?"

Genel olarak gençler, birbirinden çok farklı, siyasî, ideolojik ve dinî kimliği benimsemiş olmalarına rağmen, ortalama %95-100 gibi bir düzeyde Allah'ın varlığına inanmaktadır. Bu, son derece anlamlı, düşündürücü ve sevindirici bir durumdur.

Namaz kılma, Cuma Namazı kılma ve Oruç tutma ile ilgili veriler, 18 farklı kimlik mensupları açısından değerlendirildiğinde, ilginç ve şaşırtıcı sonuçlar elde edilmiştir:

Siyasî, ideolojik ve dinî kimlik mensuplarından Ülkücülerin %21'i, Muhafazakârların %18'i, Dindarların %18'i, Müslümanların %26'sı ve İslâmcıların %18'i **hiç namaz kılmamaktadır. Buna karşılık, Sosyalistlerin %18'i, Komünistlerin %10'u ve Ateistlerin %13'ü düzenli namaz kılmaktadırlar.**

Siyasî, ideolojik ve dinî kimlik mensuplarından Ülkücülerin %12'si, Muhafazakârların %11'i, Dindarların %10'u, Müslümanların %12'si ve İslâmcıların %12'si **hiç Cuma namazı kılmamaktadır. Buna karşılık, Sosyalistlerin %47'si, Komünistlerin %39'u ve Ateistlerin %43'ü düzenli Cuma namazı kılmaktadır.**

Siyasî, ideolojik ve dinî kimlik mensuplarından Ülkücülerin %1,3'ü, Muhafazakârların %1,5'i, Dindarların %1,1'i, Müslümanların %2,1'i ve İslâmcıların %1,3'ü **hiç oruç tutmamaktadır. Buna karşılık Sosyalistlerin %80'ni, Komünistlerin %65,7'si ve Ateistlerin %58,6'si düzenli olarak oruç tutmaktadır.**

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Dinî Değerler

Oruca yüksek oranda ilginin, sebebi olarak, toplumsal iklimin Oruca göre şekillenmesinin ve sosyal kontrolün bu konudaki -nispeten-fazlalığı düşünülebilir. Toplum, Orucu, diğer insanlarla ilişkili olarak değerlendirirken, Namazı, daha ferdî ve Allah ile kul arasında bir faaliyet olarak değerlendirmektedir.

Dinî kimlik, bu gidişle sosyolojik olarak bir aidiyet unsuru, kültürel tanımlama alanı haline gelebilecek ve süreç içerisinde algı tamamen Allah ile kul arasında, toplumsal yapıdan bağımsız bir hale dönüşebilecektir.

Siyasî, ideolojik ve dinî kimlik mensuplarından Ülkücülerin %1,8'i, Muhafazakârların %1,6'si, Dindarların %1,1'i, Müslümanların %2,2'si ve İslâmcıların %1,1'nin tutum ve davranışları, **dinden hiç etkilenmemektedir**. Buna karşılık, Sosyalistlerin %87,6'sı, Komünistlerin %77,4 ü ve Ateistlerin %69'unun tutum ve davranışları **dinden etkilenmektedir**. Ülkücülerin %6,4'ü, Muhafazakârların %3,9'u, Dindarların %3,8'i, Müslümanların %6,8'i ve İslâmcıların %4,4'ünün davranışları, **dinden çok az etkilenmektedir**.

Sosyalist, Ateist ve Komünistlerle ilgili sonuçlar, ateizmin ve komünizmin teorisine uygun olmayıp, tamamen terstir. Kendisini *ateist* ve *komünist* diye nitelendirenlerin, benimsedikleri kimliklerin teorisini, felsefesini, temel kabullerini bilmedikleri, bu kimliklerle ilgili hoşlarına giden sloganlaşmış **bazı fikirleri kabul ederek kimlik tercihi yaptıkları ortaya çıkmaktadır**. Buna karşılık, **Ülkücü, Muhafazakâr, Dindar, Müslüman ve İslâmcı kimlik mensuplarının anlayış, tutum ve davranışlarına ilişkin sonuçlar**, İslâm'ın özüne ve ruhuna terstir. Bu kimlik mensuplarının da, inandıkları dinin muhtevassından, ruhundan gerektiği gibi haberdar olmadıkları, O'nu anlamadıkları anlaşılmaktadır.

En genel ifadeyle bu durum, kimliklerin, gençler açısından büyük oranda isimsel nitelikte olduğu, gençlerin anlamlandırışıyla literatürdeki evrensel anlamının hiçbir şekilde örtüşmediği anlamına gelmektedir.

Bu, en genel anlamıyla neslin en önemli sorununun, bir kimlik aşınması, bir kimlik krizi olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır.

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Laiklik

Konu bağlamında ilginç ve farklı bir örnek olarak gençlerin laiklikle ilgili düşüncelerini dikkate almak anlamlı olacaktır. Katılımcı gençlere, “*Kişilik ve hayatınız açısından laik olmak ne kadar önemlidir?*” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya alınan cevaplar siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler açısından incelendiğinde (Tablo 17), son derece ilginç ve mânidar bir durumla karşılaşmakta ve laikliğin büyük oranda tüm kesimler tarafından özümsemiğine şahit olunmaktadır. Çünkü kendisini *dindar* olarak niteleyen gençlerin %32,7'si, laik olmanın kişilik ve hayatı açısından **çok önemli** olduğunu ifade ederken, bu kesimin %43,8'i ise *laik* olmanın **önemli** olduğunu ifade etmiştir. Keza benzer durumla, kendisini *İslâmcı* ve *Müslüman* olarak niteleyenlerin laikliğe bakışlarında da karşılaşmaktadır. Kişilik ve hayatı açısından kendisini *İslâmcı* olarak tanımlayanların % 33,1'i laikliği çok önemli, %43,2'si önemli ve kendisini *Müslüman* olarak tanımlayanların % 34'ü laikliği çok önemli, %44,6'si önemli kabul etmektedir.

Tablo 17: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Laikliğin Önemi

Kimlikler	Kişilik ve hayatınız açısından laik olmak ne kadar önemlidir? (%)				
	Sayı	Çok Önemli	Önemli	Önemli Değil	Hiç Önemli Değil
Ülkücü	1554	34,3	43,8	18,1	3,8
Muhafazakâr	2598	31,9	43,6	19,7	4,9
Liberal	1891	37,2	42,6	15,0	5,1
Sosyal Demokrat	2559	40,8	44,0	12,1	3,2
Milliyetçi	3650	35,3	45,7	15,8	3,3
Sosyalist	2456	39,2	46,1	12,2	2,5
Atatürkçü	3747	39,0	46,9	12,0	2,2
Dindar	3524	32,7	43,8	18,4	5,1
Müslüman	4500	34,0	44,6	17,2	4,3
Komünist	438	40,0	44,5	11,7	3,8
Ateist	160	39,5	41,4	7,9	11,2
Kemalist	2150	41,3	45,6	11,5	1,6
Laik	3636	40,0	47,6	10,7	1,7
Devrimci	1687	40,6	46,2	11,0	2,2
İslâmcı	3086	33,1	43,2	18,8	4,8
Demokrat	3453	36,7	45,8	13,6	4,0
Feminist	865	41,9	44,0	11,8	
İlerici	3690	36,4	45,0	14,4	4,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Laiklik

Dindar kimliğini benimseyenlerin %77'si, *İslâmcı* kimliğini benimseyenlerin %76'sı, *Ülkücü* kimliğini benimseyenlerin %78'i ve *Müslüman* kimlik mensuplarının %76'sı, *Laikliğin önemli ve değerli* olduğuna inanmaktadır.

Kendisini hiçbir şekilde sadece vicdanî bir unsur olarak takdim etmeyen, ferdi ve toplumsal hayata yönelen ve bu alanları tanzim eden bir din olan İslâm'ın Dindarlarının, İslâmcılarının ve Müslümanlarının bu anlayışlarını, gerek İslâm'ın ve gerek Laikliğin literatürdeki anlamıyla izah etmek mümkün değildir.

Bu gençler, ya İslâm'ı, ya da Laikliği bilmemektedirler. Ya da Kimlikleri melezmleşmiş/sizofrenleşmiş ve isimleşmiş/sloganlaşmıştır da, farkında değildirler.

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Aile Değerleri

Gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimliklerine göre aile kurumuna ve değerlerine ilişkin tutum ve tavırlarını, inanç ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla konuyla ilgili araştırma verileri incelendiğinde, beklentiye uygun durum ve özellikler tespit edildiği gibi, tahminleri aşan ilginç tespitlere de ulaşılmaktadır. Örneğin, aile kurumunun önemine ilişkin soruya verilen cevaplar, bu bağlamda örnek olarak değerlendirilebilir (Tablo 18). Gençlerin genel ve baskın eğilimi, *aile kurumunun, modası geçmiş bir kurum olmadığı* biçimindedir. Gençler, genel ve baskın bir eğilim olarak aile kurumunu önemsediklerini ifade ederlerken, aile kurumunun geleneksel işlev ve önemini de kabul ediyor gözükümlerler.

Diğer taraftan aile kurumunun *modası geçmiş bir kurum olmadığı* biçiminde ortaya çıkan genel ve baskın eğilimin, özü itibarıyla böyle olup-olmadığını anlamak için, aile kurumuna ve değerlerine ilişkin diğer bazı sorulara verilen cevapları incelemek yararlı olacaktır.

Tablo 18: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından "Evlilik, modası geçmiş bir kurumdur" Görüşünü Değerlendirme

Kimlikler	Evlilik, modası geçmiş bir kurumdur. (%)				
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ülkücü	5,4	4,9	5,4	27,9	56,4
Muhafazakâr	3,4	3,5	3,9	25,3	63,8
Liberal	4,2	3,5	4,5	29,3	58,4
Sosyal Demokrat	3,5	5,7	4,6	30,2	55,9
Milliyetçi	3,7	4,6	4,6	29,2	57,9
Sosyalist	3,9	6,1	5,1	30,8	54,1
Atatürkçü	3,7	5,6	5,3	29,7	55,8
Dindar	3,9	4,0	4,5	26,8	60,8
Müslüman	3,6	4,9	5,2	29,0	57,3
Komünist	5,0	10,1	7,8	33,3	43,9
Ateist	12,0	16,0	17,3	18,7	36,0
Kemalist	3,5	6,8	4,8	32,8	52,1
Laik	3,9	5,5	5,0	28,9	56,7
Devrimci	4,6	8,1	6,2	28,5	52,6
İslâmcı	4,0	5,1	5,3	25,1	60,5
Demokrat	3,8	4,6	5,2	29,2	57,2
Feminist	6,7	6,4	6,1	25,6	55,2
İlerici	3,8	4,2	4,9	30,2	56,9

Aile değerlerini doğrudan ilgilendiren bir konu olarak araştırmada “Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir” yargı cümlesi verilmiş ve katılımcılardan buna ilişkin görüşlerini ifade etmeleri istenmiştir. Gençlerin siyasi, ideolojik ve dinî kimlikleri açısından çocuk yapmak için evlenmek şart değildir yargı cümlesine ilişkin cevapları incelendiğinde (Tablo 19), çocuk konusunun hassas bir konu olduğu ve gençlerin genel eğiliminin bu durumda evlilik kurumunu önemsemek biçiminde açığa çıktığı gözlenmektedir.

Çocuk yapmada evliliği en üst düzeyde önemsemeyenler, birinci derecede kendilerini *ateist* olarak niteleyenler (%29,6); ikinci derecede ise kendilerini *komünist* olarak niteleyenlerdir (%17,4).

Tablo 19: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından “Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir” Görüşünü Değerlendirme

Kimlikler	“Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir?” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ülkücü	5,0	3,1	2,9	16,0	73,0
Muhafazakâr	3,8	2,4	2,6	15,6	75,6
Liberal	5,2	2,5	4,0	23,1	65,2
Sosyal Demokrat	4,3	3,7	3,0	21,6	67,4
Milliyetçi	4,1	2,7	2,9	20,3	69,9
Sosyalist	4,4	4,0	4,0	21,4	66,1
Atatürkçü	5,2	2,7	3,7	21,6	66,9
Dindar	4,1	2,6	3,0	17,6	72,7
Müslüman	4,2	2,8	3,1	20,2	69,7
Komünist	9,7	7,7	9,4	21,0	52,2
Ateist	17,8	11,8	12,5	10,5	47,4
Kemalist	3,9	4,1	4,6	23,2	64,1
Laik	4,7	3,1	3,7	21,5	67,0
Devrimci	4,9	4,6	5,5	22,2	62,9
İslâmcı	4,8	3,2	2,4	17,8	71,8
Demokrat	4,6	3,0	3,5	19,9	68,9
Feminist	5,6	3,2	4,2	17,1	69,8
İlerici	4,5	3,2	3,4	20,6	68,4

Gençler, eğer konu çocuk ile ilgiliyse, nikâhı genel olarak önemsemelerine karşılık, çocuğun söz konusu olmadığı durumlarda, nikâhı önemseme düzeyleri ciddi bir azalış göstermektedir. Bu açıdan “Genç bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler” yargı cümlesine katılma biçimleri dikkate alınabilir (Tablo 20). Genel bir eğilim olarak, gençlerin yaklaşık %20-25’lik bir kesimi, siyasi, ideolojik ve dinî kimlikleri her ne olursa olsun, söz konusu görüşe katılmakta ve yaklaşık %11-18’lik bir kesimi de kararsız kalmaktadır. Bu görüşe en yüksek oran da katılanlar, *ateistler* (%45,7) ve *komünistlerdir* (%48,7).

Gençlerin, *zina* hakkındaki düşüncelerine ilişkin veriler incelendiğinde, kendini *dindar* olarak niteleyenlerin %86,6’sının, İslâmcıların %85,3’nün ve *Müslümanların* %86,5’nin *zinayı, nikâhsız cinsellik* olarak tanımladıkları anlaşılmaktadır (Bakınız: Ana Rapor, Tablo 2.49).

Tablo 20: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından “Genç bir kız ile erkek istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler” Görüşünü Değerlendirme

Kimlikler	Genç bir kız ile erkek istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler. (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ülkücü	9,1	15,4	16,1	26,7	32,7
Muhafazakâr	5,7	14,5	12,8	27,5	39,5
Liberal	9,2	18,0	14,2	29,5	29,1
Sosyal Demokrat	7,2	17,8	16,7	30,1	28,2
Milliyetçi	7,1	15,7	14,9	29,4	32,9
Sosyalist	8,8	18,8	16,4	28,2	27,9
Atatürkçü	8,4	17,2	15,8	29,8	28,7
Dindar	5,8	15,0	13,6	28,5	37,1
Müslüman	6,8	15,3	14,7	28,3	34,8
Komünist	16,8	28,9	11,1	26,8	16,4
Ateist	21,7	27,0	12,5	24,3	14,5
Kemalist	8,6	19,0	15,7	29,5	27,2
Laik	8,8	16,4	15,5	28,9	30,3
Devrimci	10,3	20,6	17,9	27,1	24,1
İslâmcı	6,3	14,9	12,9	27,7	38,2
Demokrat	7,6	16,9	15,7	28,7	31,0
Feminist	10,2	18,7	16,2	28,3	26,6
İlerici	7,4	16,7	15,5	29,5	30,9

Eşcinsellik ile ilgili görüşler bu konunun örneklerinden bir diğeridir (Tablo 21). Gençler, ortalama %10-20 düzeyinde olmak üzere, eşcinsellik konusunu *ferdi tercih-kimseyi ilgilendirmez* biçiminde; ortalama %30-40 düzeyinde olmak üzere, onaylamıyorum *ama beni ilgilendirmez* biçiminde ve %1-7 düzeyinde olmak üzere *kararsızım-bilemiyorum* biçiminde değerlendirmektedirler. Bu konuda kendisini *dindar* olarak nitelendirenlerin %13,7'si, *İslâmcıların* %13'ü ve *Müslümanların* %16,6'sı *ferdi tercih-kimseyi ilgilendirmez* biçiminde; *dindarların* %33,6'sı, *İslâmcıların* %32'si ve *Müslümanların* %34,6'sı *onaylamıyorum ama beni ilgilendirmez* biçiminde ve *dindarların* %1,6'sı, *İslâmcıların* %1,4'ü ve *Müslümanların* %1,5'i *kararsızım-bilemiyorum* biçiminde değerlendirmektedirler.

Tablo 21: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Eşcinselliğin Değerlendirilişi

Kimlikler	Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda ne düşünüyorsunuz? (%)						
	Bireysel tercih-kimseyi ilgilendirmez	Onaylamıyorum ama beni ilgilendirmez	Kararsızım/ bilemiyorum	Olmalı/yanlış	Sapıklık	Günah	Ahlâk sızlık
Ülkücü	14,7	33,5	1,7	17,9	15,0	7,7	9,7
Muhafazakâr	12,3	34,0	1,5	19,0	12,8	9,6	10,9
Liberal	18,9	35,0	1,5	15,6	11,6	8,4	9,1
Sosyal Demokrat	18,5	36,7	,9	17,1	10,8	7,4	8,7
Milliyetçi	17,3	34,9	1,1	17,5	11,9	7,5	9,8
Sosyalist	21,3	36,5	1,3	16,7	11,2	5,9	7,2
Atatürkçü	19,7	34,7	1,3	17,1	11,1	6,9	9,1
Dindar	13,7	33,6	1,6	18,0	11,9	10,0	11,3
Müslüman	16,6	34,9	1,5	17,6	11,1	8,1	10,2
Komünist	30,9	40,7	3,7	6,4	6,6	4,1	7,6
Ateist	27,4	26,8	7,0	13,4	12,7	2,5	10,2
Kemalist	22,0	38,6	1,5	15,2	11,3	4,7	6,7
Laik	19,9	36,1	1,2	16,6	11,1	6,5	8,6
Devrimci	25,2	35,0	1,9	14,3	10,5	4,9	8,2
İslâmcı	13,0	32,0	1,4	18,6	11,8	10,3	12,9
Demokrat	18,3	34,8	1,3	16,4	11,5	7,2	10,4
Feminist	19,4	43,9	2,4	14,0	8,9	5,1	6,3
İlerici	19,5	35,8	1,0	16,3	10,6	7,8	9,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Aile Değerleri

Siyasî, İdeolojik, Dinî kimlik mensubu gençlerin aile değerleri ile düşüncelerini öğrenmek amacıyla aşağıdaki yargı cümlelerine ve soruya verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir:

- "Evlilik, modası geçmiş bir kurumdur."
- "Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir."
- "Genç bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler."
- "Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?"

Gençler, genel ve baskın bir eğilim olarak (%82-88), ateist kimliği benimseyenler hariç (%55), aile kurumunu önemsediklerini ifade ederlerken, aile kurumunun geleneksel işlev ve önemini de kabul ediyor gözükmektedirler.

Ancak, kendilerini **Dindar, İslâmcı, Müslüman ve Ülkücü kimlikle tanımlayanların yaklaşık %8-10 civarındaki bir kısmının, aileyi, modası geçmiş bir kurum olarak kabul etmiş olması, benimsedikleri kimliğin ve İslâm dininin ruhu ve mesajı ile asla bağdaşmayan bir durumdur.**

Gençlerin aile değerleri ile ilgili sorulan diğer üç soruya verdikleri cevaplar, genel olarak aileye atfedilen önemle tezat teşkil eden bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Aile değerlerini doğrudan ilgilendiren ve çok önemli bir konu olan "**Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir**" yargı cümlesine verilmiş olan cevaplar, gençlerin aile kurumuna atfettikleri önemden bir uzaklaşma olduğunu göstermektedir.

Çocuk yapmada evliliği en üst düzeyde önemsemeyenler, birinci derecede kendilerini **Ateist** olarak niteleyenler (%30); ikinci derecede ise kendilerini **Komünist** olarak niteleyenlerdir (%17).

Hatırlanacağı üzere, **Evlilik kurumu konusunda da en olumsuz olan kimlik mensupları, bunlardı.**

Bu konuda dikkat çekici ve düşündürücü bir başka nokta ise, kendilerini Dindar, İslâmcı, Müslüman ve Ülkücü olarak tanımlayanların yaklaşık %7-8'inin, çocuk yapmak için evlenmeyi şart olarak görmemesi ve yaklaşık %3'nün de, bu konuda kararsız olmalarıdır. Bu kimlik mensuplarının evlilik kurumu ile ilgili kafa karışıklığı, bu konuya da yansımış gözükmektedir.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Aile Değerleri

Evlilik kurumu ile bağlantılı diğer soru, *genç bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler yargı* cümlesidir. Genel bir eğilim olarak, gençlerin yaklaşık %20-25'lik bir kesimi, siyasî, ideolojik ve dinî kimlikleri her ne olursa olsun, söz konusu görüşe katılmakta, yaklaşık %11-18'lik bir kesimi de kararsız kalmaktadır. Bu görüşe en yüksek oranda katılanlar, *ateistler* (%46) ve *komünistlerdir* (%49).

Düşündürücü olan, "*Genç bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler*" yargı cümlesini, kendisini *Dindar, İslâmcı, Müslüman* ve *Ülkücü* olarak niteleyenlerin %20-24'nün onaylamış olmaları ve aynı konuda, bu kimlik mensuplarının %23-16'sının kararsız kalmış olmasıdır.

"*Bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler mi?*" sorusu, hem *aile kurumu*, hem de *zina* ile de alakalı bir konudur.

Kendilerini *Dindar, İslâmcı, Müslüman* ve *Ülkücü* olarak tanımlayan gençlerin bir kısmı için burada sorulması gereken temel soru, bu gençlerin *zinayı nasıl anlamlandırdıkları* ile ilgili olmalıdır. Çünkü, İslâm'ın zina anlayışını kabullenmeden *Dindar, İslâmcı* ve *Müslüman* olunamayacağı gibi, İslâm'ın zina anlayışı kabullenildiğinde de "*Genç bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler*" görüşüne katılmak mümkün olamaz.

Konuya ilişkin veriler incelendiğinde, bu kimlik mensuplarının %85-87'sinin, *zina*yı, "*nikâhsız cinsel beraberlik*" olarak tanımladıkları görülmektedir.

***Dindar, İslâmcı* ve *Müslüman* kesimler açısından düşünüldüğünde, eğer zina, "*nikâhsız cinsel beraberlik*" ise, o takdirde, *genç bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler* görüşü nasıl doğru bulunmaktadır?**

Aile kurumuna bakışla ilgili kırımın, boyut büyüterek bu konuya da yansıtıldığı görülmektedir.

Bu tezatlı durum, ancak, bazı mensupları için *Dindar, İslâmcı, Müslüman* kimliklerinin daha çok *isimsel, sloganlaşmış* olduğu gerekçesi ile açıklanabilir. Konuya ilişkin diğer veriler de bunu desteklemektedir.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Aile Değerleri

Aile değerleri ile bağlantılı çok önemli bir diğer soru ise, *Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?* sorusudur. Bu soru, hem aile kurumu, hem de nesille alakalı bir soru olması açısından daha da önemlidir.

Eşcinsellik konusunu, gençlerin %10-20'si, *bireysel tercih-kimseyi ilgilendirmez* biçiminde, %30-40'ı *onaylamıyorum; ama beni ilgilendirmez* biçiminde ve %1-7'si de *kararsızım/bilemiyorum* biçiminde değerlendirmektedirler.

Bu konu ile ilgili olarak üzerinde özellikle durulması gereken kimlik sahipleri, ***Dindar, İslâmcı, Müslüman* ve *Ülkücü* kimlik mensuplarıdır. Eşcinsellik konusunda bu kimlik mensuplarının %13-17'si, bireysel tercih-kimseyi ilgilendirmez biçiminde; %32-35'i, onaylamıyorum; ama beni ilgilendirmez biçiminde ve %1,4-1,7'si, kararsızım/bilemiyorum biçiminde değerlendirmeleri, ciddi bir *akıl tutulması* ve *zihniyet kayması* olduğunu göstermektedir.**

***Dindar, İslâmcı, Müslüman* ve *Ülkücü* kimliğini benimseyenlerin bir kısmının, Lût kavminin helâkine neden olan eşcinsel (homoseksüel) bir hayat tarzını meşru görmesi, ya da buna karşı duyarsız kalması, benimsedikleri ve savundukları kimlikle tezat teşkil etmektedir.**

Bu olgu da, gençlerin kimliklerinin sloganlaştığını ve gençlerin kimlik konusunda *şizofren* bir tutum ve tavır sergilediklerini ve bunalım yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlikte Kimlik Krizi

Gençlerin sorulara verdikleri cevaplardan, gerek *modern-geleneksel*, gerek *genel aidiyet* ve gerekse *siyasî, ideolojik, dinî kimlikler düzleminde* benimsedikleri kimliklerle, o kimliklerin gerektirdiği düşünce, tutum, tavır ve davranışlar arasında bir *uyumsuzluğun* olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, gençlerin kimliklerinin sloganlaşmış olduğu ve gençlerin kimlik konusunda *şizofren* bir tutum ve tavır sergilediklerini ve bunalım yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Bunun sebeplerinin araştırılıp ortaya konulması, başka bir araştırmanın konusudur.

Bununla beraber, bazı tespitlerde bulunabiliriz. Araştırma konusu gençlerin, Türkiye'nin yanlış eğitim, kentleşme, göç ve sanayileşme politikalarının etkisi altında yetişmiş bir nesil olduğunun göz önüne almamız gerekmektedir.

Yoğun kentleşme süreçlerinin yaşandığı bir dönemde, köyden kente göç etmek zorunda kalarak (ekonomik, terör, çocuk okutmak vb. nedenlerle) kente gelmiş olan aileler, ekonomik zorluklarla şehirde tutunmak için boğuşurken; gençle ilgilenmede ve gencin isteklerini karşılamakta yetersiz kalmışlardır. Ebeveyn; kent kültürünü özümseyemeden geçim derdiyle başa çıkmanın ve tutunmanın derdine düşmüş, çocuğu köydeki alışkanlıklarıyla büyütebileceğini zannetmiştir. Hatta biraz daha ileri deyişle, çocuğun yetişmesini önemli görmemiş, problemler baş gösterdiğinde, yetersizliği ve acizliği ortaya çıkmıştır. Ebeveynin şehirde tutunma ve varlık çabası, çocuğu zorunlu olarak ikinci plana atmış, yeterli duyarlılık gösterilememiştir. **Başıboş kalan ve kendi kültür ve medeniyet değerlerine gerektiği gibi sahip olamayan gençler, el yordamıyla kişilik kazanmaya çalışmışlardır.**

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlikte Kimlik Krizi

Eğitim kalitesinin düşüklüğü, okulun yetersizliği, sadece Batı kültür ve medeniyet değerlerini aktarması, süreci olumsuz etkilemiş ve sorun daha da büyümüştür. Gençlerin kimlik karmaşası yaşamasında bütün bunların payı olduğunu göz ardı etmemek lâzımdır.

Gençlikte ki kimlik krizinin önüne geçebilmek için eğitime özel olarak ağırlık vermek gerekmektedir. **Eğitim sistemi, şekil olarak 4+4+4 olarak yapılandırılırken muhtevasının da dinî, millî ve kendi kültür ve medeniyet değerimize göre yapılandırılması tarihi bir zorunluluktur.** Eğitim sistemi, gençlerimize değer aktaracak bir şekilde sokulmalı, *müfredat* buna göre şekillendirilmelidir.

Eğitimdeki verim, bir boyutu ile eğitime bağlıdır. Bu nedenle öğretmenler hizmet içi eğitime alınmalıdır. En kötü ihtimalle, öğretmenler *uzaktan eğitime* tâbi tutularak; neyi, nasıl anlatabilecekleri konusunda yeterli donanımına sahip hale getirilmelidir.

Yaygın eğitim kurumları aracılığıyla ve televizyonların imkânları kullanılarak, dizilerde, filmlerde ebeveynleri eğitecek, onları da iyiye yöneltecek replikler ilâve edilmelidir. Toplumsal birliği güçlendirecek, aidiyet duygusunu artıracak, akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin, dostluk, arkadaşlık gibi değerlerin önemini, sosyal kontrolün yararlarını, anlatacak çalışmalar hayatın doğal akışı içinde sunulmalıdır.

Teknolojinin ulaştığı noktada, sayısal (dijital) ortam, sosyal medya-internet çok etkin hale gelmiştir. Mücadele ve eğitim, dijital alanı ihmal edip klasik yollarla yürütülemez. *Dijital ortam* dünyanın bir ucundaki insana ulaşma ve etkileme imkânı da sunmaktadır. **Eski nesil için "araç" olan cep telefonu, tablet, dizüstü bilgisayar, yeni nesil için "yaşam tarzıdır".** Onun için yapılacak çalışmalarda, bu gerçek göz önüne alınması gerekmektedir.

Gerek belediyelerin ve gerekse Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın açtığı "Gençlik Merkezleri", belli bir plan ve program dâhilinde, toplumsal değerleri gençlere aktarabilecek şekilde yeniden yapılandırılabilir.

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Anadilde Eğitim

Gençlerin siyasal durumlara ve konulara ilişkin tutum ve tavırlarını siyasî, ideolojik ve dinî kimlikleri bağlamında incelemek, kimlik sorunu açısından yararlı olacaktır. Bu bağlamda dikkate almaya gerek duyulan verilerden birisi, *anadilde eğitim* ile ilgilidir (Tablo 22). Bilindiği üzere, anadilde eğitim konusu Türkiye'nin köklü siyasî sorunlarından birisidir. Konunun taraftarlarının ve karşıtlarının düşünce zeminindeki yoğun tartışmaları hâlâ devam ediyor. Bu konu, araştırma kapsamında gençlere de soruldu.

Tablo 22: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından
"Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir" Görüşünü Değerlendirme

Kimlikler	"Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir." (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ülkücü	26,4	21,5	14,1	16,4	21,6
Muhafazakâr	29,6	22,9	13,6	16,1	17,8
Liberal	29,0	23,2	11,7	18,0	18,1
Sosyal Demokrat	32,9	22,8	11,1	16,2	16,9
Milliyetçi	28,3	22,1	12,5	17,6	19,6
Sosyalist	32,6	23,2	11,7	15,0	17,5
Atatürkçü	28,6	22,6	12,2	17,6	19,0
Dindar	29,9	23,0	13,3	16,7	17,1
Müslüman	29,3	23,7	13,1	16,4	17,5
Komünist	32,7	19,1	13,6	15,5	19,1
Ateist	29,6	21,1	16,4	11,8	21,1
Kemalist	25,5	20,9	11,3	19,3	23,0
Laik	29,1	23,3	11,2	17,4	19,0
Devrimci	35,7	21,0	10,8	13,7	18,8
İslâmcı	32,3	24,7	12,7	15,0	15,3
Demokrat	31,2	23,1	11,0	16,7	18,0
Feminist	33,0	19,7	10,6	21,6	15,1
İlerici	30,3	23,2	11,4	16,7	18,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Anadilde Eğitim

"Herkes kendi anadilinde eğitim alabilmelidir" yargı cümlesine ilişkin alınan cevaplar, siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler bağlamında incelendiğinde, gençlerin, kimlikleri her ne olursa olsun, baskın görüşlerinin, *anadilde eğitimi onaylamak biçiminde olduğu (%46-56)* anlaşılmaktadır. Bu konudaki kararsızların oranı, %11-16 arasındadır.

Bu konuya en çok muhalefet etmesi beklenen *Ülkücülerin %48'i, Milliyetçilerin %50'si, Atatürkçülerin %51'i ve Kemalistlerin %46'si olumlu yaklaşmaktadır. Dolayısıyla anadilde eğitim konusundaki görüşlerin oranı, tüm kimliklerde, Kemalistler hariç, yaklaşık aynı sayılabilecek düzeydedir.*

Bu durum, "çözüm süreci" için değerlendirilmelidir.

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Kamuda Başörtüsü Takma

Değer yüklü cümlelere katılıp-katılmama durumları siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler açısından incelendiğinde gözlenen ilginç bulgulardan birisi, söz konusu yargı cümleleri içerisinde bir tanesinin siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler açısından baskın bir önem kazandığıdır. Bu, "*Kamu kurumlarında çalışanların başörtüsü takmasına izin verilmelidir*" yargısıdır (Tablo 23). Bu yargının değerlendirilme tarzının önem kazandığı kimlikler *Muhafazakâr, Sosyalist, Atatürkçü, Dindar, Komünist, Kemalist, Laik, Devrimci, İslâmcı ve Ülkücü* kimlikleridir.

Kamuda çalışanların başörtüsü takmalarına izin verilmesine *Komünist (%49,1), Ateist (%40,9), Kemalist (%35,2), Devrimci (%33,5), Sosyalist (%28,2), Sosyal Demokrat (%26), Laik (%25,4), Atatürkçü (25,1), Feminist (%24,7), İlerici (%24,3)* kimliğine mensup olanlar, kendi aralarında benzeşik bir tutum sergileyerek daha yüksek oranda karşı çıkarlarken; *Muhafazakâr (%75,8), Dindar (%73,2), İslâmcı (%73,5), Ülkücü (%70,1) ve Müslüman (%65,2)* kimliğine mensup olanlar ise, kendi aralarında benzeşik bir tutum sergileyerek kamuda çalışanların başörtüsü takmalarına izin verilmesini daha çok *olumlu* karşılamakta ve desteklemektedirler.

Tablo 23: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından
"Kamu kurumlarında çalışanların başörtü takmasına izin verilmelidir"
Görüşünü Değerlendirme

"Kamu kurumlarında çalışanların başörtü takmasına izin verilmelidir." (%)						
Kimlikler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum
Ülkücü	42,8	27,3	13,5	9,4	7,0	
Muhafazakâr	49,6	26,2	12,1	6,5	5,7	
Liberal	39,3	25,0	14,1	10,4	11,2	
Sosyal demokrat	36,8	23,6	13,5	11,0	15,0	
Milliyetçi	37,0	26,3	14,4	10,3	10,0	
Sosyalist	31,6	26,2	14,2	12,7	15,5	
Atatürkçü	31,6	27,4	15,9	11,2	13,9	
Dindar	45,8	27,4	13,7	6,3	6,8	
Müslüman	40,1	25,1	14,3	9,5	11,1	
Komünist	19,7	18,0	13,2	17,7	31,4	
Ateist	20,4	19,7	19,0	11,6	29,3	
Kemalist	25,4	23,5	15,8	14,5	20,7	
Laik	33,4	25,4	15,9	11,1	14,3	
Devrimci	28,1	22,7	15,6	12,7	20,8	
İslâmcı	46,8	26,7	13,2	6,7	6,5	
Demokrat	37,5	25,7	13,7	10,2	13,0	
Feminist	35,0	22,8	17,5	11,9	12,8	
İlerici	35,4	25,7	14,6	10,6	13,7	

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Kamuda Başörtüsü Takma

Kendisini laik olarak tanımlayanlar, başörtüsü olgusunu, laiklik için ciddi bir tehlike olarak görmemektedirler. Kemalistler, her konuda olduğu gibi, bu konuda da Atatürkçülerden daha katı davranmaktadırlar.

Bu konuda dikkat çeken önemli bir nokta, Ülkücülerin %16'sının, Muhafazakârların %12'sinin, Dindarların %13'ünün, İslâmcıların %13'ünün ve Müslümanların %21'inin, **kamuda çalışanların başörtüsü takmasının serbest olmasına karşı çıkmaları** ve bu konuda Ülkücülerin %14'ünün, Muhafazakârların %12'sinin, Dindarların %14'ünün, İslâmcıların %13'nün ve Müslümanların %14'ünün **kararsızlık göstermiş olmalarıdır**. Gerekli tedbir alınmadığı takdirde, kararsız olanların, gelecekte daha olumsuz olabilecekleri göz önüne alındığında, bu kimlik kesimine mensup olanların yaklaşık % 24-35'lik bir bölümü, kamuda çalışanların başörtüsü kullanmasına **karşı çıkacaklardır**.

Burada da, benimsedikleri kimliklerle, kimliğin muhtevası konusunda gençlerin kafasının karışık olduğu olgusu ortaya çıkmaktadır.

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye'nin En Önemli Sorunu

Gençlere, "Türkiye'nin en önemli sorunu nedir?" sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplar siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler açısından incelendiğinde (Tablo 24), ifade edilen siyasî, ideolojik ve dinî kimlik her ne olursa olsun, gençlerin ön plana çıkardıkları sorunlar önem sırasına göre **terör, işsizlik, yolsuzluk, ahlâkî yozlaşma** olarak belirlenmektedir. İlginçtir, kendisini **Atatürkçü, Kemalist, Laik, İlerici, Devrimci, Ateist, Sosyalist, Feminist** olarak tanımlayanlar da, Türkiye'de bir **irtica** sorunu olduğu görüşüne sahip değildirlir. Hâlbuki, politik olarak irticanın Türkiye için önemli ve öncelikli bir sorun/tehlike olduğu anlayışı, onlarca yıl gündemde tutulmuş, hattâ devlet politikaları buna göre şekillendirilmiştir.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Kamuda Başörtüsü Takma

Kamuda çalışanların başörtüsü takmasının serbest olmasına; **Komünistlerin %49'u, Ateistlerin %41'i, Kemalistlerin %35'i, Devrimcilerin %34'ü, Sosyalistlerin %28'i, Sosyal Demokratların %26'si, Laiklerin %25'i, Atatürkçülerin %25'i, Feministlerin %25'i, İlericilerin %24'ü, kendi aralarında benzeşik bir tutum sergileyerek, karşı çıkmaktadır.** Buna karşılık, **Muhafazakârların %76'si, Dindarların %73'ü, İslâmcıların %74'ü, Ülkücülerin %70'i ve Müslümanların %65'i de kendi aralarında benzer bir tutum sergileyerek, kamuda çalışanların başörtüsü takmasının serbest olmasını olumlu karşılamakta ve desteklemektedir.**

Tablo 24: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Türkiye'nin En Önemli Sorunu³

Kimlikler	Sizce Türkiye'nin en önemli sorunu nedir? (%)						
	Sayı	Terör	Yolsuzluk	İşsizlik	İrtica	Eğitim	Ahlâkî Yozlaşma
Ülkücü	1540	59,8	6,0	9,9		8,1	5,7
Muhafazakâr	2556	58,0	6,2	10,0		8,1	6,4
Liberal	1824	53,1	6,3	10,5	0,2	11,1	6,1
Sosyal Demokrat	2557	56,1	5,2	10,6	0,4	10,4	4,8
Milliyetçi	3633	57,8	5,7	10,5	0,3	9,7	5,1
Sosyalist	2424	54,4	5,4	12,3	0,3	10,5	4,0
Atatürkçü	3714	57,6	6,6	10,3	0,5	10,0	3,6
Dindar	3529	59,0	6,7	8,4	0,1	8,9	6,1
Müslüman	4506	57,0	6,2	10,0	0,3	9,5	5,1
Komünist	430	49,5	11,3	9,4	1,4	10,1	1,6
Ateist	162	45,9	10,1	11,3	2,5	12,6	3,8
Kemalist	2154	52,7	6,9	10,4	1,0	10,6	4,1
Laik	3651	56,3	6,3	10,5	0,6	10,2	4,7
Devrimci	1645	53,2	7,4	12,1	1,0	9,7	2,9
İslâmcı	3075	59,4	6,9	8,7	0,1	8,4	6,4
Demokrat	3450	55,8	5,6	10,2	0,2	9,8	5,4
Feminist	862	55,9	8,3	9,3	0,9	9,6	3,9
İlerici	3644	54,7	6,9	9,7	0,5	9,5	5,7

3 Buraya en çok işaretlenen 6 başlık alınmıştır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ
Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye'nin En Önemli Sorunu

Gençlerin % 46-60'ı, hangi dinî, siyasî ve ideolojik kimliğe sahip olurlarsa olsun, Türkiye'nin en önemli sorununun *terör* olduğuna inanmaktadır. Gençlere göre (%8-13), Türkiye'nin *ikinci derecede* önemli sorunu, hemen hemen eşit oranda, *işsizlik* ve *eğitimdir*.

Araştırmanın önemli bir bulgusu, gençlerin kendileri için benimsedikleri siyasî, ideolojik ve dinî kimlik, her ne olursa olsun, toplumda *irtica gibi bir sorun ve/veya tehlikenin var olmadığına inanmış olmalarıdır*.

Bunun kadar önemli, dikkat çeken bir başka nokta da, Ülkücülerin %6'sının, Muhafazakârların %6'sının, Dindarların %6'sının, İslâmcıların %6'sının ve Müslümanların %5'inin, Türkiye'deki *ahlâkî yozlaşmayı*, diğer kimlik mensuplarına benzer bir şekilde, *ciddî bir sorun olarak görmemiş olmalarıdır*.

Bu, gençlerin kafasındaki ahlâk anlayışının farklılaştığı anlamına gelebilir. Zaten daha önce geçen ailevî ve toplumsal değerlerle ilgili verdikleri cevaplar da bunu teyit etmektedir. Gençlikte kendi kültür ve medeniyet değerlerine karşı bir *yabancılaşma* oluşmaktadır.

Bu, Türkiye'deki kimlik krizinin, *şizofren/melez/renksiz* bir kimliğin var oluşunun tezahürü olarak değerlendirilebilir.

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur

Gençlere Türkiye bağlamında yöneltilen sorulardan birisi de “Türkiye’yi bir arada tutan en önemli unsur nedir?” sorusu olmuştur. Söz konusu soruya alınan cevaplar siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler açısından incelendiğinde (Tablo 25), ifade edilen siyasî, ideolojik ve dinî kimlik her ne olursa olsun, gençlerin ön plana çıkardıkları en önemli özellik, %42-50 oranla toprak/vatan birliğidir. Kimlikler arasında söz konusu özellikteki oranlar birbiriyle örtüşecek kadar birbirine yakındır. İkinci düzeyde ifade edilen faktör, %22-28 oranla milliyet duygusu; üçüncü düzeyde ifade edilen unsur ise %8-14 oranla dinî değerlerdir. Komünist (%11,4) ve ateist (%8,9) kimlik mensupları hariç, diğer kimlik mensuplarının çok düşük bir kesimi (%2-5) Vatandaşlık bağını, ortak payda olarak ele almaktadırlar.

Tablo 25: Siyasî, İdeolojik ve Dinî Kimlikler Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur⁴

Kimlikler	Sizce Türkiye'yi bir arada tutan en önemli unsur nedir? (%)				
	Sayı	Toprak-Vatan Birliği	Dinî Değerler	Vatandaşlık Bağı	Milliyet Duygusu
Ülkücü	1540	44,0	10,1	2,9	28,0
Muhafazakâr	2556	48,2	14,4	3,0	21,6
Liberal	1824	48,5	11,4	4,3	19,7
Sosyal Demokrat	2557	49,5	10,4	3,2	19,6
Milliyetçi	3633	48,3	10,7	2,4	22,4
Sosyalist	2424	48,3	9,2	4,2	20,8
Atatürkçü	3714	48,4	8,7	3,3	22,2
Dindar	3529	49,6	13,2	2,9	19,1
Müslüman	4506	49,7	11,0	3,2	19,6
Komünist	430	43,3	8,4	11,4	17,0
Ateist	162	42,7	8,9	8,9	11,5
Kemalist	2154	48,5	9,1	3,7	21,6
Laik	3651	49,0	9,3	3,3	21,2
Devrimci	1645	46,2	9,4	4,1	21,0
İslâmcı	3075	47,5	13,9	2,9	19,9
Demokrat	3450	48,7	11,2	3,3	20,5
Feminist	862	42,3	8,6	4,7	27,5
İlerici	3644	47,7	10,9	3,5	20,9

4 Buraya en çok işaretlenen 4 başlık alınmıştır.

Aynı soruya verilen cevapları, Modern-Geleneksel Kimlikler ve Genel Aidiyet, Namaz Kılma Durumuna ve Dinin, Duygu, Düşünce, Tutum ve Davranışları Etkileme düzeyine bağlı olarak incelediğimizde, Türkiye'yi bir arada tutan en güçlü bağın, gene birinci derecede Toprak-Vatan Birliği, ikinci derecede Milliyet Duygusu ve üçüncü derecede ise Dinî Değerler olduğunu görmekteyiz (Tablo 26-Tablo 30).

Tablo 26: Modern-Geleneksel Kimlikler Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur

Kimlikler	Türkiye'yi bir arada tutan en önemli unsur nedir? (%)						
	Toprak/Vatan Birliği	Dil Birliği	Tarih Birliği	Dinî Değerler	Vatandaşlık Bağı	Milliyet Duygusu	Atatürkçülük
Modern	52,2	10,7	4,9	7,0	4,5	14,9	5,7
Geleneksel	50,7	7,6	6,7	15,8	2,4	15,0	1,8
Biraz Modern Biraz Geleneksel	49,0	6,4	5,5	10,8	3,4	19,1	5,8

Tablo 27: Genel Aidiyetler Göre Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur

Kimlikler	Türkiye'yi bir arada tutan en önemli unsur nedir? (%)						
	Toprak/Vatan Birliği	Dil Birliği	Tarih Birliği	Dinî Değerler	Vatandaşlık Bağı	Milliyet Duygusu	Atatürkçülük
Müslüman	50,2	7,7	3,6	17,2	3,1	14,0	4,2
Türk	50,5	3,9	7,2	4,5	2,5	25,4	6,0
T.C. Vatandaş	47,7	10,4	5,8	7,8	4,6	19,6	4,1
Alevi	47,0	6,1	6,1	13,6	9,1	10,6	7,6
Kürt	28,0	3,7	31,8	13,1	5,6	17,8	0,0
İnsan	48,8	4,2	5,4	7,3	4,2	21,3	8,9
Diğer	33,3	0,0	22,2	22,2	0,0	22,2	0,0

Tablo 28: Namaz Kılma Durumuna Bağlı Olarak Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur

Namaz Kılma Durumu	Türkiye'yi bir arada tutan en önemli unsur nedir? (%)						
	Toprak/ Vatan Birliği	Dil Birliği	Tarih Birliği	Diini Değerler	Vatandaşlık Bağı	Milliyet Duygusu	Atatürkçülük
Düzenli	50,2	6,6	4,1	17,2	2,7	17,9	1,2
Ara Sıra	49,9	6,1	6,0	10,3	2,7	20,1	4,8
Hiç Kılmam	46,4	5,8	5,9	5,4	6,0	19,4	11,1

Tablo 29: Dinin Duygu ve Düşünceleri Etkilemesi Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur

Dinin Duygu/Düşünceyi Etkileme Düzeyi	Türkiye'yi bir arada tutan en önemli unsur nedir? (%)						
	Toprak/ Vatan Birliği	Dil Birliği	Tarih Birliği	Diini Değerler	Vatandaşlık Bağı	Milliyet Duygusu	Atatürkçülük
Çok etkiler	49,1	6,8	4,6	14,9	2,7	18,9	3,0
Etkiler	49,5	5,2	6,7	7,9	3,6	20,5	6,7
Çok az etkiler	42,4	13,4	7,5	2,8	5,0	11,8	17,1
Hiç etkilemez	51,3	4,2	2,6	1,6	10,1	23,8	6,3

Tablo 30: Dinin Tutum ve Davranışları Etkilemesi Açısından Türkiye'yi Bir Arada Tutan En Önemli Unsur

Dinin Tutum ve Davranışları Etkileme Düzeyi	Türkiye'yi bir arada tutan en önemli unsur nedir? (%)						
	Toprak/ Vatan Birliği	Dil Birliği	Tarih Birliği	Diini Değerler	Vatandaşlık Bağı	Milliyet Duygusu	Atatürkçülük
Çok etkiler	49,3	7,8	3,5	15,2	2,2	18,6	3,5
Etkiler	48,9	4,6	7,2	8,9	3,7	20,4	6,3
Çok az etkiler	41,8	10,1	8,3	1,5	5,9	16,9	15,4
Hiç etkilemez	56,4	7,3	4,2	2,4	10,9	14,5	4,2

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimlikler ve Türkiye'yi Bir arada Tutan En Önemli Unsur

Gençlik, Türkiye'yi bir arada tutan en önemli unsur (ortak payda) olarak çok yüksek oranda belli bir değer belirtmemektedir. Bu, Türkiye'deki çözülmenin ve kimlik krizinin çok ciddi bir işarettir. Bunun kadar önemli olan bir başka husus da, kendisini Dindar (%13), İslâmcı (%14) ve Müslüman (%11) olarak tanımlayanların bile, dinî değerleri ciddi bir ortak payda olarak görmemiş olmasıdır. **Bu da, bu kimlik mensuplarının benimsedikleri kimliğin teorik alt yapısını, özünü ve ruhunu bilmedikleri ve içselleştirmedikleri anlamına gelmektedir.**

Dikkat çeken diğer bir husus, Komünist (%8,4), Ateist (%8,9), Kemalist (%9,1), Devrimci (%9,4), Sosyalist (%9,2), Sosyal Demokrat (%10,4), Laik (%9,3), Atatürkçü (%8,7), Feminist (%8,6), İlerici (%10,9) kimlik mensuplarının ortalama %8-10'nunun **dinî değerleri, ortak payda görmüş olmalarıdır.** Bu da, ilginç ve olumlu bir sonuçtur.

Gençler, genel olarak Dil Birliğini, Tarih Birliğini, Vatandaşlık Bağını ve Atatürkçülüğü, Türkiye'yi bir arada tutan önemli birer bağ olarak görmemektedirler.

GENÇLİK VE DİN

- Dindar bir gençlik
- Laik- Seküler Bir Dindarlık (!):
Dindarlık Algısında Zarf -Mazruf Tezadı
  - Laiklik-Sekülerlik
  - Gençler Açısından Laiklik- Din İlişkisi
  - Laik-Seküler Dindarlığın (!) Tezahürleri

GENÇLİK VE DİN

Dindar Bir Gençlik

Kelime itibarıyla *bağlanma, hüküm, yol, boyun eğmek, itaat etmek, kulluk etmek* gibi manâlara gelen *din* ve özellikle de *İslâm*, Allah'ın varlığına iman temelinde bir *hayat tarzı* olarak da anlam kazanır; kazanmak ister. Yani, inanılan ilke ve özellikler, tutum ve tavırlarda, davranış ve eylemlerde, en genel manasıyla da *hayat tarzında* karşılık bulur.

Bu nedenle, katılımcı gençlere bir dizi soru yöneltilerek, dinin sadece bir iman unsuru (vicdani bir kabul) olarak mı anlam ve değer kazandığı; yoksa eyleme, tutum ve tavırlara, davranışlara da dönüşüp-dönüşmediği belirlenmek istenmiştir. Bu amaçla yöneltilen sorulardan birisi, “*Din duygu ve düşüncelerinizi etkiler mi?*” biçimindedir (Tablo 31). Alınan cevaplara göre gençlerin neredeyse tamamına yakını (%90,4) *duygu ve düşünceleri* açısından *dinden etkilendiklerini*, yani dinin, en azından vicdani bir unsur olarak üzerlerinde etkiye sahip olduğunu ifade etmiştir. Daha da önemlisi, yine benzer oranda olmak üzere (%90,3), gençlerin *tutum ve davranışlarıyla* da dinden etkilendiklerini ifade etmiş olmalarıdır (Tablo 31).

Bunlar dikkate alındığında, *dindar* bir gençlik kitlesiyle karşı karşıya olduğumuz rahatlıkla söylenebilir. Zaten gençlerin %53,8’lik bir kesimi kendisini *dindar* (*çok dindar+dindar*) olarak tanımlamaktadır (Tablo 32). Farklı kategorilerde olmak üzere kendisini *dindar* (*çok dindar+dindar+biraz dindar*) kabul edenlerin oranı ise %96,3’tür.

Tablo 31: Dinin Duygu- Düşünce ve Tutum-Davranışı Etkileme Düzeyi

Din, duygu ve düşüncelerinizi etkiler mi? (%)			Din, tutum ve davranışlarınızı etkiler mi? (%)		
Etkileme Düzeyi	Sayı	%	Sayı	%	
Çok Etkiler	2494	46,3	2298	42,4	
Etkiler	2376	44,1	2595	47,9	
Çok Az	329	6,1	361	6,7	
Hiç Etkilemez	191	3,5	169	3,1	
Toplam	5390	100,0	5423	100,0	

Tablo 32: Dindarlık Durumu

Dindarlık Açısından Durumunuz Nedir? (%)		
Dindarlık Düzeyi	Sayı	%
Çok Dindar	331	6,1
Dindar	2573	47,7
Biraz Dindar	2289	42,5
Dine İlgisiz	166	3,1
Dine İnanmaz	31	0,6
Toplam	5390	100,0

Kendisini *dindar* kabul eden bir kitleyle karşı karşıya olduğumuza göre, bu dindarlık algısının açılımını tespit edebilmek için *bazı ibadetleri gerçekleştirme durumu-na veya gerçekleştirme isteğine ve dinî bazı temel değerlere bağlılığa* ilişkin araştırma verilerini dikkate almak gerekli olacaktır.

Bu bağlamda dikkate alınacak ilk veri, *beş vakit namaz kılma* durumuyla ilgilidir (Tablo 33). Katılımcıların %24,3'ü düzenli olarak *beş vakit namaz kıldığını* ifade ederken, %49,6'sı ise *ara sıra* da olsa namaz ibadetini gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Buna karşılık, %26,2'lik bir kesim ise *hiçbir zaman namaz kılmadığını* ifade etmiştir.

Cuma namazı, genel olarak, erkekleri ilgilendiren bir ibadet olarak anlam kazanmıştır. Araştırma kapsamında, erkek katılımcılara Cuma namazı kılma durumları sorulmuş (Tablo 33), alınan cevaplara göre erkek gençlerin %56,6'sının *düzenli* olarak Cuma namazı kıldıkları tespit edilmiştir. *Ara sıra* sıklığında Cuma namazı kılanların oranı ise %30,6'dır. Cuma namazı *hiç kılmayanların* oranı ise nispi olarak son derece düşüktür (%12,9).

Gençlerin *oruç* ibadeti karşısındaki durumları incelendiğinde (Tablo 33), oruç ibadetinin gençler tarafından diğer ibadetlere göre son derece yüksek oranda (%85,1) *düzenli* olarak gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. *Hiç oruç tutmayanların* oranı son derece düşüktür (%2,7). Bu da oruç ibadetinin toplumumuzda ayrı bir öneme sahip olduğunu göstermesi açısından ilginç ve önemlidir.

Tablo 33: Beş Vakit Namaz Kılma, Cuma Namazı Kılma ve Oruç Tutma Durumu

Beş Vakit Namaz Kılmadığınız?			Cuma Namazı Kılma Durumunuz? (Sadece Erkekler)		Oruç Tutma Durumunuz?	
Sıklık Düzeyi	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Düzenli Olarak	1267	24,3	1385	56,6	4560	85,1
Ara Sıra	2585	49,6	748	30,6	655	12,2
Hiç	1364	26,2	315	12,9	142	2,7
Toplam	5216	100,0	2448	100,0	5357	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Dindar Bir Gençlik

Gençlerin, ibadet boyutu itibarıyla, düzenli olarak beş vakit namaz kılmaktan, oruç tutmaya doğru gittikçe artan oranlarla belirgin bir ibadet hassasiyeti içerisinde oldukları anlaşılmaktadır. Gençlerin %90'ında görülen bir başka özellik de, Din'in duygu, düşünce, tutum ve davranışları üzerinde etkili olmasıdır.

Bu durum, *dindar* bir gençlik olgusuyla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir.

Ancak bu dindarlık algısının mahiyeti nedir?

Bunun cevabını, dini ilgilendiren diğer sorulara verilen cevaplarda aramak gerekmektedir.

Laik-Seküler Bir Dindarlık (!): Dindarlık Algısında Zarf-Mazruf Tezadı

Laiklik-Sekülerlik

Genel olarak, *sekülerlik* Latince *secularity* kelimesinin İngilizce kanalıyla dilimize geçmiş bir şeklidir. *Secular* kelimesi Latince *saeculum*'dan gelmektedir. Bu terimin, zaman ve mekân çağrışımlarını birlikte veren bir anlamı vardır. Zaman, dönem, onun şimdi oluşunu, hazır oluşunu; mekân ise, dünyada ve dünyevî oluşunu gösterir. O halde *saeculum*, bu çağ ve şimdiki zaman anlamına gelir¹. Türkçede *laik yaşama ait, dinden bağımsız olan nesil, zaman dilimi* anlamlarına gelen bu terim, zamanla Hristiyan dünyasında, dinî öğeleri hukukî ve siyasî anlamda belirleyici olmaktan çıkaran bir anlayışla, *dünyaya ait olan* anlamında kullanıla gelmiştir. Çok geniş anlam ifade eden bir terim olan *sekülerizm*, birçok akım ve teoriyi barındırır. *Seküler* kelimesi, dünyevî olanı belirtir ve dünyanın nesnel halinin göz önünde tutulması demektir. Ahlâkî anlamda ise sekülerizm, değer ilkelerinin herhangi bir dinî inancı dikkate almadan oluşturulmasını, inançtan kaynaklanan bütün düşüncelerden soyutlanmasını esas alır. *Seküler, sekülerleşme* ya da *dünyevileşme* terimi, tam anlamı karşılama da, *laikleşme* kelimesiyle de ifade edilir. Bu anlamda *laikleşme, insan aklının ve düşüncesinin, genel olarak, dinî ve metafizik denetimden uzaklaştırılması, soyutlanması süreci olarak da tanımlanabilir*. Dolayısıyla genel olarak *sekülerleşme, laikleşme; toplumsal hayatın tüm alanlarının, siyasetin, kültürün ve bilimin,*

1 Tahsin Saraç, *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, Ankara, 1976, s. 1283

dine dayanan değerlerden arındırılması ve bağımsızlaştırılması olarak kabul edilir. Bu tutum, dinî inançları; uygulamada, toplumsal kararlar almada ve eylemlerde yol göstericiler olarak dikkate almama tavrıdır. Başka bir deyişle, eylemlerde toplumsal kuralların oluşturulmasında dinin anlam ve önemini yitirme sürecidir. İnsanın akli, dili ve metafizik denetimlerin kırılması, deyim yerindeyse, insanın bakışlarının, değer yargılarının dünya ötesinden bu dünyaya ve bu zamana çevrilmesidir. Dolayısıyla *sekülerleşme*, dinin toplumdaki otoritesini yitirme sürecidir.

Laikleşme, sekülerleşmenin daha ileri ve dine karşı daha sert tavırlı olan aşamasıdır; ama ateizm değildir. Laiklik, dini kendine göre tanımlayarak, dini, Allah ile insan arasında ferdi bir ilişkiye indirgeyip, dini, insanların kalbine, vicdanına, evine ve mabedine hapsetmek istemektedir. Kendine göre yaptığı bu tanımlama ile dine bir çerçeve çizmekte, o çerçevenin dışına çıkmasını istememektedir. Laiklik, dinin, sosyal/yaşanan hayat üzerinde hiçbir müdahalesinin olmasını istemez. Laiklik, din ile devletin birbirinden ayrılmasına işaret eder. Laik sistemlerde *din ve devlet, birbirinin alanına müdahale etmez* derken, başlangıçta yaptığı din ile ilgili tanımlamalar çerçevesinde bunu, cazip bir slogan olarak kullanır. **Seküler ahlâk, Laik ahlâk ise, ahlâkın, dinî muhtevadan arındırılması, kutsallık boyutunun kaldırılmasıdır.**

Gençler Açısından Laiklik-Din İlişkisi

Bu kısa açıklamayı takiben sekülerleşmeyi araştırmanın verileri üzerinden gençlik bağlamında inceleyebiliriz.

Laiklik, laik olmak önemli bir *modern değerdir*. Bu değer, dinle ve özellikle de İslâm'la ilişkinin son derece sorunlu olduğu da açıktır. **Laiklik-din ilişkisi**, hiç şüphe yok ki hayatın tümünü etkileyecek görüş ve değerlendirmelerde temel/referans olabilecek konulardan birisidir. Çünkü bu konudaki anlayış, diğer birçok anlayışı doğrudan etkileyebilecek nitelikte olup; ikisi arasında varoluş/yetki çatışması vardır. Ancak buna rağmen laikliğin bir değer olarak dinî hassasiyeti yüksek olan veya olduğu varsayılan kesimler tarafından da kabullenildiği ve bu durumun gittikçe yaygınlık kazandığı anlaşılmaktadır.

Bu itibarla gençlerin laiklik-din ilişkisi ile ilgili görüşleri, tespit edilmek istenmiştir. *Laiklik, din karşıtlığıdır* biçiminde ifade edilen değer yargısına katılma biçimleri, konu ile ilgili bilgileri teşkil etmiştir. Araştırmanın bulgusuna göre, gençlerin önemli bir kesimi, %72,1'i, laikliğin din karşıtlığı olmadığına inanmakta ve %16,1'i bu konuda kararsız kalmaktadır (Tablo 34).

Tablo 34: Laiklik-Din İlişkisi

"Laiklik, din karşıtlığıdır" görüşüne katılıyorsunuzuz?%		
Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	271	5,4
Katılıyorum	326	6,5
Kararsızım	811	16,1
Katılmıyorum	1476	29,2
Kesinlikle Katılmıyorum	2168	42,9
Toplam	5052	100,0

Laiklik-din ilişkisiyle ilgili yaklaşım/görüş, dinin ferdi duygu ve düşüncesini (Tablo 35), tutum ve davranışını (Tablo 36) etkileme düzeyi açısından incelenecek olursa; duygu ve düşüncesi veya tutum ve davranışları açısından dinden etkilendiğini söyleyenler, laiklik-din ilişkisinde bir çatışma olduğunu nispeten daha yüksek oranda ifade ederlerken, söz konusu alanlarda dinden daha az etkilendiğini ifade edenler, daha düşük düzeyde laiklik-din çatışmasından bahsetmekte; laiklik ile dinin çatışmadığını ifade etmektedirler.

Tablo 35: "Laiklik, din karşıtlığıdır" Görüşünü Değerlendirme Tazına Göre Dinin Duygu ve Düşünceyi Etkileme Düzeyi

Laiklik, Din Karşıtlığıdır	Din, duygu/düşüncenizi ne kadar etkiler? (%)			
	Çok Etkiler	Etkiler	Çok Az	Hiç Etkilemez
Kesinlikle Katılıyorum	60,4	27,4	5,6	6,7
Katılıyorum	53,9	33,0	7,5	5,6
Kararsızım	50,4	42,7	5,8	1,1
Katılmıyorum	48,3	43,5	4,8	3,3
Kesinlikle Katılmıyorum	39,6	49,4	6,8	4,2

Tablo 36: "Laiklik, din karşıtlığıdır" Görüşünü Değerlendirme Tazına Göre Dinin Tutum ve Davranışları Etkileme Düzeyi

Laiklik, Din Karşıtlığıdır	Din tutum/davranışınızı ne kadar etkiler? (%)			
	Çok Etkiler	Etkiler	Çok Az	Hiç Etkilemez
Kesinlikle Katılıyorum	61,3	25,8	5,2	7,7
Katılıyorum	42,9	47,8	4,6	4,6
Kararsızım	45,5	46,7	7,1	0,7
Katılmıyorum	42,4	49,5	4,6	3,5
Kesinlikle Katılmıyorum	37,3	51,9	8,0	2,9

Bu durum, *düzenli* namaz kılanlar için dahi geçerli olup, *düzenli* namaz kılanların %67,2'si laikliği, ferdin kişilik ve hayatı açısından önemli bulduğunu ve %69,5'i de laikliğin, din karşıtlığı olmadığını ifade etmişlerdir (Tablo 37, Tablo 38).

Tablo 37: Namaz Kılma Durumuna Göre Laik Olmanın Önemi

Beş Vakit Namaz Kılma Durumu	Bireyin kişilik ve hayatı açısından laik olmak önemlidir? (%)			
	Çok Önemli	Önemli	Önemli Değil	Hiç Önemli Değil
Düzenli	26,6	40,6	25,3	7,4
Ara Sıra	33,7	47,0	14,8	4,5
Hiç	40,4	43,7	13,4	2,4

Tablo 38: Namaz Kılma Durumuna Göre Laikliğin Anlamı

Beş Vakit Namaz Kılma Durumu	"Laiklik, Din Karşıtlığıdır" (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Düzenli	7,4	6,5	16,5	34,8	34,7
Ara Sıra	5,3	6,8	17,5	30,1	40,3
Hiç	3,7	5,7	12,6	21,6	56,4

Tablo 39: Namaz Kılma Durumuna Göre Çapkınlığın Anlamı

Beş Vakit Namaz Kılma Durumu	Çapkınlık konusunda ne düşünüyorsunuz? (%)		
	Erkek için Evet -Bayan için Hayır	Erkek-Bayan Normal	Erkek-Bayan Hayır
Düzenli	16,8	9,3	73,9
Ara Sıra	26,9	13,7	59,5
Hiç	24,4	19,3	56,3

"Bir kişinin kendi cinsinden birisi ile (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda görüşünüz nedir?" sorusuna; *düzenli* beş vakit namaz kılanların %8,4'ü, *ferdi tercih-kimseyi ilgilendirmez*, %30,3'ü ise *onaylamıyorum, ama beni ilgilendirmez* cevabını vermiştir (Tablo 40).

Tablo 40: Namaz Kılma Durumuna Göre Bir Kişinin Kendi Cinsinden Birisi İle (Erkeğin Erkekle, Kadının Kadınla) Cinsel İlişkisi Konusundaki Görüş

Beş Vakit Namaz Kılma Durumu	Bir kişinin kendi cinsinden birisi ile (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda görüşünüz nedir? (%)						
	Bireysel Tercih-Kimseyi ilgilendirmez	Onaylamıyorum Ama Beni ilgilendirmez	Kararsızım/Bilemiyorum	Olmamalı/Yanlış	Sapıklık	Günah	Ahlaksızlık
Düzenli	8,4	30,3	1,1	20,3	10,8	13,2	15,9
Ara Sıra	16,4	32,5	2,1	17,2	13,2	7,4	11,0
Hiç	27,8	40,9	0,7	13,8	7,5	3,9	5,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ
Gençler Açısından Laiklik-Din İlişkisi

Gençlerdeki genel eğilim, din ile laiklik, çatışan iki değer değildir; aralarında bir sorun yoktur şeklindedir. Bu konuda dinin; duygu, düşünce, tutum ve davranışı etkileme düzeyinden ve namaz kılmadan bağımsız olarak oluşan bir mutabakat söz konusudur.

Dini, ideolojik ve siyasi kimlikler açısından laikliğe bakış, çok fazla fark etmemekte, çok farklı kimlik mensupları, laikliği benzer oranda benimsemektedirler (Tablo 17).

Kendisini hiçbir şekilde sadece vicdanî bir unsur olarak takdim etmeyen, bireysel ve toplumsal hayata yönelen ve bu alanları tanzim eden bir din olan İslâm'ın Dindarlarının, İslâmcıların ve Müslümanlarının bu anlayışlarını, gerek İslâm'ın ve gerek Laikliğin literatürdeki anlamıyla izah etmek mümkün değildir. Bu gençler, ya İslâmî ya da laikliği bilmemektedirler. Ya da kimlikleri melezleşmiş/şizofrenleşmiş ve isimselleşmiş/sloganlaşmış da farkında değildir.

“Evlilik, modası geçmiş bir kurumdur” görüşünün değerlendirilişiyle, *düzenli* namaz kılma ilişkisi incelendiğinde (Tablo 41), *düzenli* namaz kılanların %6,9'unun bu görüşü desteklediği, %3,7'sinin ise *kararsızlık* içerisinde olduğu tespit edilmiştir. *Hâlbuki, İslâm açısından meşru cinselliğin tek yolu nikâh ve dolayısıyla nikâha dayalı aile hayatıdır.*

Tablo 41: Namaz Kılma Durumuna Göre Evliliğin Anlamı

Beş vakit Namaz kılma durumu	“Evlilik, modası geçmiş bir kurumdur” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Düzenli	3,4	3,5	3,7	28,0	61,4
Ara Sıra	3,5	5,3	6,5	28,4	56,2
Hiç	4,0	6,6	7,0	34,4	48,0

Düzenli namaz kılanların %10'u, *genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler* görüşüne destek verirken, %7,5'i ise *kararsızlığı* ile bu konuda dinî etkiden sıyrıldığına işaretini vermektedir (Tablo 42). Çünkü İslâm, kadın-erkek ilişkilerinde oldukça hassas olup, bahsettiğimiz üzere cinsel ilişkiyi ancak nikâhla meşru kabul etmektedir. Soru biraz değiştirilip, “*Üniversiteli genç bir kız ve erkeğin, aynı evde istedikleri şartlarda yaşaması*” ile ilgili sorulduğunda bunu onaylayanların oranı yaklaşık **iki kat artmaktadır** (Tablo 43).

Tablo 42: Namaz Kılma Durumuna Göre “Genç Bir Kız İle Erkek İstedikleri Şartlarda Aynı Evde Yaşayabilirler” Görüşünü Değerlendirme

Beş Vakit Namaz Kılma Durumu	“Genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Düzenli	2,5	7,5	7,5	31,2	51,3
Ara Sıra	6,5	15,7	15,6	27,9	34,3
Hiç	13,7	22,3	20,8	25,3	18,0

Tablo 43: Namaz Kılma Durumuna Göre “Üniversiteli Genç Bir Kız İle Erkek İstedikleri Şartlarda Aynı Evde Yaşayabilirler” Görüşünü Değerlendirme

Beş Vakit Namaz Kılma Durumu	“Üniversite öğrencilerinin kız-erkek aynı evde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Düzenli	6,7	12,8	10,9	26,6	42,9
Ara Sıra	14,3	21,9	12,9	21,7	29,1
Hiç	25,4	23,5	14,6	19,7	16,8

Çocuk-nikâh ilişkisi bağlamında olmak üzere “*Çocuk yapmak için evlilik şart değildir*” görüşünün değerlendirilme tarzıyla, namaz kılma durumu karşılaştırıldığında (Tablo 44), *düzenli* namaz kılanların %5,4'ü bu görüşü desteklemiş; %2'si ise *kararsızlık* yaşadığını ifade etmiştir.

Tablo 44: Namaz Kılma Durumuna Göre “Çocuk Yapmak İçin Evlilik Şart Değildir” Görüşü Karşılaştırması

Beş Vakit Namaz Kılma Durumu	“Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Düzenli	2,3	3,1	2,0	15,0	77,6
Ara Sıra	5,0	2,5	3,2	20,6	68,6
Hiç	6,3	4,6	4,4	24,3	60,5

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Seküler Dindarlık

Gençlerin kahir ekseriyetine göre din; duygu, düşünce, tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Ayrıca din ve laiklik, birbirleri ile çatışan değer sistemleri değildir. Bu durumda gençlerin, muhteva itibarıyla din ve laikliğin birbirine taban tabana zıt iki farklı hayat tarzı olup-olmadığını ne kadar bildiklerini açıklığa kavuşturmak önemli olmaktadır.

Bu konuyu açıklığa kavuşturabilmek için aşağıdaki sorulara/yargı cümlelerine gençlerin verdiği cevaplar değerlendirilmiştir:

- “Çapkınlık konusunda ne düşünüyorsunuz?”
- “Bir kişinin kendi cinsinden birisi ile (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda görüşünüz nedir?”
- “Evlilik, modası geçmiş bir kurumdur.”
- “Genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler.”
- “Üniversite öğrencilerinin kız-erkek aynı evde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez.”
- “Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir.”

Laiklik ve Dine göre bu soruların cevapları taban tabana zıttır. Laiklik, bu konuda her şeyi, özgürlük ve insan hakları kapsamında ele alıp, kişileri serbest bırakırken; İslâm dini, bu konularda açık ve kesin hükümler koymaktadır.

Bu nedenle hem *dindar*, hem de *seküler* olmak, başlı başına bir sorundur. Kişi *dindar* ise, kendi ferdi hayatında, tutum ve tavırlarında, tercih ve isteklerinde, dini referans olarak alıyorsa, *seküler* olamaz. Eğer *seküler* ise, dinle olan bağı, inanç boyutunda kalmalı ve ferdi pratiklerinde, gündelik hayatında, tutum ve tavırlarında, tercih ve isteklerinde *dinden bağımsız olmalıdır*.

Fakat araştırmanın bulguları, gençlikte *zihinsel bir bölünmüşlüğün* güçlü işaretlerini vermekte; dindarlık ile sekülerliğin olamayacak, olmaması gereken şekliyle bir arada bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum başlı başına bir sorun olup, ferdin psikolojisinde, insanlarla ilişkilerinde, hayatı anlamlandırışı tarzında vb. çatışma ve gerilimlere yol açacağı açıktır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Seküler Dindarlık

İslâm açısından *çapkınlık*, hem erkek, hem de kadın için aynı düzeyde yasak olan bir tutum ve davranıştır. *İslâm*, gerek genç kız ve erkeklerin, gerekse üniversiteli kız ve erkeklerin aralarında nikâh bağı olmadan aynı evde yaşamalarına, *zina*, *evlilik* ve *nikâh* kavramları çerçevesinde sert tepki vermektedir. Evliliği kutsal bir kurum olarak görmekte, buna zarar verecek her şeye karşı çıkmaktadır. Bu noktada *eşcinsellik*, İslâm açısından en şiddetli yasaklardan biridir. Eşcinselliği, en sapkın davranışlardan biri olarak değerlendiren İslâm'ın kaynağı Kur'an'da, eşcinsel tercihleri nedeniyle ilâhi gazaba uğratılmış bir topluluk ve o topluluğun bu tür yaşam tarzına şiddetle karşı çıkan Hz. Lût'un mücadelesine genişçe yer verilmektedir.

Bütün bu araştırma sonuçlarını göz önüne aldığımızda, söz konusu olan dindarlık, laik-seküler bir dindarlıktır. Çünkü gençliğe yöneltilen dinî inanç ve pratiklerle ilgili bazı sorulara alınan cevaplar, laik-seküler bir hayat tarzının ve din algısının yaygınlık kazandığını ortaya koymaktadır.

Kimliklerin melezleşip, “ne o, ne de” bu biçimine dönüşmesinin yanı sıra, din algısında da benzer bir karmaşanın yaşandığı tespit edilmiştir. Dini önemseyen ve ölçü kabul eden, hattâ başta namaz olmak üzere, bazı ibadetleri düzenli olarak yerine getirdiğini söyleyen gençlerin bir kısmının, dinî-ahlâkî değerler, din-aile değerleri, din-bireyler arası ilişkiler gibi birçok konuda dinden bağımsızlaştıkları; dini, daha çok vicdanî bir unsura dönüştürdükleri veya daha doğru bir tanımlamayla, *dini, hayattan uzaklaştırdıkları* anlaşılmaktadır.

Tüm bunlar ise, Türkiye'nin sosyal gerçekliği olan, İslâm'ın gençler tarafından büyük oranda *yanlış bilindiği* veya en azından kendisini *Dindar, Müslüman, İslâmcı* kabul edenlerin bir kısmı açısından, bunun, böyle olduğu anlamına gelmektedir. Çok daha önemlisi, düzenli beş vakit namaz kılma sorumluluğunun farkında olacak kadar dinle ilgili olan bazı fertler açısından bile İslâm anlayışında, İslâmî değerler konusunda, *yanlış bilgi ve kabullerin yaygın olduğu* anlaşılmaktadır. Bunun nedenleri ise, başlı başına bir araştırma konusu olacak kadar önemlidir.

GENÇLİK VE SORUNLARI

- Gençliğin En Önemli Sorunu
- Gençlik ve Güven
- Gençlik ve Depresyon
- Gençler ve Psikolojik Desteğe İhtiyaç
- Gençlik ve Şiddet

GENÇLİK VE SORUNLARI

Gençlik gündeme geldiğinde üzerinde öncelikle durulan ve hattâ durulması gereken bir konu, *gençliğin sorunlarıdır*. Gençliğin karşılaştığı veya potansiyel olarak karşılaşılabileceği sorunlar, **geleneksel ve güncel sorunlar olmak üzere, iki ana kategoride** değerlendirilebilir. Çünkü bazıları; gencin yapısından, geleneksel durumlardan veya sürecin ve tarafların doğasından kaynaklanırken; diğer bir kısmı ise yaşanan, hâlihazırda gündemi belirleyen durumlardan kaynaklanmaktadır. **Birinci kategoride; psiko-fizyolojik, cinsel, ekonomik, eğitim, aile içi ve kuşaklar arası çatışma, madde bağımlılığı, ideolojik, işsizlik ve istihdam, barınma, beslenme, sağlık ve kültürel gibi sorunlar yer alırken; Güncel Sorunlar arasında, toplumsal değişmeye bağlı değerlerde değişme, madde bağımlılığı, statükoya karşı çıkma, gelecek korkusu, yabancılaşma, kimlik, tüketim, anomi, özgürlük, işsizlik vb. problemler, güven bunalımı, kaygı, stres, yalnızlık, iletişimsizlik, işe yaramama hissi vb. sosyo-psikolojik sorunlar ve çağdaş iletişim araçlarıyla gelen şartlandırılma, kültürsüzleştirilme, yozlaştırılma, yabancılaştırılma, boş zamanlar vb. sorunlar yer almaktadır.**

Gençliğin En Önemli Sorunu

Araştırma kapsamında gençliğin problemlerinin neler olduğu ve bu problemlerin düzeyinin ne olduğu konuları üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuştur. Öncelikle, gençliğin sorunu, gençliğin gözüyle görülmeye çalışıldı. Bu nedenle katılımcı gençlere, “*Gençliğin en önemli sorunu nedir?*” sorusu yöneltildi ve sorunlarını önem sırasına göre iki aşamada cevaplamaları istendi (Tablo 45). Alınan cevaplar birinci düzey ve ikinci düzey sıralamasına göre incelendiğinde; **birinci düzeyde** gençliğin en önemli ilk beş sorununun *eğitim, ahlâkî yozlaşma, meslek edinme, iş bulamama ve aile tarafından anlaşılammamak* olduğu tespit edildi. **İkinci düzey** cevaplar açısından gençliğin sorunları incelendiğinde en önemli beş sorunun *meslek edinme, eğitim, ahlâkî yozlaşma, iş bulamama ve uyuşturucu kullanımı* olduğu tespit edildi. Bu cevaplar dikkate alındığında, gençliğin bizzat kendi cevapları ile sorunlarının daha çok *eğitim, iş, ahlâkî değerler* kapsamında yer aldığı anlaşılmıştır.

Tablo 45: Gençliğin En Önemli Sorunu Nedir?

Sorunlar	1. Tercih %	2. Tercih %
Eğitim	32,9	14,1
Ahlâkî Yozlaşma	16,8	13,4
Meslek Edinme	14,3	17,7
İş Bulamama	12,0	10,2
Aile Tarafından Anlaşılamamak	6,9	6,5
Uyuşturucu Kullanımı	5,1	9,2
Cinsellik	3,3	4,3
Alkol	2,7	6,9
Ekonomik	2,6	8,7
Arkadaş Grubuyla Sorunlar	1,7	5,2
Askerlik	0,7	1,8
Sağlık	0,7	1,2
Ekonomik Nedenle Evlenememe	0,1	0,8
Toplam	100,0	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençliğin En Önemli Sorunları

Gençliğin en önemli beş sorunu, birinci tercih düzeyinde **eğitim(%33)**, **ahlâkî yozlaşma(%17)**, **meslek edinme(%14)**, **iş bulamama(%12)** ve **aile tarafından anlaşılamamak(%7)** şeklinde tezahür ederken; ikinci tercih düzeyinde **meslek edinme(18)**, **eğitim(%14)**, **ahlâkî yozlaşma(%13)**, **iş bulamama(%10)** ve **uyuşturucu kullanımı(%9)** şeklinde tezahür etmektedir. Birinci ve ikinci düzey tercihlerde ilk dört sorun, sıralaması değişmekle beraber, aynıdır:

- **Eğitim,**
- **Ahlâkî yozlaşma,**
- **Meslek edinme,**
- **İş bulamama.**

Gençliğin, en azından bir kısmının, **eğitimi önemsemesi** ve Türkiye'deki ahlâkî yozlaşmanın farkında olması ve bunu ciddi bir sorun olarak görmesi, önemli bir olgudur.

Gençlik ve Güven

Gençliğin sorun olarak ifade etmediği; ama etkisinde bulunduğu sorunları vardır ve gençler, ister farkında olsunlar, isterse olmasınlar, sorunlu bir durum ve duruşa sahip durumdadırlar. Bu önemli tespitin en önemli referansları olarak, buraya kadarki bölümlerde incelenen özellikler dikkate alınabilir. Bu bile, bölüm başlığında dile getirilen yargıyı haklılaştırmaya yeterli olur kanaatindeyiz. Zira kimlikte *ara* bir konumda kalıp, *ne o, ne de bu olamamak*, başlı başına bir sorundur. Bu nedenle hem *dindâr* ve hem de *seküler* olmak, başlı başına bir sorundur. Kişi *dindâr ise*; dinî ferdi yaşantısında, tutum ve tavırlarında, tercih ve isteklerinde referans olarak dikkate alıyorsa, *seküler olamaz*. *Seküler ise*, dinle olan bağı, *inanç boyutunda* kalmalı ve ferdi pratiklerinde, yaşantısında, tutum ve tavırlarında, tercih ve isteklerinde, *dinden bağımsız olmalıdır*. Fakat araştırmanın bulguları, gençlikte zihinsel bir bölünmüşlüğün güçlü işaretlerini vermekte, dindarlık ile sekülerliğin olamayacak, olmaması gereken biçimiyle bir arada bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ise başlı başına bir sorundur ve ferdin psikolojisinde, insanlarla ilişkilerinde, hayatı anlamlandırış tarzında vb. çatışma ve gerilimlere yol açacaktır.

Acaba böyle bir durum gerçekleşiyor mu? Bu sorunun cevabını tespit etmek için araştırma verileri incelenecek olursa, dikkate alınabilecek konulardan birisi **güven duygusudur**.

Uyum, ferdi açısından ele alındığında, ferdin hem kendisi hem de çevresi ile iyi ilişkiler kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilme derecesi olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda uyum, dinamik bir süreçtir ve ferdin çevresinde yer alan değişikliklere karşı, geliştirdiği tepkilerle sağlanır. Ancak uyum, sadece toplumsal çevrenin beklentilerine uygun tutum ve davranış geliştirme şeklinde düşünülmemelidir. Çünkü ferdin birbiriyle iç içe geçmiş devamlı etkileşim halinde bulunan **biyolojik, psikolojik, ahlâkî ve toplumsal** bir hayatı vardır. **Ferdin yaşamı, tüm bunların düzenli bir ilişkiler sistemi içerisinde bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Bunlar arasındaki düzenli işleyiş, uyum olarak ifade edilebilir.** Farklı gruplara uyum gösterebilme, toplumca istenen tutum ve davranışları sergileyebilme ve toplumda kurulan ilişkilerden yeterince doyum sağlayabilme gibi ölçütler, çocuğun ya da gencin, toplumsal uyum düzeyini anlamada yardımcı olabilir. Dolayısıyla aile içerisinde çocukların kendilerini özdeşleştirecekleri modeller zayıf ve yetersizse, ev dışındaki toplumsal uyumları ciddi bir biçimde engellenebilir. Özellikle de gençliğin ilk yıllarını teşkil eden ergenlik içinde bulunulan gelişim ve değişim evresinin getirdiği doğal zorluklara, yakın çevrenin olumsuz etkileri katıldığında, çocukta bunlara tepki olarak, çoğunlukla duygusal düzeyde bozukluklar görülebilir. Bu olumsuz tepkiler ise daha çok **uyum bozukluklarıdır**.

Uyum sorunu yaşayan genç, *güvensizdir*; kendisi ve insanlar hakkında karmaşık duygu, düşünce ve çelişkiler içine girer. Hiç kimsenin kendisini sevmediği, istemediği şüphesine kapılabilir, hattâ özellikle büyüklerin ilgisini çekmek için gereksiz davranışlara yönelebilir ve bir müddet sonra da bu davranışlar, gencin çevreye uyumunu hepten bozar. Yaşanan ve yerleşik hale gelmeye aday olan uyum bozuklukları ise, daha çok *sürekli hırçnılık, sinirlilik, geçimsizlik, yalancılık, kavgacılık, söz dinlememe, kaygı ve korku hali* biçiminde kendini gösterir. Yaş büyüdükçe, bu tür davranışlar çevreye ve topluma *uyum bozukluğu* şekline dönüşür, *tüm kuralları çiğneme ve saldırganlık* gibi davranışlar kendini göstermeye başlar.

Uyum açısından *güven* önemli olduğu ve hattâ temel belirleyici olduğu için, gençlerin ferdi olarak diğer fertlerle/insanlarla ilgili güven noktasındaki genel kabullerinin ne olduğunu tespit amacı taşıyan “*İnsanlar hakkındaki genel düşünceniz nedir?*” sorusu, araştırma kapsamında yer almıştır (Tablo 46). Soruya verilen cevaplara göre, gençlerin yüksek oranda bir güven sorunu yaşadıkları, bu nedenle katılımcıların %58,6’sının insanlara *güvenilmez*, %10,7’sinin de insanlara *hiç güvenilmez* cevabını verdikleri tespit edilmiştir. İnsanlara toplam güvenmeme (*hiç güvenilmez + güvenilmez*) oranının %69,3 gibi bir düzeyde olması, bu ülkenin geleceği için çok ciddi bir sorundur.

Tablo 46: İnsanlar Hakkındaki Genel Düşünceniz Nedir?

Kanaat Düzeyi	Sayı	%
Çok Güvenilir	78	1,4
Güvenilir	1576	29,3
Güvenilmez	3156	58,6
Hiç Güvenilmez	578	10,7
Toplam	5388	100,0

Güven sorunu bir başka boyuttan da inceleme ihtiyacı hissedilmiş, katılımcılara “*Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir.*” yargı cümlesi verilmiş, bu yargıya katılıp-katılmama biçimlerini belirtmeleri istenmiştir (Tablo 47). Elbette ki ferdin *babasına bile güvenmemesi*, son derece ciddi bir güven sorunu olarak anlam kazanır. Bu açıdan, bu soruya verilen cevaplar, bir önceki genel soruya göre daha büyük bir önem ifade etmektedir. Alınan cevaplara göre katılımcıların %20,5’i *katılıyorum*, %15,5’i de *kesinlikle katılıyorum* cevaplarıyla *şiddetli (toplam %36) bir güven sorunu yaşadıklarını* dile getirmişlerdir.

Tablo 47: “Bugünün Dünyasında İnsan, Babasına Bile Güvenmemelidir”

Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	796	15,5
Katılıyorum	1057	20,5
Kararsızım	1083	21,0
Katılmıyorum	1453	28,2
Kesinlikle Katılmıyorum	757	14,7
Toplam	5146	100,0

Aynı soruya verilen cevaplar, namaz kılma durumuna, dinin duygu, düşünce, tutum ve davranışı etkileme düzeyine bağlı olarak değerlendirildiğinde, benzer sonuçlarla karşılaşmaktadır (Tablo 48-Tablo 50). *Düzenli namaz kılanların* % 29,4’ünün babasına güvenmemesi ve %22,4’ünün de kararsız kalması, güven konusunda kırılmanın boyutunu göstermesi açısından anlamlıdır. *Dinin duygu- düşünce ve tutum-davranışı etkilemesine bağlı olarak* durum incelendiğinde, sonuçlar daha da kötüleşmektedir; babasına güvenmeyenlerin oranı yaklaşık olarak %38 iken, kararsızların oranı da yaklaşık %20 civarındadır. Bu konuda *en olumlu davrananlar, sürekli beş vakit namaz kılanlardır*.

Tablo 48: Namaz Kılmaya Göre “Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir” Görüşünü Değerlendirme

Namaz Kılma Durumu	Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir (%)				
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum,
Düzenli	11,3	18,2	22,4	33,4	14,5
Ara sıra	17,0	20,1	20,2	28,2	14,6
Hiç kılmam	15,0	23,0	21,2	25,3	15,5

Tablo 49: Din’in Duygu ve Düşünceyi Etkilemesine Göre “Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir” Görüşünü Değerlendirme

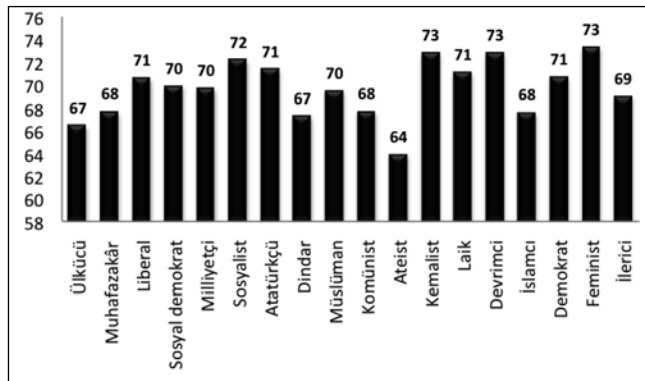
Dinin Duygu -Düşünceyi Etkileme Düzeyi	Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir (%)				
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum,
Çok etkiler	15,7	21,7	20,8	24,8	17,0
Etkiler	14,1	19,6	21,7	31,9	12,7
Çok az etkiler	20,9	24,8	22,5	23,2	8,7
Hiç etkilemez	24,1	12,1	19,5	27,0	17,2

Tablo 50: Din'in Tutum ve Davranışları Etkilemesine Göre
"Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir" Görüşünü Değerlendirme

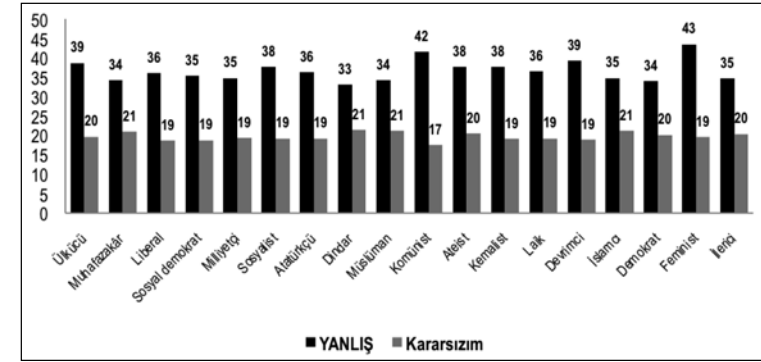
Dinin Tutum- Davranışları Etkileme Düzeyi	Bugünün dünyasında insan, babasına bile güvenmemelidir (%)				Kesinlikle Katılmıyorum
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	
Çok Etkiler	16,9	20,8	19,6	24,7	18,1
Etkiler	13,0	20,0	22,4	32,1	12,5
Çok Az Etkiler	23,4	25,8	22,6	19,3	8,9
Hiç Etkilemez	19,3	16,0	16,0	31,3	17,3

Siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre gençlerin insanlar hakkındaki güvenleri incelenecek olursa, gençlerin hangi kimliğe mensup olursa olsun, hepsinin (%64-%73) insanlara yönelik bir güvensizlik içerisinde buldukları anlaşılmaktadır (Şekil 5). Bu konuda diğer kimliklerden en fazla ayrılanlar, güven duyguları nispi olarak en yüksek olanlar **Ülkücüler, Muhafazakârlar, Komünistler, Ateistler, İlericiler, Dindarlar ve İslâmcılardır**. Fakat bu kimlik mensuplarının da %60'lar düzeyinde bir güven sorunu yaşaması, son derece ilginçtir.

Ayrıca siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre gençlerin, *babalarına güven* durumu dikkate alınacak olursa, tüm kimlik mensuplarında babaya güven **ancak %30'lar düzeyinde seyrederken, %20 düzeyinde de kararsızlık biçiminde bir güven sorunu yaşandığı** anlaşılmaktadır (Şekil 6).

Şekil 5: Kimliklere Göre "İnsanlara Güvenilmez" (%)

Şekil 6: Kimliklere Göre "İnsan, babasına göre güvenmemelidir" Görüşünü Değerlendirme (%)

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençliğin Güven Sorunu

Genel bir değerlendirme ile her üç gençten ikisi, insanlara ilişkin bir güven sorunu yaşamaktadır. Gençlerin %68'i insanlara güvenmemekte, insanları güvenilir bulmamaktadır. Bu durum, siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre, gençler hangi kimliğe mensup olursa olsun, genel ortalama olarak (%64-%73) değişmemektedir. Bu konuda güven duyguları nispeten en yüksek olanlar, **Ateistler, Dindarlar, Ülkücüler, Muhafazakârlar, İslâmcılar ve Komünistlerdir.**

Güven noktasında gençlikte en ciddi sorun, "babaya güven" konusunda ortaya çıkmaktadır. Genel olarak gençlerin %36'si babaya dâhi güvenilemeyeceğini ifade etmekte ve %21'lik bir kesimi de bu konuda kararsız kalmaktadır. *Tedbir alınmadığı takdirde, gelecekte babaya bile güvenmeyeceklerin oranının, %57 gibi bir düzeye yükselebileceği ihtimali mevcuttur.*

Babaya güven konusu, Namaz kılma durumuna, Dinin duygu, düşünce, tutum ve davranışı etkileme düzeyine bağlı olarak değerlendirildiğinde benzer sonuçlarla karşılaşılmaktadır. En olumlu olanlar, düzenli namaz kılanlardır (güvenmeyen % 29; kararsız %22). Dinin duygu- düşünce ve tutum- davranışı etkilemesine bağlı olarak sonuçlar daha da kötüleşmektedir (Güvenmeyen %38; kararsız %20).

Düzenli beş vakit namaz kılmanın, diğer alanlarda olduğu gibi, bu alanda da daha çok etkili olduğu ortaya çıkmaktadır.

Siyasî ideolojik ve dinî kimliklere göre gençlerin *babalarına güven* durumu, genel dağılıma uygun bir dağılım (güvenmeyen %33-43; kararsız %17-21) göstermektedir.

Gençliğin bu denli bir güven sorunu yaşaması, üzerinde durulması gereken ciddi bir psikolojik, ahlâkî ve sonuçları itibari ile de sosyal bir yaradır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençliğin Güven Sorunu

Bu sonuçlar, aynı zamanda, aile, akrabalık, toplumsal bağların ve dayanışmanın çözülme noktasına geldiğini; bireyselliğin, bireysel yaşamın etkin olmaya başladığını göstermektedir. Tedbir alınmadığı takdirde, akrabalık, komşuluk ve mahalleli bağları her geçen gün daha da zayıflayarak insanları bireyselleştirecek, devlet yönetiminde bürokrasiyi artıracak ve toplumsal çözülme daha da artacaktır.

Diğer taraftan bütün bu sonuçlar, kimliklerin birbirine benzeştiği, içeriğini kaybedip sloganlaştığı ve muhtevastan bağımsızlaşmaya başladığının bir başka göstergesidir.

İslâm toplumu, güven toplumdur. "Babana bile güvenmeyeceksin" sözünün, Müslüman kimliğini benimseyenlerce bu kadar benimsenmesi, ait olunan ve benimsendiği söylenen dinin özünden ve ilişkiler ağından haberdar olunmadığının göstergesidir ve toplumsal çözülmenin kanıtıdır. Burada, "mahalle baskısı var" tarzındaki bir psikolojik harekâtın etkili olduğunu unutmamak gerekir. *Mahalle baskısı* denilen şey, sonuçta toplumsal kontroldür ve toplumsal kontrol, bir toplumun *emniyet supabıdır*.

Bu konuda medya, diziler ve oyunlarda, arkadaşlık, dostluk, güven sıklıkla işlenmeli ve toplumsal birliği güçlendirecek güven duygusu tesis edilmelidir. Özellikle medyada toplumsal bağları zedeleyici tarzda arızî olayların abartılarak verilmesi, toplumun her ferdinde güven paranoyası oluşumuna sebebiyet vermektedir.

Gençlik ve Depresyon

Depresyon, insanın yaşama istek ve zevkinin kaybolduğu, kişinin kendisini derin bir keder içinde hissettiği, geleceğe ilişkin kötümser ve karamsar düşünceler, geçmişe ilişkin yoğun pişmanlık, suçluluk duygu ve düşüncelerini taşıdığı; ferdin normalde hoşlandığı etkinliklere veya daha genel anlamıyla hayata karşı ilgisiz olması sebebiyle hiçbir şeyden zevk alamaması, aşırı durumlarda ölümü ve intiharı düşünmesiyle tanımlanabilen ve bir sınavı, işi veya yakını kaybetme gibi belirlenebilir bir olaya bağlı olarak ortaya çıkan *ruhsal bir çökkünlük* durumudur. *Depresyon*; duygusal, zihinsel, davranışsal ve bedensel bazı belirtilerle kendini gösterir. En dikkat çekici özelliği, çökkün ruh hali olan depresyon, fertlerde farklı düzeylerde gözlenir. *Düşük düzeydeki depresyonda* fert, negatif bir duygulanım içindedir, kızgınlık ve kırgınlık tepkileri verir, öfkeli, bazı fiziksel şikâyetleri vardır. *Orta düzeyde depresif fert*, geçmiş yaşantılardan şikâyetçidir ve geleceğe ilişkin kötümser duygulara sahiptir. *Depresyon yoğunlaştıkça* birçok belirti ortaya çıkmaya başlar. Bu belirtiler duygusal (hüzün ve umutsuzluğu aşırı düzeyde yaşama), idrak ve kavrama (düşük öz saygı, suçluluk duyguları bellek ve yoğunlaşma güçlükleri), tavır/davranış ve hareket isteği (tahrik edilme ya da sakinlik duyguları, sosyal ilgilerde azalma) ve fizyolojik yapıdaki (uyku, yeme ve cinsel problemler, enerji kaybı) değişimleri kapsar. **Eğer bu belirtilerden beş ya da daha fazlası gözlenir ve bu durum iki haftalık periyotta seyrederse, bu majör depresyon riskini ortaya çıkarır¹.**

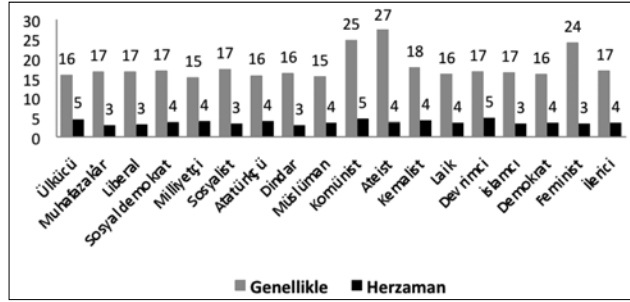
Araştırmamızda, katılımcılara "Ne sıklıkla, umutsuzluk, hüzün, bunalıtı, çökkünlük gibi olumsuz duygulara kapılırsınız?" sorusu yöneltilmiştir. Alınan cevaplara göre (Tablo 51) gençlerin %74,5'i *ara sıra* umutsuzluk, hüzün, bunalıtı, çökkünlük gibi olumsuz duygulara kapılmaktadır. Şüphe yok ki bu durum, söz konusu kesimin depresyonda olduğu anlamına gelmez; belki depresyona yatkınlıktan bahsedilebilir. Ancak, oranları %16,6 olan ve *çoğunlukla* umutsuzluk, hüzün, bunalıtı, ruhsal çöküntü gibi olumsuz duygulara kapıldığını ifade edenler, depresyon açısından üzerinde durulması gereken kesimi teşkil etmektedir. %4'lük orana sahip olan ve *her zaman* umutsuzluk, hüzün, bunalıtı, ruhsal çöküntü gibi olumsuz duygulara kapıldığını ifade edenler, *depresyonla tanımlanabilecek* kesimi teşkil etmektedirler.

Tablo 51: Hangi Sıklıkla, Umutsuzluk, Hüzün, Bunalıtı, Çökkünlük Gibi Olumsuz Duygulara Kapılırsınız?

Zaman	Sayı	%
Hiçbir Zaman	268	4,9
Ara Sıra	4069	74,5
Çoğunlukla	908	16,6
Her Zaman	216	4,0
Toplam	5461	100,0

¹ Hikmet Yazıcı, Bünyamin Çetinkaya, Harun Kahveci, Serpil Demirci, "Genç Bireylerde Depresif Belirtiler ve Sigara İçmeye Dönük Tutumlar", *Bağımlılık Dergisi*, C. 8, S. 2, 2007, s. 80.

Gençlerin hüznü, umutsuzluk, bunaltı ve çöküntü yaşama durumları, siyasî, ideolojik ve dinî kimlikler açısından incelendiğinde (Şekil 7), en yüksek düzeyde olumsuz ruh halini sıklıkla yaşayan gençlerin kendilerini **komünist** (%25), **ateist** (%27) ve **feminist** (%24) olarak tanımlayanlar olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşılık, diğer kimlik mensuplarının da %16-17 düzeyinde **genellikle** sıklığında, %3-4 düzeyinde de **her zaman** sıklığında hüznü, umutsuzluk, bunaltı ve çöküntü yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Şekil-7: Kimliklere Göre Hüznü, Umutsuzluk, Bunaltı ve Çökkünlük Yaşama Durumu (%)

Gençler ve Psikolojik Desteğe İhtiyaç

Güven sorunu yaşamak, psikolojik açıdan sorunlu olmaya yol açar. Ancak bu etki gücünün ferden ferde değişeceği de açıktır. Dolayısıyla *güven sorunu*, *herkeste aynı seviyede psikolojik soruna yol açar* denilemeyeceği gibi, *psikolojik sorunun en temel belirleyicisi güven sorunudur* da denilemez. Ama bu ikili arasında bir ilişki bulunduğu da açıktır.

Araştırmamız kapsamında düşünüldüğünde, kimlik ile din-din dışı çatışmaları ve insanlara karşı güven sorunu gibi faktörler dikkate alındığında (diğer bazı faktörlerinde etkisiyle), *psikolojik olarak sorunlu bir gençlik kitlesinin varlığından* bahsetmek kolaylaşmaktadır. Buna bir de *şiddet dolu bir dünya* faktörü eklenirse, gençliğin sorunlu olma ihtimalinin daha da güçleneceği kolaylıkla söylenebilir. Bunun doğru olup olmadığını anlamak için araştırma verileri gözden geçirildiğinde, söz konusu kanaati destekleyen bir veriye ulaşmak mümkün olmaktadır. Katılımcılara *psikolojik bir desteğe ihtiyacınız oldu mu, eğer olduysa, bu desteği kimden aldınız?* şeklinde bir soru yöneltilmiş, bu soruya alınan cevaplara göre katılımcıların ancak %33,6'sının herhangi bir psikolojik desteğe ihtiyacı olmadığı anlaşılmıştır (Tablo 52). Buna göre, gençlerin %66,4'ü psikolojik bir desteğe ihtiyaç hissetmiş veya hissetmektedir. Şüphesiz ki bu, yüksek bir orandır.

Tablo 52: Psikolojik Bir Desteğe İhtiyacınız Oldu mu, Eğer Olduysa Kimden Destek Aldınız?

Destek Unsurları	Sayı	%
İhtiyacım Olmadı	1650	33,6
Muskacı, Medyum, Cinci	20	0,4
Arkadaş	1248	25,4
Aile Bireyleri	689	14,0
Hoca/Din Görevlisi	67	1,4
Öğretmen	96	2,0
Psikolog/Psikiyatr	703	14,3
Diğer	442	9,0
Toplam	4915	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik, Depresyon ve Psikolojik Desteğe İhtiyaç

Gençlerin, yaklaşık olarak %5'i, "umutsuzluk, hüznü, bunaltı, ruhsal çöküntü" gibi olumsuz duygulara hiçbir zaman kapılmamakta; %75'i ara sıra, %17'si çoğunlukla ve %4'ü her zaman kapılmaktadır. Depresyon açısından sıkıntılı olan kesim, %4'dür. Ancak %17'lik bir kesimin sorunları çözülmediği zaman, onlar da depresyon adaylarıdır. **Bu durumda gençliğin %21'lik bir kesimi, depresyon geçirecek demektir ki; bu, çok yüksek orandır ve ciddi bir tehlikenin varlığına işaretir.**

Gençlerin hüznü, umutsuzluk, bunaltı ve çökkünlük yaşama durumları, siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre ele alındığında, genel dağılıma uygun bir tablo ortaya çıkmaktadır. Kendilerini, *komünist*(%25), *ateist*(%27) ve *feminist*(%24) olarak tanımlayanlar hariç tutulursa, diğer kimlik mensupları %16-17 düzeyinde *genellikle* sıklığında ve %3-4 düzeyinde de *her zaman sıklığında* hüznü, umutsuzluk, bunaltı ve çökkünlük yaşamaktadırlar.

Diğer taraftan gençlerin %66'sının psikolojik bir desteğe ihtiyaç hissetmiş olması, gençlikle ilgili ciddi psikolojik sorunun var olduğu manasına gelmektedir.

Ayrıca, kimliklerden bağımsız genel bir tablonun oluşması, her kesimi ciddi bir şekilde etkileyen bazı faktörlerin olmasından dolayıdır. Bunun derinlemesine araştırılmasında yarar vardır.

Gençlik ve Şiddet

Şiddet, en kısa anlamıyla, insanların bedensel ve ruhsal bütünlüğüne karşı dışarıdan yöneltilen sert ve acı verici bir davranışı ifade eder. Şiddet yoluyla, kişi veya gruba, güç ve baskı uygulayarak, isteği dışında bir şey yapılır veya yaptırılır. Zorlamak, bedensel veya psikolojik acı çektirmek, vurmak, dövmek, yaralamak, işkence yapmak gibi bir dizi davranışlar, şiddetin en yaygın biçimlerini oluşturur. Bunlara ek olarak, zihinsel ve duygusal açıdan ferde zarar veren her saldırı/etki de şiddet bağlamında değerlendirilir.

İnsan, niçin şiddete başvurur? Niçin şiddet yoluyla bir başkasına zarar verme eğilimi taşır veya bunu gerçekleştirir? Bu, özellikle ve öncelikle psikologlar ve sosyal psikologlar tarafından ele alınıp, ayrıntılı şekilde incelenen ve şiddetin kaynağı dâhilinde güncelliğini hep korumuş önemli bir sorudur. İlgili soruya cevap niteliğinde olmak üzere çok farklı tezler ileri sürülmüştür. Cevaplardaki farklılıklar hâlâ sonuçlandırılmamış ve genel kabul gören bir sonuca ulaşmak mümkün ol(a)mamıştır. Ancak şiddetin, bir *sorun çözüm aracı* olarak görülmesi, model alınan kişilerin şiddetle ilişkilerinin şiddeti normalleştirilmesi, şiddete yönelişin önemli sebepleri olarak tespit edilebilmektedir. **Şurası açıktır ki, insanlar arası ilişkide şiddet varsa, hem öncesi ve hem de sonucu itibarıyla orada sorunlar var demektir.**

“İnsan niçin şiddete yönelir?” sorusunu cevaplamak, birçok bakımdan zor olabilir; ama şiddet içermeyen çizgi film bulmanın neredeyse imkânsız hale geldiği, neredeyse bütün dizilerde ve filmlerde şiddetin normalleştirildiği ve yüceltildiği, TV haber programlarının ve gazete haberlerinin önemli kısmını şiddetin oluşturduğu bir dünyada büyüyen çocukların, şiddete yatkınlıklarının olmasını beklemek sürpriz olmamalı. Nihayet, bu konuda yapılmış çok sayıda araştırma vardır.

Araştırmamızın bulgularına göre, katılımcı gençlerin %62,6'sı herhangi bir şekilde hiç kimsenin fiziksel şiddetine maruz kalmamış, buna karşılık %37,4'lük kesim ise herhangi birisinin fiziksel şiddetine maruz kalmıştır (Tablo 53). Fiziksel şiddetin failinin kimliğine ilişkin cevaplar ise (Tablo 54) *arkadaş, anne, baba ve öğretmen*'in fiziksel şiddetin önde gelen uygulayıcıları olduğunu ortaya koymuştur.

Tablo 53: Hiç Fiziksel Şiddete Maruz Kaldınız mı?

	Sayı	%
Hayır	2398	62,6
Evet	1434	37,4
Toplam	3832	100,0

Tablo 54: Kimin Fiziksel Şiddetine Maruz Kaldınız?

Failler	Sayı	%
Arkadaş	319	21,7
Anne	279	19,0
Baba	219	14,9
Öğretmen	125	8,5
Abi	51	3,5
Abla	29	2,0
Yakın akraba	73	5,0
Eş	6	0,4
Diğer	56	3,8
Toplam	1469	100,0

Gençlerin terbiye/egitim ile şiddet arasında hangi oranda ilişki kurduklarını, bir diğer ifade ile, terbiyenin/egitimin şiddetin meşrulaştırıcı faktörü olarak görülüp-görülmediğini anlamak için, araştırma dâhilinde katılımcılara yaygın olarak bilinen **“Söz dinlemeyenin, nasihatten anlamayanın, burnunun dikine gidenin hakkı kötüdür (dayak)”** sözüne katılım durumları sorulmuştur (Tablo 55). Alınan cevaplara göre terbiyenin/egitimin, şiddetin meşrulaştırıcı unsuru olamayacağını ifade edenlerin oranı %39,8 olmasına karşılık, terbiyenin/egitimin şiddetin meşrulaştırıcı unsuru olabileceğini ifade edenlerin oranı %60,2'dir. **Bu da, şiddetin kültürel temellerini ortaya koyan bir tespit olarak önem ve anlam kazanmaktadır.**

Tablo 55: “Söz Dinlemeyenin, Nasihatten Anlamayanın, Burnunun Dikine Gidenin Hakkı Kötük (Dayak) midir?”

Katılım Durumu	Sayı	%
Evet	879	22,8
Olabilir	1445	37,4
Hayır	1537	39,8
Toplam	3861	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Şiddet

Gençlerin %37'lik bir kesimi, herhangi birinin fiziksel şiddetine maruz kalmıştır. Fiziksel şiddetin faillerinin, önem sırasına göre, *arkadaş(%22)*, *anne(%19)*, *baba(%15)* ve *öğretmen(%9)* olduğu anlaşılmaktadır. Erkekler kadınlara oranla, ailesi *yoksul* olanlar yoksul olmayanlara, Orta Anadolu'da yaşayanlar diğer bölgelerde yaşayanlara oranla daha fazla fiziksel şiddetin mağdurlarıdır. Gençlerin %44'ü, fiziksel şiddetin faili olarak *arkadaşına*, *kardeşine* ve *eşine* fiziksel şiddet uygulamışlardır.

Gençler, genel olarak, şiddete eğilimli bir tutum sergilemektedirler. Şiddet eğilimi, cinsiyete, eğitime düzeyine, ekonomik duruma ve yaşanan bölgelere bağlı olarak değişmektedir. Şiddete olan eğilimi, bu faktörlerin tetiklemiş olması mümkündür.

Gençlerin, "Söz dinlemeyenin, nasihatten anlamayanın, burnunun dikine gidenin hakkı kötektir (dayak)" yargı cümlesine verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde; gençlerin %60'inin sözün muhtevasının doğruluğunu onayladığı görülmektedir. Bu sonuç, cinsiyete, eğitime düzeyine, yaşanan bölgeye, ekonomik duruma bağlı olarak çok fazla değişmemekte, %60'ın civarında bir dağılım göstermektedir.

Elde edilen sonuç, kültürel arka planın ve terbiye/eğitim metodunun, şiddeti meşrulaştırıcı bir özelliğinin var olabileceğini ortaya koymaktadır.

Bu, önemli bir bulgu olup, bu yanlış anlayışın değiştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

GENÇLİK VE TOPLUMSAL DEĞERLERİ

- Değerler
- Gençlik ve Aile Değerleri
- Gençlik ve Ahlâkî Değerler
- Gençlik ve Gelenekler
- Gençlik ve Uğrunda Mücadele Etmeye Değer Şeyler
- Gençlik ve Hayatta Kişiyeye Değer Katan En Önemli Özellik

GENÇLİK VE TOPLUMSAL DEĞERLERİ

Gençler, gençliğin en önemli sorununun ne olduğuyla ilgili soruya verdikleri cevaplarında **ahlâki yozlaşmayı** ilk sıralarda ifade etmişlerdir (Tablo 45) Gençliğin bizzat kendisinin önemli bir gençlik sorunu olarak ifade ettiği **ahlâki yozlaşma, toplumsal değerler** ile ilgili bir konudur.

Değerler

Değerler, davranışlara kaynaklık eden ve onları yargılamaya yarayan kıstaslardır. Değerler neyin iyi, güzel, doğru ve kutsal; hangi ve nasıl davranışların da böyle olduğuna dair inanç ve kabuller olarak tanımlanabilir. Değerler, fert için gideceği yönü belirleyen pusulalardır. Ne giydiğimiz, nerede yaşadığımız, kiminle evleneceğimiz, yaşamak için ne yaptığımıza kadar her şey değerlerin etkisindedir. Ayrıca neleri yapıp, neleri yapmamamız gerektiğini söyleyen de değerlerdir.

Değerler davranışlarımıza rehberlik yapar, eylemlerimizi, yargılarımızı, anlık hedeflerimizi daha üst hedeflere taşıyarak nasıl olmamız, nasıl davranmamız gerektiğini bize bildirir. Değerler, hem ferdin hem de toplum kültürünün önemli bir parçasını oluştururlar, ancak sabit değildirler; toplumlara ve zamana göre değişiklik gösterirler. Değerlerin değişmesi mümkün ise de bu zaman alıcı ve zor bir durumdur. Zamanla karşılaşılan yeni durumlar ve kültürler birtakım değerleri silikleştirip, yeni başka birtakım değerlerin oluşumuna sebep olabilirler. Kişisel tecrübeler, değerleri şekillendirir veya değiştirir.

Değerler, bir gruba ya da topluma mensup olanların uymak durumunda oldukları veya dikkate almaları beklenen genelleşmiş ahlâki inançlar olarak kavramlaştırılabilir. Örneğin adam öldürmenin, hırsızlık yapmanın ve tembelliğin yanlış ve kötü; insan hayatına değer vermenin, dürüstlüğün ve çalışkanlığın doğru ve iyi olduğuna inanmamızı sağlayan etken, sosyalleşme sürecinde edindiğimiz değerlerdir. Bir toplumun ya da grubun yaşamında her şey, değerlere göre algılanır ve kavranır. Kişiler, içinde yaşadıkları toplumların veya grupların değerlerini benimseyerek, bunları düşünce tutum ve davranışlarında birer kıstas olarak kullanırlar. Böylece daha iyi, daha doğru, daha uygun, daha güzel, daha önemli ve daha adil gibi genel yargılara ulaşma imkânı bulurlar.

Gençler, gençliğin önemli sorunları sıralamasında *ahlâkî yozlaşmayı* önceleyerek önemli ve ilginç bir tutum sergilemişlerdir. Çünkü gençlerin yakındığı *ahlâkî yozlaşma* bizzat nesnesini kendilerinin oluşturduğu bir sorun olarak anlam kazanmaktadır. Bunu ise aile değerlerine, ahlâkî değerlere, dinî değerlere ilişkin birçok soru aracılığıyla tespit edebilmek kolaylıkla mümkün olmaktadır. Aile değerleri ile ilgili birkaç örnek, konunun açıklık kazanmasına katkı sağlayacaktır; üstelik bunlar aynı zamanda dinî ve ahlâkî değerlerle de ilgilidir.

Gençlik ve Aile Değerleri

Toplumun temeli olan aile, her toplumda ve her zaman bir erkek ve bir kadının evlenme kararıyla başlamıştır. Evliliğin, toplumca belirlenen kurallar içinde iki ayrı cinsin birlikteliği olduğu göz önüne alınırsa nikâh, toplumun onayladığı bir birlik akdi ve ilanı demektir. Son zamanlarda sıklıkla sözü edilen nikâhsız yaşama veya birliktelik bir doğal aile gelişmesi değil, modern Batı kültürünün gereğiymiş gibi empoze edilmeye çalışılan bir sapmadır.

Ailenin birçok işlevinin arasında eşlerin cinsel ihtiyaçlarını karşılama ve üreme gibi biyolojik işlevi de vardır. Her toplumun dinî, kültürü ve hukuk sistemi, o toplumdaki fertlerin cinsel ihtiyaçlarını tatmin etmelerinin yol ve yöntemini belirlemiştir. Aile kurumu bu bağlamda alternatifsiz bir konumda yer almaktadır. Nikâh aileyi oluşturan ve cinsel hayatı düzenleyen bir anlaşma/sözleşme, daha da önemlisi toplumsal bir deklarasyon olarak devreye girmektedir. Bu itibarla nikâh önemlidir. Toplumdan topluma uygulanış şekli farklılaşsa bile nikâh her zaman var olmuş, aileyi başlatan, cinselliği düzenleyen bir kurum olarak varlığını koruya gelmiştir.

Cinsel ihtiyaçların belirlenmesine ilişkin bazı ölçülerin belirlenmesi, toplumdaki değerlerin korunması açısından son derece önemlidir. Ancak modern/seküler değerlerin her geçen gün daha da yaygınlaştığı dünyamızda evlilik öncesi cinsel ilişki şiddetle yasaklanan bir sapma olarak algılanmamakta ve hattâ evlilik öncesi cinsel ilişkilerin bir tecrübe unsuru olarak kabul edilmesine ilişkin konuşmalara veya yazılara sıklıkla rastlanabilmektedir.

Bu nedenle nikâhın önem ve işlevinin ne düzeyde anlaşıldığı ve kabul edildiğini tespit etmek için araştırma gurubunda yer alan gençlere doğrudan veya dolaylı olarak nikâhın önemi ve işleviyle ilgili bir dizi soru yöneltildi.

Araştırma kapsamında katılımcılara **zinanın ne olduğu** sorulmuş ve böylelikle konu açısından gençliğin tutum ve tavrı belirlenmeye çalışılmıştır (Tablo 56). Alınan cevaplara göre %85,4 oranla zina, *nikâhsız cinsel ilişki* olarak tanımlanmıştır. %13'lük bir oranla zinayı, *nikâhsız zorla cinsel ilişki* olarak tanımlayanlar da vardır.

Tablo 56: Zina Nedir?

Zinanın Anlamı	Sayı	%
Nikâhsız Cinsellik	4572	85,4
Eşler Arası Zorla İlişki	85	1,6
Nikâhsız Zorla İlişki	695	13,0
Toplam	5352	100,0

Gençlerin **zinaya yükledikleri bu anlamın çerçevesini** anlamak amacıyla, konu bağlamında gençlere dolaylı olarak yönetilen “**Genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler**” ve “**Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evlerde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez**” şeklindeki iki soruya verdikleri cevaplar (Tablo 57, Tablo 58), **zina kavramı konusunda gençlerin kafalarının karışık olduğunu göstermektedir.**

“*Genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler*” sorusuna verilen cevaplar gözden geçirildiğinde (Tablo 57) toplamda %22,9'luk bir kesimin genç bir kız ve erkeğin *istedikleri şartlarda* aynı evde yaşamalarını onayladıkları görülmektedir. Konu dâhilinde *kararsız* olanların (%15) genel eğilimlerinin de bu durumu onaylamaya yönelik olduğu düşünülürse yaklaşık %38 civarında bir kesimin evli olmayan genç kız ve erkeklerin aynı evi *istedikleri gibi* paylaşabileceklerini kabullendikleri-onayladıkları anlamına gelmektedir.

Aynı sorunun cevaplarının, Dinî, ideolojik ve siyasî kimliklere ve Namaz kılma durumuna bağlı olarak değişimi, Tablo 20 ve Tablo 42'de verilmiştir.

Tablo 57: “Genç Bir Kız İle Erkek İstedikleri Şartlarda Aynı Evde Yaşayabilirler” Görüşünü Değerlendirme

Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	389	7,5
Katılıyorum	796	15,4
Kararsızım	775	15,0
Katılmıyorum	1455	28,2
Kesinlikle Katılmıyorum	1752	33,9
Toplam	5167	100,0

“Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evlerde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez” yargı cümlesini değerlendirme tarzları dikkate alındığında gençlerin, %35,8’lik bir kesimi, farklı düzeylerde de olsa bu yargı cümlesine katılmakta; %13,2’lik bir kesiminin de kararsız kalmakta olduğu görülmektedir (Tablo 58). Olumlu bir zihniyet değişimi olmadığı takdirde, gelecekte, kararsızlar da kızlı erkekli üniversite öğrencilerinin aynı evde kalmalarını onaylayacakları gerçeğini göz önüne aldığımızda, bu oran %49’lara yükselecektir.

Namaz kılma durumuna bağlı olarak değişim, Tablo 43’de verilmiştir.

Tablo 58: Üniversite Öğrencilerinin Kızlı-Erkekli Aynı Evlerde Yaşamalarını Değerlendirme

“Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evlerde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez”		
Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	805	15,6
Katılıyorum	1037	20,2
Kararsızım	679	13,2
Katılmıyorum	1147	22,3
Kesinlikle Katılmıyorum	1477	28,7
Toplam	5145	100,0

Konu ile yakından bağlantılı olan cinsel ilişkinin eşcinsellik boyutunun değerlendirmesinin nasıl yapıldığı dikkate alınırsa; katılımcıların ilginç bir görüş farklılığına sahip oldukları gözlenmiştir (Tablo 59). Eşcinsellik konusunda katılımcıların %17,5’lik bir kesimi, “Ferdî tercih-kimseyi ilgilendirmez” görüşünü dile getirirken; %34,4’lük bir kesimi, “Onaylamıyorum ama beni ilgilendirmez” ve % 1,5’luk bir kesimi de “Kararsızım/bilemiyorum” görüşünü dile getirerek eşcinselliği dolaylı bir şekilde desteklediğini veya daha doğru bir ifadeyle bir ahlâki veya toplumsal sorun olarak görmediğini ifade etmiştir. Bu konu, daha önce, Namaz kılma durumuna (Tablo 40) ve Dinî, ideolojik ve siyasi kimliklere (Tablo 21) bağlı olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 59: Bir Kişinin Kendi Cinsinden Birisiyle (Erkeğin Erkekle, Kadının Kadınla) Cinsel İlişkinin Değerlendirilmesi

Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisini nasıl değerlendiriyorsunuz?		
Değerlendirme Şekli	Sayı	%
Bireysel Tercih-Kimseyi İlgilendirmez	939	17,5
Onaylamıyorum Ama Beni İlgilendirmez	1844	34,4
Kararsızım/Bilemiyorum	82	1,5
Olmalı/Yanlış	910	17,0
Sapıklık	597	11,1
Günah	410	7,7
Ahlâksızlık	573	10,7
Toplam	5355	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Aile Değerleri

Araştırmada gençlere, aile değerleri ile ilgili birçok soru yöneltilmiş ve bunlar, farklı değişkenlere bağlı olarak incelenip değerlendirilmiştir. Özet rapora bunların bir kısmı alınmıştır. Ayrıca bunların bir kısmı, Gençlik ve Kimlik/Aidiyet kısmında kimliklerin mahiyetinin nasıl anlaşıldığını belirleyebilmek için ele alınıp değerlendirilmiştir. Bu noktanın, burada, dikkate alınmasında yarar vardır.

Bu kısımda, aile değerleri ile ilgili sorulardan *dört tanesi* seçilip gençlerin aile değerlerine nasıl baktıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Özel olarak değerlendirilmeye tabi tutulan sorular/yargı cümleleri şunlardır:

- “Zina nedir?”
- “Genç bir kız ile erkek, istedikleri şartta aynı evde yaşayabilirler.”
- “Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evlerde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez”
- “Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?”
- “Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir”

Bu sorular, gençlerin doğrudan ve dolaylı bir şekilde zinadan ne anladığını ve zinanın mahiyetini nasıl algıladıklarını ortaya koyacak niteliktedir.

Gençliğin önemli bir kesiminin zina sorusuna verdikleri cevapla, “Genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler”; “Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evlerde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez”; “Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisinin değerlendirilmesi” ve “Çocuk yapmak için evlenmek şart değildir” sorularına verdikleri cevaplar arasında ortaya çıkan tezat; gençliğin bir kısmının aile değerleri konusunda ciddi bilgi eksikliği olduğunu ya da aile değerlerine karşı duyarsızlaştığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Tedbir alınmadığı takdirde, Aile değerleri konusundaki bu kafa karışıklığı veya duyarsızlık, gelecekte daha derinleşecek ve çok daha büyük sosyal, toplumsal sorunlara neden olabilecektir.

Gençlik ve Ahlâkî Değerler

Gençlere, toplumun ahlâkî değerlerinden ne kadar etkilendikleri sorulmuştur (Tablo 60). Gençlerin %5,4'ü hiç etkilenmediğini, %13,8'i ise çok az etkilendiğini ifade etmiştir. Esasen toplumsal, ahlâkî ve dinî değerlerde görülen ve gençlerin bizzat kendilerinin *yozlaşma* olarak tanımladıkları sorunun seyri, bu soruya verilen cevaplardan da anlaşılabilir.

Tablo 60:Toplumun Ahlâkî Değerlerine Uyma Durumu

Toplumun ahlâkî değerleri davranışlarınızı ne kadar etkiler?		
Etkileme Düzeyi	Sayı	%
Çok Etkiler	1595	30,3
Kısmen	2663	50,6
Çok Az	727	13,8
Hiç Etkilemez	283	5,4
Toplam	5268	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ Gençlik ve Ahlâkî Değerleri

Gençliğin %81'lik bir kesiminin, toplumun ahlâkî değerlerinden etkilenmiş olması sevindirici bir durumdur. Bununla beraber toplumun ahlâkî değerlerinden çok az etkilenen %14'lük kesimi, gerekli tedbir alınmadığı takdirde, hiç etkilenmeyen %5'lik kesime katılacak ve yaklaşık olarak gençliğin beşte biri toplumun ahlâkî değerlerinden hiç etkilenmeyecektir.

Bunun topluma yansımaları, çok daha geniş kapsamlı olacaktır. Bu noktaya dikkat edilmelidir.

Gençlik ve Gelenek

Gelenek, toplumsal yaşamda fertler arası ilişkileri düzenlemede rol oynayan çok önemli bir kavram olup sözlük anlamı, “1-Bir toplulukta, zaman içerisinde meydana gelen kültür birikiminin neticesi olan her şey, an'ane; 2- Sözlü nakille geçen şeyler” olarak tanımlanmaktadır. Bununla bağlantılı olan **gelenekçi** kavramı, “Gelenekten gelen değerleri savunan”; **gelenekçilik** ise, “Gelenek yoluyla edinilen, aktarılan ve kazanılan alışkanlıklara ve uygulamalara bağlılık şeklinde beliren anlayış, inanç ve fikir sistemi” olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmamızda, gençliğin geleneğe ve bununla bağlantılı olarak değişime bakışını anlamak için gençliğe değişik sorular sorulmuş ve verdikleri cevaplar, farklı değişkenlere bağlı olarak değerlendirilmiştir (Bakınız: Ana Rapor). Bu kitabın Gençlik ve Kimlik bölümünde, gençliğin Modern-Geleneksel düzlemde kimlik sorgulaması yapılmıştır. Burada ise konuya ilişkin bazı sorulara verdikleri cevaplar değerlendirilmektedir.

Bu bağlamda gençlere sorulan sorulardan biri, “Her ne varsa “eski ”de var, yenilikler bizi bozuyor” sözünün değerlendirilmesi olmuştur. Gençlerin bu sözü değerlendirme tarzları dikkate alındığında (Tablo 61), baskın eğilimin (%50,7) bu sözle dile getirilen anlayışı doğru bulmama biçiminde olduğu ve %22,8'inin de kararsız kaldığı anlaşılmaktadır. Gelenek bağlamındaki bu değerlendirmelere, yine aynı anlayış ile alakalı “**Geleneklere bağlı kalmak gericiliktir.**” sözünü değerlendirme açısından incelendiğinde (Tablo 62), ilginç bir şekilde gençlerin büyük çoğunluğunun (%70,6) bu anlayışa itiraz ettikleri; ilgili sözde dile getirilen anlayışı desteklemedikleri anlaşılmaktadır.

Fakat kavram *gericilikten* uzaklaştırılıp *değişime* dönüştürüldüğünde tutum ve tavırlarda önemli değişme gözlenmektedir. **Gençler, “Nasıl olursa olsun, değişime ayak uydurmak gerekir.”** sözünü değerlendirirken, bu sözde dile getirilen anlayışı destekleme yönünde bir tavır sergilemekte ve sözde dile getirilen anlayışı %58,6'lık oranla doğru bulduklarını ifade etmektedirler (Tablo 63). Bu konuda kararsızlık gösterenlerin oranının %19,2 düzeyinde olması, gelecekte her türlü değişimi kayıtsız şartsız destekleme durumunda kalmaları gibi bir sonucu doğurabilir. O takdirde gelecekte “**Nasıl olursa olsun, değişime ayak uydurmak gerekir.**” sözünü destekleyenlerin toplam oranı %77,8 gibi bir düzeye yükselebilir.

Tablo 61: Geleneğin Önemi

"Her ne varsa eskide var, yenilikler bizi bozuyor"		
Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	521	10,1
Katılıyorum	842	16,4
Kararsızım	1171	22,8
Katılmıyorum	1754	34,1
Kesinlikle Katılmıyorum	852	16,6
Toplam	5140	100,0

Tablo 62: Geleneğin Olumsuzluğu

"Geleneklere bağlı kalmak gericiiliktir"		
Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	295	6,0
Katılıyorum	492	9,9
Kararsızım	669	13,5
Katılmıyorum	1922	38,8
Kesinlikle Katılmıyorum	1573	31,8
Toplam	4951	100,0

Tablo 63: Değişime Uymanın Önemi

"Nasıl olursa olsun değişime ayak uydurmak gerekir"		
Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	944	18,4
Katılıyorum	2068	40,2
Kararsızım	988	19,2
Katılmıyorum	807	15,7
Kesinlikle Katılmıyorum	336	6,5
Toplam	5143	100,0

Değişim olgusunu, namaz kılma durumuna bağlı olarak incelediğimizde, sürekli namaz kılanların %44,5'i "Nasıl olursa olsun değişime ayak uydurmak gerekir" derken, %25,1'i kararsız kalmaktadır (Tablo 64). Dinin duygu ve düşüncelerini etkilemeye bağlı olarak aynı hüküm cümlesine, Dinin duygu ve düşüncelerini çok etkilediklerini söyleyenlerin %52,8'i, "Nasıl olursa olsun değişime ayak uydurmak gerekir" fikrine katılmakta, %21,4'ü ise kararsız kalmakta; buna karşılık Dinin duygu ve düşüncelerini etkilediklerini söyleyenlerin %61,8'i "ne olursa olsun değişime ayak uydurulmasını" savunmakta ve %18,3'ü kararsız kalmaktadır (Tablo 65). Bu sonuçları, kararsızları da göz önüne alarak değerlendirdiğimizde, sonuçların genel dağılıma uyumlu olduğu çok rahat görülebilmektedir.

Tablo 64: Namaz Kılmaya Göre Değişimi Değerlendirme

Namaz Kılma Durumu	Nasıl olursa olsun değişime ayak uydurmak gerekir (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Düzenli	9,8	34,7	25,1	21,3	9,1
Ara sıra	18,5	40,3	18,5	15,5	7,1
Hiç kılmam	24,4	44,1	15,9	12,0	3,6

Tablo 65: Dinin duygu ve Düşünceyi Etkilemesine Göre Değişimi Değerlendirme

Dinin Duygu ve Düşünceleri Etkileme Düzeyi	Nasıl olursa olsun değişime ayak uydurmak gerekir (%)				
	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum,
Çok Etkiler	16,2	36,6	21,4	17,7	8,1
Etkiler	18,3	43,5	18,3	14,2	5,7
Çok Az Etkiler	29,7	37,6	19,6	9,2	3,9
Hiç Etkilemez	28,6	52,0	5,1	12,0	2,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Gelenek

Araştırmamızda, gençliğin **gelenğe ve bununla bağlantılı olarak değişime** bakışını anlamak için gençliğe değişik sorular sorulmuş ve verdikleri cevaplar, farklı değişkenlere bağlı olarak değerlendirilmiştir. Burada, konuya ilişkin ve ana fikri birbirinin zıddı olan aşağıdaki yargı cümlelerine verilen cevaplar değerlendirilmektedir:

- **"Her ne varsa 'eski'de var, yenilikler bizi bozuyor."**
- **"Geleneklere bağlı kalmak gericiliktir."**
- **"Nasıl olursa olsun, değişime ayak uydurmak gerekir."**

Gençlerin %51'inin, **"Her ne varsa 'eski'de var, yenilikler bizi bozuyor"** sözünün doğru olmadığı kanaatinde olduğu; %23'ünün de bu konuda kararsız kaldığı anlaşılmaktadır. Gelenek bağlamındaki bu değerlendirmelere, yine aynı anlayış ile alakalı **"Geleneklere bağlı kalmak gericiliktir."** sözünü değerlendirme açısından bakıldığında, **ilginç bir şekilde gençlerin büyük çoğunluğunun (%71'i) bu anlayışa itiraz ettikleri görülmektedir.** Taban tabana zıt olan bu iki soruya verilen cevaplarla, gençlerin, bir taraftan gelenekleri savunurken diğer taraftan da yeniliklere, değişime açık olduklarını ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla gençlerin, bu konuda dengeli bir arayışı içerisinde olduklarını söyleyebiliriz.

Gençlerin yenilik ve değişime ilişkin bakışlarını, yaklaşımlarını ve değişimden ne anladıklarını anlamak için gençlerin, **"Nasıl olursa olsun, değişime ayak uydurmak gerekir."** sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde; **gençlerin** %59'luk bir kesimi, bu sözde dile getirilen anlayışı destekleme yönünde bir tavır sergilemekte, %19'u kararsız kalmaktadır.

Gençlerin değişime bakışını, **namaz kılma durumuna ve dinden etkilenme düzeyine** bağlı olarak incelediğimizde, oranlar değişmekle beraber, yaklaşık olarak, genel dağılıma uygun sonuçlar elde edilmektedir.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Gelenek

"Nasıl olursa olsun, değişime ayak uydurmak gerekir" hüküm cümlesini, sürekli namaz kılanların %45'i; dinin, duygu ve düşüncelerini **çok etkilediğini** söyleyenlerin %53'ü ve dinin, duygu ve düşüncelerini **etkilediğini** söyleyenlerin %62'si **doğru bulmaktadır.** Buna karşılık, düzenli namaz kılanların %25'i; dinin, duygu ve düşüncelerini **çok etkilediğini** söyleyenlerin %21'i ve dinin duygu ve düşüncelerini **etkilediğini** söyleyenlerin %18'i ise **kararsız** kalmaktadır.

Değişimin mahiyeti ve istikameti ile ilgili bir tartışma açılıp gençler aydınlatılmadığı/aydınlatılmadığı zaman, kararsızların da "ne pahasına olursa olsun değişim olsun" diyenlerin safına katılacağını göz önüne almak gerekmektedir. Bu durumda **"Nasıl olursa olsun değişime ayak uydurmak gerekir"** hüküm cümlesini, gelecekte, genel olarak gençlerin %78'i, düzenli namaz kılanların %70'i, dinin duygu ve düşüncelerini **çok etkilediğini** söyleyenlerin %74'ü ve dinin duygu ve düşüncelerini **etkilediğini** söyleyenlerin %80'ini doğru bulabilecek ve **her türlü değişimi, kayıtsız-şartsız destekleme durumunda kalabilecektir.**

Düzenli namaz kılanların ve dinden çok etkilenen/etkilenenlerin, değişimin yönünü, mahiyetini ve muhtevasını sorgulamadan, **ne pahasına olursa olsun değişim demesinin üç anlamı** olabilir:

- **İçinde yaşadıkları sistemin baskısından bıkmışlar ve ne olursa olsun, bir değişim istiyorlar. Değişim sonucu ortaya çıkacak durumun, mevcuttan daha iyi olacağını düşünüyorlar**
- **Namazın ve İslâm Dininin temel düşüncesini, teorik temellerini bilmiyorlar.**
- **Din algıları anlayışları farklılaşmıştır.**

Genel olarak gençlerin, değişimin yönü ve muhtevasını göz önüne almadan, **ne pahasına olursa olsun, değişim olsun** anlayışında olmalarında **küreselleşmenin**, ABD-Batı kültür ve medeniyeti değerlerini yaymak için açtığı psikolojik savaşın etkisi olabilir. Medya, sosyal medya ve internet üzerinden yürütülen bu savaş, düşüncüyü sığlaştırıp uğratmakta, **nereye gidiyoruz? ve ne oluyoruz?** sorularının sorulmasına mâni olmaktadır.

Eski Genelkurmay Başkanı Org. Hilmi Özkök'ün, **"Gençlik Beşinci kol faaliyetlerinin (yabancı istihbaratlar) boy hedefidir."** ifadesini göz önüne aldığımızda, tehlikenin büyüklüğü daha rahat anlaşılabilir.

Gençlerin büyük bir kesiminin bu yaklaşımı, kültür ve medeniyet değerlerimiz açısından ciddi bir tehlike olacaktır. Bu nedenle devletin, bu psikolojik savaşa karşı mutlaka tedbir alması gerekir.

Gençlik ve Uğrunda Mücadele Etmeye Değer Şeyler

Gençlere doğrudan sahiplendikleri/önemsedikleri değerlerle ilgili sorular da sorulmuştur. Bu sorulardan birisi **uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şeyin ne olduğu** sorusudur. Gençleri n, birinci sırada **“özgürlük-barış-eşitlik”**i ifade ettikleri tespit edilmiştir (Tablo 66). Gerçi bazı geleneksel değerler de önemsenmiştir ancak **“özgürlük-barış-eşitlik”**in en öne sıraya çekilmesi anlamlı ve önemlidir. Üstelik bu durumun siyasi-ideolojik ve dinî kimliklerin değişmesine rağmen aynı kalması daha da mânidar bir durum olarak anlam kazanmaktadır (Tablo 67).

Tablo 66: Uğrunda En Çok Mücadele Etmeye Değer Şeyler

Değerler	1. Tercih		2. Tercih		3. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Özgürlük/Barış/Eşitlik	2177	39,9	786	15,4	504	10,1
Adalet/Hak/Hakikat	820	15,0	1593	31,3	706	14,1
Meslek/Kariyer	396	7,3	520	10,2	701	14,0
Aile/Çocuklar/Gelecek	988	18,1	1151	22,6	990	19,8
Para/Ekonomik İmkânlar	169	3,1	343	6,7	622	12,4
Din/Ahlâk	752	13,8	544	10,7	927	18,5
Tuttuğum Spor Kulübü	30	0,5	30	0,6	120	2,4
Sevgilim	124	2,3	125	2,5	440	8,8

Tablo 67: Kimliklere Göre Uğrunda En Çok Mücadele Etmeye Değer Şeyler

Kimlikler	Uğrunda en çok mücadele etmeye değer en önemli şey nedir? (%)								
	Özgürlük- Barış- Eşitlik	Adalet- Hak- Hakikat	Meslek- Kariyer	Aile- Çocuklar- Gelecek	Para- Ekonomik İmkânlar	Din-Ahlâk	Tuttuğum Spor Kulübü	Sevgilim	
Ülkücü	34,1	14,7	7,1	22,0	2,8	16,0	1,2	2,1	
Muhafazakâr	35,7	16,1	6,1	19,0	1,4	19,2	0,5	2,0	
Liberal	39,5	16,0	6,7	19,5	3,0	12,8	0,7	1,7	
Sosyal Demokrat	45,2	14,4	5,7	18,3	2,7	11,3	0,3	2,1	
Milliyetçi	38,3	15,2	6,9	20,2	3,3	13,7	0,5	1,9	
Sosyalist	43,8	14,3	6,0	19,7	3,1	11,1	0,4	1,7	
Atatürkçü	41,1	15,5	7,4	19,6	3,1	10,7	0,5	2,1	
Dindar	36,2	15,4	7,2	18,4	2,8	17,6	0,4	2,1	
Müslüman	38,3	15,7	7,1	18,7	3,2	14,6	0,4	2,0	
Komünist	59,1	12,4	9,4	10,8	2,3	3,9	0,7	1,4	
Ateist	65,2	13,0	6,2	8,1	1,2	3,7	1,2	1,2	
Kemalist	43,3	15,6	5,5	20,2	3,9	9,3	0,5	1,7	
Laik	40,6	16,1	6,7	19,9	3,2	11,0	0,5	1,9	
Devrimci	47,3	17,0	6,1	15,3	3,8	7,6	1,0	1,9	
İslamcı	38,0	14,7	7,2	16,6	2,2	18,4	0,6	2,4	
Demokrat	40,2	15,3	6,9	19,6	2,9	12,9	0,6	1,6	
Feminist	44,3	14,4	7,4	18,5	1,4	12,8	0,5	0,9	
İlerici	40,6	15,2	6,5	18,7	3,1	13,6	0,5	1,8	

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Uğrunda Mücadele Etmeye Değer Şeyler

Gençlerin, **“Uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şeyin”**, ne olduğunu öğrenebilmek için üç farklı düzeyde tercih yapmaları istenmiştir. Burada gençlerin önemsendiği, ağırlık verdiği **beş değişken** göz önüne alınarak bir değerlendirme yapılacaktır.

Birinci tercih düzleminde, “Uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şeyin”, gençlerin%40’i için “özgürlük-barış-eşitlik”, %18’i için “aile-çocuklar-gelecek nesiller”, %15’i için “adalet-hak-hakikat”, %14’ü için “din-ahlâk ” ve %7’si için “meslek-kariyer” olduğu tespit edilmiştir.

İkinci tercih düzleminde “uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şeyin” gençlerin%31’i için “adalet-hak-hakikat”, %23’ü için “aile-çocuklar-gelecek nesiller”, %15’i için “özgürlük-barış-eşitlik”, %11’i için “din-ahlâk ” ve %10’u için “meslek-kariyer” olduğu tespit edilmiştir.

Üçüncü tercih düzleminde “uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şeyin” gençlerin%20’si için “aile-çocuklar-gelecek nesiller”, %19’u için “din-ahlâk ”, %14,1’i için “adalet-hak-hakikat”, %14’ü için “meslek-kariyer” ve %12’si için “para-zenginlik” olduğu tespit edilmiştir.

Paranın altıncı sırada olması ve ilk beşe ancak üçüncü tercih düzleminde girmesi, geçmiş yıllara oranla çok önemli bir gelişme ve değişme olarak değerlendirilebilir.

Mevcut dağılım içerisinde gençlerin önemli bir kesiminin **“özgürlük-barış-eşitliği” birinci derecede öncelemiş olmasına rağmen üçüncü tercih düzleminde ilk beş arasında yer almamış olması; buna karşılık “aile-çocuklar-gelecek nesiller”, “din-ahlâk ”, “adalet-hak-hakikat” ve “meslek-kariyerin” her üç tercih düzleminde yer almış olması anlamlı bulunmuştur.**

Her üç tercih düzlemindeki önem sıralaması göz önüne alındığında, ailenin gençler tarafından önemsendiği anlaşılmaktadır.

Gençlik ve Kimlik kısmında, 18 farklı siyasi-ideolojik ve dini kimlikler, faktör analize tabi tutularak beş ana grupta sınıflandırılabileceği ifade edilmiştir:

1. grup: Atatürkçü, Laik, Kemalist, İlerici.

İ3. grup: İslamcı, Dindar, Müslüman.

4. grup: Komünist, Ateist, Devrimci, Feminist.

5. grup: Ülkücü, Muhafazakâr, Milliyetçi.

Bu beş kimlik grubunu göz önüne alarak değerlendirme yapıldığında ilginç sonuçlarla karşılaşmıştır.

“Özgürlük-barış-eşitlik”, birinci tercih düzleminde, beş gençlik grubunda birinci sırada yer almaktadır. Siyasî-ideolojik ve dinî kimliklerin değişmesine rağmen bu durumun aynı kalması, mânidar bir durum olarak anlam kazanmaktadır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Uğrunda Mücadele Etmeye Değer Şeyler

Siyasî-ideolojik ve dinî kimliklerin beş grupta sınıflandırılması olgusu göz önüne alındığında; gruba bağlı olarak birinci tercih değişmezken 2., 3. ve 4. düzeydeki tercihlerde yer değiştirmeler olmaktadır. 2., 3., 4. tercih sıralaması, 3. grup (Dindar, İslâmcı, Müslüman) ve 5. grup (Ülkücü, Muhafazakar, Milliyetçi) kimlik mensuplarında, milliyetçiler hariç, **“aile-çocuklar-gelecek nesiller”, “din-ahlâk”, “adalet-hak-hakikat”, şeklinde; 4. grup (komünist, ateist, devrimci, feminist) kimlik mensuplarında, feministler hariç, “adalet-hak-hakikat”, “aile-çocuklar-gelecek nesiller”, “din-ahlâk” şeklinde; 2. grup (Liberal, Sosyal Demokrat, Sosyalist, Demokrat) ve 1. grup (Atatürkçü, Laik, Kemalist, İlerici) kimlik mensuplarında “Aile-çocuklar-gelecek nesiller”, “Adalet-hak-hakikat”, “Din-ahlâk” şeklinde bir tercih sıralaması meydana gelmiştir.**

3. ve 5. grup kimlik mensuplarınca, “Din-Ahlâk” olgusunun **“Uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şey”** sıralamasında, üçüncü düzeyde bir tercih olması, önemli bir bulgu olup başka bazı sorulara verilen cevaplarla da örtüşme halindedir. Bu durumu, **“Hayatta kişiye değer katan en önemli özellik nedir?”** sorusuna verilen cevaplarla birlikte değerlendirmekte fayda vardır.

Gençlik ve Hayatta Kişiye Değer Katan En Önemli Özellik

Araştırma dâhilinde, gençlerin önemsedikleri değerlerin neler olduğuyla ilgili tespit çalışmasına katkı sağlayacak verilerden birisi **“Hayatta kişiye değer katan en önemli özellik nedir?”** biçiminde yöneltilmiş soruya alınan cevaplardır (Tablo 68). Gençlerin kişiye değer katan en önemli özellik olarak ön plana çıkardıkları değer/özellik **“Eğitim/bilgidir”** (%51,1). Bunu **“Aile”** (%21,3), **“Din/Ahlâk”** (%15,2) takip etmektedir.

Kişiye değer katan en önemli özelliklerle ilgili cevaplar, gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimlikleri açısından incelendiğinde (Tablo 69), kimliklere göre kayda değer bir değişme gözlenmemekte, bütün gençlerin **“Eğitim/bilgi”** seçeneğini en önemli özellik olarak ifade ettikleri gözlenmektedir.

Tablo 68: Hayatta Kişiye Değer Katan En Önemli Özellik

Hayatta kişiye değer katan en önemli özellik nedir?		
Özellikler	Sayı	%
Eğitim/Bilgi	2796	51,1
Para/Zenginlik	362	6,6
Çalışmak/Çalışma Azmi	241	4,4
Aile	1163	21,3
Din/Ahlâk	834	15,2
Şöhret/Un	15	0,3
Güçlü/Ünlü Tanıdık	18	0,3
Toplumsal Çevre/Mezhep/Siyasî Çevre	43	0,8
Toplam	5472	100,0

Tablo 69: Dinî, İdeolojik, Siyasî Kimlikler Açısından Kişiyeye Değer Katan En Önemli Özellik¹

Kimlikler	Hayatta kişiyeye değer kazandıran en önemli özellik nedir? %				
	Sayı	Eğitim-Bilgi	Para-Zenginlik	Aile	Din-Ahlâk
Ülkücü	1553	49,2	8,0	22,0	15,8
Muhafazakâr	2590	46,8	5,4	20,9	20,8
Liberal	1891	49,7	5,9	22,6	15,5
Sosyal Demokrat	2563	52,9	6,2	22,3	13,6
Milliyetçi	3653	50,0	6,2	23,0	15,2
Sosyalist	2445	52,3	6,8	22,1	13,5
Atatürkçü	3744	51,7	6,7	23,6	12,3
Dindar	3520	49,9	5,4	20,7	18,5
Müslüman	4500	50,5	5,7	21,8	16,3
Komünist	431	57,0	10,6	22,4	6,5
Ateist	160	59,1	10,1	20,1	5,0
Kemalist	2150	51,5	7,3	25,6	9,9
Laik	3631	51,1	6,4	23,7	13,1
Devrimci	1687	54,4	8,6	23,1	8,7
İslâmcı	3086	49,0	5,9	19,6	19,4
Demokrat	3459	50,5	6,4	22,1	15,3
Feminist	865	46,8	5,0	25,7	15,6
İlerici	3681	50,4	5,8	23,1	14,7

¹ Buradaki tabloda en çok cevaplanan 4 seçeneğe yer verilmiş, şöhret/ün, güçlü/ünlü tanıdıkları, toplumsal çevre/mezhep/siyasî çevre, çalışmak/çalışma azmi gibi son derece düşük düzeyde (%1-3) işaretlenen seçenekler tabloya alınmamıştır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Hayatta Kişiyeye Değer Katan En Önemli Özellik

Gençlerin tercihlerine göre, "**Hayatta kişiyeye değer katan en önemli ilk dört özellik**", 1- "**Eğitim/bilgi**" (%51), 2- "**Aile**" (%21), 3- "**Din/Ahlâk**" (%15) 4- "**Para-Zenginlik**" (%7) şeklinde ortaya çıkmıştır.

"**Uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şey nedir?**" sorusu ile "**Hayatta kişiyeye değer katan en önemli özellik nedir?**" sorularına verilen cevaplarda paranın arka plana itilmiş olması, önemli ve sevindirici bir gelişme olarak değerlendirilmelidir.

Her iki soruya verilen cevaplarda Aile'nin ikinci düzeyde önemli olması da, olumlu bir zihniyet değişiminin göstergesi olarak kabul edilmelidir. Her iki soruya verilen cevaplarda Din-ahlâk ın ilk dört seçenek içerisinde yer almış olması önemlidir.

Din-ahlâk tercihinin önem sıralamasında alt sıralara düşmesi, Türkiye'de dinin özüne, muhtevasına ilişkin yanlış bir algı ve anlayışın var olmasından, topluma, hayattan koparılmış bir din algısının yerleştirilmiş olmasından dolayı olabilir.

Bu durum, ülkede seküler bir din anlayışının yerleştiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Siyasî-ideolojik ve dini kimliklerin beş grupta sınıflandırılmasını göz önüne alarak bu soruya verilen cevapları değerlendirdiğimizde, genel eğilime uygun olarak birinci tercih değişmezken; 2., 3. ve 4. tercihlerde yer değiştirmeler olmaktadır. 2., 3., 4. tercih sıralaması, **1. grup**(Atatürkçü, Laik, Kemalist, İlerici), **2. grup**(Liberal, Sosyal Demokrat, Sosyalist, Demokrat), **3. grup**(Dindar, İslâmcı, Müslüman) ve **5. grup** (Ülkücü, Muhafazakâr, Milliyetçi) ve feminist kimlik mensuplarında, "**Aile**", "**Din-Ahlâk**", "**Para-Zenginlik**" şeklinde tezahür etmiştir. Buna karşılık **4. grup**(Komünist, Ateist, Devrimci, Feminist)kimlik mensuplarında, feministler hariç, "**Aile**", "**Para-Zenginlik**", "**Din-Ahlâk**" şeklinde bir tercih sıralaması olmuştur.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Hayatta Kişiyeye Değer Katan En Önemli Özellik

4. grup hariç, diğer tüm kimlik mensuplarının *Aileyi* 2. sıraya koymaları, *ailenin çok önemsendiği* şeklinde değerlendirilmelidir. Bu, olumlu ve sevindirici bir gelişmedir.

3. ve 5. grup kimlik mensuplarıncı, "**Uğrunda mücadele etmeye değer en önemli şey nedir?**" ile "**Hayatta kişiyeye değer katan en önemli özellik nedir?**" sorularına verilen cevaplarda, "**Din-Ahlâk**" olgusunun üçüncü sırada tercih edilmesi, önemli bir bulgu olup, başka bazı sorulara verilen cevaplarla da örtüşme halindedir.

Bu bölümdeki sorulara verilen cevaplar; gençlerin dinî, ahlâkî ve kültür-medeniyet değerlerine yabancılaşmaya başladığını ve küreselleşmeyle etkisini arttıran batı kültür- medeniyet değerlerinden ciddi bir şekilde etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Gençliğin *değerlerle ilgili öncelikleri değişmiştir*. Benimsedikleri kimlikler ve din anlayışı ile, önceledikleri ve önemsedikleri değerler arasında *tutarsızlık eğilimi vardır*. *Zarfla mazruf uyuşmamakta*, kimliğin ruhu ile uyumlu bir duygu, düşünce, tutum ve tavır ortaya konmamaktadır. Bu da, *şizofren/melez* bir kimlik demektir.

Bu durum, seküler bir dindarlık anlayışının gelişmesi ve yayılmasından dolayı ortaya çıkmış olabilir.

GENÇLİK VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ

- Gençlik, Tüketim Kültürü ve Moda
- Modanın Anlamı ve Önemi
- Modayı Takip Etme ve Bazı Kişilik Özellikleri
- Gençlik ve Ürün Satın Alma Nedenleri
- Gençlik ve Alışveriş Tercihleri

GENÇLİK VE TÜKETİM KÜLTÜRÜ

Her insan, farklı yaş kategorisinde, temel fizyolojik ihtiyaçlarının dışında diğer bazı şeyler için de mal/hizmet tüketir. Zaman zaman gerekli olmadığı hallerde bile ferdin toplumsal yaşantıdaki rolü ve statüsü, tüketimi biçimlendiren bir olgu olmaktadır. Bu bağlamda tüketimi doğuran fizyolojik ihtiyaçlar gibi zorunlu nedenlere ilâveten çok daha farklı anlamlarda ve kapsamda ihtiyaçlar listesi oluşmuş, geniş yaş gruplarının tutsağı olduğu *tüketim eğilimleri* ortaya çıkmıştır. Bu açıdan gençlerin durumu önemlidir.

Günümüzde gençlerin tüketim alışkanlıkları bağlamında belirleyici olan *iki temel olguya* dikkat çekmek gerekmektedir: *i)* hayat biçimi haline gelen *moda* ve *ii)* toplum içerisinde kendini kanıtama ve kimlik arayışı bağlamında tartışılacak *statü* olgusu.

Gençlik, Tüketim Kültürü ve Moda

Tüketim, kapitalist anlayışın değişimi, gelişimi ve yayılmasıyla beraber farklı bir anlam kazanmıştır. Kapitalizmin sermaye birikimini temel alan üretim merkezli anlayıştan kâr için tüketimi teşvik eden anlayışa geçişinde tüketim, ihtiyaçların karşılanmasından ziyade, arzulara hitap eden, **hazcı, gösterişçi ve sembolik** bir anlama bürünmüştür.

Moda, lüks tüketimin ihtiyaç kamuflajı gibi işlev görmektedir. Bu açıdan yalnızca ürünleri değil, toplumsal değerlerin ve ideallerin satışa sunulması gerçeğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle toplumsal yaşamda ferdin ihtiyaçlarını, değerlerini ve gündelik davranış kalıplarını üretmede **moda ve tüketim olgusu** hayati bir rol oynamaktadır¹.

Kullanılması önerilen aksesuar ve markalı giysilerle, beyaz eşyaların aynı markalardan oluşmasının kişiyi daha mutlu hissettireceği varsayımı ve beyaz eşyada sık sık başvurulan “Eskisini getir yenisini götür.” değiştirme kampanyalarında öne çıkartılan, fertlerin *ünlülerle özdeşleşeceği, fark edileceği, sınıf atlayacağı, rahat edeceği, daha az enerji harcayacağı gibi*, akılcılıktan çok duygusal çekiciliğin ağır bastığı slogan ve görüntülerle tüketimde baş döndürücü

¹ Kellner, Douglas, *Reklam ve Tüketim Kültürü* içinde (Der. ve Çev.) Yusuf Kaplan, “Enformasyon Devrimi ve Efsanesi”, İstanbul, 1991, s.75.

bir süreç yaşanmaya başladı ve devam ediyor. Bir başka deyişle tüketilen ürün/hizmet=ihtiyaç doğrultusunda zorunlu bir ilişkiden çok, günümüzde bu ilişki ekse- niyle açıklanamayacak gerçeklikler söz konusudur.

Moda, sözlük anlamıyla, *değişiklik ihtiyacı veya süslenme özentiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik, belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük, yaygın duruma gelmek, herkesçe kabul edilmek- tir.*² Latince modus kökünden gelmekte ve *oluşmayan sınır* olarak tanımlanmakta- dır³.

Her çeşit tüketim nesnesinin modayla ilişkili olduğu söylenebilir ancak bu ko- nuda **giyim sektörü** bir adım daha öndedir. Moda ile yakın bir ilişkisi olan **beden, giyim kuşam, kıyafet ve süslenme biçimleri bir İletişim biçimi** olarak karşımıza çıkmaktadır⁴. Elbise ve kıyafet, toplumsal etkileşimde birer sembol olarak kul- lanılmakta, bu semboller, ferdin içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik ya da kültürel şartlar tarafından biçimlendirilmekte ve dolayısıyla insanların ekono- mik, siyasî veya dinî duruşları hakkında bilgi vermektedir.

Modanın Anlamı ve Önemi

Araştırmada katılımcılara modanın anlamına ilişkin bir soru yöneltilmiştir (Tablo 70). Alınan cevaplara göre gençlerin %11,3'lük kesimi moda hakkında "*Mutlaka takip ederim*" cevabını verirken, %23'lük kesimi ise modayı bir "*Tüketim köleliği*" olarak gördüğünü ifade etmiş, % 65,6'luk kesim ise modaya ilgili olduğunu ama bu ilgisinin tutku düzeyinde olmadığını ifade eden cevaplar vermişlerdir.

Tablo 70: Modanın Anlamı

Anlam	Sayı	%
Mutlaka Takip Edilmeli	591	11,3
Takip Ederim/Önemsemem	1912	36,4
Bilinçli Takip Etmem	1534	29,2
Tüketim Köleliği-Takip Etmem	1209	23,0
Toplam	5246	100,0

Katılımcılara yöneltilen bir diğer soru ise modanın önemiyle ilgilidir (Tablo 71). Katılımcıların %46,8'lik bir kesimi modanın önemli olmadığını, %32,4'lük bir kesimi de, hiç önemli olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 71: Fert Açısından Modanın Önemi

Önem Düzeyi	Sayı	%
Çok Önemli	304	6,2
Önemli	711	14,6
Önemli Değil	2282	46,8
Hiç Önemli Değil	1582	32,4
Toplam	4879	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Modanın Anlamı ve Önemi

Modanın anlamına ilişkin soruya gençlerin verdiği cevaplara göre, gençlerin %11'lik kesimi, modanın *mutlaka takip edilmesi gerektiğine inanmakta, %23'lük ke- sim ise modayı tüketim köleliği* olarak görmektedir. Geri kalan % 66'lık kesim ise, modaya ilgili olduğunu ama bu ilgisinin tutku düzeyinde olmadığını ifade emektedir.

Gençlerin %21'i, modayı birey açısından önemli görmekte ve %79'u da önemli görmemektedir. Gençlerin %79'luk bir kesiminin modayı önemsememesi, olumlu bir durumdur. Ancak, gençlerin %21'inin modayı *fert açısından önemli görmesi*, modayı takip eden; fakat önemsemeyen %36'lık kesim üzerinde olumsuz etki yaparak, bu kesimin de moda bağımlısı olmasına yol açabilir.

Bu durumda, gençlerin %11'lik bir kesiminin moda bağımlısı olduğunu ve %36'lık bir kesiminin ise moda bağımlısı olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu ifade edebiliriz.

2 *Türkçe Sözlük*. Cilt: 1-2. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basım Evi,1988, s.1032

3 Barbarosoğlu, Fatma.K., *Modernleşme Sürecinde Moda ve Zihniyet*. İstanbul, 1995, s.26.

4 Bernard, M., *Fashion as Communication*. London: Routledge, 2001, s.26

Modayı Takip Etme ve Bazı Kişilik Özellikleri

Bazı konulara ilişkin görüşlerle *modanın anlamına* ilişkin görüşler karşılaştırıldığında ilginç bulgulara ulaşılmaktadır. Bunlardan biri, *zenginliği değerlendirme* tarzıyla ilgilidir (Tablo 72). *Zenginliği*, ferdin kişilik ve hayatı için çok önemli bulanların genel eğiliminin *modanın mutlaka takip edilmesi* yönünde olması, önemli ve manalıdır.

Benzer durum, *güzelliği/yakışıklılığı* değerlendirme tarzında da gözlenmektedir. *Güzelliği/yakışıklılığı*, ferdin kişilik ve hayatı için *çok önemli bulanların* genel eğiliminin, *modanın mutlaka takip edilmesi* yönünde olduğu gözlenmektedir (Tablo 73).

Tablo 72: Zenginliği Değerlendirmeye Göre Modanın Anlamı

Zengin Olmak Bireyin Kişilik ve Hayatı Açısından Önemlidir?	Moda ne ifade ediyor? (%)			
	Mutlaka Takip Ederim	Takip Ederim, Önemsemem	Bilinçli Takip Etme	Tüketim Köleliği-Takip Etmem
Çok Önemli	32,2	28,2	20,5	19,1
Önemli	13,1	37,8	27,2	21,9
Önemli Değil	5,5	36,5	35,0	23,0
Hiç Önemli Değil	3,9	31,0	31,4	33,7

Tablo 73: Güzel/Yakışıklı Olmayı Değerlendirmeye Göre Modanın Anlamı

Güzellik/Yakışıklılık Bireyin Kişilik ve Hayatı Açısından Önemli Midir?	Moda ne ifade ediyor? (%)			
	Mutlaka Takip Ederim	Takip Ederim, Önemsemem	Bilinçli Takip Etme	Tüketim Köleliği-Takip Etmem
Çok Önemli	34,2	32,9	17,1	15,8
Önemli	14,7	41,2	28,0	16,0
Önemli Değil	5,5	33,6	32,8	28,1
Hiç Önemli Değil	3,9	26,2	35,3	34,7

Bedensel güzelliğin herkes tarafından görülecek şekilde giyinilmesini normal karşılayıp-karşılamadıklarıyla ilgili soruya verilen cevaplar, modanın anlamı ile karşılaştırıldığında (Tablo 74), *bedensel güzelliğin herkes tarafından görülecek şekilde giyinmeyi* olumlu bulanların genel eğilimi, *modanın takip edilmesi gerektiği* biçimindedir. Bu ise, beklentilere uygun bir cevaptır.

Tablo 74: Giyinme Türüne Göre Modanın Anlamı (%)

“Bedensel Güzelliğin Herkes Tarafından Görünür Şekilde Giyinmek Normaldir”	Moda ne ifade ediyor? (%)			
	Mutlaka Takip Ederim	Takip Ederim, Önemsemem	Bilinçli Takip Etme	Tüketim Köleliği-Takip Etmem
Kesinlikle Katılıyorum	27,1	37,2	20,0	15,7
Katılıyorum	11,6	41,2	26,1	21,1
Kararsızım	8,2	37,0	36,8	17,9
Katılmıyorum	6,8	37,1	31,9	24,3
Kesinlikle Katılmıyorum	6,1	25,5	30,9	37,4

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Modayı Takip Etme ve Bazı Kişilik Özellikleri

Modanın, insanların kişilik özellikleri üzerinde etkili olup olmadığını ya da tersini, araştırma amacıyla, gençlerden aşağıdaki üç hüküm cümlesini değerlendirmeleri istenmiştir:

- “Zengin olmak bireyin kişilik ve hayatı açısından önemli midir?”
- “Güzellik/yakışıklılık bireyin kişilik ve hayatı açısından önemli midir?”
- “Bedensel güzelliğin herkes tarafından görülecek şekilde giyinilmesi normal midir?”

Bu üç soruya verilen cevaplar, modanın takip edilip-edilmemesine bağlı olarak incelendiğinde, **gençlerin, modayı takip etmesine bağlı olarak, zengin olmayı, güzellik/yakışıklılığı ve bedensel güzelliği teşhir edecek şekilde giyinmeyi önemsedikleri görülmektedir. Bunun tersi de doğrudur.**

Gençlik ve Ürün Satın Alma Nedenleri

Araştırmada katılımcı gençlere tüketmek için alınan ürünlerle ilgili olarak temel niteliğe sahip “*Ne tür ürün satın alırsınız?*” sorusu yöneltilmiştir. Sorunun iki seçeneekli cevabı vardır. Birincisi, “*İhtiyaç hissettiğim*”; ikincisi, “*Hoşuma giden/ihtiyacımla olmasa da*” seçenekleridir. Elbette ki *ihtiyaç*, izafi bir durumdur ve her an oluşturulabilen bir şeydir. Araştırmada, *ihtiyaç olmadan da bir ürün alınıp tüketiliyor mu? Eğer tüketiliyorsa, bu davranışta bulunanların oranının ne olduğu* belirlenmek istenmiştir. (Tablo 75). Katılımcıların ağırlıklı kesimi (%79,4), satın aldığı ürünü, *ihtiyacı olduğu için satın aldığını* belirtmiştir. Ancak ihtiyacı olmadığı halde, sırf hoşuna gittiği için ürün alanlar da az değildir (%20,6).

Tablo 75: Bir Ürünü Satın Alma Nedeni(%)

Nedenler	Sayı	%
İhtiyaç Hissettiğim	4090	79,4
Hoşuma Gideni/İhtiyaç Değil	1064	20,6
Toplam	5154	100,0

Modayı takip etmenin önemi ile *ürün satın alma nedeni* arasındaki ilişki incelendiğinde (Tablo 76), *modayı takip çok önemli* veya *önemli* görüşünü dile getirenlerin, diğerlerine göre daha düşük oranda, *ihtiyaç hissettiğim ürünü alırım* cevabını verdikleri görülmektedir. Buna karşılık, *modayı takip çok önemli değil* veya *hiç önemli değil* görüşünü dile getirenlerin, daha yüksek oranda, *ihtiyaç hissettiğim ürünü alırım* cevabını verdikleri anlaşılmaktadır.

Bu da, *modaya yüklenen anlam ile tüketim amacı arasındaki güçlü ilişkiyi göstermesi açısından önemlidir*. Moda, tüketimi teşvik eden bir psikolojik faktör olarak rol oynamaktadır.

Tablo 76: Modayı Takibi Değerlendirmeye Göre Bir Ürünü Satın Alma Nedeni (%)

Modayı Takibin Önemi	Ne tür ürünü satın alırsınız? (%)	
	İhtiyaç Hissettiğim	Hoşuma Gideni (İhtiyaç Değil)
Çok Önemli	66,1	33,9
Önemli	63,6	36,4
Önemli Değil	81,5	18,5
Hiç Önemli Değil	84,0	16,0

Tutumlu olmak veya *tutumlu olmayı önemsemek*, harcama davranışlarını etkileyen bir faktör olmalı diye düşünüyoruz. Bunun böyle olup-olmadığını anlamak için (Tablo 77) verileri incelendiğinde, *tutumlu olmayı önemseyenlerin, diğerlerine göre daha düşük oranda hoşuna giden ürünü alma eğilimi içerisinde, yine di-*

ğerlerine göre daha yüksek oranda ihtiyacı olan ürünü alma eğilimi içerisinde olduklarını görüyoruz.

Tablo 77: Tutumlu Olmayı Değerlendirmeye Göre Bir Ürünü Satın Alma Nedeni

Tutumlu Olmanın Önemi	Ne tür ürünü satın alırsınız? (%)	
	İhtiyaç Hissettiğim	Hoşuma Gideni (İhtiyaç Değil)
Çok Önemli	84,7	15,3
Önemle	77,7	22,3
Önemli Değil	67,4	32,6
Hiç Önemli Değil	60,7	39,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Ürün Satın Alma Nedenleri

Gençlerin %79'u bir ürünü *ihtiyacı olduğu için satın almakta*, %21'i de *ihtiyacı olmadığı halde hoşuna gittiği için almaktadır*. Bu sonuç, genel olarak olumlu bir durum olduğunun göstergesidir. Ancak, ihtiyacı olmadığı halde sırf hoşuna gittiği için ürün alanların %21 düzeyinde olması küçümsenmemelidir.

Bu nedenle gençleri tüketime teşvik edecek tarzda yapılan yayın, reklam ve propaganda politikaları gözden geçirilmelidir.

Modayı takiple ürün satın alma arasında, ciddi bir *etkileşim* söz konusudur. *Modanın takibini çok önemli bulan* gençlerin %34'ü, ihtiyacı olmadığı halde, sadece hoşuna gittiği için bir ürünü satın alırken; *modanın takibini hiç önemli bulmayanların* %16'sı ihtiyacı olmayan ürünü almaktadır. Burada *modanın etkisi* açıkça görülmektedir.

Gençlerin tutumlu olma hakkındaki düşünceleri ile bir ürün satın alma tercihleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Tutumlu olmayı çok önemseyen gençlerin %15'i, bir ürünü ihtiyacı olmadığı halde hoşuna gittiği için satın almayı düşünürken, tutumlu olmayı hiç önemsemeyen gençlerin %39'u, bir ürünü, ihtiyacı olmadığı halde, satın almayı düşünmektedir.

Bu ve bundan önceki moda ile ilgili sorulara verilen cevaplar analiz edildiğinde, gençliğin, zihinsel bir değişim geçirdiği ve bu değişime bağlı olarak da tutum ve davranışlarının değiştiği söylenebilir.

Bundan dolayı, kendi kültür ve medeniyet değerlerimizi gençliğimize öğretecek ve bu değerlere göre de eğitecek uzun vadeli bir devlet politikasına ve bu politikanın acilen hayata geçirilmesine şiddetle ihtiyacı vardır.

Gençlik ve Alışveriş Tercihleri

Tüketiciler için her ürünün bir anlamı vardır ve dolayısıyla bir ürünü almaya yönlendiren duygu ve düşünceler farklıdır. Tüketicilerin içindeki bu özel duygu ve düşüncelerden oluşan satın alma nedenlerini anlayabilmek ve açıklayabilmek önemlidir. **Geleneksel anlamda tüketicinin ürünlerden haz almasını sağlayan en temel unsurlar; duyuların tatmini, korunma, dinlenme, kullanım kolaylığı, uzun süreli kullanma, bakım kolaylığı, ekonomiklik, sağlıklı olma, beğenilme, saygınlık kazanma, başkalarını mutlu etme, yeni bilgiler edinmedir.**

Tüketicinin rasyonel alışveriş davranışlarında ve ürün seçimlerinde **fiyat, kalite ve değer** asıl belirleyicilerdir. Bu belirleyicilerin etkisiyle mal satın alma talebinde bulunan tüketiciler, rasyonel, bir şekilde, ekonomik ve faydacı düşüncelerle hareket etmektedirler. Rasyonel ya da duygusal sebeplerle hareket etmeleri durumunda sonuç değişmemekte, tüketiciler amaçlarını gerçekleştirmek istemektedirler. **Tüketicilerin bilgi toplama, ürünü satın alma, kullanma veya ürün hakkında konuşma gibi birçok davranışları, onları amaca yönlendirmektedir.** Tüketiciler, mal veya hizmet satın alırken, **kültürel, sosyal, kişisel ve psikolojik** faktörlerden de etkilenmektedir.

Araştırmamızda katılımcı gençlerin alışveriş tercihlerine ilişkin sorulara yer verildi. Katılımcılardan, bir ürünü satın alırken önceliklerinin hangi kıstaslar olduğunu belirtmeleri istendi. Soru iki aşamalı tutularak, ikinci aşamadaki kıstaslar da belirlenmeye çalışıldı. Alınan cevaplara göre (Tablo 78) gençler bir ürün alırken özellikle kalitesine dikkat ediyor ve **kaliteyi** dikkate alan bir alışveriş gerçekleştiriyorlar (%65,5). **Ürünün fiyatı** ise dikkate alınan ikinci derecede önemli kıstastır(%23,4). Gençlerin ikinci aşamada dikkate aldıkları kıstas, birinci derecede ürünün **fiyatı** (%46,8) ve ikinci derecede ürünün **kalitesidir** (%24,7). Ancak ikinci tercih sıralamasında ürünün markasının da önemli hale geldiği görülmektedir(%19,4).

Tablo 78: Ürün Satın Almada Temel Ölçüt (Kıstas)

Ölçüt (Kıstas)	1. Tercih		2. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Kalitesi	3411	65,5	1109	24,7
Markası	354	6,8	870	19,4
Fiyatı	1216	23,4	2101	46,8
Yerli Olması	204	3,9	373	8,3
İthal/Yabancı Olması	21	0,4	41	0,9
Toplam	5206	100,0	4494	100,0

Modayı değerlendirme biçimine göre ürün tercihinde açığa çıkan ilginç durumlardan birisi, modayı takip etmeyi önemseyenlerin ürünün **markasını** daha fazla önemsiyor olmalarıdır. Modayı takip etmeyi önemsemeyenlerin ise ürünün **fiyatını** daha fazla önemsedikleri tespit edilmiştir (Tablo79).

Tablo 79: Farklı Değişkenlere Göre Ürün Satın Almada Ölçüt (1.Tercih)

	Bir ürünü satın alırken önceliğiniz nedir? (%)				
	Kalitesi	Markası	Fiyatı	Yerli Olması	İthal-Yabancı olması
SATIN ALINAN ÜRÜN					
İhtiyaç hissedilen	67,2	4,5	23,8	4,0	0,4
Hoşa giden	59,5	15,4	21,8	2,9	0,4
MODANIN ANLAMLI					
Mutlaka Takip Ederim	66,7	17,2	14,7	1,4	
Takip Ederim, Önemsemem	70,5	6,5	18,9	3,9	0,2
Bilinçli Takip Etmem	61,1	5,7	28,4	3,9	0,8
Takip Etmem	62,0	4,0	29,3	4,2	0,5

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ Gençlik ve Alışveriş Tercihleri

Bir ürün satın alınırken, birinci tercih düzeyinde, gençlerin %66'si, özellikle kalitesine dikkat ederken; %23'ü **ürünün fiyatını dikkate alan bir alışveriş gerçekleştirilmektedir.** Ürünün markasını önemseyenlerin oranı %7 düzeyindedir. Gençlerin ikinci aşamada dikkate aldıkları kıstas ise, birinci derecede ürünün **fiyatı** (%47), ikinci derecede ürünün **kalitesidir** (%25). Ancak ikinci tercih sıralamasında **ürünün markasının** da önemli hale geldiği görülmektedir (%19). **Markanın ağırlık kazanması, tüketimi teşvik eden bir tehlike durumudur.**

Birinci düzey ve ikinci düzey tercih durumları arasındaki bu değişim, bu farklılaşma, gençlerin markaya eğilimli olduklarını göstermektedir. O nedenle gençlerin alışveriş konusunda eğitilmesi, kafalarındaki gel-gitlerin giderilmesi gerekmektedir.

Bir ürünü satın alma nedeni ile satın alma kıstası arasındaki ilişki incelendiğinde, ihtiyaç hissettiği ürünü alanların, hoşuna gittiği için bir ürünü alanlara göre, ürünün daha çok kalitesini önemsedikleri; buna karşılık hoşuna giden ürünü alma eğiliminde olanlar da, nispeten daha yüksek oranda olmak üzere satın aldığı ürünün markasını önemsedikleri anlaşılmaktadır.

GENÇLİK VE SİYASET

- Gençliğin Siyasal Gündemi
- Gençlik ve Türkiye Siyaseti
- Gençlik ve Türkiye’de En Güvenilir Kurum
- Gençlik ve Avrupa Birliği
- Gençlik ve Yaşanmak İstlenen Ülke
- Gençlik ve Siyasal Değerler – Anlayışlar
  - Demokrasi
  - Laiklik
- Gençlik ve Siyasal Davranış
  - Siyasetçiye Güven
  - Seçimlerde Oy Kullanma
- Gençlik ve Siyasal Görüşlerin Referansları

GENÇLİK VE SİYASET

Siyaset, bilimsel olarak çok farklı şekillerde tanımlanır: Gücün veya otoritenin sergilenmesi, kolektif kararların alınması, kıt kaynakların bölüşümü, insanlar arasındaki çatışmaların çözüme kavuşturulması ve bir arada yaşamının zorunlu bir unsuru olarak görülür. Bu nedenle de toplum için, toplumla birlikte yapılır. **Geniş anlamıyla siyaset, birbirlerine karşılıklı bağlarla bağlı bulunan insanların, birlikte yaşama amacıyla buldukları topluma, gruba kendilerini uydurma çabaları ve faaliyetleridir.** Böyle geniş bir tanım, insan topluluğu olan her yerde; devlet içinde, sendikalarda, derneklerde, ticari ve kültürel kurumlarda, sivil, askeri, dinî ve laik organizasyonlarda siyasetin olduğunu gösterir. Yani siyaset sadece resmi kurumlara has bir olay olmayıp, özel kurum ve gruplarda da görülen bir olaydır¹.

Gençliğin Siyasal Gündemi

Gençlerin siyaset kurumuna ilişkin düşünce, tutum ve tavırlarını tespit etmek amacıyla araştırma kapsamında bir dizi soruya yer verilmiştir. Bu sorular aracılığıyla gençlerin siyaset karşısındaki konumları, siyasetle ilişki düzeyleri, bazı siyasal tercihleri, siyasete ilişkin eleştirileri ve siyasal bilgi ve ilgilerinin kaynakları tespit edilmek istenmiştir.

Gençlerin siyasete ilgilerini tespit etmek için yöneltilen sorulardan birisi, “*Türkiye ve dünya ölçeğinde yaşanan toplumsal-siyasal-ekonomik gündeme ilgili misiniz?*” sorusudur (Tablo 80). Gençlerin ülke ve dünya ölçeğindeki toplumsal-siyasal-ekonomik gündemle **büyük oranda** ilgili oldukları anlaşılmaktadır (%79,8). Ülke ve dünya gündemine ilgisiz olanların oranı nispi olarak oldukça düşüktür (%20,2). **Gençlerin Türkiye/Dünya ölçeğinde yaşanan toplumsal/siyasal/ekonomik konulara ilgi düzeyleri, sahip oldukları siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre önemli bir farklılaşmaya yol açmamaktadır**(Tablo 81).

¹ Daver Bülent, *Siyaset Bilimine Giriş*, A.Ü. SBF Yayınları, 1968

Tablo 80: Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal/Siyasal/Ekonomik Konuları Takip Durumu

İlgi Düzeyi	Sayı	%
Çok İlgiliyim	838	15,5
İlgiliyim	3474	64,3
İlgisizim	854	15,8
Hiç İlgim Yok	235	4,4
Toplam	5401	100,0

Tablo 81: Kimliklere Göre Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal/Siyasal/ Ekonomik Konuları Takip Durumu

Kimlikler	Türkiye/dünya ölçeğinde yaşanan Toplumsal/siyasal/ekonomik konuları takip eder misiniz?(%)				
	Sayı	Çok İlgiliyim	İlgiliyim	Az İlgiliyim	Hiç İlgim Yok
Ülkücü	1556	19,2	65,0	12,5	3,3
Muhafazakâr	2599	14,9	65,6	14,8	4,8
Liberal	1891	20,4	64,2	12,4	3,0
Sosyal Demokrat	2559	16,0	67,4	13,2	3,4
Milliyetçi	3653	15,7	67,2	13,8	3,3
Sosyalist	2456	15,9	67,1	13,4	3,6
Atatürkçü	3748	15,7	66,9	13,8	3,7
Dindar	3520	15,2	65,0	15,8	4,1
Müslüman	4500	16,1	64,9	15,6	3,4
Komünist	434	21,1	64,3	12,1	2,6
Ateist	160	15,5	64,0	15,5	5,0
Kemalist	2150	16,6	68,6	11,7	3,1
Laik	3631	17,0	65,7	13,8	3,5
Devrimci	1687	17,3	66,3	13,4	3,0
İslamcı	3086	14,7	64,0	17,6	3,6
Demokrat	3459	18,3	65,4	13,3	3,0
Feminist	865	15,9	69,8	11,3	3,0
İlerici	3692	17,2	65,8	13,8	3,3

Türkiye'nin ve Dünya'nın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemine ilgili olup-olmama durumuyla, ferdin gazete ve kitap okuma durumu incelenecek olursa (Tablo 82-Tablo 83), beklentiye uygun şekilde, **gazete ve kitap okuma sıklığı ile ülkenin ve dünyanın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemini takip arasında ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.** Ülkenin ve dünyanın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemine *çok ilgili* olanların %53,2'si, *her gün* sıklığında gazete okuduğunu ifade ederken; yine bu kesimin %25,8'i yılda 11 ve daha üstü sayılarda kitap okumaktadırlar. Bu oranlar, ülkenin ve dünyanın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemine daha düşük düzeyde ilgili olanlara göre oldukça yüksek oranları temsil etmektedir.

Tablo 82: Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal-Siyasal-Ekonomik Konuları Takibe Göre Gazete Okuma Sıklığı

Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal-Siyasal-Ekonomik Konuları Takip	Hangi sıklıkta gazete okursunuz? (%)				
	Her Gün	Haftada Birkaç Gün	Sadece Hafta Sonu	Çok Seyrek	Hiç Almam/Okumam
Çok İlgiliyim	53,2	26,0	5,6	13,7	1,4
İlgiliyim	21,4	36,9	6,7	31,9	3,2
İlgisizim	11,8	19,9	9,4	50,2	8,7
Hiç İlgim Yok	9,0	9,0	6,0	61,8	14,2

Tablo 83: Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal-Siyasal-Ekonomik Konuları Takibe Göre Kitap Okuma Sıklığı

Türkiye/Dünya Ölçeğinde Yaşanan Toplumsal-Siyasal-Ekonomik Konuları Takip	Yılda kaç kitap okursunuz? (%)				
	1-3	4-7	8-10	11 ve Üstü	Hiç Okumam
Çok İlgiliyim	19,6	27,8	18,4	25,8	8,4
İlgiliyim	30,0	29,8	18,4	14,5	7,3
İlgisizim	28,8	26,1	13,8	11,4	19,9
Hiç İlgim Yok	31,3	14,2	7,3	5,2	42,1

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ Gençliğin Siyasal Gündemi

Gençlerin ülke ve dünya ölçeğindeki toplumsal-siyasal-ekonomik gündemle **büyük oranda** (%80) ilgili oldukları anlaşılmaktadır. Ülke ve dünya gündemine ilgisiz olanların oranı nispeten düşüktür (%20).

Gençlerin Türkiye/Dünya ölçeğinde yaşanan toplumsal/siyasal/ekonomik konulara ilgi düzeyleri, sahip oldukları siyasi, ideolojik ve dini kimliklere göre önemli bir farklılaşmaya yol açmamaktadır.

Türkiye'nin ve Dünya'nın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemi ile ilgili olan gençliğin, gazete ve kitap okuma durumunun da bununla uyumlu bir şekilde olması beklenir. Bu beklentiye uygun olarak, **gazete ve kitap okuma sıklığı ile ülkenin ve dünyanın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemini takip arasında doğrusal bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.**

Ülkenin ve dünyanın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemiyle *çok ilgili* olanlar, *her gün* gazete okumakta; yılda 11 ve daha üstü sayılarda kitap okumaktadır. **Bu oranlar, ülkenin ve dünyanın toplumsal-siyasal-ekonomik gündemine daha düşük düzeyde ilgili olanlara göre oldukça yüksek oranları temsil etmektedir.**

Gençlik ve Türkiye Siyaseti

Türkiye'nin siyasal gündemi, gençlerin ne oranda gündemi olmaktadır? Türkiye'nin siyasal sorunları, gençlerin ne oranda ilgileri kapsamında yer almaktadır? Bu ve benzeri soruların cevaplarını tespit edebilmek için araştırma kapsamında bir dizi soruya yer verilmiştir.

Bunlardan birisi, "Siyasî açıdan ülkenin genel gidişatını nasıl görüyorsunuz?" sorusudur. Araştırmanın katılımcı grubunu oluşturan gençler, bu soruya farklı cevaplar vermişlerdir. Genel bir nitelemeyle, ülkenin siyasî gidişatı konusunda gençlerin ikiye bölündüğünü, yaklaşık yarısının (%51,4) ülkenin siyasî gidişatını olumlu, buna karşılık diğer yarısının (%48,6) olumsuz bulduğu tespit edilmiştir (Tablo 84).

Ülkenin siyasî gidişatı, gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimlikleri açısından incelendiğinde, kimliklerin değişmesine rağmen Türkiye'nin siyasî gidişatına ilişkin beklenti ve kanaatlerin aşırı oranlarda değişmediği anlaşılmaktadır (Tablo 85).

Tablo 84: Siyasî Açıdan Ülkenin Genel Gidişatı

Durum	Sayı	%
Çok İyi	419	8,2
İyi	2203	43,2
Kötü	1872	36,7
Çok Kötü	607	11,9
Toplam	5101	100,0

Tablo 85: Kimliklere Göre Siyasî Açıdan Türkiye'nin Gidişatı

Kimlikler	Siyasî açıdan ülkenin gidişatını nasıl görüyorsunuz? (%)				
	Sayı	Çok İyi	İyi	Kötü	Çok kötü
Ülkücü	1552	8,5	46,3	33,2	12,0
Muhafazakâr	2595	10,3	49,5	31,8	8,4
Liberal	1890	9,6	44,8	34,5	11,1
Sosyal Demokrat	2561	7,4	42,3	36,1	14,3
Milliyetçi	3645	7,9	42,6	37,5	12,0
Sosyalist	2456	6,6	39,3	38,7	15,4
Atatürkçü	3747	5,9	41,4	38,9	13,8
Dindar	3523	9,7	48,3	34,0	8,1
Müslüman	4507	7,6	44,2	36,0	12,2
Komünist	487	7,5	21,4	39,3	31,8
Ateist	162	12,8	30,9	28,2	28,2
Kemalist	2161	5,4	33,8	41,1	19,6
Laik	3630	6,1	40,4	39,5	14,0
Devrimci	1680	5,0	32,1	42,9	20,0
İslâmcı	3084	9,5	46,8	34,4	9,2
Demokrat	3452	8,2	42,0	36,8	12,9
Feminist	861	6,7	36,5	41,8	15,0
İlerici	3698	7,7	40,6	38,4	13,4

Siyasî açıdan ülkenin genel gidişatını değerlendirmeye ilgili soru, biraz değiştirilip "On yıl sonrasının Türkiye'si sizce bugüne oranla nasıl olacak?" biçiminde sorulduğunda kayda değer bir farklılık gözlenmemiştir (Tablo 86). Gerçi olumlu kanaate sahip olanlar (% 51,7) olumsuz kanaate sahip olanlara (%27,7) oranla daha yüksek gözükmektedir. Fakat bu ayrışmayı ara kesim bozmaktadır. Çünkü katılımcıların %20,6'sı on yıl sonrası Türkiye'nin bugün ile aynı olacağını düşündüğünü ifade etmiştir.

On yıl sonrasının Türkiye'sine ilişkin beklenti ve görüşlerle ilgili olarak katılımcıların siyasî, ideolojik ve dinî kimlikleri açısından elde edilen sonuçlar, Tablo 87'de görülmektedir.

Tablo 86: On Yıl Sonrasının Türkiye'si

Durum	Sayı	%
Çok İyi Olacak	992	18,4
İyi Olacak	1795	33,3
Aynı Kalacak	1108	20,6
Kötü	1122	20,8
Çok Kötü Olacak	369	6,9
Toplam	5386	100,0

Tablo 87: Kimliklere Göre On Yıl Sonrasının Türkiye'si

Kimlikler	On yıl sonrasının Türkiye'sinin durumu bugüne göre nasıl olacak? (%)					
	Sayı	Çok İyi	İyi	Aynı Kalacak	Kötü	Çok Kötü
Ülkücü	1540	18,3	35,6	21,6	18,0	6,5
Muhafazakâr	2556	21,4	35,9	19,5	18,0	5,2
Liberal	1824	18,4	36,5	18,4	21,0	5,7
Sosyal Demokrat	2557	16,0	34,2	19,1	22,2	8,5
Milliyetçi	3633	16,4	35,2	19,9	21,7	6,9
Sosyalist	2424	14,4	32,1	19,0	25,4	9,1
Atatürkçü	3714	14,3	33,6	21,1	23,1	7,8
Dindar	3529	20,3	36,7	18,6	18,6	5,7
Müslüman	4506	17,8	34,4	19,6	21,4	6,9
Komünist	430	13,8	22,4	24,0	31,2	8,6
Ateist	162	9,7	28,4	24,5	25,2	12,3
Kemalist	2154	11,4	31,5	23,0	25,0	9,1
Laik	3651	14,8	34,2	20,8	22,7	7,5
Devrimci	1645	10,4	29,6	22,3	27,6	10,1
İslâmcı	3075	21,0	35,8	18,3	19,2	5,7
Demokrat	3450	18,0	34,6	18,8	20,9	7,7
Feminist	862	12,5	29,4	23,3	27,8	7,0
İlerici	3644	16,5	33,5	20,4	22,2	7,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Türkiye Siyaseti

Genel bir niteliklemeyle ülkenin siyasî gidişatı konusunda gençlerin ikiye bölündüğü söylenebilir: Gençlerin yaklaşık yarısı (%51), ülkenin siyasî gidişatını *olumlu* bulmakta; buna karşılık diğer yarısı (%49), *olumsuz* bulmaktadır.

Ülkenin siyasî gidişatı, gençlerin siyasî, ideolojik ve dinî kimliklerine bağlı olarak bir değişim göstermektedir.

1. grup (Atatürkçü, Laik, Kemalist, İlerici)(%53-%61) ve **4. grup** (Komünist, Ateist, Devrimci, Feminist)(%57-%71)kimlik mensuplarına göre ülke kötüye doğru; **3. grup** (Dindar, İslâmci, Müslüman)(%52-%58) ve **5. grup** (Ülkücü, Muhafazakâr, Milliyetçi)(%51-%60) kimlik mensuplarına göre de, ülke iyiye doğru gitmektedir. **2. grup** (Liberal, Sosyal Demokrat, Sosyalist, Demokrat) kimlik mensuplarının bu konuda ikiye bölündükleri ve kafalarının karışık olduğu görülmektedir.

Ülkenin gelecek on yılının daha iyi olup olmayacağı konusunda da gençler, yaklaşık ikiye bölünmüşlerdir. Ülkenin daha iyiye gideceğini söyleyenlerin oranı %52 olup; bu, mevcut gidişatı olumlu bulanların oranıyla (%51) uyumludur.

Gençlerin %21'i, on yıl sonrasında Türkiye'nin bugün ile *aynı olacağını* düşündüğünü ifade etmiştir. Bu kesimin, gelecekte, olumlu veya olumsuz olma ihtimali mevcuttur. Bununla birlikte **gençliğin %51-52'lik bir kesiminin, hem mevcut durumun iyi olduğunu, hem de geleceğin iyi olacağını belirtmesi sevindirici bir durumdur.**

Gençlerin Ülkenin on yıl sonrasına ilişkin görüşleri, siyasî, ideolojik ve dinî kimliklerine bağlı olarak değerlendirildiğinde ilginç bir durumla karşılaşmaktadır. Komünist kimlik mensupları hariç(%40), geri kalan 17 kimlik mensubu(%36-57) oranında, ülkenin on yıl sonrasının bugüne nazaran daha iyi olacağını ifade etmektedir. On yıl sonrası Türkiye'sinin bugünle aynı olacağını belirtenlerin oranı ise (%18-25)'dir.

İlginç olan, Ateist, Devrimci ve Feministlerin mevcut gidişatı olumsuz görüp on yıl sonrasını olumlu görmeleridir.

Gençlik ve Türkiye'de En Güvenilir Kurum

Neredeyse gelenekselleşmiş şekilde her on yılda bir siyasetin askeri darbelerle önünün kesildiği, askerın sıklıkla aslı işlevinin dışına çıktığı veya çıkma eğiliminin içinde olduğu, çok değişik kanallardan siyasetçiye ve siyaset kurumuna yönelik olumsuz kanaatlerin yaygınlaştırıldığı bir ülke olarak **Türkiye'nin geleceği açısından güvenilen en önemli kurumun hangisi olduğu** sorusu, ayrıcalıklı bir konu olarak anlam kazanmaktadır. Bu nedenle gençlere **Türkiye'nin geleceği açısından en güvendiğiniz kurum hangisidir** diye sorulmuş ve önem sorusuna iki kurumu işaretlemeleri istenmiştir.

Birinci düzeydeki cevaplara göre gençler, en güvendikleri kurum olarak %31,2'lik oranda **Ordu'yu** %21,4'lük oranda **Meclis'i**, %18,4'lük oranda da **Hükümet'i** göstermişlerdir. (Tablo 88). Türkiye'nin geleceği açısından en güvendiği kurum ile ilgili ikinci düzeydeki cevaplar dikkate alındığında, %19,3 oranla **Ordu** yine birinci sırada yer almaktadır. Bunu **Hükümet** (%18,9), **Meclis** (%16,3), **Cumhurbaşkanı** (%13,9) ve **Sivil Toplum Kuruluşları** (%12,7) takip etmektedir.

Tablo 88: Ülkenin Birlik ve Geleceği Açısından En Güvenilir Kurum

Ülkenin Birlik ve Geleceği Açısından En Güvenilir Kurum	1. Tercih		2. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Meclis	1041	21,4	632	16,3
Siyasî Partiler	141	2,9	224	5,8
Ordu	1521	31,2	750	19,3
Medya	58	1,2	85	2,2
Sivil Toplum Örgütleri	279	5,7	491	12,7
Hükümet	895	18,4	732	18,9
Cumhurbaşkanı	354	7,3	538	13,9
Diyanet	210	4,3	263	6,8
Diğer	373	7,7	161	4,2
Toplam	4872	100,0	3876	100,0

Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum hangisidir? sorusu. Namaz kılma durumuna, Dinin duygu ve Düşünceyi Etkilemesine, Dinin Tutum ve Davranışları Etkilemesine, Öğrenim Düzeyine, "Demokrasi en iyi yönetim tarzıdır." görüşünü değerlendirmeye ve Siyasî, İdeolojik, Dinî Kimliklere göre incelenmiştir(Tablo 89-Tablo 94).

Türkiye’de ülkenin birlik ve geleceği ile ilgili olarak en güvenilir kurum ile ilgili görüş ve kanaatlerin siyasi, ideolojik ve dinî kimliklere göre değişime sahip olması beklenir. Konuya ilişkin verilerde (Tablo 94) dikkat çeken ilk özellik, en güvenilir kurum ile ilgili cevapların kimliklere göre çok önemli düzeyde değişim göstermediğidir. Hemen her kimlik mensubunun genel dağılım ortalamasına yakın düzeyde görüş bildirdiği gözlenmektedir.

Tablo 89: Namaz Kılmaya Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum

Namaz Kılma Durumu	Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum Hangisidir (%)						
	Meclis	Siyasi partiler	Ordu	Medya	Sivil toplum örgütleri	Hükümet	Cumhurbaşkanı
Düzenli	19,7	1,9	19,9	1,3	5,5	28,5	9,5
Ara Sıra	24,5	3,8	28,8	1,1	5,9	16,5	7,1
Hiç Kılmam	16,8	1,4	47,6	1,2	5,7	11,2	5,3

Tablo 90: Dinin Duygu ve Düşüncüyü Etkilemesine Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum

Dinin duygu/ Düşüncüyü Etkileme Düzeyi	Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum Hangisidir (%)						
	Meclis	Siyasi partiler	Ordu	Medya	Sivil toplum örgütleri	Hükümet	Cumhurbaşkanı
Çok etkiler	25,0	2,7	24,0	1,8	4,7	21,5	7,4
Etkiler	19,4	2,2	35,8	0,7	7,0	17,7	6,1
Çok az etkiler	17,0	6,2	46,4	1,3	2,6	8,2	11,1
Hiç etkilemez	6,0	9,2	41,8	0,0	4,3	10,9	11,4

Tablo 91: Dinin Tutum ve Davranışları Etkilemesine Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum

Dinin tutum ve Davranışları Etkileme Düzeyi	Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum Hangisidir (%)						
	Meclis	Siyasi partiler	Ordu	Medya	Sivil toplum örgütleri	Hükümet	Cumhurbaşkanı
Çok etkiler	23,4	3,2	23,7	1,0	6,3	20,1	8,4
Etkiler	20,7	1,8	35,1	1,4	5,6	19,1	5,7
Çok az etkiler	18,4	6,4	49,1	1,2	1,8	8,0	6,4
Hiç etkilemez	6,7	8,5	36,4	0,0	8,5	10,3	13,9

Tablo 92: Öğrenim Düzeyine Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum

Öğrenim Düzeyi	Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum Hangisidir (%)						
	Meclis	Siyasi partiler	Ordu	Medya	Sivil toplum örgütleri	Hükümet	Cumhurbaşkanı
İlköğretim	26,8	0,9	37,4	0,9	2,1	20,6	7,4
Lise	25,6	3,7	30,2	1,9	4,1	16,5	7,8
Ön lisans	19,5	5,1	30,3	0,7	4,0	16,8	8,8
Lisans	18,8	1,8	32,3	1,1	8,5	18,6	5,9
Lisansüstü	13,8	1,3	28,5	0,0	7,5	28,8	6,0

Tablo 93: "Demokrasi en iyi yönetim tarzıdır." Görüşünü Değerlendirmeye Göre Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum

Demokrasi En İyi Yönetim Tarzıdır	Türkiye'nin Birlik ve Beraberliği Açısından En Güvenilir Kurum Hangisidir (%)						
	Meclis	Siyasi Partiler	Ordu	Medya	Sivil Toplum Kuruluşları	Hükümet	Cumhurbaşkanı
Kesinlikle Katılıyorum	22,3	2,9	32,9	1,2	5,6	18,0	6,1
Katılıyorum	19,2	2,3	27,9	0,6	6,2	22,5	9,3
Kararsızım	19,9	2,0	34,8	2,2	4,9	13,0	8,0
Katılmıyorum	25,0	6,7	22,6	2,4	7,9	15,2	2,4
Kesinlikle Katılmıyorum	25,0	2,6	22,4	1,7	12,1	17,2	0,0

Tablo 94: Kimliklere Göre En Güvenilir Kurum (1. Tercih)

Kimlikler	Ülkenin birlik ve geleceği açısından en güvenilir kurum hangisidir?(%)								
	Meclis	Siyasî partiler	Ordu	Medya	STK	Hükümet	Cumhurbaşkanı	Diyanet	Diğer
Ülkücü	18,8	3,0	34,6	0,8	5,9	18,9	6,8	4,4	6,8
Muhafazakâr	21,9	2,8	26,7	0,7	6,4	21,4	7,7	5,3	7,1
Liberal	18,2	1,5	32,7	0,8	7,7	17,7	8,7	3,4	9,3
Sosyal Demokrat	20,1	1,8	34,5	1,0	6,3	17,8	7,0	3,0	8,5
Milliyetçi	20,5	2,4	34,4	0,8	4,7	18,9	6,6	4,3	7,5
Sosyalist	20,2	2,5	36,5	1,0	6,1	15,6	6,6	3,0	8,4
Atatürkçü	20,9	2,8	36,0	0,9	5,4	16,3	6,7	3,0	7,9
Dindar	22,4	2,5	27,7	0,9	5,7	20,3	8,0	5,4	7,0
Müslüman	20,5	2,6	31,2	0,9	5,6	19,0	7,2	4,6	8,2
Komünist	17,9	8,5	36,6	0,5	11,6	8,2	5,1	3,9	7,7
Ateist	21,1	4,8	34,0	1,4	10,9	7,5	4,8	4,8	10,9
Kemalist	17,5	3,5	42,1	0,8	5,6	14,7	5,6	2,6	7,7
Laik	21,1	2,8	35,1	1,1	5,4	16,8	6,8	3,1	7,9
Devrimci	19,9	3,7	34,4	1,0	7,5	14,7	5,7	2,1	10,8
İslamcı	23,1	2,6	26,1	1,0	5,4	20,5	7,9	5,9	7,5
Demokrat	20,3	2,5	31,9	1,1	6,3	19,0	7,3	3,7	8,0
Feminist	17,8	2,8	33,9	0,3	7,0	16,0	9,8	3,9	8,8
İlerici	19,5	2,5	33,6	1,0	6,2	18,6	6,9	3,4	8,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Türkiye'de En Güvenilir Kurum

Türkiye'nin geleceği açısından güvenilen en önemli kurumun hangisi olduğu sorusuna gençlerin vereceği cevabın, özel bir önemi ve anlamı vardır. Bu soruya gençlerin tercih düzeyine bağlı olarak verdikleri cevaplara göre, birinci tercih düzeyi için, gençlerin %31'i Ordu'ya, %21'i Meclis'e, %18'i da Hükümet'e güvenmektedirler. İkinci tercih düzeyi ile ilgili cevaplara göre, gençlerin %19,3'ü Ordu'ya, %18,9'u Hükümet'e, %16,3'ü Meclis'e, %13,9'u Cumhurbaşkanı'na ve %12,7'si Sivil Toplum Kuruluşlarına güvenmektedir.

Burada en dikkat çekici nokta, Türkiye'de gençlerin en güvenilir kurum olarak Ordu'yu kabul etmiş olmalarıdır. Bunun kadar önemli olan bir diğer nokta da, geçmiş yıllara nazaran Ordu'ya olan güvenin %30-35 bandına inmiş olmasıdır. Ordu'ya güvenin azalması, özel olarak ayrıca ele alınması gereken önemli bir sorundur.

Gençliğin Ordu'ya birinci derecede güvenmesinin ana sebebi, açık bir bulgu olmamasına rağmen, Türkiye'nin en önemli sorunu olarak terörü (Tablo 24) ve Türkiye'yi birbirine bağlayan en önemli bağ, ortak payda olarak da Toprak bütünlüğü –Vatan birliğini görmüş olmaları olabilir (Tablo 25, 30). Terörle mücadelede ordunun aktif rol almış olması, önde görünmesi ve kesin çözümün askeri vasıtalarla elde edilebileceğine olan inanç, böyle bir psikolojinin doğmasına sebebiyet vermiş olabilir.

Pek çok araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da, Türkiye'de medyanın, istisnaları olmakla beraber, çok olumsuz etki yapan ve toplumu çözen, yabancılaştıran, toplumsal değerlere savaş açan, toplum katmanları arasında fay hattı oluşturan bir unsur olarak görülmesi, çok önemli bir olgudur. Bu açıdan medyanın durumu sorgulanmalıdır.

Diğer taraftan ülkenin birlik ve geleceği açısından en az güvenilir kurumların (Tercih-1), sırasıyla, Medya(%1,2), Siyasî Partiler(%2,9), Diyanet (%4,3), Sivil Toplum Kuruluşları(%5,7) ve Cumhurbaşkanlığı makamının (%7,3) olması, araştırmanın dikkat çekici bulgularından biridir.

Siyasî Partiler, STK'lar ve Diyanet'in bu denli güvenilmez oluşları üzerinde, Siyasî Parti, STK ve Diyanet mensuplarının tefekkür etmesi, nerelerde hata yaptıklarını araştırarak ortaya çıkarması ve ona göre yapılanması, politika ve strateji üretmesi gerekmektedir.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Türkiye'de En Güvenilir Kurum

Diyanet İşleri Başkanlığı, "Gençlik Merkezleri" açarak, Diyanet TV'yi daha etkin kullanarak ve program üreten bir kanal haline getirerek sürece çok daha etkin ve olumlu katkılarda bulunabilir.

Demokrat kimliğini benimseyenlerin bile birinci derecede Ordu'ya(%32) güvenmiş olmalarının nedeni, yukarıda belirttiğimiz genel tespite uygun olarak, Türkiye'nin birlik ve bütünlüğünü tehdit eden terör probleminin ancak ordu aracılığıyla çözülebileceğine olan inançtan dolayı olabilir. Ya da katılımcılar, kimliklerinin öngördüğü teorik alt yapıya sahip değillerdir.

"Demokrasi en iyi yönetim tarzıdır." fikrine kesinlikle katılan gençlerin %33'ünün Ordu'ya, %22'sinin Meclis'e ve %18'inin Hükümet'e güvenmiş olması, "Demokrasi en iyi yönetim tarzıdır." fikrine katılan gençlerin %28'inin Ordu'ya, %19'ünün Meclis'e ve %22'sinin Hükümet'e güvenmiş olması ve gençlerin %35'inin Ordu'ya, %20'sinin Meclis'e ve %13'ünün Hükümet'e güven konusunda kararsız kalması, demokrasi felsefesine ters olup, dikkat çekicidir.

Demokrasiyi en iyi yönetim tarzı görenlerin, birinci derecede Meclis'e güvenmiş olmaları, doğal olarak beklenen bir durumdur. Fakat tam tersine bir yaklaşımla Ordu'ya güvenmeleri, bir zihniyet kaymasının var olduğunu ya da terör olgusunun daha etkili olduğunu göstermektedir.

Namaz kılma durumuna bağlı olarak en güvenilir kurum sıralaması değişmektedir. Düzenli namaz kılanlara göre en güvenilir kurum, Hükümet'tir(%28,5). Dinin duygu- düşünce ve tutum-davranışı etkilemesine göre en güvenilir kurum ise gene Ordu'dur (% 59, %60).

Muhafazakâr, Dindar ve İslamcı kimlik mensupları, diğer kimlik mensuplarına göre daha düşük düzeyde orduya güvendiklerini beyan etmişlerdir. Ancak şurası önemlidir ki bu kimlik mensupları için de, en güvenilir kurum sıralamasında Ordu gene birinci sırada yer almaktadır.

Ordu'ya diğerlerine nazaran biraz daha fazla güvenen kimlik mensupları, sırasıyla Kemalist (%42,1), Komünist (%36,6), Sosyalist (%36,5) ve Atatürkçüler'dir (%36).

Burada elde edilen bu sonuç, Ülkenin geçmişiyle uyumludur.

Gençlik ve Avrupa Birliği

Avrupa Birliği (AB) üyeliği, Türkiye'nin siyasal gündeminde yer alan önemli bir konudur. Konu hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla araştırma dâhilinde gençlere soru yöneltilmiştir. Alınan cevaplara göre gençlerin genel anlamda bir görüş birlikteliğine sahip olmadıkları, konu bağlamında çok farklı görüş ve anlayışlara sahip oldukları, **kafalarının karışık olduğu** tespit edilmiştir. AB üyeliği konusunda katılımcıların %12,5'i **mutlaka olmalı** görüşünü dile getirirken, %25,8'i **olursa iyi olur**, %25,7'si **de olsa da olur olmasa da** ve %11,6'si **üyelik şartlarını yerine getirsin ama olmasın** görüşünü dile getirmiştir (Tablo 95). AB konusunda gençliğin iki ana eksene bölündüğü görülmektedir.

Tablo 95: Türkiye'nin AB Üyeliği

Katılım Düzeyi	Sayı	%
Mutlaka Olmalı	669	12,5
Olursa İyi Olur	1384	25,8
Olsa da Olur Olmasa da	1380	25,7
Olmasa Daha İyi Olur	593	11,0
Kesinlikle Olmamalı	724	13,5
Üyelik Şartlarını Yerine Getirmeli Ama Olmamalı	623	11,6
Toplam	5373	100,0

Konu bağlamında katılımcıların siyasî, ideolojik ve dinî kimlikleri dikkate alındığında (Tablo 96), tüm kimlik mensuplarının birbirlerine çok yakın(%35-%44 bandında) bir anlayış ve tutum içerisinde oldukları gözlenmektedir.

Tablo 96: Kimliklere Göre Türkiye'nin AB Üyeliği

Kimlikler	Türkiye AB üyesi olmalı mı? (%)					
	Mutlaka Olmalı	Olursa İyi Olur	Olsa Da Olmasa Da Olur	Olmasa Daha İyi Olur	Kesinlikle Olmamalı	Üyelik Şartları Yerine Getirilmeli Ama Olmamalı
Ülkücü	11,3	25,5	25,4	10,0	16,2	11,6
Muhafazakâr	11,1	28,4	25,1	10,8	13,0	11,6
Liberal	14,6	29,1	20,2	10,3	12,8	12,9
Sosyal Demokrat	12,3	25,5	23,3	10,8	15,4	12,6
Milliyetçi	9,9	26,8	25,2	11,2	13,8	12,9
Sosyalist	11,4	26,0	22,9	11,6	15,8	12,3
Atatürkçü	12,2	26,3	24,8	10,9	13,3	12,5
Dindar	10,9	26,0	26,2	12,3	13,7	10,8
Müslüman	11,7	26,3	25,7	11,0	13,7	11,5
Komünist	18,0	20,7	22,4	11,5	13,6	13,8
Ateist	9,4	27,7	22,6	12,6	20,8	6,9
Kemalist	12,2	24,3	22,9	11,4	16,0	13,2
Laik	11,3	25,2	25,6	11,3	13,9	12,7
Devrimci	13,8	24,9	22,6	11,7	15,3	11,7
İslamcı	12,3	25,5	27,1	12,0	12,7	10,3
Demokrat	12,2	26,1	23,8	10,8	14,4	12,7
Feminist	8,7	26,6	24,0	13,3	15,6	11,8
İlerici	11,4	25,9	24,8	11,4	14,0	12,4

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Avrupa Birliği

Lozan Antlaşması'nda Türkiye'nin Batılılaşması, Batı kültür ve medeniyetine dâhil olması, bir *medeniyet değiştirme projesi* olarak Türkiye Cumhuriyeti kurucuları tarafından kabul edilmiştir. Bu, Batı kültür ve medeniyetin öngördüğü bir *insan ve toplum "yaratma"* projesi olarak, devlet eliyle, "*kanunen ve cebren*" uygulanmaya başlanmıştır. *Onuncu Yıl Marşı*, böyle bir toplum "*yaratma*" amacıyla yazılmış ve söylenmiştir.

AB kurulduktan sonra Batılılaşma hareketi, AB üzerinden yürütülmeye başlanmış; AB, halka, ekonomi, özgürlük, insan hakları, demokrasi kavramları üzerinden kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Darbelerin milletın şuur altında oluşturduğu psikoloji ile millet, *AB'yi darbecilere karşı bir sığınak* olarak görmeye başlamıştır. *28 Şubat Post modern darbe* sürecinden en çok etkilenen Müslüman camia, AB sürecinin en ateşli savunucuları haline gelmiştir. Buna karşılık 2003 yılına kadar AB'nin ateşli savunucuları olan önemli bir kesim de, AB karşıtlığı yapmaya başlamıştır. Bu çatışmanın meydana getirdiği karmaşa içerisinde AB konusunda gençliğin farklı kimlik mensupları arasında %35- %44 bandına oturan bir kabullenme meydana gelmiştir.

Dikkat çeken diğer bir nokta da, "*AB, olsa da olur, olmasa da olur*" seçeneğinin tüm kimlik mensupları tarafından(%22-%27) ikinci derecede tercih edilmiş olmasıdır.

Oluşan bu psikolojik ortamın etkisi ile olsa gerek, Ülkücü (%36,8), Muhafazakâr (%39,5), Milliyetçi (%36,7), Dindar(%36,9), Müslüman(%38), İslamcı (%37,8) kimliğini benimseyenler, kendi kimliklerinin öngörmemesi gereken bir oranla AB üyeliğini onaylamışlardır.

Bu kesimlerin böyle bir tavır sergilemesi, kendi kimliklerinin din, kültür ve medeniyet, ahlâk, hukuk, ekonomi vb. alanlara ilişkin temel kabullerinden haberdar olmadıkları, kimliklerinin sloganlaştığı/ isimselleştiği ve melezleştiği/şizofrenleştiği anlamına da gelebilir.

Gençlik ve Yaşamak İstenen Ülke

Gençlerin yaşamak istedikleri ülke ile ilgili istek ve görüşlerini tespit etmek için iki ayrı soruya yer verilmiştir. Bunlardan birincisi başka bir ülkede yaşamak isteyip-istemedikleriyle ilgilidir (Tablo 97). Gençlerin % 39,2'si başka bir ülkede yaşamak istemekte; %44,4'ü ise başka ülkede yaşamak istememektedir. Fakat % 16,4'ü ise Türkiye'de kalmakla başka bir ülkede yaşamak seçenekleri arasında kararsızlık yaşamaktadır. Yaşamak istenen ülkenin neresi olduğu ile ilgili açık uçlu soruya verilen cevaplar dikkate alındığında, başka ülkede yaşamak isteyen gençlerin ağırlıklı olarak Batı ülkelerini tercih ettikleri tespit edilmiştir. En çok yaşamak istenen ülke ABD'dir (%24,1). Bunu İngiltere (%14), Fransa (%14), Almanya (%11, 6), İtalya (%8, 8) takip etmektedir (Tablo 98).

Tablo 97: Başka Ülkede Yaşama İsteği

İsteme Düzeyi	Sayı	%
Çok İsterim	719	13,1
İsterim	1435	26,1
Kararsızım	902	16,4
İstemem	1638	29,8
Hiç İstemem	804	14,6
Toplam	5498	100,0

Tablo 98: Yaşamak İstenen Ülke²

Ülke	Sayı	%
İtalya	211	8,8
ABD	575	24,1
Fransa	335	14,0
İsviçre	45	1,9
Norveç	75	3,1
İspanya	75	3,1
Kore	44	1,8
İngiltere	334	14,0
Japonya	94	3,9
Almanya	276	11,6
Rusya	81	3,4
Kanada	64	2,7
Avustralya	33	1,4
Avusturya	38	1,6
Hollanda	65	2,7
Arabistan	42	1,8
Toplam	2387	100,0

² Tabloya sayı itibarıyla beşin altında tercih edilen ülkeler dahil edilmemiştir. Okuyucunun bunu göz önüne alarak tabloyu değerlendirmesinde yarar vardır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ Gençlik ve Yaşamak İstenen Ülke

Bu ülkede yaşamak isteyenlerle başka ülkelere göç etmek isteyenlerin sayısının başabaş olması ve %16 civarında bir kesimin de kararsızlık yaşaması, ülkenin geleceği açısından ciddi bir tehdit olup, bir kimlik çözülmesidir. Çünkü göç etmek isteyenler, Türkiye'nin geleceğidir. Hele bu göçün, Batılı ülkelere yapılmasının düşünülmesi, daha da vahim bir durumdur.

Bu durum, "Batının Yumuşak Gücünün" hem Türkiye'nin, hem de İslâm ülkelerinin üzerinde çok daha etkili ve cazip hale geldiğini göstermektedir. Göç edilecek ilk on ülke arasında hiçbir İslâm ülkesinin olmaması, en dikkat çekici bir noktadır. Gençlerin hem göç etme isteği, hem de Müslüman ülkelere göç etmeme eğilimi üzerinde, Devlet, Siyaset, STK'lar, Cemaatler, Diyanet ve Aileler düşünmeli ve çareler aramalıdır.

Gençlik ve Siyasal Değerler - Anlayışlar

Demokrasi

Gençlerin siyasetle ilgili farklı konulardaki görüş ve eğilimlerini tespit etmek amacıyla yöneltilen bir dizi soruya alınan cevaplar, gençlerin siyaset kurumuna ilişkin görüşlerini, siyasî ilke ve sorunlara yaklaşımlarını ortaya koyar niteliktedir. Bu sorulara verilen cevaplara göre, gençler, baskın bir eğilim olarak **demokrasiye inanmaktadır**. Bu nedenle "*Demokrasi en iyi yönetim biçimidir.*" hüküm cümlesine farklı düzeylerde de olsa %81,8'lik oranla destek vermektedirler (Tablo 99). Demokrasinin en iyi yönetim tarzı olduğu görüşünde siyasî, ideolojik ve dinî kimliklere göre beklenen farklılıklar gerçekleşmemektedir (Tablo 100). Hemen tüm kimlik mensupları genel değerlendirmeye çok yakın oranlarda olmak üzere demokrasi konusunda benzer tutum ve anlayışı dile getirmektedirler.

Tablo 99: Demokratik Yönetim

"Demokrasi en iyi yönetim biçimidir"		
Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	2648	51,7
Katılıyorum	1541	30,1
Kararsızım	605	11,8
Katılmıyorum	196	3,8
Kesinlikle Katılmıyorum	136	2,7
TOPLAM	5126	100,0

Tablo 100: Kimliklere Göre Demokratik Yönetim

Kimlikler	“Demokrasi en iyi yönetim biçimidir” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Ülkücü	54,9	29,4	10,1	3,1	2,6
Muhafazakâr	52,0	32,8	10,3	2,7	2,2
Liberal	53,9	30,6	10,3	2,9	2,3
Sosyal Demokrat	56,8	29,1	9,8	2,5	1,8
Milliyetçi	54,6	30,3	10,1	2,6	2,4
Sosyalist	55,3	29,0	10,4	3,1	2,2
Atatürkçü	55,8	29,1	10,0	2,8	2,3
Dindar	50,1	31,7	12,3	3,1	2,7
Müslüman	52,4	30,5	11,3	3,2	2,6
Komünist	49,4	28,4	11,0	4,4	6,8
Ateist	49,7	24,5	10,9	9,5	5,4
Kemalist	58,3	27,6	8,6	3,6	1,9
Laik	56,3	28,9	9,5	3,2	2,2
Devrimci	53,8	29,5	10,5	3,3	2,9
İslâmcı	50,4	32,4	10,7	3,4	3,0
Demokrat	55,9	29,7	9,3	2,7	2,4
Feminist	55,0	28,8	8,6	4,7	2,8
İlerici	54,6	29,7	10,7	2,6	2,4

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Siyasal Değerler – Anlayışlar

Türkiye’de gençlerin %82’si *demokrasiyi, en iyi yönetim biçimi* olarak kabul edip benimsemişlerdir. Tüm kimlik mensupları tarafından, dini, siyasî ve ideolojik kimliklerden, neredeyse, bağımsız bir şekilde, demokrasinin en iyi yönetim biçimi olduğu kabul edilmektedir.

Dindar, İslâmcı, Müslüman kimliği benimsemiş olan gençlik kesiminin, demokrasinin laiklik merkezli felsefi boyutunu göz önüne almaması, dikkat çeken bir durumdur. *Bu da, Türkiye’nin en ciddi sıkıntılarından biri olarak yaşadığı kavramsal kargaşanın bir sonucudur.*

Din, laiklik, demokrasi gibi birçok konuda aynı sıkıntı yaşanmakta, aynı kavramlar kullanılmasına rağmen farklı şeyler anlaşılakta, iletişim kurulamakta ve uzlaşma sağlanamamaktadır.

Laiklik

Laiklik-din ilişkisi, hiç şüphe yok ki siyasete ilişkin görüş ve değerlendirmelerde temel/referans olabilecek görüşlerden birisidir. Çünkü bu konudaki anlayış diğer birçok anlayışı doğrudan etkileyebilecek niteliktedir. Bu itibarla gençlerin laiklik-din ilişkisi ile ilgili görüşleri tespit etmek istenmiştir. **Bu durum önceki Gençlik ve Din başlığı altında incelenmiştir.**

“*Laiklik din karşıtlığıdır.*” biçiminde verilen değer yargısına katılma biçimleri, konu ile ilgili bilgileri teşkil etmiştir. Araştırmanın bulgusuna göre gençlerin önemli bir kesimi %72,1’i laikliğin din karşıtlığı olmadığı görüşünü dile getirmiştir (Tablo 34). Buna göre din ile laiklik çatışan iki değer değildir; aralarında bir sorun yoktur.

Laiklik-din ilişkisiyle ilgili yaklaşım/görüş, dinî, ideolojik ve siyasî kimlikler açısından (Tablo 17), dinin ferdin duygu ve düşüncesini (Tablo 35), tutum ve davranışını (Tablo 36) etkileme düzeyi açısından incelendiğinde; genel dağılıma uygun bir sonuç elde edilmektedir. Ancak duygu ve düşüncesi veya tutum ve davranışları açısından dinden etkilendiğini söyleyenler, laiklik-din ilişkisinde bir çatışma olduğunu nispeten daha yüksek oranda ifade ederlerken; söz konusu alanlarda dinden daha az etkilendiğini ifade edenler daha düşük düzeyde laiklik-din çatışmasından bahsetmekte; laiklik ile dinin çatışmadığını ifade etmektedirler.

Gençlik ve Siyasal Davranış

Siyasetçiye Güven

Hiç şüphesiz siyaset kurumunun en önemli aktörleri siyasetçilerdir. Dolayısıyla siyasete yönelik düşünce ve eğilimlerde siyasetçiye güven önemli bir faktör olarak anlam kazanmaktadır. Bir de buna Türkiye’de yaygın sayılabilecek siyasetçiye ilişkin olumsuz kanaat eklenince gençlerin, siyaset kurumuna yönelik tutum ve tavırlarını tespit etmek daha bir önem kazanmaktadır. Bu bağlamda araştırmada birkaç soruya yer verilmiştir. Bunlardan birisi doğrudan siyasetçiye güvenle ilgilidir (Tablo 101). Katılımcılara “Siyasetçiye güvenilmez.” hüküm cümlesi verilmiş ve bu yargıya katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Alınan cevaplar Türkiye siyaseti açısından son derece düşündürücüdür. Çünkü farklı düzeylerde de olsa gençlerin %46,4’ü siyasetçiye güvenmediğini ifade etmiştir. Siyasetçiye güven noktasında *kararsızlık* yaşayanların oranı da %28,4 gibi oldukça yüksek düzeydedir.

Tablo 101: Siyasetçiye Güven

“Siyasetçiye Güvenilmez”		
Katılım Düzeyi	Sayı	%
Kesinlikle Katılıyorum	1044	20,5
Katılıyorum	1317	25,9
Kararsızım	1446	28,4
Katılmıyorum	832	16,4
Kesinlikle Katılmıyorum	444	8,7
Toplam	5083	100,0

SEKAM’IN DEĞERLENDİRMESİ

Siyasetçiye Güven

Gençlik, genel olarak insanlara güven konusunda çok sorunlu gözükmekte ve insanlara güvenmemektedir (Tablo 46, Şekil 5). *Babasına güvenme* konusunda da sıkıntılı ve kafası karışık (Tablo 47, 50, Şekil 6). Kurumsal noktadan meseleye bakıldığında, en güvenilir kurum olarak *ordu* ortaya çıkmakta, ona da güvenenlerin oranı %30-40 düzeyinde bulunmaktadır (Tablo 88-Tablo 94). *Siyasî partilere güven ise çok daha kötü seviyede olup, %3-4 düzeyindedir.*

Gençlerin %46’si siyasetçiye *güvenmemekte*, % 28’i de siyasetçiye güven konusunda *kararsız* kalmaktadır. Siyasetçiye güvenenlerin oranının %25 olması ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. ***Ancak siyasetçiye güven konusu, genel güvensizlik ortamında ele alınmalı ve soruna bir bütün olarak bakılmalıdır. Güven meselesi, sadece siyasal bir mesele olmayıp, toplumsal bir meseledir.***

Seçimlerde Oy Kullanma

Gençlerin siyasete veya siyasetçiye yönelik **güvensizlikleri** seçimlere katılma gibi önemli bir sorumluluğu ne düzeyde etkilemektedir? Bunu anlamak için *eğer yarın seçim olsa ne yaparsınız* diye sorulmuş, ilginçtir gençlerin %73,8’i *sandiğa gider ve oy kullanırım* cevabını vermiştir (Tablo 102). Bu da göstermektedir ki siyasetçiye güven noktasında bazı olumsuz tutum ve kanaatlere sahip olsalar bile gençler, siyasetteki ferdi sorumluluklarını yerine getirme davranışı konusunda isteklidirler. *Yarın seçim olsa sandığa gitmem-oy kullanmam* veya *boş oy veririm* cevabını veren gençlerin bu protestolarının amacı araştırıldığında ise, birinci düzeyde (Tablo103), baskın kanaatin %44,8’lik **oranla “Partiler sorun çözemez.”**; %16,5’lik oranla da **“Partilere güvenmiyorum.”** görüşleri olduğu anlaşılmıştır. İkinci düzeydeki cevaplar açısından da belirleyici faktörün %30,7’lik oranla **“Partilere güvenmiyorum.”**, %23,5’lik oranla **“Partiler gençlerle ilgilenmiyor.”**, %22’lik oranla da **“Partiler beni temsil etmiyor .”** görüşü olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 102: Seçimde Takınılacak Tutum

“Eğer Yarın Seçim Olsa Ne Yaparsınız?”		
Takınılacak Tavrı	Sayı	%
Oy Kullanırım	3802	73,8
Boş Oy Veririm	491	9,5
Sandiğa Gitmem	373	7,2
Kararsızım	483	9,4
Toplam	5149	100,0

Tablo 103: Seçimlerde Oy Kullanmama Nedeni (%)

Nedenler	1. Tercih		2. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Partiler Sorun Çözemez	691	44,8	98	11,5
Partiler Beni Temsil Etmiyor	158	10,3	187	22,0
Partiler Gençlerle İlgilenmiyor	169	11,0	200	23,5
Partilere Güvenmiyorum	254	16,5	261	30,7
Secim Çözümler Değil	170	11,0	91	10,7
Başka	99	6,4	13	1,5
Toplam	1541	100,0	850	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Seçimlerde Oy Kullanma

Gençler, siyasetçiye güvenmemelerine rağmen, seçim zamanı, sandığa gidip oy kullanma eğilimindedirler (%83). Bu, sevindirici bir durumdur. Sandığa gidip oy vermeyerek protesto edenlerin oranı ise sadece %10'dur.

Sandığa gitme oranının bu kadar yüksek olmasına rağmen, siyasetçiye, siyasi partilere ve meclise güvenilmemesi de ilginç bir durum ve tezatır. Gençlerin birinci tercihinde seçimlerde oy kullanmama nedeni olarak gösterilen *seçim çözüm değil* (%11) ve *başka* (%6) sebepleri, ikinci tercih düzeyinde sırasıyla %11 ve %2 olmaktadır.

Birinci tercih düzeyinde gençlerin %45'nin *siyasal partilerin sorunları çözemeyeceği*ne olan inançları ciddi bir tehlikedir. Ayrıca birinci tercih düzeyinde gençlerin %10'u, "Partiler beni temsil etmiyor." kanaatini beyan ederken ikinci tercih düzeyinde bu oran %22'ye çıkmıştır. Birinci tercih düzeyinde gençlerin %11'i "*Partiler gençlerle ilgilenmiyor.*" kanaatini beyan ederken ikinci tercih düzeyinde bu oranı %24'e çıkarmıştır. Birinci tercih düzeyinde gençlerin %17'si, "Partilere güvenmiyorum." kanaatini beyan ederken ikinci tercih düzeyinde bu oranı %31'e çıkarmıştır. **Bu şekildeki bir tercih değişimi, gelecek açısından ciddi bir tehlike olarak görülmelidir.**

Bu konularda birinci tercihle ikinci tercih arasındaki fark yaklaşık 2 kat olmuştur. Tercihler arasındaki değişim, geleceğe olan eğilimin yönünü belirtmesi açısından önemlidir. Tedbir alınmadığı takdirde, gelecekte gençlerin siyasete ve siyasetçiye bakışı daha da kötüleşecektir.

Siyasetçilerin özel olarak bu konuya kafa yorması ve gençleri kazanmak için çözüm üretmesi gerekmektedir. Bu nedenle, siyasete ve siyasetçiye güven konusu, daha ayrıntılı bir şekilde araştırılmalıdır.

Gençlik ve Siyasal Görüşlerin Referansları

Gerçekleştirilmiş birçok araştırmanın konusunu oluşturan fert-siyaset ilişkisine ait önemli sorulardan birisi, fertlerin siyasal kabul ve kültürlerinin kaynağıyla ilgilidir. Yapılan araştırmalar, ailenin siyasî anlayış ve kabullerde belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Hem bu tespiti test etmek, hem de gençlerin siyasî tercihlerindeki eğilimlerinde aile çevresi faktörünün etkisini belirlemek için araştırma kapsamında aile üyeleriyle sohbetlerde, siyaset konusunun yer alma düzeyine ilişkin bir soruya yer verilmiştir. Alınan cevaplar siyasetin aile sohbetlerinde bir konu başlığı olduğunu göstermiştir (Tablo104). Çünkü katılımcı gençlerin %17,7'si *sıklıkla* düzeyinde, %65,7'si de *ara sıra* düzeyinde siyasî konuların aile sohbetlerinde yer aldığını ifade etmişlerdir.

Tablo 104: Aile Üyeleriyle Sohbetlerde Siyasetin Konu Olması

Zaman	Sayı	%
Sıklıkla	927	17,7
Ara sıra	3440	65,7
Hayır	866	16,5
Toplam	5233	100,0

Araştırmada yer alan bir başka soru ise, gençler açısından siyasî görüş ve eğilimlerinin genel anlamda kaynaklarını tespit etmeye yöneliktir. Katılımcılara siyasî görüşlerinde nelerden etkilendiklerini en fazla iki seçeneği önem sırasına göre işaretleyerek cevaplamaları istenmiştir. Birinci düzeydeki cevaplar dikkate alındığında (Tablo 105) en etkili unsurun %35,4'lük oranla *aile* olduğu anlaşılmıştır. İkinci düzeydeki cevaplar dikkate alındığında, etkili faktörlerin sırasıyla *arkadaşlar* (%25,7), *gazeteler* (%17), *radyo- televizyon* (14,4) ve *aile* (13,7) olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 105: Siyasî Bilgi ve Tercihin Kaynağı

Kaynaklar	1. Tercih		2. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Ailem	1800	35,4	485	13,7
Arkadaşlar	279	5,5	912	25,7
Gazete/Dergi	522	10,3	601	17,0
Radyo/TV	211	4,1	512	14,4
Öğretmen	56	1,1	197	5,6
Üye Olduğum Dernek	60	1,2	93	2,6
Siyasi Parti	683	13,4	474	13,4
Hiç Kimse	1426	28,0	248	7,0
Başka	50	1,0	22	0,6
Toplam	5087	100,0	3544	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ Gençlik ve Siyasal Görüşlerin Referansları

Araştırma sonuçlarına göre gençler, siyasî görüş ve tercihlerinde birinci derecede, en çok *aile* çevresinden etkilenmektedirler. Medya ve siyasî partiler ikinci derecede etkili olmaktadır.

Başta güven konusu olmak üzere siyasetçiye güven konusunun, aile, medya gibi ortamlarda ele alınıp işlenmesi, yararlı sonuçlar doğurabilir.

GENÇLİK VE BOŞ ZAMAN

- Boş Zaman Faaliyetleri
- Boş Zaman ve Cep Telefonu
- Boş Zaman ve Kitap
- Boş Zaman ve TV
- Boş Zaman ve Gazete

GENÇLİK VE BOŞ ZAMAN

Günümüzde, çalışma hayatının ve diğer etkinliklerin yoğun, yorucu, sıradan, sıkıcı ve stresli olması, boş zaman değerlendirme etkinliklerini, gündelik hayatımızın vazgeçilmez önemli bir parçası yapmış ve yenilenme, dinlenme, yeniden toparlanma aracı haline getirmiştir. **Boş zaman çift yönlü olup; sanat, müzik ve bilimden zevk almayı, sağlık, kuvvet ve yetenekleri geliştirmeyi ve yaratıcılığı açığa çıkarmayı sağlayabileceği gibi, bunların tam tersine başboşluk, sıkıntı, bunalım ve düzensizliği de doğurabilir.** Sonucu her ne olursa olsun, şurası önemlidir ki günümüzde *boş (veya serbest) zamanlar* herhangi bir şekilde gerçekleştirilen bir yaşantı süresinin veya içerisi sistemsiz, tesadüfi bir şekilde doldurulan bir zaman kesitinin adı değil; *aile, ekonomi, eğitim gibi önemli bir sosyal kurumun adıdır.* Bu yönüyle de evrensel ve önemlidir. Bu durum, **kişilerin boş zamanlarını değerlendirmelerine yönelik çok seçenekli hizmetler sunan, yeni birçok sektörün de oluşmasını sağlamıştır.**

Boş Zaman Faaliyetleri

Toplumlar *boş zamanlarını*, kültürel özelliklerine göre değerlendirirler. Kültür, *boş zamanı* değerlendirme biçimini belirlemektedir. Gerçekten gruplar bile seçimlerini bu özellik ve imkânlar göre yapmaktadırlar. Mesela insanların açık havada bir geziyi veya kapalı salonda oturmayı seçmeleri ve özellikle toplumda bunun yaygınlık durumu böyle bir etkenle açıklanabilir. Bir toplumda kır-kent, yaşlı-genç, kadın-erkek gibi farklı kesimlerin farklı alışkanlıklarının ve dolayısıyla değişik boş zaman değerlendirme tarzlarının olduğu kabul edilir. Ne var ki günümüzde kitle iletişim araçları ve bu arada medya, insanlarda ortak alışkanlıklar oluşturmakta, küresel bir ortam meydana getirmektedir.

Boş zamanlar kurumunun, diğer kurumlarla ilişkisi vardır; en önemlisi de aileyle olan ilişkisidir. Çünkü aile, boş zaman değerlendirme mekânlarının başında gelmektedir. Birincil ilişkiler içinde dinlenme ve psikolojik tatmin aile içinde ve aile fertleri ile birlikte yürümektedir. Meselâ, çocuklar sorumluluklarını bu süreçte öğrenirler.

Araştırmamızda gençlerin iş, okul, beslenme, temizlik, uyuma gibi *zorunlu* sorumluluk ve faaliyetlerinin dışında boş zamana sahip olup-olmadıklarını, eğer boş zamanları varsa bunun ne kadar olduğunu ve bunu nasıl değerlendirdiklerini tespit etmek amacıyla yöneltilmiş sorulara alınan cevaplar, Tablo106 ve Tablo 107’de görülmektedir.

Tablo 106: Sahip Olunan Boş Zaman Miktarı

Uyku, temizlik, beslenme, iş ve ders çalışma gibi zorunlu faaliyetleriniz dışında günde ortalama kaç saat boş zamanınız var?		
Boş Zaman Miktarı	Sayı	%
Boş Zamanım Yok	497	9,1
1-2 Saat	1795	32,8
3-5 Saat	2523	46,2
6 Saat ve Üstü	651	11,9
Toplam	5466	100,0

Tablo 107: Boş Zamanlarda En Çok Zaman Ayrılan Şey/Kişi

Boş zamanlarınızda aşağıdakilerden hangisine en çok zaman ayırıyorsunuz? (%)		
Zaman Ayrılan Kişi/Şey	Sayı	%
Aileme	1265	23,8
Kitap Okumak	541	10,2
Gezmek	713	13,4
Arkadaşlar	980	18,4
TV-Sinema	451	8,5
Spor	189	3,5
Müzik	288	5,4
İnternet	571	10,7
Telefonla Konuşmak/Mesajlaşmak	328	6,2
Toplam	5326	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Boş Zaman Faaliyetleri

Araştırmamızın bulgularına göre iş, okul, beslenme, temizlik, uyuma gibi zorunlu sorumluluk ve faaliyetlerinin dışında, gençlerin %9'unun herhangi bir boş zamana sahip olmadığı, %33'ünün 1-2 saat, %46'sinin 3-5 saat ve %12'sinin de 6 saat ve üstü boş zamana sahip oldukları tespit edilmiştir. Buradan hareketle **Gençliğin %58'inin yaklaşık en az 3 saat boş zamana sahip olduğu anlaşılmaktadır.**

Gençlerin %24'ü, aileleriyle birlikte bulunarak, %18'i arkadaşlarıyla sohbet ederek, %13'ü gezerek, %11'i internette dolaşarak, %10'u da kitap okuyarak, %9'u TV seyrederek-sinemaya giderek, %5'i müzik dinleyerek, %6'si telefonla konuşarak/mesajlaşarak ve %4'ü de spor yaparak boş zamanlarını değerlendirmektedir.

Gençlerin büyük bir kesimi, spor yapmamakta, kitap okumamakta ve müzik dinlememektedir. En sevindirici olan ise, aile ve arkadaşları ile birlikte bulunmalarının oranının %42 gibi bir düzeyde olmasıdır.

Gençlerin boş zamanlarını değerlendirme tarzına bir bütün olarak baktığımızda, gençlikte dikkate alınması gereken bir bireyselleşmenin var olduğunu söyleyebiliriz.

Boş Zaman ve Cep Telefonu

Günümüz dünyasında artık cep telefonları günlük hayatta sundukları kolaylıklar ve işlevsel yapılar sayesinde zengin-fakir gözetmeksizin herkesin yanından ayrılmadığı, bütçesi ne olursa olsun herkesin sahip olduğu cihazlar haline gelmişlerdir. Çocuklar arasında cep telefonu kullanımı giderek bir statü sembolü haline gelmektedir. Şüphe yok ki, GSM operatörü abonelerinin önemli bir bölümünü üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmamız kapsamında "Boş zamanlarınızda en çok hangisine zaman ayırırsınız?" sorusuna gençlerin %6,2'sinin telefonla konuşarak-mesajlaşarak cevabını vermiş olmasına karşılık (Tablo 108); "Telefonla mesajlaşma sıklığınız nedir?" sorusuna gençlerin %49,6'sı sıklıkla cevabını vermiştir. %37,6'sı ise ara sıra cevabını vermiştir (Tablo 109). Bu da göstermektedir ki aslında gençlerin telefonla sohbet ve mesajlaşmaya ayırdıkları zaman çok daha fazladır. Katılımcılara yöneltilen "Sizin için cep telefonunun anlamı nedir?" sorusuna alınan cevaplar arasında en yüksek oran, %49,1'lik oranla "sadece iletişim aracı" cevabına ait olmasına karşılık, %30,9'luk kesim "baş belası, onсуz olmuyor.", %20'lik oran ise, "müthiş bir icat, onсуz hayat düşünülmez." cevabına aittir (Tablo 110).

Tablo 108: Telefonla Mesajlaşma Durumu

Telefonla mesajlaşma sıklığınız nedir? %		
Kullanma Sıklığı	Sayı	%
Hiç	680	12,8
Ara sıra	2003	37,6
Sıklıkla	2641	49,6
Toplam	5324	100,0

Tablo 109: Cep Telefonunun Anlam ve Önemi

Sizin için cep telefonunun anlamı nedir? %		
Anlam ve Önem	Sayı	%
Bas Belası Onсуz Olmuyor	1674	30,9
Müthiş Bir İcat, Onсуz Hayat Düşünülmez	1081	20,0
Sadece İletişim Aracı	2655	49,1
Toplam	5410	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Boş Zaman ve Cep Telefonu

Gençlerin telefonun anlamı ve kullanımı ile ilgili sorulara verdiği cevaplardan, gençliğin iki ana safa ayrıldığını söylemek mümkündür. Telefonu sıklıkla kullanan gençlerin oranı %50 düzeyindedir.

Telefonu mesajlaşma amacıyla kullananların oranı %49 ve telefonsuz hayatın olmayacağını düşünenlerin oranı da %51 düzeyindedir. Bu yaklaşım tarzı, gençlerde telefon bağımlılığının başladığının bir ifadesi olarak değerlendirilebilir.

Boş Zaman ve Kitap

Şüphesiz bilgi sahibi olmanın gezme, eğitim programlarına katılma ve televizyon izleme gibi çok çeşitli yolları vardır. Ancak bilgi sağlamanın dışında farklı birtakım kazanımlara da yol açması nedeniyle okuma bu yöntemlerin en etkili ve verimli olanıdır. Okuma ferdin bilgi edinebilmesini ve öğrenmesini sağlar. Bunun yanında okuma, ferdin davranış ve başkalarıyla ilişkilerini yönlendirir; iç dünyasını zenginleştirir; bakış açısını genişletir; çevresine önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakmasını sağlar; beğeni düzeyini artırır; düşünme özgürlüğü ile değerlendirme alışkanlığı kazanmasını sağlar¹.

Okuma, ferdin dil kullanım becerisini artıran, daha derin düşünmesi ve dolayısıyla daha doğru kararlar alabilmesi için ihtiyaç duyulan önemli bir araçtır. Okuma, ferdin benlik bilincine ulaşması, üyesi olduğu toplumla ilişkilerini düzenlemesi, yeryüzündeki yerini, varoluş nedenini anlaması ve bilgi dağarcığını geliştirmesinde hayati öneme sahiptir.

Belli bir zaman diliminde okuma fiiline ayrılan süreye ya da okunan yayın sayısına göre okur tiplerini belirlemeye yönelik bir takım standartlar bulunmaktadır. Örneğin American Library Association (ALA) okuma alışkanlığı düzeylerini fertlerin bir yıl içinde okudukları kitap sayısına göre üç tür altında sınıflandırılmaktadır. Buna göre, yılda okuduğu kitap sayısı 5'i geçmeyen *az okuyan okur tipi*; yılda okuduğu toplam kitap sayısı 6 ile 11 arasında olanlar *orta düzeyde okuyan okur tipi* ve yılda okuduğu toplam kitap sayısı 12'yi aşan kişiler ise *çok okuyan okur tipi* olarak nitelendirilmektedir².

Araştırmamızda önemi nedeniyle okuma alışkanlığı ve sıklığı ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Gençlerin %10,2 si boş zamanlarında kitap okuduğunu ifade etmiştir (Tablo 107). Gençlere yöneltilen kitap okuma sıklığıyla ilgili soruya alınan cevaplar, gençlerin okuma sıklığıyla ilgili durumlarını daha ayrıntılı olarak göz önüne sermektedir. *Yılda ortalama kaç kitap okursunuz* sorusuna gençlerin %28,7'si 1-3 adet; %27,9'u 4-7 adet cevabını vermiş; %11,1'lik bir kesim ise *hiç kitap okumam* demiştir. Diğerlerinin okuduğu kitap sayısı 8 ve üzeridir (Tablo 110).

Okunan kitap türlerine gelince öncelikle tercih edilen tür (Tablo 111) %57,9'luk oranla romandır. Konulu kitaplar arasında en yüksek oran %8,5 ile tarih kitaplarına aittir. İkinci düzeyde en çok tercih edilen kitap türü ise %14,5'lik oranla romantik kitaplardır. Bunu kişisel gelişim, roman, tarih ve din içerikli kitaplar takip etmektedir.

Tablo 110: Kitap Okuma Durumu

Yılda ortalama kaç kitap okursunuz?(%)		
Kitap Sayısı	Sayı	%
1-3 Adet	1572	28,7
4-7 Adet	1529	27,9
8-10 Adet	939	17,1
11 ve Üstü	832	15,2
Hiç Okumam	610	11,1
Toplam	5482	100,0

Tablo 111: Okunan Kitap Türü

En çok hangi tür kitap okuyorsunuz?(%)				
Kitap Türü	1. Tercih		2. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Roman	3058	57,9	623	12,5
Bilimsel İnceleme	249	4,7	359	7,2
Tarih	448	8,5	595	11,9
Gezi	54	1,0	234	4,7
Hatrat	31	0,6	119	2,4
Romantik	217	4,1	728	14,5
Dinî	319	6,0	533	10,7
Siyasi	285	5,4	308	6,2
Psikoloji-Kişisel Gelişim	336	6,4	627	12,5
Şiir	159	3,0	445	8,9
Toplumsal	50	0,9	206	4,1
Cinsellik	43	0,8	93	1,9
Felsefe	34	0,6	134	2,7
Toplam	5283	100,0	5004	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Boş Zaman ve Kitap

Genel olarak gençlerin çok küçük bir kesimi,%10'u, boş zamanlarında kitap okumaktadır. Gençlerin %11'i hiç kitap okumamakta ve %29'u yılda 1-3 kitap okumaktadır. Yılda 11 ve üstü kitap okuyanların oranı da %15'tir. **Dolayısıyla gençliğin kitap okuma ile arasının iyi olmadığını söylemek mümkündür.**

1 Koç, S. ve Müftüoğlu, G., *Dinleme ve okuma öğretimi*, ww.aof.anadolu.edu.tr/kitap/IOLTP/2277/unite04.pdf

2 Yılmaz, B., "Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı", *Bilgi Dünyası*, 5(2), 2004, s.115-136.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Boş Zaman ve Kitap

Okunan kitap türlerinde öncelikli tercih (birinci tercihle ilgili), %58'lik bir oranla romandır. Konulu kitaplar arasında en yüksek oran %8,5 ile tarih kitaplarına aittir. **Konulu kitapları okuyanların toplam oranının %40 düzeyinde, her bir konuya ilişkin okuma oranının da %10'un altında olması, çok ciddi bir sorun olarak değerlendirilmelidir.**

İkinci düzeyde en çok tercih edilen kitap türü ise %15'lik oranla *roman türü* kitaplardır. Ancak ikinci tercih düzeyinde *konulu kitapları* tercih edenlerin toplam oranı %66 gibi bir seviyeye çıkmaktadır. Ayrıca *tarihî, dinî ve psikoloji-gelişim* ile ilgili kitapları okuyanların oranı da %10'un üzerindedir.

İkinci düzey cevaplar göz önüne alındığında, gençlerin kitap okuma anlayış ve alışkanlıklarını, olumlu istikamette değiştirmenin mümkün olduğu söylenebilir. Bu amaçla açılacak kitap okuma kampanyaları, yararlı olabilir.

Boş Zaman ve TV

İnsanlık tarihinin her döneminde ve toplumsal örgütlenmenin her aşamasında medya, diğer bir tabirle kitle iletişim araçları hep var olmuştur. Ancak, içinde bulunduğumuz yüzyılda medya toplumsal bir vaka olarak çok daha fazla önemli hale gelmiştir. Çünkü modern toplumlarda karmaşık ilişkiler ağı, mesaj alışverişi ile birbirine bağlanmaktadır. Bu nedenle medya toplumların, siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel faaliyetlerinin en temel özelliği olarak kabul görmektedir³.

Kültürel hayatın değişimi üzerinde en fazla etki meydana getiren kitle iletişim aracının yaygınlığı, etkinliği, formatı dikkate alındığında televizyon olduğunu söylemek yanlış değildir. Televizyonun önceki sanat ve iletişim araçlarındaki format ve türlerden farklı format ve türler üretebilmesi ve bunları kendine özgü bir biçimde yeniden formüle edebilmesi onun en önemli özelliklerinden biridir⁴. Medya toplum ilişkileri çerçevesinde yapılan araştırmalarda televizyonun özel bir yerinin olduğu tüm araştırmacılar tarafından kabul edilmektedir. Bunun nedenlerinin bir bölümü aracın niteliklerinden kaynaklanırken bir bölümü de, televizyonun topluma nüfuz etme düzeyinin yüksekliği ve günlük yaşamda kullanılma yoğunluğuna bağlıdır. Televizyonun yaygınlığı, ancak bütün dünyayı zahmetsizce izleyicinin ayağına

getirebilmesi ile açıklanabilir. Öte yandan teknoloji olarak televizyon, kendinden önceki tüm kitle iletişim araçlarını içerdiği gibi kendinden sonra gelişen formlarla da eklenilebilmiştir. Televizyon yayıncılığının ağırlıklı olarak görüntüye dayanması, programlarının akışı içinde her kesimden insana hitap edebilecek tarzda düzenlemelerin yapılabilmesi, kolay izlenebilmesi, eğitim ve sınıf farklılıkları engeline takılmaksızın etkisini her yere ulaştırmasına olanak tanımaktadır.

Boş zamanı değerlendirmede kullanılan en etkin araçlardan⁵ biri olan televizyon gündelik yaşantının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve insanlar onu evlerinde başkõşeye koymuşlardır. İzleyici ve televizyon arasında zihinsel bir ilişki vardır. Bu araç gündelik yaşamın bir parçası olmakla kalmamakta, hayatın anlamlandırılmasında, duygular ve düşüncelerin biçimlendirilmesinde insanlara yol gösterici mesajlar da göndermektedir. İnsanların önceliklerinin ve yaşam tarzının şekillenmesinde yönlendirici olan televizyon, güzel-çirkin, iyi-kötü, doğru-yanlış, vs. kavramları sınamakta ve kullanılacak ölçütleri insanlara sunmaktadır⁶. **Televizyon karşısındaki fert, yeni doğmuş bir çocuk gibidir. Yeni doğmuş bir çocuk nasıl ancak başkaları tarafından beslenebiliyorsa; televizyon izleyicisi de kültürel beslenmesinde aynı bu şekilde edilgendir⁷.**

Araştırmamızın bulgularına göre gençlerin boş zamanlarında en çok yaptıkları faaliyetler içerisinde TV-Sinema izleme oranı %8,5'tir (Tablo 107). Ancak gençlerin %47,8'i günde 1-3 saat, %11,1'i de 4-5 saat TV izlediğini ifade etmiştir (Tablo 112). Buna göre gençlerin yarıdan fazlası, günün 2-4 saat gibi önemli bir kısmını televizyon izleyerek geçirmektedir. Gençlerin, birinci düzeyde en çok izledikleri TV dizi türü %34,3'lük oranla *polisye*, %22,5'i oranla da *aşk* konulu dizilerdir (Tablo 113). İkinci düzeyde en çok izlenen TV dizi türleri arasında *aşk* konular yine önde yer almaktadır; (%23,3), bunu %22'lik oranla *belgesel* takip etmektedir (Tablo 113).

Tablo 112: TV İzleme Durumu

Günde ne kadar TV izlersiniz? (%)		
TV İzleme Süresi	Sayı	%
Günde 1 saatten az	1401	25,6
1-3 saat	2609	47,8
4-5 saat	604	11,1
6 saatten fazla	152	2,8
TV izlemem	697	12,8
Toplam	5463	100,0

5 J. Storey, *Popüler Kültür Çalışmaları*, (Çev. K. Karasahin), İstanbul, 2000, s.18.

6 Ö. Öz, "Yabancılaşma ve Televizyon", *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı:7, İstanbul, 1998, s. 392.

7 E. Özkök, *Kitlelerin Çözülüşü: İletişim Kuramları Açısından*, Ankara, 1985, s.119.

3 K. Yumlu, *Kitle İletişim Kuram ve Araştırmaları*, İzmir, 1994, s.2.

4 E. Mutlu, *Televizyonu Anlamak*, Ankara, 1991, s. 52.

Tablo 113: TV'de İzlenen Dizi Türleri

Dizi Türleri	TV'deki hangi tür dizileri daha çok seyrediyorsunuz?(%)			
	1. Tercih		2. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Polisiye	1753	34,3	765	18,9
Pembe Dizi	578	11,3	421	10,4
Belgesel	1057	20,7	889	22,0
Dinî	200	3,9	312	7,7
Gezi	282	5,5	552	13,7
Aşk Konulu	1147	22,5	940	23,3
Cinsel İçerikli	89	1,7	160	4,0
Toplam	5106	100,0	4039	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Boş Zaman ve TV

Gençlerin %9'u boş zamanlarında TV izlemekte-Sinemaya gitmektedir. Gençlerin %48'inin günde 1-3 saat, %11'inin de 4-5 saat TV izlediğini göz önüne alırsak; gençlerin %59'unun, günde 2-4 saat gibi bir zamanı televizyonun karşısında geçirdiğini söyleyebiliriz.

Bu durum, TV seyretme bağımlılığına doğru bir gidişin işareti olarak değerlendirilebilir.

Gençlerin TV'de seyrettiği dizi türleri ile ilgili olarak iki düzeydeki tercihleri incelendiğinde, birinci düzeyde en çok izledikleri TV dizi türü %34'lük oranla *polisiye*, %23'lük oranla da *aşk konulu* dizilerdir; ikinci düzeyde en çok izlenen TV dizi türleri arasında *aşk konulular* yine önde yer almaktadır (%23), bunu %22'lik oranla *belgesel* takip etmektedir.

Her iki tercihte de belgeselleri izleyenlerin oranının % 21-22 düzeyinde olması sevindirici bir durumdur.

Dinî muhtevalı dizileri izleme oranının birinci tercihte %4, ikinci tercihte %8 düzeyinde olması, üzerinde düşünülmesi gereken acı, üzücü ve düşündürücü bir olgudur.

Niçin dinî muhtevalı diziler, gençler tarafından ilgiyle seyredilmemektedir? Bunun sebepleri, dinî dizilerin muhtevası, işleniş biçimi, aktörlerinin durumu ve TV'deki zamanlaması olabilir.

Bu konu, ayrı bir çalışma olarak ele alınıp değerlendirilmelidir.

Boş Zaman ve Gazete

Medya gündelik hayatımızın en önemli enformasyon unsuru haline gelmiştir. Günümüz insanı, kitle iletişim araçları sayesinde hayatını yönlendirip programlandırır olmuştur. Medyanın egemen olduğu modern toplumlarda insanlar artık e-maillerine bakmadan, gazete ve televizyona göz atmadan güne başlamamakta, giyimini-kuşamını hava raporuna göre ayarlamakta, akşamki etkinliklerini televizyon veya sinemadaki programa göre şekillendirmektedir. Medya sadece kişinin ferdi ihtiyaçlarına yön vermemekte, ayrıca toplumsal hayatın önde gelen unsurlarından olan ekonomik, siyasi, kültürel hayat üzerinde de önemli roller oynamaktadır. İnsanlar, dünyayı medya kanalıyla öğrenmekte ve tanımaktadırlar. Enformasyon görevleri dışında medya fertlerin eğlence ihtiyacını da karşılayan önemli bir unsur haline gelmiştir. Bu nedenle boş zamanı değerlendirme/geçirme faaliyetleri ile medya arasında doğrudan bir ilişki oluşmuştur. Gazete okurluğu ise bunun önemli unsurlarından birini teşkil etmektedir.

Araştırmamızda, katılımcı gençlere gazete okuma alışkanlıklarıyla ilgili bazı sorular yöneltilmiştir. İlgili soruya alınan cevaplara göre (Tablo 114) gençlerin %23,9'u *her gün* gazete okurken, %31,4'ü ise *haftada birkaç gün* gazete okumaktadır. *Hiç gazete okumadığını* ifade edenlerin oranı %4,5'tir. Gazetede okunan yazıların türüne gelince, birinci düzeyde en çok tercih edilen/okunan yazılar %32'lik oranla güncel olaylardır; %13,4'lük oranla siyasi, %13'lük oranla köşe yazıları, %12,4'lük oranla da spor yazıları okunmaktadır (Tablo 115). İkinci düzeyde en çok tercih edilen/okunan yazılar %22,7'lik oranla güncel olaylardır; %14,4'lük oranla siyasi, %13'lük oranla magazin, %12,8'lik oranla da köşe yazıları okunmaktadır.

Tablo 114: Gazete Okuma Sıklığı

Okuma Sıklığı	Hangi sıklıkta gazete okursunuz? (%)	
	Sayı	%
Her gün	1311	23,9
Haftada birkaç gün	1718	31,4
Sadece hafta sonu	381	7,0
Çok seyrek	1820	33,2
Hiç almam/okumam	248	4,5
Toplam	5478	100,0

Tablo 115: Gazete Okunan Yazıların Niteliği

Tercihler	Gazetelerde en çok okuduğunuz yazılar nelerdir? (%)									
	Ekonomi	Siyasî	Köşe yazıları	Güncel olaylar	Mizah-kültür-sanat	Sadece başlıklar	Magazin	Spor	Dış politika	
1.Tercih	Sayı	526	731	707	1746	252	286	484	676	43
	%	9,6	13,4	13,0	32,0	4,6	5,2	8,9	12,4	0,8
2.Tercih	Sayı	331	754	671	1189	608	475	682	419	98
	%	6,3	14,4	12,8	22,7	11,6	9,1	13,0	8,0	1,9

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Boş Zaman ve Gazete

Araştırma sonuçlarına göre gençlerin %24'ünün *her gün* gazete okuması; buna karşılık, %5'inin *hiç gazete okumaması*, gençlerin genel durumu açısından bakıldığında, *kötünün iyisi*, olarak değerlendirilebilir.

Gençlerin kitap okuma oranının düşüklüğüne benzer şekilde, gazete okuma oranı da düşüktür. Her iki sonuca bakarak, gençliğin okuma konusunda genel bir sıkıntısının olduğunu söyleyebiliriz.

Birinci tercih düzeyinde, gençlerin, %32'si güncel olayları, %13'ü siyasî içerikli yazıları, %13'ü köşe yazılarını ve %12 sporla ilgili yazıları okurken; ikinci tercih düzeyinde, gençlerin %23'ü güncel olayları, %14'ü siyasî, %13'ü magazin ve %13'ü köşe yazılarını okumaktadır.

Her iki tercih sıralamasında da güncel olayların ve siyasî yazıların, birinci ve ikinci öncelikli olmasının önemli bir bulgu olduğu kanaatindeyiz.

Bunun sebebi nedir? Niçin güncel olaylar ve siyasî olaylar gençliği bu kadar meşgul etmektedir?

Güncel ve siyasî olayların gazetelerde çok abartılı, sansasyonel bir şekilde verilmesinin bu konuda etkisi olabilir. Siyasetçilerin gerilim politikasına dayalı bir dil kullanması ve toplumu kutuplandırmasının da etkili olduğu söylenebilir.

Bununla beraber, bu konu da ayrıca ele alınıp incelenmelidir.

Gençlerin gazetelerde okudukları yazı türlerine bakarak karar verecek olursak, onların dış politikaya ilgilerinin çok düşük düzeyde (%0,8-%1,9) olduğunu söyleyebiliriz.

Bunun sebepleri de araştırılmalıdır.

GENÇLİK VE İNTERNET

- Gençlik, İnternet Kullanma Amacı ve Sıklığı
- İnternet Kullanımı ve Bazı Kişilik Özellikleri
- İnternet Kullanımı ve Bazı Toplumsal Değerler

GENÇLİK VE İNTERNET

Günümüzde en yaygın bilgi ve iletişim araçlarından biri haline gelen internet, gündelik hayatımızın bütün alanlarını etkiler duruma gelmiştir. Güncel haber ve bilgi sağlama, görüş ve bilgi paylaşma, zaman ve mekândan bağımsız iletişim sağlama, göze ve kulağa aynı anda hitap etme gibi sunduğu birçok imkân, interneti günlük hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir. Sanal sohbet ve sanal ilişkiler yoluyla kişiler arası gerçek iletişim ve ilişkilere yeni boyutlar kazandırmakta olan internet, fertlerin aile içi ve sosyal çevre ile olan ilişkilerinde birtakım problemleri de beraberinde getirmiştir. İnternetin kendi kültürü içinde meydana gelen sanal topluluklarla birlikte fertler giderek yalnızlaşmakta, gerçek dünyadan kopmakta, topluma ve kendine yabancılaşmaya, aile etkinliklerini azaltmaya, gerçek dışı kimliklere bürünerek kendinî ve çevresini yanıltma yoluna gitmektedirler. Yapılan araştırmalarda bilgisayar, internet, oyun ve sakıncalı sitelerin olumsuz etkilerinin ev kullanıcılarında daha fazla ortaya çıktığı gözlenmektedir. Ev kullanıcıları, ferdiyetçiliğe yönelirken aynı zamanda birtakım psikolojik ve sosyolojik problemlerle de karşı karşıya kalmaktadırlar.

Hiç şüphesiz interneti en çok kullananlar çocuklar ve gençlerdir. TÜİK'in, 2013 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'na göre bilgisayar kullanma yaşı 6 yaşına kadar inmiştir. Üstelik 6-15 yaş grubundaki çocukların yüzde 24,4'ü kendi kullanımına ait bilgisayara sahip durumdadır¹. İnternet kullanımıyla ilgili yürütülmüş çok sayıdaki araştırmalardan birisine göre, üniversite öğrencilerinin %20'si günde 1-2 saat, %19'u haftada 2-3 kez ve % 14,1'i günde 3-4 saat internete bağlanmaktadır. Öğrenciler internete en fazla % 43,4'le bilgilenmek, % 34,6'yla eğlenmek-hoşça vakit geçirmek ve % 8,8'le yalnızlığı paylaşmak amacıyla girmektedirler. Öğrenciler internete en çok % 23,4'le gazete ve haber sitelerini, % 13,7'lik oranlarla müzik eğlence ve arama motorlarını ve 10,7 ile e-mail, iletişim siteleri ziyaret ediyorlar. Öğrencilerin % 44,4'ü evden-yurttan, % 35,6'sı internet kafeden ve % 20'si okul ve işyerinden internete bağlanıyor². Bu nedenle artık internet gençliğinden bahsedilir olmuştur. Çünkü pek çok yenilik gibi, internetin de taşınmasında ve yaygınlık kazanmasında genç kuşaklar önemli bir rol üstlenmektedirler.

1 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13569>

2 Toruk, İbrahim, "Üniversite Gençliğinin Medya Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Analiz", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008, s.483

İnternet gençliği, yoğun biçimde bilgisayar ve internet kullanan, internette oyun oynayan, sohbet eden, sanal topluluklara katılan, elektronik olarak haberleşme, bilişim ve iletişim etkinliklerinde bulunan, internet ortamlarında sosyalleşen genç ferdlerden oluşan kitle olarak tanımlanabilir. İnternet kullanıcıları siber uzayda yaşamaktadır. Siber uzay, interneti oluşturan bilgisayarlardan oluşan küresel bir ağı biçimlendirdiği etkileşim mekânı anlamına gelmektedir. Siber alan veya siber uzay, fiziksellik olmadığı yeni bir 'yer'dir; öyle ki, ona girdiğimizde bedenlerimizi geride bırakmış oluruz³. Siber uzayda kişiler artık insanlar olarak değil, birbirlerinin ekranındaki mesajlar olarak görünmektedirler. Kullanıcıların kimliklerini tanımadıkları e-postalar dışında, internette kimin gerçekten kim olduğu, cinsiyeti ya da dünyanın neresinde olduğu konusunda kimse emin olamamaktadır.

İnternet gençliğinin iki farklı kimliği vardır. Birincisi; özellikle sahip olmayı istemediği ya da gizlemek istediği özelliklerini de içeren gerçek yaşam kimliği, **ikincisi** ise; istediği ya da gerçek yaşamda sahip olamayıp da hayalini kurduğu vasıflara büründüğü sanal yaşam kimliğidir. Sanal yaşam kimliği, ferden istek ve arzuları doğrultusunda şekillenebildiği için ferd tarafından daha çok kabullenilmektedir. İnternet ortamında yeni edinilmiş sahte ya da gizli kimlikleri ile ferdler, yenilik arayışların, özgürlük isteklerinin, toplumsal baskı ve normlardan uzak duygu ve düşüncelerin ifade edildiği, farklı gruplara karşıabilme gibi imkanlara sahiptirler. Dolayısıyla ferd sohbet odaları, tartışma forumları gibi çeşitli sanal ortamlarda kendi oluşturduğu sanal kimliği kullanabilmek için internette daha çok zaman geçirmektedir. Bu ise internet bağımlılığı denilen bir problemin oluşumuna yol açmaktadır.

İnternet bağımlılığı genel olarak, internet başında uzun zaman geçirmeyi ifade etmektedir. Başka bir ifade ile internet kullanımının bağımlılık olarak ifade edilmesinde ve tanımlanmasında en büyük belirti ve etken, ferden internet başında aşırı zaman harcaması olduğu söylenebilir. İnternet bağımlılığı her yaşta ve gruptan ferden ortak problemi olmasının yanında, bağımlıların çoğu erkek ve gençlerden oluşmaktadır. Esasen hemen her yaşta görülebilecek olan internet bağımlılığı, özellikle 12-18 yaş grubu açısından önemli bir risk unsuru haline gelmiştir. Tipik bir internet bağımlısı haftada 40-80 saat arasında bilgisayar başında kalmakta ve tek seferde hiç aralıksız 20 saate kadar bilgisayar başından kalkmayabilmektedir. Uyku döngüsü bozulan hasta uyarıcı madde kullanmaya aşırı kahve ve kolalı içecekler tüketmeye başlayabilir, fiziki aktivitenin giderek azalmasına bağlı psikolojik ve fizyolojik rahatsızlıklar yaşamaya başlar.

Küresel kitle kültürü kültürel üretimin modern araçlarının (görüntü, görsel ve grafik sanatlar, televizyon ve sinema, reklam gibi) egemenliğindedir. Bu tür bir küresel kültür, bir yandan Batı merkezlidir ve dili de İngilizce'dir. Batının dışında yaşa-

yanlar için merkezdekiyle tüketim aracılığıyla batı türü bir yaşantının, hayat tarzının etkilerinin duyulmasını sağlar. Başkaldırı, isyan, özgürlük yaygınlaştırılan anlayışın temel kodlarını oluşturmaktadır. Fert yerleşik toplumsal değerlere ve hayat tarzına, bu değer ve hayat tarzının referanslarına doğrudan itiraz etmeyi veya ilgisiz kalarak dolaylı bir şekilde itirazda bulunmayı olması gereken tutum ve davranış olarak değerlendirmeye başlamaktadır. Umursamazlık ve vurdumduymazlık bugünün tüm zevkleri için çıkış noktasını oluşturmakta, çılgınca yaşanan veya yaşanma hayalleriyle hayatının tüm kurgusu yeniden tasarılan insan, **tüketim köleliği** yaşamaktadır. Genel anlamda popüler kültür olarak isimlendirilen bu tutumlar, tavırlar, imajlar ve kabuller ülkeyi tepeden tırnağa kuşatmaktadır. Medya ise bütün bir ülkeyi söz konusu egemen kültüre bağımlı kılmayı sağlayan başlıca vasıta olarak işlev görmektedir.

Gençlik, İnternet Kullanma Amacı ve Sıklığı

Araştırmamızın bulgularına göre gençlerin %43'ü her gün sıklığında internet kullanılmaktadır. İnternet kullanmadığını ifade edenlerin oranı %4,7'lik oranla en düşük düzeyi temsil etmektedir. Katılımcıların %27,8'i ise **birkaç günde bir** sıklığında internete girdiğini/kullandığını ifade etmiştir (Tablo 116).

Tablo116: İnternet Kullanımı

Hangi sıklıkta internet kullanıyorsunuz? (%)		
Kullanma Sıklığı	Sayı	%
Her Gün	2349	43,0
Birkaç Günde Bir	1518	27,8
Haftada Bir	503	9,2
Çok Seyrek	834	15,3
Hiç Kullanmıyorum	259	4,7
Toplam	5463	100,0

Araştırmanın katılımcı grubuna internet kullanma amaçları sorulmuş ve önem sırasına göre iki tercihte bulunmaları istenmiştir. **Birinci tercih sıralamasına göre** (Tablo 117) gençlerin internet kullanmalarındaki en önemli amaç, **haberleşme/e-mail**'dir (%29,2). İnternet kullanımında ikinci yaygın amacı **bilgi edinme/ödev hazırlama** oluşturmaktadır (%24,5). İnternet kullanımında üçüncü amacı ise **chatleşme/sohbet etme** oluşturmaktadır (%15,1).

İnterneti kullanma amacı ile ilgili **ikinci düzeydeki** cevaplar dikkate alındığında, **bilgi edinmenin/ödev hazırlamanın** birinci sıraya geçtiği (%30,5) tespit edilmektedir. Bunu gittikçe azalan oranlarla **haberleşme/e-mail** (%18,2), **film izlemek/müzik dinlemek** (%15,3), **haber okumak** (%14,4), **chatleşmek/sohbet etmek** (%12,9) oluşturmaktadır (Tablo 117).

3 Sayar, Kemal, *Özgürlüğün Baş Dönmesi*, İstanbul, 2002, s. 60

Tablo 117: İnternet Kullanma Amacı

İnterneti hangi amaçla kullanıyorsunuz? (%)				
Kullanma Amacı	1. Tercih		2. Tercih	
	Sayı	%	Sayı	%
Oyun	533	10,0	366	7,5
Film/Müzik	737	13,8	743	15,3
Haberleşme/E-Mail	1558	29,2	887	18,2
Chat/Sohbet	806	15,1	627	12,9
Bilgi Edinme/Ödev	1309	24,5	1487	30,5
Haber Okuma	378	7,1	703	14,4
Cinsellik	23	0,4	56	1,2
Toplam	5344	100,0	4869	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve İnternet Kullanma Amacı ve Sıklığı

Türkiye'de gençlerin %43'ü, interneti *her gün* kullanırken; %5'i de, *hiç* kullanmamaktadır. İnterneti *birkaç günde bir* kullananların oranının %28 olduğunu göz önüne aldığımızda, her gün kullanacakların oranının gittikçe artacağını söyleyebiliriz. Bu nedenle, gençlerin interneti *kullanma amaçlarının* ne olduğu önem kazanmaktadır.

İnternet kullanımında *chat/sohbet etme*'nin yaygın olduğu hesaba katılırsa, internet, gençlerin %44'ü tarafından daha çok *chatleşme* olarak ifade edilen bir tarzda, *birbirleriyle iletişim kurmak* için kullanılmaktadır. İnternetin kullanımında ikinci derecede öncelik (%25), *bilgi edinme/ödev yapmak* olarak görülmektedir.

İnternet kullanımında gençlerin *ikinci tercihlerini* göz önüne aldığımızda, gençlerin %31'i *chatleşme-haberleşme* amaçlı kullanırken %31'i de *bilgi edinme/ödev yapmak* amaçlı olarak kullanmaktadır.

İnternetin ağırlıklı olarak chatleşme içeren iletişim kurma amaçlı olarak kullanılması, hem zaman kaybına, hem de beşeri ilişkilerin sanallaşmasına neden olduğundan dolayı, mahzurludur.

Birinci ve ikinci tercihler arasındaki değişim önemli bir olgu olup, internetin daha şuurdu bir şekilde kullanılabilmesi için bir eğitim seferberliğinin başlatılmasının, etkili ve yararlı güzel sonuçlar doğurabileceği anlamında bir mesaj olarak değerlendirilebilir.

İnternet Kullanımı ve Bazı Kişilik Özellikleri

Birçok araştırma, İnternetin insanın kişilik özellikleri üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmamızda, fırsatçılık, popülerlik, güzellik/yakışıklılıkla ilgili sorular yardımıyla internet kullanımına bağlı olarak kişilik özelliklerinde bir değişim olup- olmadığı araştırılmıştır.

Araştırma dâhilinde *fırsatçı olmakla* ilgili soruya gençlerin verdikleri cevaplardan, fırsatçılığı yüksek oranda *olumsuz* bir tutum ve davranış olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Bu toplumsal değerler adına sevindirici bir tespittir. Bununla beraber, gençlerin internet kullanma sıklıklarına bağlı olarak fırsatçı olmayı anlamlandırmaları olumsuzluk istikametinde bir değişim göstermektedir (Tablo118).

Tablo 118: İnternet Kullanma Sıklığına Göre Fırsatçı Olmanın Önemi

Kullanma Sıklığı	Kişilik ve hayatınız açısından fırsatçı olmak ne kadar önemlidir? (%)			
	Çok önemli	Önemli	Önemli değil	Hiç önemli değil
Her Gün	6,7	18,8	38,6	35,9
Birkaç Günde Bir	5,9	14,7	43,6	35,7
Haftada Bir	4,3	14,3	44,2	37,3
Çok Seyrek	3,4	9,6	43,2	43,8
Hiç Kullanmam	2,8	10,8	51,2	35,2

Popüler olmak, çoğu zaman *ünlü olmak* ile açıklanmaktadır. *Ünlü olmak* olumlu çağrışımlar yapan bir tanımlamadır, çünkü insanlar hemen her zaman olumlu bulunan özellikler bağlamında ünlü olmaya bir değer atfetmiştir. Yeni bir terim olan *popüler olmak* ise *ünlü olmanın* yaygın bilinen ve olumlu bulunan anlamından hareketle kendisini olumlu bir düzleme yerleştirmektedir. Fakat bunun büyük oranda sahte, yapmacık veya en azından tamamen doğru olmayan bir yerleşme olduğunu söylemek mümkündür. Bugün daha çok medya ve dolayısıyla günlük hayatta yaygın kullanılan anlamıyla *popüler olmayı* karşılayacak en uygun terim *tanınır olma*ktır. İnsanların geneli tarafından iyi, doğru, güzel bulunan şeylerle tanınır olmak mümkün olabileceği gibi; olumsuz, yanlış, kötü bulunan özellikler nedeniyle de tanınır olmak mümkündür.

Araştırma kapsamında *popüler olmanın* anlam ve değerine ilişkin soruya yer verilmiş ve gençlerin bu kavrama önemli ve olumlu bir anlam yükledikleri tespit edilmiştir. Ancak ilginçtir, **internet kullanımı ile popüler olmaya olumlu anlam yüklemek arasında güçlü sayılabilecek bir ilişki vardır** (Tablo119).

Tablo119: İnternet Kullanma Durumuna Göre Popüler Olmanın Önemi

Kullanma Sıklığı	Popüler olmak, bireyin kişilik ve hayatı için ne kadar önemlidir? (%)			
	Çok önemli	Önemli	Önemli değil	Hiç önemli değil
Her Gün	8,6	24,2	47,7	19,5
Birkaç Günde Bir	5,8	18,3	52,7	23,2
Haftada Bir	7,0	16,7	57,3	19,0
Çok Seyrek	6,2	11,0	53,9	28,9
Hiç Kullanmam	3,3	13,6	58,7	24,4

Güzel, başta felsefenin başlı başına önemli bir kavramıdır. Filozoflar *güzelin* ne olduğunu anlamaya ve anlatmaya çalışmışlardır. Başta İslâm olmak üzere birçok din de *güzeli* önemsemiş ve öncelemiştir. Ancak bu kullanımlarda *güzel* hiçbir zaman salt fiziksel güzellik anlamında kullanılmamış; nicelikten çok nitelik baskın bir özellik olarak anlam kazanmıştır. Bu nedenle örneğin *güzel insan* denildiğinde, o feridin kişilik, karakter ve ahlâkına vurguda bulunulmuş, fiziksel nitelikleri ya hiç dikkate alınmamış ya da çok geri planlarda anlam dairesine ilave edilmiştir. Ancak ne var ki artık *güzellik* nitelik değil, nesnel görünüşle ilgilidir. Artık *estetik* felsefenin önemli bir disiplini değil, cerrahlarla veya kozmetik ürünleriyle gerçekleştirilen sahte bir inşadır. Yaşanan ve *güzellik/çirkinlik* bağlamında nitelenen dünya, niteliklerin unutulduğu veya yok sayıldığı, sahte görünümlerin yüceltilip, mensuplarının ikonlaştırıldığı bir dünyadır.

Araştırma kapsamında gençlerin *güzellik/yakışıklılık* kavramlarına yükledikleri önemin düzeyi tespit edilmek istenmiş ve önemli bulup-bulmamada yarı yarıya bölündükleri tespit edilmiştir. **Ancak güzelliği/yakışıklılığı başlı başına önemli bir değer kabul etme anlayışının internet kullanma sıklığıyla doğrudan ilişkisi içerisinde olduğu tespit edilmiştir** (Tablo120).

Tablo 120: İnternet Kullanma Durumuna Göre Ferdi Güzelliğin-Yakışıklılığın Önemi

Kullanma Sıklığı	Kişilik ve hayatınız açısından güzellik/yakışıklılık ne kadar önemlidir? (%)			
	Çok önemli	Önemli	Önemli değil	Hiç önemli değil
Her Gün	9,5	41,1	39,2	10,2
Birkaç Günde Bir	6,1	43,8	43,2	6,9
Haftada Bir	6,6	41,2	43,3	8,9
Çok Seyrek	6,9	26,1	52,4	14,6
Hiç Kullanmam	8,8	23,3	58,6	9,3

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

İnternet Kullanımı ve Bazı Kişilik Özellikleri

İnternetin insanların kişilik özellikleri üzerinde etkili olup olmadığını araştırmak amacıyla aşağıdaki üç soru gençlere sorulmuştur:

- 1-“Kişilik ve hayatınız açısından fırsatçı olmak ne kadar önemlidir?”
- 2- “Popüler olmak, bireyin kişilik ve hayatı için ne kadar önemlidir?”
- 3-“Kişilik ve hayatınız açısından güzellik/yakışıklılık ne kadar önemlidir?”

Bu üç soruya verilen cevaplar incelendiğinde, **gençlerin internet kullanım sıklığına bağlı olarak olumsuz bir tavır sergilemekte oldukları tespit edilmiştir. Fırsatçılık, popülerlik ve güzellik/yakışıklılık, internet kullanma sıklığına bağlı olarak önemli birer özellik olarak kabul edilmektedir.**

Bu üç özelliğin tercih edilmesindeki sıralamayı, internet kullanım sıklığını (*hiç kullanmam-her gün kullanım* ekseninde) göz önüne alarak değerlendirdiğimizde, gençlerin, sırasıyla, %32-%51'i yakışıklılığı, % 17-%33 popülerliği ve %13-%26'si fırsatçılığı önemli (*çok önemli + önemli*) birer özellik olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır. **Gençlerin, fırsatçılığı daha az önemli bir özellik olarak görmesi, sevindirici ve olumlu bir durumdur.**

İnternetteki sınır tanımazlık, insanların zihniyetini bozmakta, davranışları şekillendirmekte, marka ve gösterişi öne çıkarmaktadır.

İnternetin sağladığı faydalar yanında kişilik ve kimlik bozulmasına sebebiyet vermesi, üzerinde durulması, düşünülmesi ve tedbir alınması gereken bir durumdur.

İnternet Kullanımı ve Bazı Toplumsal Değerler

Daha önce değinildiği üzere toplumsal değerler, belli bir toplumda oluşan, ortaklaşa kabul gören, düşünce ve kuralların uygulama biçimlerini yansıtan mi-henk taşlarıdır. Genellikle beğeniye, ahlâk ve inançlara dayanır. Toplumsal değerler, toplumların tarihsel gelişim sürecinde oluşur ve fert toplumsal değerleri, içinde doğ-duğu toplumda hazır bulur. Değerler, bir toplumdaki fertler ve gruplar tarafından benimsenen, değerli kabul edilen düşünceler, kurallar, uygulamalar ve maddi unsur-lardan oluştuğundan; maddî ve mânevî niteliklere de sahiptir. Toplumsal değerler, fertlere *neyin doğru, neyin yanlış, neyin iyi, neyin kötü, neyin güzel, neyin çirkin ve neyin adil* olduğu konusunda genel yargılara varma imkânı sağlamaktadır.

Teknolojinin hızla gelişmesinden dolayı toplumsal değer ve kültürel yapılar da hızla değişmektedir. Özellikle 1980'lerden sonra bilgisayar, televizyon, iletişim ara-çları, yüksek hızlı ulaşım araçları, internet, uydular vs. tüm toplumu kuşatmış, top-lumsal hayatın tüm katmanlarında etkilerini göstermiştir. Bilgi toplumu teorisyenle-rinden *Masuda*, endüstri toplumlarının merkezîyetçi özelliğine karşı, enformasyon toplumlarının *çok-merkezli* olduğunu söylerken bu durumun sosyal yapıda ve si-yasal alanda önemli değişimlere yol açtığına dikkat çekmiştir; bilgi teknolojilerinin sınır tanımaz özelliği, geleneksel yapı ve değerleri çözmekte ve ferdi haz ve yaşantıyı merkezileştirmektedir.

Sanal bir dünya oluşturan ve varlığını sürdüren medya, özellikle de internet, top-lumsaldan, aile yapısından, toplum değer ve yargılarından ve en önemlisi toplumsal gerçeklerden uzak bir anlayışın yaygınlık kazanma aracına dönüşmüştür. En genel anlamıyla medya, dış dünyanın algılanmasında bir çeşit süzgeç rolü oynamaktadır. Buna bağlı olarak da kitle içindeki fertlere yeni bir *öz kişilik* vermekte, bunu be-nimsetmektedir. Ayrıca, aynı kişilere, kim ve nasıl olmaları gerektiğini telkin edip, bu yönde isteklilik uyandırmaktadır. Benimsenen bu yeni kişiliklere sahip olmak için neler yapmaları gerektiği onlara önerilmekte, bu yönde belirli bir teknik kazan-dırılmaktadır. Bu yeni *öz kişiliğe* büründürülüp, rahatlatılmaktadırlar. Yaşanılması gereken gerçek dünya değil, medyanın düzmece dünyası onlara yansıtılmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının daha çok popüler kültürün temsilciliğini yaptığı ve po-püler kültürün yaygınlaşmasına katkı sağladığı yaygın olarak bilinen bir durumdur. *Popüler kültür*, kültür endüstrisince üretilen ve geleneksel-yerleşik ferdi ve toplumsal değerleri dikkate almayan; hattâ önemsizleştiren bir anlayış ve hayat tarzını temsil etmektedir. Kitle iletişim araçlarından *televizyonun* yerleşik ferdi ve toplumsal de-ğerler üzerindeki olumsuz etkileri, gelenekselleşmiş kıstaslara dayanan hayat tarzları üzerindeki değiştirici-dönüştürücü ve hattâ tahrip edici etkileri, sayısız denilebile-cek kadar çok bilimsel/akademik araştırmanın konusu olmuştur. *İnternetin* de, başta TV olmak üzere diğer medya araçlarının değiştirici-dönüştürücü ve tahrip edici etki düzeyini çok fazlasıyla aşan düzeylerde olumsuz etkilere yol açtığını ortaya koyan

çok sayıda bilimsel/akademik çalışmalar mevcuttur. Bu tespitler her gün bir yeni araştırmayla da desteklenmektedir. Araştırmamız da bunlardan birisi ve en yenisidir.

Kitle iletişim araçlarının etkilediği ve değiştirip-dönüştürdüğü değerler içerisin-de ahlâkî değerlerle de irtibatlı olan aile değerlerinin özel ve önemli bir yeri vardır. Aile değerlerinin iletişim araçlarından ne oranda ve hangi yönde etkilendiğini tespit etmek için konu bağlamında özel ve önemli bir yere sahip olan bir kısım veriyi ince-lemek yararlı olacaktır.

Bu bağlamda dikkate alınacak verilerden birisi, kız-erkek ilişkileriyle ilgilidir. Ka-tılımcılara yöneltilen “*Genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabi-lirler.*” yargı cümlesini değerlendirmeleriyle ilgili soruya alınan cevaplara göre (Tablo 121), interneti yoğun kullanmakla söz konusu yargıya katılma biçimi arasında doğ-rusal bir ilişki vardır. “*Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez.*” (Tablo 122) görüşünü değerlendiri-medede de benzer bir durumla karşılaşmaktadır. Ancak oranlar, çok daha yüksektir.

Tablo 121: İnternet Kullanma Durumuna Göre Genç Bir Kız İle Erkeğin İstedikleri Şartta Aynı Evde Yaşamalarını Değerlendirme

Kullanma Sıklığı	“Genç bir kız ile erkek istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Her Gün	9,9	18,3	16,2	29,1	26,6
Birkaç Günde Bir	5,2	14,9	17,2	28,9	33,8
Haftada Bir	7,4	11,5	17,9	29,8	33,3
Çok Seyrek	4,8	13,5	9,5	23,9	48,3
Hiç Kullanmam	5,8	2,2	4,4	26,5	61,1

Tablo 122: İnternet Kullanma Durumuna Göre Üniversite Öğrencilerin Kız-Erkek Aynı Evde Yaşamalarını Değerlendirme

Kullanma Sıklığı	“Üniversite öğrencilerinin kız-erkek aynı evde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez” (%)				
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Her Gün	18,6	22,6	13,9	20,5	24,5
Birkaç Günde Bir	13,7	21,8	15,4	22,3	26,8
Haftada Bir	14,6	18,7	13,4	28,7	24,6
Çok Seyrek	12,6	15,0	9,3	26,7	36,4
Hiç Kullanmam	9,8	8,1	3,4	16,2	62,4

Eşcinsel ilişkiyi değerlendirmekle ilgili olarak araştırma kapsamında yöneltilen soru “Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkileri konusunda ne düşünüyorsunuz?” sorusudur. Alınan cevaplar internet kullanma sıklığı bağlamında incelendiğinde (Tablo 123), interneti kullanma yoğunluğundaki artışa bağlı olarak “Ferdî tercih-kimseyi ilgilendirmez.” görüşünü dile getirenlerde artış gözlenmektedir.

Tablo 123 : İnternet Kullanma Durumuna Göre Eşcinsel İlişkiyi Değerlendirme

Kullanma Sıklığı	Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle veya kadının kadınla) cinsel ilişkileri konusunda ne düşünüyorsunuz? (%)						
	Ferdî tercih-kimseyi ilgilendirmez	Onaylamıyorum ama beni ilgilendirmez	Kararsızım/ bilemiyorum	Olmalı/yanlış	Sapıklık	Günah	Ahlâk sızlık
Her Gün	22,2	37,7	1,4	14,6	10,6	5,7	7,7
Birkaç Günde Bir	15,9	33,9	2,2	18,4	13,0	7,2	9,5
Haftada Bir	14,2	31,6	2,7	19,5	8,8	6,7	16,5
Çok Seyrek	10,8	33,2	0,6	14,9	10,0	13,8	16,8
Hiç Kullanmam	11,2	16,0		34,4	11,6	12,0	14,8

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

İnternet Kullanımı ve Bazı Toplumsal Değerler

İnternetin, insanların aile, din, ahlâk ve kültür-medeniyet değerleri üzerinde etkili olup olmadığını, ne oranda ve hangi yönde etkili olduğunu araştırmak amacıyla gençlere sorulan sorulardan aşağıdaki üç yargı cümlesine verdikleri cevapların, internet kullanımına bağlı olarak değişip değişmediği incelenmiştir:

- “Genç bir kız ile erkek, istedikleri şartlarda aynı evde yaşayabilirler.”
- “Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evde yaşamaları, kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez.”
- “Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?”

İnterneti kullanma sıklığına (**hiç kullanmama-her gün kullanma**) bağlı olarak, “Üniversite öğrencilerinin kızlı-erkekli aynı evde yaşamaları kendilerinden başka hiç kimseyi ilgilendirmez.” hüküm cümlesini, sırasıyla, gençlerin %18-%41’i onaylamakta, %3-%14’ü kararsız kalmakta, %79-%45’i onaylamamaktadır.

İnterneti kullanma sıklığına (**hiç kullanmama-her gün kullanma**) bağlı olarak, “Bir kişinin kendi cinsinden birisiyle (erkeğin erkekle, kadının kadınla) cinsel ilişkisi konusunda ne düşünüyorsunuz?” hüküm cümlesini, (Tablolardaki değişime paralel olarak) gençlerin %11-%41’i bireysel tercih kimseyi ilgilendirmez, %16-%38’i onaylamıyorum ama beni ilgilendirmez, %34-%17’si olmamalı yanlış, % 12-%11’i sapıklık, %12-%6’si günah ve %15-%8’i ahlâk- sızlık şeklinde değerlendirmişlerdir.

Bu üç soruya verilen cevaplardan, internet kullanım sıklığına (hiç kullanmama-her gün kullanma) bağlı olarak İnternetin aile, din, ahlâk ve kültür-medeniyet değerleri üzerinde ciddi bir şekilde tahrip edici etkisinin olduğu görülmektedir.

İnternetteki sınır tanımazlık, insanların değerlerini, zihniyetini tahrip etmekte ve buna bağlı olarak da ferdin hayatı, tutumu, tavrı ve davranışı değişmektedir.

İnternet, insanların değer sistemini bozmasının yanında bir de duyarsızlaşma etkisi yapmaktadır. İnsanlar; kötülükler, çirkinlikler ve yanlışlıklar karşısında duyarsızlaşmakta ve tepki vermemektedirler.

İnternetin sağladığı faydalar yanında, değerleri tahrip etmesi, kişilik ve kimlik bozulmasına sebebiyet vermesi, üzerinde durulması ve düşünülmesi gereken bir durumdur.

Devletin, siyasetin, bilim dünyasının, sivil toplum kuruluşlarının ve ailelerin, birlikte çalışarak internet güvenliği ile ilgili gerekli tedbirleri alması, tarihi ve vicdanî bir sorumluluktur.

GENÇLİK VE BİLGİ

GENÇLİK VE BİLGİ

Türkiye, iki yüz yıldır Batılılaşma yönündeki politikaların egemen olduğu bir ülkedir. Bu tercih Tanzimat Fermanıyla birlikte bir devlet politikasına dönüşmüş, Türkiye'nin bir devlet politikası olarak *olmazsa olmaz* tercihi haline gelmiştir. Türkiye'nin hâlihazırda Avrupa Birliği(AB) üyeliği konusundaki çaba ve girişimleri birkaç yüzyıllık geçmişe sahip bu Batılılaşma tercihinin bir aşaması olarak anlam kazanmaktadır. Yaşanan süreçte bazı toplumsal olaylar, siyasal değişimler ve şahıslar dönüm noktalarını teşkil etmektedir. Örneğin *2. Meşrutiyetin ilanı, TBMM'nin açılışı, Cumhuriyetin ilanı, DP'nin hükümet oluşu, 27 Mayıs ihtilali, 12 Eylül 1980 ihtilali, 28 Şubat post modern darbesi* bunlardan sadece bazılarıdır. Yaşanan sosyo-politik hiçbir durum geçmişten, kendisinin oluşumunu sağlayan geçmişteki şartlardan ayrı düşünülemez. Bugün Türkiye'de yaşayan belirli yaş grubunun üzerindeki herkesin bir şekilde de olsa etkilerine maruz kaldığı, olumlu veya olumsuz bir şekilde ferdi veya toplumsal ilişkilerinde etkilerini hissettiği ülkesinin yakın dönem tarihine ilişkin bu önemli durum ve olayları bilmesi, hakkında görüş ve kanaatlere sahip olması beklenir. Üstelik Milli Eğitim sistemi, *yeni bir insan oluşturma ideali* kapsamında ilköğretimin ilk yıllarından başlayarak üniversiteye kadar yıllara göre değişen yoğunlukta yakın dönem tarihine ilişkin önemli olay, durum ve şahıslar hakkında fertleri bilgilendirmeyi, kendisine görev kabul etmiş ve bunu hala sürdürmektedir. Dolayısıyla ilköğretim düzeyinde bile bir eğitim ve öğretim aşamasına sahip bir kişinin, örneğin TBMM'nin açılış şartları ve yılı veya Cumhuriyetin ilanı, 27 Mayıs ihtilali, ilk cumhurbaşkanının seçilmesi gibi konularda bir değerlendirme bilgisine, daha da önemlisi, bu olay ve durumların gerçekleşme tarihine ait bilgiye sahip olması beklenir. Beklenen bu tarih bilgisinin, gün-ay-yıl kesinliğinde olmasa bile, yıl düzeyinde olması, asgarî bir beklentidir.

Araştırma kapsamında, araştırmanın evrimini oluşturan gençlerin, Türkiye tarihine ve etkileri hâlâ yaşanan yakın dönem olaylarına ilişkin bilgi seviyelerini tespit etmek için son yüzyıllık dönem içerisindeki önemli bazı olay ve durumların tarihleri hakkındaki bilgileri öğrenilmek istenmiştir. Katılımcılardan bu olay ve durumların her birinin hangi tarih dilimi içerisinde gerçekleştiğini işaretlemeleri istenmiş, **bu işaretlemeyi, 10'ar yıllık dönemler üzerinde yapmaları belirtilmiştir. Yani gün-ay-yıl gibi ve hattâ sadece yıl gibi bir kesin tarih bilgisi istenmemiş, oldukça geniş tutulan bir zaman dilimi içerisinde bilgilerini ortaya koymaları beklenmiştir.**

Gençlerin bilgi seviyelerini ölçmek amacıyla sorulan sorular içerisinde **katılımın en yüksek olduğu olay, Atatürk'ün ölüm tarihiyle, katılımın en düşük olduğu oran ise 27 Mayıs ihtilali ile ilgili soruya aittir.** Katılımcı gençlerin %19,4'ü Atatürk'ün ölüm tarihiyle ilgili soruyu cevaplamazken, %47,1'i de 27 Mayıs devrimi ile ilgili soruyu cevaplamamıştır (Tablo 124, Tablo 125). Elbette ki verilen cevapların doğruluğu ayrı bir değerlendirme konusudur. Gençler bilgisizdirler, çünkü yakın döneme ait olan ve çok değişik vesilelerle sürekli işitilen bu olay ve durumlar hakkında bilgi sahibi olmamak veya bilgi sahibi olanların son derece düşük oranlarda olmasını başka şekilde izah edebilmek gerçekten çok zordur.

Tablo 124: Atatürk'ün Ölüm Tarihi

Yıllar	Sayı	%
1900-1910	20	0,4
1911-1920	28	0,5
1921-1930	72	1,3
1931-1940	3876	70,0
1941-1950	30	0,5
1951-1960	8	0,1
1961-1970	6	0,1
1971-1980	14	0,3
1981-1990	178	3,2
1991-2000	14	0,3
Bilmiyorum	218	3,9
Ara toplam	4464	80,6
Cevap vermeyen	1077	19,4
Toplam	5541	100,0

Tablo 125: 27 Mayıs İhtilali

Yıllar	Sayı	%
1900-1910	36	0,6
1911-1920	64	1,2
1921-1930	33	0,6
1931-1940	27	0,5
1941-1950	54	1,0
1951-1960	382	6,9
1961-1970	199	3,6
1971-1980	134	2,4
1981-1990	38	0,7
1991-2000	13	0,2
Bilmiyorum	1949	35,2
Ara toplam	2929	52,9
Cevap vermeyen	2612	47,1
Toplam	5541	100,0

23 Nisan 1920'de açılışı gerçekleşen TBMM, yakın dönem Türkiye tarihinin son derece önemli bir dönüm noktasını teşkil etmektedir. Bir "*Ulus yaratma projesi*"(!) olan *Cumhuriyet projesinde* bir milât olarak TBMM'nin açılışı, ilköğretimin ilk sınıfından itibaren eğitim-öğretim sürecindeki herkese öğretilen-sürekli hatırlatılan bir tarihi ifade etmektedir. Her yıl kutlanan bir millî bayrama dönüştürülmesiyle de "Ulus yaratma projesinin" içerisinde önemli bir yere sahip kılınmıştır.

Ancak araştırmaya katılan gençlerin sadece %38'i TBMM'nin açılış tarihini 10'ar yıllık cevap seçenekleri içerisinde doğru işaretleyebilmişler, %26,7'si bu soruya hiç cevap vermemiş, %8,6'sı *bilmiyorum* demiş, %24'ü ise yanlış bir tercih olarak 1921-1930 tarihini işaretlemişlerdir (Tablo 126). TBMM'nin açılış tarihiyle ilgili soruyu cevaplayan ve katılımcıların %73,3'ünü oluşturan gençlerin söz konusu soruyla ilgili cevapları farklı demografik ve sosyo-ekonomik özellikler açısından incelendiğinde genel durum değişmemiş ancak kadınların erkeklere, yükseköğrenimlilerin, düşük öğrenimlilere göre daha yüksek oranlarda doğru bildikleri görülmüştür (Bkz. Ana Rapor).

Tablo 126: TBMM'nin İlk Açılış Tarihi

Yıllar	Sayı	%
1900-1910	76	1,4
1911-1920	2108	38,0
1921-1930	1329	24,0
1931-1940	14	0,3
1941-1950	9	0,2
1951-1960	15	0,3
1961-1970	10	0,2
1971-1980	2	0,0
1981-1990	11	0,2
1991-2000	11	0,2
Bilmiyorum	477	8,6
Ara toplam	4062	73,3
Cevap vermeyen	1479	26,7
Toplam	5541	100,0

Türkiye'nin Batılılaşma sürecinin ve yakın dönem tarihinin en önemli aşamalarından birisini bir rejim değişikliğinin ifadesi olan ve 29 Ekim 1923'te gerçekleşen Cumhuriyetin ilanı oluşturmaktadır. Bundan dolayı Cumhuriyeti ilan eden sivil ve asker bürokratlar, her yıl kutlanan bir bayrama dönüştürdükleri Cumhuriyetin ilan tarihi üzerinden çocukları ve gençleri kesintisiz sayılabilecek bir şekilde ulus projesinin mensubu kılmaya çalışmışlar ve bu aynı şekilde devam etmektedir. Dolayısıyla

eğitim sisteminin hangi kademesinde olursa olsun tüm çocukların ve gençlerin hafızasında, 29 Ekim 1923 bilinen ve kolay hatırlanan bir tarih olarak anlam kazanıyor olmalıdır.

Fakat ilginçtir herkesin bildiği ve kolaylıkla hatırlayabileceği varsayılan Cumhuriyetin ilan tarihiyle ilgili soruya (Tablo 127) araştırmaya katılan gençlerin %21,9'u cevap vermemiş, %5,8'i *bilmiyorum* demiş, %11,4'ü de 1911-1920 seçeneğini işaretlemiştir. 1921-1930 seçeneğini işaretleyerek doğru cevabı vermiş olan gençlerin oranı %58,7'dir. Buna göre gençlerin %47,3'ü ya Cumhuriyetin ilan tarihini bilmemekte ya da böyle bir konu zihninde yer almamaktadır. Beklenmeye uygun olarak yüksek öğrenimliler, düşük öğrenimlilerden daha yüksek oranda Cumhuriyetin ilan tarihini bilmektedirler (Bakınız: Ana Rapor).

Tablo 127: Cumhuriyetin İlan Tarihi

Yıllar	Sayı	%
1900-1910	18	0,3
1911-1920	629	11,4
1921-1930	3251	58,7
1931-1940	52	0,9
1941-1950	19	0,3
1951-1960	12	0,2
1961-1970	4	0,1
1971-1980	6	0,1
1981-1990	5	0,1
1991-2000	11	0,2
Bilmiyorum	320	5,8
Ara toplam	4327	78,1
Cevap vermeyen	1214	21,9
Toplam	5541	100,0

Cumhuriyetin ilânıyla ilgili olarak önemli konulardan biri, ilk Cumhurbaşkanı'nın seçilmesidir. Doğal olarak Cumhuriyet sistemine geçilmesiyle birlikte Cumhuriyet sisteminin gerektirdiği yöneticinin de (Cumhurbaşkanı) seçilmesi gerekir. Bu nedenle *29 Ekim 1923'te* Cumhuriyet sistemi kabul edilir edilmez Cumhurbaşkanı seçilmeye gidilmiş, *aynı gün ilk Cumhurbaşkanı* seçilmiştir.

Araştırma ile tespit edilen ilginç ayrıntılardan birisi ilk Cumhurbaşkanı'nın seçimiyle ilgilidir (Tablo 128). **Araştırmaya katılan gençlerin hiç de azımsanmayacak bir kesimi, Cumhuriyetin ilânıyla ilk Cumhurbaşkanı'nın seçimi arasında bağlantı kuramamıştır.** Bundan dolayı katılımcıların %58,7'si Cumhuriyetin ilân tarihini doğru bilmesine rağmen ancak %42,4'ü ilk Cumhurbaşkanı'nın seçiliş tari-

hini doğru bilebilmiştir. Yine bundan dolayı katılımcıların %5,8'i Cumhuriyetin ilân tarihiyle ilgili soruya "*bilmiyorum*" cevabını verirken, ilk Cumhurbaşkanı'nın seçilme tarihiyle ilgili soruya katılımcıların %15,5'i "*bilmiyorum*" cevabını vermiştir.

Tablo 128: Türkiye'de İlk Cumhurbaşkanı'nın Seçilme Tarihi

Yıllar	Sayı	%
1900-1910	43	0,8
1911-1920	392	7,1
1921-1930	2349	42,4
1931-1940	76	1,4
1941-1950	26	0,5
1951-1960	22	0,4
1961-1970	6	0,1
1971-1980	1	0,0
1981-1990	6	0,1
1991-2000	6	0,1
Bilmiyorum	859	15,5
Ara toplam	3786	68,3
Cevap vermeyen	1755	31,7
Toplam	5541	100,0

Hâlâ yürürlükte olan ve *1982 Anayasası* olarak bilinen Anayasa, Türkiye Cumhuriyeti'nin 1982'den bu yana geçerli olan anayasasıdır. *12 Eylül 1980 ihtilali sonrasında hazırlanmış ve 18 Ekim 1982 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.* Kabul edilip uygulamaya geçmesinden bu güne sürekli tartışılan, farklı zamanlarda birçok maddesi değiştirilen, son yıllarda da tamamen değiştirilmesi yönünde çalışmaların yürütüldüğü bu Anayasa, bir şekilde hemen herkesin gündeminde yer bulmuş bir niteliğe sahiptir.

Araştırmaya katılan gençlere, vatandaşı oldukları ülkenin mevcut anayasasının kabul tarihi bir soru olarak yöneltildi. Türkiye'nin yakın dönem tarihiyle ilgili diğer sorularda olduğu gibi, bu soruya verilen cevaplar da, *gençlerin ülke gerçeklerine ilgisizliklerini ve bilgisizliklerini* ortaya koyar niteliktedir (Tablo 129). Katılımcıların %37,5'i bu soruyu cevaplamamış, bu cevapsızlıklarıyla da en iyimser ifadeyle, konuya ilgisizliklerini veya belki de bilgisizliklerini ortaya koymuşlardır. Katılımcıların %18,7'sinin "*bilmiyorum*" cevabını vermiş olması *bilgisizlik* kanaatinin daha da güçlenmesine yol açmaktadır. Soruyu bilen ve yürürlükteki anayasasının 1981-1990 tarihlerinde kabul edilip yürürlüğe konduğunu ifade edenlerin oranı sadece %26,6'dır. Diğer sorularda olduğu gibi, bu soruda da kadınlar erkeklere, düşük öğrenimliler yüksek öğrenimlilere göre daha olumsuz bir konumda yer almaktadırlar (Bakınız: Ana Rapor).

Tablo 129: Yürürlükteki Anayasanın Kabul Tarihi

Yıllar	Sayı	%
1900-1910	22	0,4
1911-1920	85	1,5
1921-1930	275	5,0
1931-1940	75	1,4
1941-1950	17	0,3
1951-1960	29	0,5
1961-1970	76	1,4
1971-1980	289	5,2
1981-1990	1475	26,6
1991-2000	86	1,6
Bilmiyorum	1036	18,7
Ara toplam	3465	62,5
Cevap vermeyen	2076	37,5
Toplam	5541	100,0

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Bilgi

Gençlere yöneltilen ve kolay cevaplanacağı düşünülen söz konusu tarih sorularıyla ilgili cevaplar genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmayla ulaşılan tespit son derece düşündürücü olduğu rahatlıkla söylenebilir. En genel değerlendirmeyi, gençlerin büyük bir kesimi, Türkiye'nin yakın dönemine ait önemli tarihsel olayları ve durumları hakkında şaşkınlık uyandıracak düzeyde *ilgisiz ve bilgisizdirler*.

Son derece kolay bir şekilde rahat cevaplanacağı düşünülen ve eğitim-öğretim yılları süresince sürekli olarak kendilerine öğretilen, hatırlatılan söz konusu olay ve durumlara ilişkin sorulara, katılımcıların %19 - %38'inin cevap vermesi de, ilginç bir durumdur.

Gençlerin siyasal-ideolojik kimlikleri kabul veya reddetmeleri ile Türkiye'nin yakın dönem tarihi hakkındaki bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Bilgi

Gençler, söz konusu on sekiz kimlikten hangisini kendilerine uygun bulurlarsa bulsunlar, hiçbir kimliğin taraftarı, diğer kimlik taraftarlarından daha fazla veya daha düşük oranda Türkiye'nin yakın dönem tarihi hakkında bilgi sahibi değildir.

Kendisini *Atatürkçü* veya *Kemalist* olarak niteleyenlerin, Atatürk'le ilgili soruları, diğer kimlik sahiplerine göre daha çok bilmeleri beklenmiştir. Yine aynı şekilde, kendisini *Sosyal Demokrat* veya *Demokrat* olarak niteleyenlerin, askerî bürokratların ülke yönetimine anayasal bir suç işleyerek, müdahale etmelerinin sonucu olan ihtilâl ve darbeler hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları beklenmiştir.

Keza Türkiye'deki *28 Şubat Post Modern darbesinin* en önemli mağdurları olan gençlik kesiminin kimlik ve siyasal tercihleri dikkate alındığında, kendisini *Müslüman*, *Dindar*, *İslâmcı* olarak niteleyenlerin, *28 Şubat Post Modern darbesi* hakkında, diğer kimlik mensuplarına göre çok daha kapsamlı bilgi sahibi olmaları beklenmiştir.

Fakat araştırma göstermiştir ki, gençlerin siyasal-ideolojik tercihleri ile ülkenin yakın dönem tarihindeki önemli dönüm noktaları ve tarihî iniş-çıkışlar hakkındaki bilgileri arasında güçlü ve anlamlı hiçbir ilişki bulunmamaktadır. **Bu da, gençlerin bir dinî, siyasal ve ideolojik kimliği benimserlerken, o kimliğin gerektirdiği tarihsel bilgiye sahip olmadıkları ve buna da ihtiyaç duymadıkları anlamına gelmektedir.**

Gençlerin, birbirleri ile bağlantılı soruları cevaplarırken, *birine doğru, diğerine yanlış cevap vermesi*, onların hem bilgi, hem de bilgiler arasında *ilişki kurabilme yetenekleri* açısından sorunlu bir durumda olduklarını göstermektedir. Bu durum, *ezberci eğitim sisteminin* doğal sonuçlarından birisi olarak değerlendirilmektedir.

GENÇLİK VE MODEL KİŞİLER

GENÇLİK VE MODEL KİŞİLER

Toplumsal hayata katılma sürecinde çok kritik bir kavşak olan gençlik döneminin en önemli sorunu kendi benliğine ilişkin kimliğini kazanmasıdır. Toplumda yer alan her fert, tek bir kimlik geliştirmez. Toplumsal durumlara göre genç, öncelikle dindar kimliğini, toplumsal kimliğini, siyasal kimliğini, cinsel kimliğini, vb. geliştirmektedir. Bu kimlik tipleri birbirini etkileyerek ve tamamlayarak insan hayatına anlam verir. **Kimlik oluşumu sürecinde öncelikle akranlarıyla ayniyet kurmaya başlayan gençler kendilerini onlarla kıyaslayarak onlar gibi düşünmeye, inanmaya, giyinmeye başlamakta ve onlara benzemeye çalışmaktadır.** Bu bir anlamda **taklit etme** durumudur. Çünkü gençler beğendikleri, hoşlarına giden yaşam tarzlarını örnek almakta ve benimsemektedirler. Gençler, bu örnek almayla birlikte içinde buldukları grupta, toplumda rol almaya ve kendilerine yer sağlamaya, kimliklerini oluşturmaya çalışmaktadırlar.

Gençlerin rol modelleri değişik vesilelerle oluşmaktadır. Bu kişilik gelişimi, toplumsallaşma şartları açısından bilinen, daha da önemlisi beklenen bir durumdur. Araştırma dâhilinde gençlerin rol model algıları ve bu konudaki tutum ve davranışları, Modern-Geleneksel düzlemde, Genel Aidiyet Düzleminde ve Siyasal-İdeolojik-Dini kimlikler düzleminde ele alınıp incelenmiştir.

Araştırmaya katılan gençlere verilen ve kendisi gibi olmayı isteyip istemedikleri kişilerle ilgili cevapları modern-gelenek düzlemindeki kendilerini tanımlayışları açısından incelendiğinde bazı önemli tespitlere ulaşılmıştır (Şekil 8).

Araştırmaya katılanlara sunulan ve rol modeli olarak görüp-görmedikleri sorulan kişiler arasında sanatçı ve sporcular bulunmaktadır. İlginç bir bulgu olarak ifade etmek gerekirse gençler, aralarında *Beren Saat, Müslüm Gürses, Arda Turan, Sezen Aksu, Kıvanç Tatlıtuğ, Şivan Perez ve Necati Şaşmaz*'ın bulunduğu sanatçı ve sporcuları genel bir eğilim olarak rol model olarak görmemektedirler.

Araştırmaya katılanlara sunulan ve rol modeli olarak görüp-görmedikleri sorulan kişiler arasında siyasetçi, ideolog ve devlet adamları bulunmaktadır. *Türkan Saylan, İsmet İnönü, Abdullah Gül, Osman Baydemir, Uğur Mumcu, Ahmet Necdet Sezer*, araştırmada rol modeli olarak görülüp-görülmedikleri sorulan söz konusu şahsiyetlerdir. *Türkan Saylan, İsmet İnönü, Osman Baydemir, Ahmet Necdet Sezer*, gençlerin ağırlıklı olarak rol modeli olarak görmedikleri kişiler olarak anlam kazanmaktadır. Ancak *Abdullah Gül* ve *Uğur Mumcu*, diğerlerine oranla nispeten daha yüksek oran-

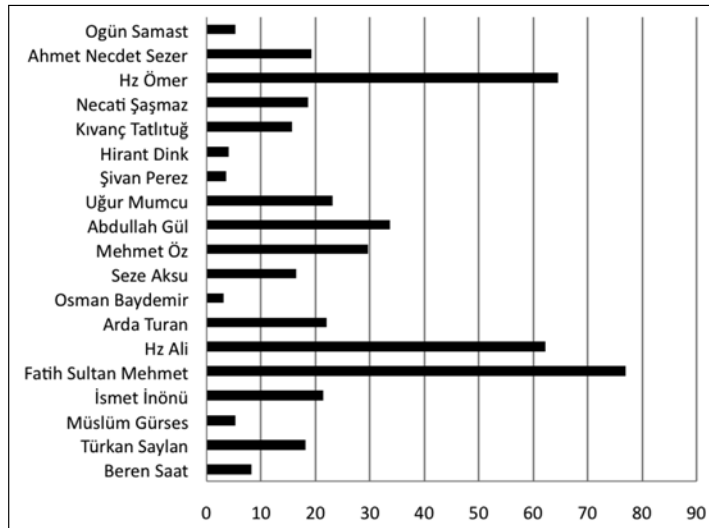
da rol modeli olarak görülmektedirler.

Mehmet Öz, popüler bir bilim insanıdır. Araştırma dâhilinde gençlere sunulan rol model şahsiyetler listesinde Mehmet Öz de yer almaktadır. Gençlerin sanatçı ve sporculara veya siyasetçi, ideolog ve devlet adamlarına oranla Mehmet Öz'ü nispeten daha yüksek oranda rol modeli olarak algıladıkları tespit edilmiş olmakla birlikte, Mehmet Öz'ü rol model olarak algılamayanların oranı yine de ağırlıklı görüş olarak anlam kazanmaktadır.

Araştırmaya katılanlara sunulan ve rol modeli olarak görüp-görmedikleri sorular kişiler arasında tarihi ve dinî şahsiyetler de bulunmaktadır. **Hız Ali**, **Hız Ömer** ve **Fatih Sultan Mehmet**, bu bağlamda sunulan listedeki şahsiyetlerdir. İlginç ve mânidardır ki, gençlerin en yüksek oranda rol modeli olarak gördükleri şahsiyetler bunlardır. Gerçi kendisini modern olarak tanımlayanlar, nispeten daha düşük oranlarda bu şahsiyetleri rol modeli olarak görüyor olsalar bile, modern-geleneksel düzlemde her üç şahsiyette de en yüksek oranda rol modeli olarak görülen kişiler olarak anlam kazanmışlardır.

Araştırma dâhilinde gençlere sunulan rol model şahsiyetler listesinde, bir cinayetin mağduru ve faili olarak isim yapmış olmalarına rağmen, daha sonra siyasal ve ideolojik bir ayrışmanın gereğine uygun olarak kendilerine farklı misyonlar da yüklenmiş olan **Hırant Dink** ve **Oğün Samast**'a da yer verilmiştir. Her ikisinin de ağırlıklı olarak rol modeli olarak görülmedikleri belirlenmiştir.

Aynı konu, *genel aidiyet* düzleminde ve *siyasî-ideolojik-dinî* kimlikler düzleminde incelendiğinde de benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Bkz. Ana Rapor).

Şekil 8: Gençlik ve Rol Modelleri (%)

SEKAM'IN DEĞERLENDİRMESİ

Gençlik ve Model Kişiler

Gençlerin rol model tercihleri, ister Modern-Geleneksel düzlemde, ister Genel Aidiyet düzleminde ve isterse Siyasî-İdeolojik-Dinî Kimlikler düzleminde olsun, aralarında farklılıklar olmasına rağmen, genel dağılım-eğilim olarak değişmemektedir.

Gençler, sanatkar, futbolcu ve suçlu meşhur şahsiyetleri rol model olarak seçmemektedir. Bu durum, önceki yıllara nazaran çok olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmelidir.

Hız Ömer, Hız Ali ve Fatih Sultan Mehmet'in gençler tarafından kimlik farkı gözetilmeden yüksek düzeyde(%63 -78) rol model olarak seçilmeleri, çok olumlu; ancak ilginç ve dikkat çekici bir durumdur.

Geçmiş yıllara göre tercihlerdeki bu farklılaşmanın sebeplerinin özel olarak araştırılmasında fayda vardır.

Çocuklar ve gençler için rol model konusu, son derece önemli ve sorunlu bir konudur. Bu nedenle, çocuklar ve gençler için değerlerimizi temsil eden rol modeller üretilmelidir. Çocuk oyunlarından başlanarak, dizi ve sinema filmlerindeki başrol oyuncularını, kültür ve medeniyet değerlerimizi temsil eden ve onun uğrunda mücadele eden kahramanlar olarak tanımlanmalıdır.

Bu konuda üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve cemaatler ile işbirliği yapılabilir; senaryo, film ve oyun yarışmaları düzenlenebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gençlik, farklı bilimsel disiplinlerin ilgi alanlarında yer alan önemli toplumsal konulardan birisini oluşturmaktadır. Gençle ve gençlikle ilgilenen her bilim ve her düşünce sistemi kendine göre bir genç veya gençlik tanımı yapmıştır. Tanımlar ne kadar farklı olursa olsun, **gençlik; her yerde, her zaman coşkulu, dinamik ve çalkantılı bir dönem olarak görülmüştür.** İnsan tüm hayatı boyunca bir değişim ve gelişim içerisinde. Gençlik dönemi belki de bu gelişim sürecinin en önemli safhasını oluşturmaktadır. Bu safhaya bir **başkalaşım ya da farklılaşma safhası** gözü ile de bakılabilir. Bu dönemin temel özellikleri, duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler, kolay etkilenme, kişiliğinin sınırlarını aşma, toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası biçiminde özetlenebilir. Bu yönüyle de toplumun en dinamik parçasını oluşturan gençlik, kendi içinde birçok gerilim yaşar ve kaygılar taşır. Bu kaygıların en başında, **kim olduğu, ailesi ve toplum için ne anlam ifade ettiği, gelecekte iyi bir meslek sahibi olup olamayacağı, dinî konularda neye nasıl inanacağını bilememe ve kararsız olma** gibi uzayıp giden bir kaygı listesi ile karşı karşıya gelmektedir.

Bu araştırmada gençlerin **kimlik yapıları; aile, meslek, eğitim, cinsiyet, din, siyaset gibi alanlara ilişkin düşünce, tutum ve tavırları; beklentileri; sorunları; kitle iletişim araçlarıyla ilişkileri; boş zamanlarını değerlendirme faaliyetleri, model aldıkları kişiler** ele alınmış ve her bir unsurun diğerleriyle ilişkileri incelenmiştir.

Toplumların en dinamik insan gücü ve en verimli kaynağı olan gençlerin, çok boyutlu ve karmaşık sorunları vardır. Bunların en başında da **kimlik sorunu** yer almaktadır. Araştırmada, **gençlik ile melez kimlik (şizofren kimlik) nitelemesi arasında güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, kimliklerin, daha çok sözel nitelikte kaldığı ve içeriklerinin, farklılığa sebep olacak bir ayrışmaya yol açmadığı tespit edilmiştir.** Bu, önemli bir bulgudur.

Ferdi değerler sosyal ortamda gelişir. Bu bakımdan sosyal sistemin ya da kültürün ürünüdürler. Fert, doğumundan ölümüne kadar ebeveynlerinin, arkadaşlarının, önemli gördüğü ve sevdiği kişilerin, yaşamındaki önemli değişikliklerin ve deneyime dayalı öğrenmenin, yasaların, gelenek ve göreneklerin, dinin, eğitimin ve medyanın etkisi ile kısaca toplumun içinde sürekli sosyalizasyon süreci sayesinde değerleri öğrenir. Diğer bir ifade ile ferdin değer sistemleri sosyalizasyon süreçleri ile erken

çocukluk döneminde gelişerek kültürel ve sosyal asimilasyon yoluyla bilişsel ve zihinsel yapısının bir parçası haline gelir.

Araştırmada gençliğin dinî, ahlâkî ve toplumsal değerlere ilişkin tutum ve tavırları incelenmiş; örneğin, dinî değerler ve pratikler açısından bakıldığında, *dindar gençlik* olarak değerlendirilebilecek; ama nitelik dikkate alındığında, dinî, ahlâkî ve toplumsal değerler noktasında *sabiteleri zayıf* bir gençlik kesiminin var olduğu tespit edilmiştir.

Gençlerin, *politikadan ve toplumsal sorunlar hakkında yorum yapmaktan büyük oranda uzak oldukları*, araştırmanın bulguları arasındadır. Genel bir nitelemeyle, *daha çok sanal ortamda düşünen ve konuşan, toplumsal konulara ve sorunlara giderek daha çok duyarsızlaşan gençliğin, bugünün Türkiye'sinin önemli bir sorunu olduğu* kanaatine ulaşılmıştır. Bilindiği ve tespit edildiği kadarıyla, toplumun en dinamik kesimi olan ve yarınların emanet edileceği gençler, siyasi konularda aktif görev almak istememekte, düşüncelerini ifade etmekte zorlanmakta ya da düşünmemektedirler. Gençlerin siyasetle ilgilerinin ve siyasete katılımlarının sınırlı olmasının en temel nedenlerinden biri, gençlerin *siyaset algısı* ile ilgilidir. Gençler, siyaset ile günlük hayatlarındaki pratikleri birbiriyle ilişkilendirmemektedir.

Son birkaç on yıl, gençlerin *siyasî, ekonomik, kültürel, dinî, ahlâkî ve toplumsal konulara* ilgi ve katılımları, en azından görünürde de olsa, çokça azaldı. Tüm toplum için siyasî konulara ilgi daha az önemli hale geldi. Birkaç on yıl öncesine kadar hemen tüm gençler için siyasî, ekonomik, kültürel, dinî, ahlâkî ve toplumsal konular, kişisel kimliklerinin en önde yer alan bir bileşeni idi. **Ancak bugün daha çok tüketim, cinsellik, niteliksiz boş zaman faaliyetleri, kitle iletişim araçları karşısında edilgen bir konumu benimseme vb.**, gençliğin kolaylıkla görülen özellikleri olarak ön plana çıkarken; buna paralel bir şekilde, *toplumsal meselelere ve konulara ilgisizlik, dinî-ahlâkî değerlerde zayıflama ve/veya ilgisizlik de*, gençlerin belirgin özellikleri arasında yer almaya başlamıştır. Gençliğin en önemli özelliklerinden birisi de, babası dâhil, insanlara, Türkiye'deki kurumlara *güvenmemesi* ve yurt dışına *göç etme* isteğidir. Gençlerin göç etmek istediği yabancı ülkelerin ilk on tanesi içerisinde, halkının çoğunluğu Müslüman olan ülke yoktur. Araştırmanın muhtelif yerlerinde özelliklerini belirtmeye çalıştığımız gençlik için bu tercih, *normal* görülmelidir.

Gençlik, bir ülkenin geleceğidir. Gençlik, daha iyi yarınlar demektir. Sorunlu gençlik demek, sorunlu bir gelecek demektir. Geleceğimizi ellerine teslim edeceğimiz gençlerimizi şimdi koruyamazsak, iyi yetiştiremezsek ve mutlu olmalarını sağlayamazsak, yarın onlardan hiçbir şey bekleyemeyiz.